

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 10.3.2014 г.
COM(2014) 149 final

ANNEX 1

ПРИЛОЖЕНИЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ I

Споразумение за асоцииране между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия и техните държави членки, от една страна, и Грузия, от друга страна

към

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА

за сключване на Споразумението за асоцииране между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия и техните държави членки, от една страна, и Грузия, от друга страна

СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА АСОЦИИРАНЕ
МЕЖДУ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
И ЕВРОПЕЙСКАТА ОБЩНОСТ ЗА АТОМНА ЕНЕРГИЯ
И ТЕХНИТЕ ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ, ОТ ЕДНА СТРАНА,
И ГРУЗИЯ, ОТ ДРУГА СТРАНА

ПРЕАМБЮЛ

КРАЛСТВО БЕЛГИЯ,

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ,

ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА,

КРАЛСТВО ДАНИЯ,

ФЕДЕРАЛНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЯ,

РЕПУБЛИКА ЕСТОНΙΑ,

ИРЛАНДИЯ,

РЕПУБЛИКА ГЪРЦИЯ,

КРАЛСТВО ИСПАНИЯ,

ФРЕНСКАТА РЕПУБЛИКА,

РЕПУБЛИКА ХЪРВАТИЯ,

ИТАЛИАНСКАТА РЕПУБЛИКА,

РЕПУБЛИКА КИПЪР,

РЕПУБЛИКА ЛАТВИЯ,

РЕПУБЛИКА ЛИТВА,

ВЕЛИКОТО ХЕРЦОГСТВО ЛЮКСЕМБУРГ,

УНГАРИЯ,

РЕПУБЛИКА МАЛТА,

КРАЛСТВО НИДЕРЛАНДИЯ,

РЕПУБЛИКА АВСТРИЯ,

РЕПУБЛИКА ПОЛША,

ПОРТУГАЛСКАТА РЕПУБЛИКА,

РУМЪНИЯ,

РЕПУБЛИКА СЛОВЕНИЯ,

СЛОВАШКАТА РЕПУБЛИКА,

РЕПУБЛИКА ФИНЛАНДИЯ,

КРАЛСТВО ШВЕЦИЯ,

ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО ВЕЛИКОБРИТАНИЯ И СЕВЕРНА ИРЛАНДИЯ,

договарящи се страни по Договора за Европейския съюз и Договора за функционирането на Европейския съюз, наричани по-нататък „държавите членки“,

ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ, наричан по-нататък „Съюзът“ или „ЕС“, и

ЕВРОПЕЙСКАТА ОБЩНОСТ ЗА АТОМНА ЕНЕРГИЯ, наричана по-нататък „Евратом“,

от една страна, и

ГРУЗИЯ,

от друга страна,

наричани заедно по-нататък „страните“,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД здравите връзки и общите ценности на страните, установени в миналото благодарение на Споразумението за партньорство и сътрудничество между Европейските общности и техните държави членки, от една страна, и Грузия, от друга страна, които се развиват в рамките на Източното партньорство като специфично измерение на европейската политика за съседство, и като признават общото желание на страните да продължат да развиват, укрепват и разширяват своите отношения по амбициозен и новаторски начин;

КАТО ОТЧИТАТ европейските стремежи и европейския избор на Грузия;

КАТО ПРИЗНАВАТ, че общите ценности, на които се основава ЕС, а именно демокрацията, зачитането на правата на човека и на основните свободи и върховенството на закона, са в основата и на политическото асоцииране и икономическата интеграция, предвидени в настоящото споразумение;

КАТО ПРИЗНАВАТ, че Грузия като източноевропейска държава е поела ангажимент да прилага и насърчава тези ценности;

КАТО ПРИЗНАВАТ, че Грузия има общи исторически връзки и общи ценности с държавите членки;

КАТО ВЗЕМАТ ПРЕДВИД, че настоящото споразумение не засяга отношенията между ЕС и Грузия и оставя възможност за бъдещо постепенно развиване на тези отношения;

РЕШЕНИ, въз основа на общите ценности на страните, да засилят допълнително зачитането на основните свободи, на правата на човека, включително правата на лицата от малцинствата, на демократичните принципи, на върховенството на закона и на доброто управление;

КАТО РАЗБИРАТ, че вътрешните реформи, целящи укрепване на демокрацията и пазарната икономика, ще улеснят участието на Грузия в политиките, програмите и агенциите на ЕС. Този процес и трайното разрешаване на конфликти ще се подсилват взаимно и ще спомогнат за изграждането на доверие между раздираните от конфликти общности;

КАТО ЖЕЛАЯТ да подпомогнат политическото, социално-икономическото и институционалното развитие на Грузия чрез широкообхватно сътрудничество в широк спектър от области от общ интерес, като например развитието на гражданското общество, доброто управление, включително в областта на данъчното облагане, търговската интеграция и засиленото икономическо сътрудничество, институционалното изграждане, реформата на публичната администрация и на държавната служба и борбата с корупцията, намаляването на бедността и сътрудничеството в областта на свободата, сигурността и правосъдието, необходимо за ефективното изпълнение на настоящото споразумение, и като отбелязват готовността на ЕС да подкрепи съответните реформи в Грузия;

РЕШЕНИ да спазват всички принципи и разпоредби на Устава на Организацията на обединените нации, Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ), и по-специално Заключителния акт от Хелзинки от 1975 г. на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа, заключителните документи от конференциите в Мадрид, Истанбул и Виена съответно от 1991 и 1992 г., Парижката харта за Нова Европа от 1990 г., Всеобщата декларация за правата на човека на Организацията на обединените нации от 1948 г. и Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи от 1950 г.;

КАТО ПРИПОМНЯТ желанието си да насърчават международния мир и сигурност, както и да провеждат ефективно многостранно сътрудничество и да извършват мирно разрешаване на спорове, а именно като си сътрудничат за тази цел в рамките на Организацията на обединените нации (ООН) и на ОССЕ;

РЕШЕНИ да изпълняват международните задължения за борба с разпространението на оръжия за масово унищожение и с техните средства за доставка и да си сътрудничат в областта на разоръжаването;

КАТО ПРИЗНАВАТ добавената стойност от активното участие на страните в различните форми на регионалното сътрудничество;

КАТО ЖЕЛАЯТ да доразвият редовния политически диалог по двустранни и международни въпроси от общ интерес, включително по регионални аспекти, като вземат предвид общата външна политика и политика на сигурност (ОВППС) на Европейския съюз, включително общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО);

КАТО ЗАЧИТАТ ИЗЦЯЛО принципите на независимостта, суверенитета, териториалната цялост и ненарушимостта на международно признатите граници, залегнали в международното право, в Устава на Организацията на обединените нации, в Заключителния акт от Хелзинки на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа и в съответните резолюции на Съвета за сигурност на Организацията на обединените нации;

КАТО ПРИЗНАВАТ значението на ангажимента на Грузия по отношение на помиряването и усилията ѝ да възстанови териториалната си цялост и да постигне пълен и ефективен контрол над грузинските региони Абхазия и Цхинвали/Южна Осетия в опит за мирно и трайно разрешаване на конфликта въз основа на принципите на международното право, както и ангажимента на ЕС да подкрепи мирното и трайно разрешаване на конфликта;

КАТО ПРИЗНАВАТ в този контекст значението на изпълнението на Споразумението от шест точки от 12 август 2008 г. и следващите мерки за изпълнение по него, на значителното международно присъствие с цел поддържане на мира и сигурността на място, на провеждането на взаимно подкрепящи се политики за непризнаване и за ангажиране, на подпомагането на международните дискусии в Женева и на безопасното и достойно завръщане на всички вътрешно разселени лица и на всички бежанци в съответствие с принципите на международното право;

РЕШЕНИ да осигурят ползите от по-тесното политическо асоцииране и икономическото интегриране на Грузия с ЕС за всички граждани на Грузия, включително раздираните от конфликти общности;

РЕШЕНИ да се борят с организираната престъпност и незаконния трафик и да засилят допълнително сътрудничеството в борбата срещу тероризма;

РЕШЕНИ да задълбочат своя диалог и сътрудничеството си в областта на мобилността, миграцията, убежището и управлението на границите, като вземат също под внимание партньорството между ЕС и Грузия в областта на мобилността и възприемат всеобхватен подход към законната миграция, включително кръговата миграция, и към сътрудничеството, насочено към борбата с незаконната миграция, трафика на хора и ефикасното изпълнение на споразумението за обратно приемане;

КАТО ПРИЗНАВАТ значението на своевременното въвеждане на безвизов режим на пътуване за гражданите на Грузия, ако са налице условията за добре управлявана и сигурна мобилност, включително ефективното изпълнение на споразуменията за визови облекчения и за обратно приемане;

РЕШЕНИ да спазват принципите на свободната пазарна икономика и като подкрепят готовността на ЕС да подпомага икономическите реформи в Грузия, включително в рамките на европейската политика за съседство и Източното партньорство;

РЕШЕНИ да постигнат икономическа интеграция, по-конкретно чрез задълбочена и всеобхватна зона за свободна търговия (ЗВЗСТ) като неразделна част от настоящото споразумение, включваща регулаторно сближаване и в съответствие с правата и задълженията, произтичащи от членството на страните в Световната търговска организация (СТО);

КАТО ВЯРВАТ, че настоящото споразумение ще създаде нов климат за икономическите отношения между страните, и най-вече за развитието на търговията и инвестициите, и ще стимулира конкуренцията — фактори от първостепенно значение за икономическото реструктуриране и модернизация;

РЕШЕНИ да зачитат принципите на устойчивото развитие, да опазват околната среда и да смекчават последиците от изменението на климата, постоянно да подобряват управлението на околната среда и екологичните нужди, включително трансграничното сътрудничество и изпълнението на многостранните международни споразумения;

РЕШЕНИ да подобряват сигурността на енергийните доставки, включително развитието на Южния коридор *inter alia* чрез насърчаване на изготвянето на подходящи проекти в Грузия за улесняване на изграждането на подходяща инфраструктура, включително за транзит през Грузия, да задълбочават пазарната интеграция и постепенното регулаторно сближаване по отношение на ключови елементи от достиженията на правото на ЕС и да насърчават енергийната ефективност и използването на възобновяеми енергийни източници;

КАТО ОТЧИТАТ необходимостта от задълбочаване на сътрудничеството в областта на енергетиката и ангажимента на страните да изпълняват Договора за Енергийната харта;

КАТО ЖЕЛАЯТ да повишат безопасността на общественото здравеопазване и защитата на здравето на човека като елемент от първостепенно значение за устойчивото развитие и икономическия растеж;

РЕШЕНИ да увеличат междуличностните контакти, включително чрез сътрудничество и обмени в сферата на научните изследвания и технологиите, стопанската дейност, младежта, образованието и културата;

РЕШЕНИ да насърчават трансграничното и междурегионалното сътрудничество на двете страни в духа на добросъседските отношения;

КАТО ПРИЗНАВАТ ангажимента на Грузия да сближи постепенно своето законодателство в съответните сектори с това на ЕС, в съответствие с настоящото споразумение, и да прилага това законодателство ефективно;

КАТО ПРИЗНАВАТ ангажимента на Грузия да развие своята административна и институционална инфраструктура в степента, необходима за изпълнение на настоящото споразумение;

КАТО ВЗЕМАТ ПРЕДВИД желанието на ЕС да подкрепи изпълнението на реформите и да използва при оказването на тази подкрепа всички налични инструменти за сътрудничество и за техническа, финансова и икономическа помощ;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ, че разпоредбите на настоящото споразумение, които попадат в приложното поле на дял V от част трета от Договора за функционирането на Европейския съюз, са обвързващи за Обединеното кралство и Ирландия като отделни договарящи се страни, а не като част от ЕС, освен ако ЕС и Обединеното кралство и/или Ирландия съвместно не уведомят Грузия, че Обединеното кралство или Ирландия се обвързва като част от ЕС в съответствие с Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз. В случай че Обединеното кралство и/или Ирландия престанат да бъдат обвързани като част от ЕС в съответствие с член 4а от този протокол, ЕС и Обединеното кралство и/или Ирландия уведомяват незабавно Грузия за всяка промяна в своята позиция, като в този случай те остават обвързани на отделно основание от разпоредбите на настоящото споразумение. Същото важи за Дания в съответствие с Протокол № 22 относно позицията на Дания, приложен към тези договори,

СЕ СПОРАЗУМЯХА ЗА СЛЕДНОТО:

ЧЛЕН 1

Цели

1. С настоящото се установява асоцииране между Съюза и неговите държави членки, от една страна, и Грузия, от друга страна.
2. Целите на това асоцииране са:
 - а) насърчаване на политическото асоцииране и икономическата интеграция между страните въз основа на общите ценности и тесните връзки, включително чрез увеличаване на участието на Грузия в политиките, програмите и агенциите на ЕС;
 - б) осигуряване на по-солидна рамка за засилен политически диалог по всички области от взаимен интерес, позволявайки изграждането на близки политически отношения между страните;
 - в) оказване на принос към укрепването на демокрацията и към политическата, икономическата и институционалната стабилност в Грузия;

- г) насърчаване, опазване и укрепване на мира и на стабилността в регионален и международен план въз основа на принципите, заложи в Устава на Организацията на обединените нации и в Заключителния акт от Хелзинки от 1975 г. на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа, включително чрез полагане на съвместни усилия за премахване на източниците на напрежение, повишаване на сигурността на границите и насърчаване на трансграничното сътрудничество и добрите междусъседски отношения;
- д) насърчаване на сътрудничеството, насочено към мирното разрешаване на конфликти;
- е) засилване на сътрудничеството в областта на свободата, сигурността и правосъдието с цел укрепване на върховенството на закона и зачитането на правата на човека и основните свободи;
- ж) подпомагане на усилията на Грузия за развиване на икономическия ѝ потенциал посредством международното сътрудничество, включително чрез сближаване на законодателството ѝ с това на ЕС;
- з) постигане на постепенното икономическо интегриране на Грузия във вътрешния пазар на ЕС, постановено в настоящото споразумение, по-конкретно чрез изграждане на задълбочена и всеобхватна зона за свободна търговия, която ще осигури широк достъп до пазара въз основа на продължително и всеобхватно регулаторно сближаване в съответствие с правата и задълженията, произтичащи от членството ѝ в СТО;
- и) създаване на условия за все по-тясно сътрудничество в други области от взаимен интерес.

ДЯЛ I

ОБЩИ ПРИНЦИПИ

ЧЛЕН 2

Общи принципи

1. Зачитането на демократичните принципи, правата на човека и основните свободи, посочени във Всеобщата декларация на Организацията на обединените нации за правата на човека от 1948 г. и определени в Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи от 1950 г., в Заключителния акт от Хелзинки от 1975 г. на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа и в Парижката харта за нова Европа от 1990 г., представлява основата на вътрешните и външните политики на страните и съществен елемент на настоящото споразумение. Борбата с разпространението на оръжия за масово унищожение, свързаните с тях материали и средствата за тяхната доставка също представлява съществен елемент на настоящото споразумение.
2. Страните заявяват отново своя ангажимент да съблюдават принципите на свободна пазарна икономика, устойчиво развитие и ефективно многостранно сътрудничество.

3. Страните потвърждават ангажимента си да зачитат принципите на върховенството на закона и доброто управление, както и международните си задължения, и по-конкретно в рамките на ООН, Съвета на Европа и ОССЕ. По-конкретно те се споразумяват да насърчават зачитането на принципите на суверенитета и териториалната цялост, ненарушимостта на границите и независимостта.

4. Страните се ангажират по отношение на върховенството на закона, доброто управление, борбата с корупцията, борбата с различните видове транснационална организирана престъпност и с тероризма, насърчаването на устойчивото развитие, ефективното многостранно сътрудничество и борбата с разпространението на оръжия за масово унищожение и с техните начини за доставка. Този ангажимент представлява основен фактор за развитие на отношенията и сътрудничеството между страните и допринася за регионалния мир и стабилност.

ДЯЛ II

ПОЛИТИЧЕСКИ ДИАЛОГ, РЕФОРМА И СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКАТА НА СИГУРНОСТ

ЧЛЕН 3

Цели на политическия диалог

1. Политическият диалог между страните по всички области от общ интерес, включително външните въпроси и въпросите, свързани със сигурността, както и вътрешната реформа, се развива и засилва във все по-голяма степен. Това ще повиши ефективността на политическото сътрудничество и ще насърчи сближаването по външните въпроси и въпросите, свързани със сигурността, като ще укрепи отношенията по амбициозен и новаторски начин.
2. Целите на политическия диалог са:
 - а) задълбочаване на политическото асоцииране и по-голямо сближаване и ефективност от политическа гледна точка и от гледна точка на политиката на сигурност;

- б) насърчаване на принципите на териториалната цялост, ненарушимостта на международно признатите граници, суверенитета и независимостта, залегнали в Устава на Организацията на обединените нации и в Заключителния акт от Хелзинки от 1975 г. на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа;
- в) насърчаване на мирното разрешаване на конфликти;
- г) насърчаване на международната стабилност и сигурност, основани на ефективно многостранно сътрудничество;
- д) засилване на сътрудничеството и диалога между страните относно международната сигурност и управлението на кризи, и по-конкретно с цел справяне със световните и регионалните предизвикателства и със сериозните заплахи;
- е) засилване на сътрудничеството в борбата с разпространението на оръжия за масово унищожение (ОМУ) и с техните начини за доставка, включително наемане на друга работа на учените, работили преди в програми за ОМУ;
- ж) способстване на ориентираното към резултатите и практическо сътрудничество между страните за постигането на мир, сигурност и стабилност на европейския континент;

- з) засилване на зачитането на демократичните принципи, върховенството на закона и доброто управление, правата на човека и основните свободи, включително свободата на средствата за масово осведомяване и правата на лицата от малцинствата, както и оказване на принос към консолидирането на вътрешните политически реформи;
- и) развиване на диалога и задълбочаване на сътрудничеството между страните в областта на сигурността и отбраната;
- й) полагане на усилия за допълнително насърчаване на регионалното сътрудничество в различни форми;
- к) осигуряване за всички граждани на Грузия в рамките на международно признатите й граници на всички ползи от по-тесното политическо асоцииране на ЕС с Грузия, включително по-голямо сближаване на политиката за сигурност.

ЧЛЕН 4

Вътрешна реформа

Страните си сътрудничат в разработването, консолидирането и повишаването на стабилността и ефективността на демократичните институции и върховенството на закона, в обезпечаването на зачитането на правата на човека и основните свободи, в постигането на по-нататъшен напредък по реформите в съдебната и правната сфера, за да се гарантира независимостта на съдебната власт, в подсилването на административния ѝ капацитет и в гарантирането на безпристрастността и ефективността на правоприлагащите органи, в продължаването на реформите на публичната администрация и в изграждането на отговорна, ефикасна, ефективна, прозрачна и професионална държавна служба, както и в продължаването на ефективната борба с корупцията, и по-конкретно с цел засилване на международното сътрудничество в областта на борбата с корупцията, и в осигуряването на ефективно привеждане в действие на приложимите международни правни инструменти, като например Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу корупцията от 2003 г.

ЧЛЕН 5

Външна политика и политика на сигурност

1. Страните задълбочават своя диалог и сътрудничество и насърчават постепенното сближаване в областта на външната политика и политиката на сигурност, включително общата политика за сигурност и отбрана, и разглеждат по-специално въпроси, свързани с предотвратяването на конфликти, мирното разрешаване на конфликти и управлението на кризи, регионалната стабилност, разоръжаването, неразпространението на оръжия, контрола над въоръженията и контрола върху износа на оръжия. Сътрудничеството се основава на общи ценности и взаимни интереси и цели по-голямо сближаване на политиките и подобряване на тяхната ефективност, като използва двустранните, международните и регионалните форуми.
2. Страните потвърждават своята ангажираност по отношение на принципите на териториалната цялост, ненарушимостта на международно признатите граници, суверенитета и независимостта, залегнали в Устава на Организацията на обединените нации и в Заключителния акт от Хелзинки от 1975 г. на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа, както и по отношение на насърчаването на тези принципи в рамките на своите двустранни и многостранни отношения. Страните подчертават също пълната си подкрепа за принципа на съгласие на приемащата държава за разполагането на чуждестранни въоръжени сили на техните територии. Те се споразумяват, че разполагането на чуждестранни въоръжени сили на техните територии следва да се извършва с изричното съгласие на приемащата държава, в съответствие с международното право.

ЧЛЕН 6

Тежки престъпления с международно измерение

1. Страните потвърждават, че най-тежките престъпления, предизвикващи безпокойството на международната общност като цяло, не трябва да остават ненаказани и че безнаказаността на тези престъпления трябва да се избягва чрез предприемане на мерки на национално и международно равнище, включително чрез Международния наказателен съд.
2. Страните считат, че създаването и ефективната работа на Международния наказателен съд представляват важна стъпка към постигането на световен мир и справедливост. Страните потвърждават своя ангажимент да продължат да си сътрудничат с Международния наказателен съд, като прилагат Римския статут на Международния наказателен съд и свързаните с него инструменти, полагайки необходимите усилия за запазване на неговия интегритет.

ЧЛЕН 7

Предотвратяване на конфликти и управление на кризи

Страните засилват практическото си сътрудничество в областта на предотвратяването на конфликти и управлението на кризи, по-специално с цел евентуално участие на Грузия в ръководени от ЕС граждански и военни операции за управление на кризи, както и в съответни учения и обучения, в зависимост от всеки отделен случай и след евентуална покана от страна на ЕС.

ЧЛЕН 8

Регионална стабилност

1. Страните активизират съвместните си усилия за насърчаване на стабилността, сигурността и демократичното развитие в региона, както и за допълнително насърчаване на различните форми на регионално сътрудничество, и по-конкретно работят за мирното разрешаване на продължаващите конфликти в региона.

2. Тези усилия следват споделените принципи за опазване на международния мир и сигурност, установени с Устава на Организацията на обединените нации, Заключителния акт от Хелзинки от 1975 г. на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа и други приложими многостранни документи. Страните използват в пълна степен и многостранната рамка на Източното партньорство, която предвижда провеждането на дейности по сътрудничество и открит и свободен диалог, насърчавайки връзките между самите държави партньори.

ЧЛЕН 9

Мирно разрешаване на конфликти

1. Страните заявяват отново своя ангажимент за мирно разрешаване на конфликти при пълно зачитане на суверенитета и териториалната цялост на Грузия в рамките на международно признатите ѝ граници, както и за съвместно улесняване на усилията за възстановяване и помиряване след конфликт. До намирането на трайно решение на конфликта и без да се засягат съществуващите формати за предприемане на мерки по отношение на свързаните с конфликта въпроси, мирното разрешаване на конфликти ще бъде една от централните теми в дневния ред на политическия диалог между страните, както и в диалога с други съответни представители на международните среди.

2. Страните признават значението на ангажмента на Грузия по отношение на помиряването и усилията ѝ да възстанови териториалната си цялост в опит да намери мирно и трайно решение на конфликта, на цялостното изпълнение на Споразумението от шест точки от 12 август 2008 г. и следващите мерки за изпълнение по него, на провеждането на взаимно подкрепящи се политики за непризнаване и за ангажиране, на подпомагането на международните дискусии в Женева и на безопасното и достойно завръщане на всички вътрешно разселени лица и на всички бежанци по местата, където живеят обичайно, в съответствие с принципите на международното право, както и значението на международното участие на място, включително, ако е уместно, това на ЕС.

3. Страните координират, също и с други международни организации, усилията си за подпомагане на мирното разрешаване на конфликта в Грузия, включително във връзка с въпросите от хуманитарно естество.

4. Всички тези усилия следват споделените принципи за опазване на международния мир и сигурност, установени с Устава на Организацията на обединените нации, Заключителния акт от Хелзинки от 1975 г. на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа и други приложими многостранни документи.

ЧЛЕН 10

Оръжия за масово унищожение

1. Страните считат, че разпространението на оръжия за масово унищожение (ОМУ) и на техните средства за доставка, както за държавни, така и за недържавни субекти, представлява една от най-сериозните заплахи за международния мир и стабилност. Поради това страните се споразумяват да си сътрудничат и да допринасят за противодействането на разпространението на ОМУ и на техните средства за доставка чрез пълно спазване и прилагане на национално равнище на своите съществуващи задължения по силата на международните договори и споразумения за разоръжаване и неразпространение на оръжия и други приложими международни задължения. Страните се споразумяват, че настоящата разпоредба представлява съществен елемент на настоящото споразумение.
2. Освен това страните се споразумяват да си сътрудничат и да допринасят за противодействането на разпространението на ОМУ и на техните средства за доставка, като:
 - а) предприемат стъпки, по целесъобразност, за подписване, ратифициране или присъединяване към всички други приложими международни инструменти и за цялостното им прилагане; и
 - б) създават ефективна система за национален контрол на износа, контролираща износа и транзита на стоки, свързани с ОМУ, включително контрол на крайната употреба на ОМУ, упражняван спрямо технологиите с възможна двойна употреба, и съдържаща ефективни санкции за нарушаване на контрола на износа.

3. Страните се споразумяват да разглеждат тези въпроси в рамките на политическия си диалог.

ЧЛЕН 11

Контрол на износа на малки оръжия и леки въоръжения и на конвенционални оръжия

1. Страните признават, че незаконното производство, прехвърляне и движение на малки оръжия и леки въоръжения (МОЛВ), включително боеприпасите за тях, както и прекаленото им натрупване, лошото управление, недостатъчно обезопасените запаси и неконтролираното разпространение продължават да представляват сериозна заплаха за мира и международната сигурност.
2. Страните се договарят да спазват и изцяло да изпълняват съответните си задължения за справяне с незаконната търговия с МОЛВ, включително боеприпасите за тях, съгласно действащите международни споразумения и резолюциите на Съвета за сигурност на ООН, както и своите ангажименти в рамките на други международни инструменти, приложими в тази област, като Програмата за действие на Организацията на обединените нации за предотвратяване и премахване на незаконната търговия с МОЛВ във всичките ѝ аспекти, както и за борба с нея.
3. Страните поемат ангажимент да си сътрудничат и да осигурят координация, взаимно допълване и синергия в усилията си да се справят с незаконната търговия с МОЛВ, включително боеприпасите за тях, и унищожаването на прекомерните запаси на световно, регионално, подрегионално и национално равнище.

4. Освен това страните се договарят да продължат да си сътрудничат в областта на контрола на износа на конвенционални оръжия в контекста на Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета от 8 декември 2008 г. определяща общи правила за режим на контрол върху износа на военни технологии и оборудване.
5. Страните се споразумяват да разглеждат тези въпроси в рамките на политическия си диалог.

ЧЛЕН 12

Борба срещу тероризма

1. Страните потвърждават значението на борбата срещу тероризма и неговото предотвратяване и се споразумяват да работят съвместно на двустранно, регионално и международно равнище за предотвратяване на тероризма във всичките му форми и борба срещу него.
2. Страните се споразумяват, че борбата срещу тероризма трябва да се провежда при пълно зачитане на върховенството на закона и при пълно спазване на международното право, включително международното право в областта на правата на човека, международното бежанско право и международното хуманитарно право, принципите на Устава на Организацията на обединените нации и всички приложими международни инструменти, свързани с борбата срещу тероризма.

3. Страните поставят акцент върху значението на универсалното ратифициране и пълното изпълнение на всички конвенции и протоколи на ООН, свързани с борбата срещу тероризма. Страните се споразумяват да продължат да насърчават диалога относно проекта на всеобхватна конвенция за международния тероризъм и да си сътрудничат при изпълнението на глобалната стратегия на Организацията на обединените нации за борба с тероризма, както и на всички приложими резолюции на Съвета за сигурност на ООН и конвенции на Съвета на Европа. Страните се споразумяват също да си сътрудничат за насърчаването на международния консенсус относно предотвратяването на тероризма и относно борбата срещу него.

ДЯЛ III

СВОБОДА, СИГУРНОСТ И ПРАВОСЪДИЕ

ЧЛЕН 13

Върховенство на закона и зачитане на правата на човека и на основните свободи

1. В процеса на сътрудничество в областта на свободата, сигурността и правосъдието страните придават специално значение на допълнителното насърчаване на върховенството на закона, включително на независимостта на съдебната власт, достъпа до правосъдие и правото на справедлив процес.

2. Страните си сътрудничат в пълна степен за ефективното функциониране на институциите в областта на правоприлагането и на правораздаването.
3. Зачитането на правата на човека и основните свободи ще ръководи изцяло сътрудничеството в областта на свободата, сигурността и правосъдието.

ЧЛЕН 14

Защита на личните данни

Страните се споразумяват да си сътрудничат, за да гарантират висока степен на защита на личните данни в съответствие с правните инструменти и стандарти на ЕС и на Съвета на Европа, както и международните правни инструменти и стандарти, посочени в приложение I към настоящото споразумение.

ЧЛЕН 15

Сътрудничество в областта на миграцията, убежището и управлението на границите

1. Страните потвърждават значението на съвместното управление на миграционните потоци между своите територии и започват всеобхватен диалог по всички въпроси, свързани с миграцията, включително законната миграция, международната закрила и борбата срещу незаконната миграция, нелегалното прекарване през граница на мигранти и трафика на хора.
2. Сътрудничеството ще се основава на оценка на специфичните нужди, направена при взаимни консултации между страните, и ще се провежда съгласно приложимото им действащо законодателство. По-специално то ще се съсредоточава върху следното:
 - а) основните причини за миграцията и последиците от нея;
 - б) изработването и прилагането на национално законодателство и практики по отношение на международната закрила, за да бъдат изпълнени разпоредбите на Женевската конвенция за статута на бежанците от 1951 г., на Протокола за статута на бежанците от 1967 г. и на другите приложими международни инструменти, като например Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи от 1950 г., и за да се гарантира спазването на принципа на „неотблъскване“;

- в) правилата за приемане, правата и статута на приетите лица, справедливото третиране и интеграцията на законно пребиваващите чужди граждани, образованието и обучението и мерките срещу расизма и ксенофобията;
 - г) усъвършенстването на ефективна и превантивна политика срещу незаконната миграция, нелегалното прекарване през граница на мигранти и трафика на хора, включително въпроса за начините за борба с мрежите за незаконна миграция и трафик на хора, както и начините за закрила на жертвите на такъв трафик;
 - д) изпълнението на работното споразумение относно започването на оперативно сътрудничество между Европейската агенция за управление на оперативното сътрудничество по външните граници на държавите — членки на Европейския съюз (FRONTEX), и Министерството на вътрешните работи на Грузия, подписано на 4 декември 2008 г.;
 - е) в областта на сигурността на документите и управлението на границите — върху въпросите, свързани с организацията, обучението, най-добрите практики и други оперативни мерки.
3. Сътрудничеството може също да улесни кръговата миграция в полза на развитието.

ЧЛЕН 16

Движение на лица и обратно приемане

1. Страните гарантират пълното прилагане на:
 - а) Споразумението между Европейския съюз и Грузия за обратното приемане на пребиваващи без разрешение лица, което влезе в сила на 1 март 2011 г.; и
 - б) Споразумението между Европейския съюз и Грузия за улесняване на издаването на визи, което влезе в сила на 1 март 2011 г.;
2. Страните продължават да полагат усилия за подобряване на мобилността на гражданите и своевременно предприемат постепенни стъпки за постигане на общата цел за безвизов режим, при условие че са изпълнени условията за добре управлявана и сигурна мобилност, посочени в двуетапния план за действие за визова либерализация.

ЧЛЕН 17

Борба срещу организираната престъпност и корупцията

1. Страните си сътрудничат в борбата с престъпните и незаконните дейности, и по-конкретно дейностите с транснационален характер, организирани или други, и в предотвратяването на тези дейности, като например:
 - а) нелегалното прекарване през граница на мигранти и трафика на хора, както и на малки оръжия и наркотици;
 - б) контрабандата и трафика на стоки;
 - в) незаконните икономически и финансови дейности, като например фалшифицирането, фискалните измами и измамите в областта на обществените поръчки;
 - г) присвояването на средства в проектите, финансирани от международни донори;
 - д) активната и пасивната корупция както в частния, така и в публичния сектор;
 - е) подправянето на документи, подаването на неверни декларации; и
 - ж) киберпрестъпността.

2. Страните задълбочават двустранното, регионалното и международното сътрудничество между правоприлагащите органи и развиват сътрудничеството между Европол и компетентните органи на Грузия. Страните се ангажират да прилагат ефективно съответните международни стандарти, и по-специално стандартите, залегнали в Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу транснационалната организирана престъпност от 2000 г. и трите протокола към нея, както и в Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу корупцията от 2003 г.

ЧЛЕН 18

Наркотици

1. В рамките на съответните си правомощия и компетенции страните си сътрудничат, за да се гарантира наличието на балансиран и интегриран подход към проблема с наркотиците. Политиките и дейностите в областта на наркотиците са насочени към укрепването на структурите за предотвратяване на наркотиците и борба с тях, за намаляване на доставките, трафика и търсенето на наркотици, за справяне със здравословните и социалните последици от злоупотребата с наркотици с цел намаляване на вредата, която наркотиците причиняват, като са насочени и към по-ефективно предотвратяване на отклоняването на химически прекурсори, използвани за незаконно производство на наркотични и психотропни вещества.

2. Страните се споразумяват относно необходимите методи на сътрудничество за постигане на тези цели. Дейностите се основават на общоприети принципи съгласно насоките на съответните международни конвенции, стратегията на ЕС в областта на наркотиците (2013—2020 г.) и Политическата декларация за водещите принципи за намаляване на търсенето на наркотици, приети от 20-та специална сесия относно наркотиците на Общото събрание на Организацията на обединените нации, проведена през юни 1998 г.

ЧЛЕН 19

Изпиране на пари и финансиране на тероризма

1. Страните си сътрудничат с цел предотвратяване на използването на техните финансови и съответни нефинансови системи за изпиране на приходите от престъпни дейности като цяло и по-конкретно от свързани с наркотици престъпления, както и за финансиране на тероризма.

Това сътрудничество обхваща събирането на активи и финансови средства, придобити в резултат на престъпления.

2. Сътрудничеството в тази област позволява обмен на необходимата информация в рамките на съответното законодателство и приемането на подходящи стандарти за предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма, както и за борба срещу тях, които стандарти са еквивалентни на тези, приети от съответните международни органи, работещи в тази област, като например Специалната група за финансови действия за изпирането на пари (FATF).

ЧЛЕН 20

Сътрудничество в борбата срещу тероризма

1. При пълно спазване на принципите, на които се основава борбата срещу тероризма по член 12 от настоящото споразумение, страните потвърждават значението на наличието на правоприлагащ и съдебен подход към борбата срещу тероризма и се споразумяват да си сътрудничат в предотвратяването и премахването на тероризма по-специално чрез:

- а) гарантиране на признаването за престъпление на терористичните действия, в съответствие с определението в Рамково решение 2008/919/ПВР на Съвета от 28 ноември 2008 г. за изменение на Рамково решение 2002/475/ПВР относно борбата срещу тероризма;

- б) обмен на информация за терористичните групировки и лицата, занимаващи се с тероризъм, и за техните мрежи за подкрепа в съответствие с международното и националното право, и по-конкретно що се отнася до защитата на данните и на неприкосновеността на личния живот;
- в) обмен на опит в предотвратяването и премахването на тероризма, средствата и методите и техните технически аспекти, както и обмен на опит за обученията, в съответствие с приложимото право;
- г) споделяне на информация за най-добрите практики за борба с радикализацията и набирането на поддръжници и за противодействие на тези дейности, както и на информация за насърчаването на реабилитирането;
- д) обмен на становища и опит във връзка с трансграничното движение и пътуване на заподозрени в тероризъм лица, както и във връзка с терористични заплахи;
- е) споделяне на най-добри практики, що се отнася до защитата на правата на човека в борбата срещу тероризма, и по-конкретно във връзка с наказателните производства;
- ж) предприемане на мерки срещу заплахата от химически, биологичен, радиологичен и ядрен тероризъм и на мерките, необходими за предотвратяване на придобиването, прехвърлянето и използването за терористични цели на химически, биологични, радиологични и ядрени материали, както и за предотвратяване на незаконните действия срещу високорисковите химически, биологични, радиологични и ядрени съоръжения.

2. Сътрудничеството се основава на съответните налични оценки, като например оценките на компетентните органи на ООН и Съвета на Европа, направени при взаимни консултации между страните.

ЧЛЕН 21

Правно сътрудничество

1. Страните се договарят да развиват съдебното сътрудничество по граждански и търговски дела, що се отнася до договарянето, ратифицирането и прилагането на многостранни конвенции за съдебно сътрудничество по граждански дела, и по-специално конвенциите на Хагската конференция по международно частно право в областта на международното правно сътрудничество и уреждане на съдебните спорове и закрилата на децата.

2. По отношение на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси страните ще се стремят да подобрят сътрудничеството в областта на правната взаимопомощ въз основа на приложимите многостранни споразумения. Това включва, когато е целесъобразно, присъединяването към съответните международни инструменти на ООН и на Съвета на Европа и тяхното прилагане, както и по-тясно сътрудничество с Еуроюст.

ДЯЛ IV

ТЪРГОВИЯ И СВЪРЗАНИ С ТЪРГОВИЯТА ВЪПРОСИ

ГЛАВА 1

НАЦИОНАЛНО ТРЕТИРАНЕ И ДОСТЪП ДО ПАЗАРА НА СТОКИТЕ

РАЗДЕЛ 1

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 22

Цел

Страните създават зона за свободна търговия, считано от влизането в сила на настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на настоящото споразумение и член XXIV от Общото споразумение за митата и търговията от 1994 г. (ГАТТ от 1994 г.).

ЧЛЕН 23

Приложно поле и обхват

1. Разпоредбите на настоящата глава се прилагат за търговията със стоки¹ между страните.
2. За целите на настоящата глава понятието „с произход от“ означава, че стоката отговаря на правилата за произход, установени в Протокол I към настоящото споразумение.

¹ За целите на настоящото споразумение „стоки“ означава „продукти“ по смисъла на ГАТТ от 1994 г., освен ако не е предвидено друго в настоящото споразумение. Стоките, попадащи в обхвата на Споразумението за СТО относно селското стопанство, са назовани в настоящата глава „селскостопански продукти“ или „продукти“.

РАЗДЕЛ 2

ПРЕМАХВАНЕ НА МИТА, ТАКСИ И ДРУГИ НАЛОЗИ

ЧЛЕН 24

Определение на „мита“

За целите на настоящата глава понятието „мито“ включва всяко мито или всякакъв вид налог върху или във връзка с вноса или износа на стока, включително всякаква форма на допълнително облагане или допълнителен налог върху или във връзка с този внос или износ. Понятието „мито“ не включва:

- а) налог, еквивалентен на вътрешен данък, налаган в съответствие с член 31 от настоящото споразумение;
- б) мита, налагани в съответствие с глава 2 (Средства за търговска защита) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение;
- в) такси или други налози, налагани в съответствие с член 30 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 25

Класиране на стоките

Класирането на стоките, които са предмет на търговия между страните, е това, определено в съответната тарифна номенклатура на всяка от страните в съответствие с версията от 2012 г. на Хармонизираната система, основана на Международната конвенция за Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките от 1983 г. (ХС) и следващите ѝ изменения.

ЧЛЕН 26

Премахване на митата при внос

1. Страните премахват всички мита върху стоките с произход от другата страна от датата на влизане в сила на настоящото споразумение, с изключение на продуктите, посочени в параграфи 2 и 3 от настоящия член, и без да се засягат разпоредбите на параграф 4 от настоящия член.

2. Продуктите, посочени в приложение II-А към настоящото споразумение, се внасят в Съюза, без да се облагат с мита, съобразно ограниченията на тарифните квоти, посочени в това приложение. Митническата ставка за най-облагодетелствана нация (НОН) се прилага по отношение на вноса, превишаващ тарифната квота.
3. Продуктите, посочени в приложение II-Б към настоящото споразумение, подлежат на облагане с вносно мито, когато се внасят в Съюза, като се премахва компонентът *ad valorem* на това вносно мито.
4. По отношение на вноса на продукти с произход от Грузия, посочени в приложение II-В към настоящото споразумение, се прилага менажизмът за недопускане на заобикаляне по член 27 от настоящото споразумение.
5. Пет години след влизането в сила на настоящото споразумение, по искане на една от страните, страните провеждат консултации, за да обмислят възможността за разширяване на обхвата на либерализацията на митата в търговията между страните. Решението по този параграф се взема от Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 27

Механизъм за недопускане на заобикаляне за селскостопанските продукти и преработените селскостопански продукти

1. Продуктите, посочени в приложение II-B към настоящото споразумение, попадат в обхвата на механизма за недопускане на заобикаляне по настоящия член. Средният годишен обем на вноса от Грузия в Съюза за всяка категория от тези продукти е посочен в приложение II-B към настоящото споразумение.
2. Когато обемът на вноса на една или повече категории продукти, посочени в параграф 1, достигне 70 % от обема, посочен в приложение II-B, през която и да е година, считано от 1 януари, Съюзът уведомява Грузия за обема на вноса на съответните продукти. След това уведомление и в срок от 14 календарни дни от датата, на която обемът на вноса на една или повече категории продукти, посочени в параграф 1, достигне 80 % от обема, посочен в приложение II-B, Грузия представя на Съюза солидна обосновка, че Грузия разполага с капацитета да произведе продуктите за износ за Съюза, надвишаващи обемите, посочени в приложение II-B. Ако този внос достигне 100 % от обема, посочен в приложение II-B, и при липса на солидна обосновка от страна на Грузия, Съюзът може да спре временно преференциалното третиране на съответните продукти.

Спирането се прилага за период от шест месеца и поражда действие на датата на публикуване на решението за спиране на преференциалното третиране в Официален вестник на Европейския съюз.

3. За всички временни спирания, приети съгласно параграф 2, Съюзът изпраща уведомление на Грузия без неоснователно забавяне.

4. Съюзът прекратява едно временно спиране, преди да са изтекли шест месеца от влизането му в сила, ако Грузия представи солидни и задоволителни доказателства в рамките на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, че внесенят обем от съответната категория продукти, с който се превишава обемът, посочен в приложение II-B към настоящото споразумение, е следствие от промяна в равнището на производството и капацитета за износ на Грузия на съответните продукти.

5. Приложение II-B към настоящото споразумение може да бъде изменено и обемът да бъде променен с взаимното съгласие на Съюза и Грузия в рамките на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“ по искане на Грузия, за да бъдат отразени промените в равнището на производството и капацитета за износ на Грузия на съответните продукти.

ЧЛЕН 28

Запазване на съществуващото положение

Никоя от страните не може да въвежда каквото и да е ново мито за стока с произход от другата страна, нито да увеличава което и да е мито, прилагано на датата на влизане в сила на настоящото споразумение. Това не изключва възможността едната или другата страна да запази или да увеличи дадено мито, за което е получено разрешение от Органа за уреждане на спорове на СТО.

ЧЛЕН 29

Мита при износ

Никоя от страните не може да въвежда или поддържа каквото и да е мито или данък, различни от вътрешните налози, прилагани в съответствие с член 30 от настоящото споразумение, върху или във връзка с износа на стоки за територията на другата страна.

ЧЛЕН 30

Такси и други налози

Всяка от страните гарантира, в съответствие с член VIII от ГАТТ от 1994 г. и тълкувателните бележки за него, че всички такси и налози от каквото и да е естество, различни от митата или другите мерки, посочени в член 26 от настоящото споразумение, прилагани по отношение на или във връзка с вноса или износа на стоки, са ограничени по размер до приблизителната стойност на извършените услуги и не представляват косвен начин за закрила на местните стоки или облагане на вноса или износа за данъчни цели.

РАЗДЕЛ 3

НЕТАРИФНИ МЕРКИ

ЧЛЕН 31

Национално третиране

Всяка от страните предоставя национално третиране на стоките на другата страна в съответствие с член III от ГАТТ от 1994 г., включително тълкувателните бележки за него. За тази цел член III от ГАТТ от 1994 г. и тълкувателните бележки за него се включват в настоящото споразумение и представляват неразделна част от него.

ЧЛЕН 32

Ограничения на вноса и износа

Никоя от страните не може да приема или поддържа каквато и да е забрана или ограничение на вноса на която и да е стока на другата страна или на износа или продажбата за износ на която и да е стока, предназначена за територията на другата страна, освен ако не е предвидено друго в настоящото споразумение или в съответствие с член XI от ГАТТ от 1994 г. и тълкувателните бележки за него. За тази цел член XI от ГАТТ от 1994 г. и тълкувателните бележки за него се включват в настоящото споразумение и представляват неразделна част от него.

РАЗДЕЛ 4

СПЕЦИФИЧНИ РАЗПОРЕДБИ, СВЪРЗАНИ СЪС СТОКИТЕ

ЧЛЕН 33

Общи изключения

Никоя от разпоредбите на настоящата глава не се тълкува като пречатваща приемането или прилагането от която и да е от страните на мерки в съответствие с членове XX и XXI от ГАТТ от 1994 г. и приложимите тълкувателни бележки към тези членове от ГАТТ от 1994 г., които с настоящото се включват в настоящото споразумение и представляват неразделна част от него.

РАЗДЕЛ 5

АДМИНИСТРАТИВНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ДЪРЖАВИ

ЧЛЕН 34

Временна отмяна на преференции

1. Страните се договарят, че административното сътрудничество и помощ са от съществено значение за прилагането и контрола на преференциалното тарифно третиране, предоставено съгласно настоящата глава, и подчертават своя ангажимент да се борят с нередностите и измамите в сферата на митниците и свързаните с тях въпроси.
2. В случаите, в които една от страните е установила, въз основа на обективна информация, неоказване от другата страна на административно сътрудничество или помощ и/или наличие на нередности или измами по настоящата глава, засегнатата страна може да спре временно съответното преференциално третиране на съответните продукти в съответствие с настоящия член.

3. За целите на настоящия член неоказването на административно сътрудничество или помощ означава, наред с друго:

- а) многократно неспазване на задълженията за проверка на произхода на съответните стоки;
- б) многократен отказ или неоснователно забавяне на изпълнението и/или съобщаването на резултатите от последвалата проверка на доказателството за произход;
- в) многократен отказ или неоснователно забавяне на получаването на разрешение за провеждане на проучвателни посещения с цел проверка на автентичността на документите или точността на информацията за предоставянето на въпросното преференциално третиране.

4. За целите на настоящия член нередности или измами могат да бъдат констатирани, наред с друго, в случай на бързо увеличение, без задоволително обяснение, на обема на вноса на стоки, надвишаващ обичайното равнище на производството и капацитета за износ на другата страна, свързано с обективна информация за нередности или измами.

5. Прилагането на временно спиране зависи от изпълнението на следните условия:
- а) страната, която въз основа на обективна информация е констатирала неосказване на административно сътрудничество или помощ и/или нередности или измами от страна на другата страна, уведомява без неоснователно забавяне Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, за своята констатация, като предоставя и обективната информация, и започва консултации в рамките на този комитет въз основа на цялата приложима за случая информация и на обективните констатации с цел намиране на решение, което е приемливо и за двете страни;
 - б) когато страните са започнали консултации в рамките на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“ и не са успели да стигнат до приемливо решение в срок от три месеца след уведомлението, засегнатата страна може да спре временно преференциалното третиране на съответните стоки. Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“ се уведомява за това временно спиране без неоснователно забавяне;

в) временните спирания по настоящия член се ограничават до необходимото за защита на финансовите интереси на съответната страна. Те не надхвърлят период от шест месеца, който може да бъде подновен, ако към датата на изтичането му няма промяна в условието, породило първоначалното спиране. Те са предмет на периодични консултации в рамките на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, и по-специално с цел да бъдат прекратени веднага щом престанат да са налице условията за тяхното прилагане.

6. Всяка страна публикува в съответствие с вътрешните си процедури известия, предназначени за вносителите, във връзка с всяко уведомление по параграф 5, буква а), всяко решение по параграф 5, буква б) и всяко удължаване или прекратяване по параграф 5, буква в).

ЧЛЕН 35

Третиране на административните грешки

В случай на грешка от страна на компетентните органи при правилното управление на преференциалната система при износ, и по-специално при прилагането на разпоредбите на Протокол I към настоящото споразумение относно определението на „продукти с произход“ и методите за административно сътрудничество, когато тази грешка води до последици по отношение на митата за внос, страната, засегната от тези последици, може да поиска от Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, да разгледа възможностите за приемане на всички подходящи мерки за разрешаване на проблема.

ЧЛЕН 36

Споразумения с други държави

1. Настоящото споразумение не препятства възможността за запазване или създаване на митнически съюзи, зони за свободна търговия или договорености за граничен трафик, освен ако те не са в противоречие с търговските договорености, предвидени в настоящото споразумение.
2. Консултации между страните се провеждат в рамките на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, по искане на една от страните, във връзка със споразумения за създаване на митнически съюзи, зони за свободна търговия или договорености за граничен трафик и във връзка с други важни въпроси, свързани със съответната търговска политика на всяка от страните с трети държави. По-специално в случай на присъединяване на трета държава към ЕС такива консултации се провеждат, за да се гарантира, че се вземат под внимание взаимните интереси на Съюза и на Грузия, посочени в настоящото споразумение.

ГЛАВА 2

СРЕДСТВА ЗА ТЪРГОВСКА ЗАЩИТА

РАЗДЕЛ 1

ГЛОБАЛНИ ЗАЩИТНИ МЕРКИ

ЧЛЕН 37

Общи разпоредби

1. Страните потвърждават своите права и задължения по член XIX от ГАТТ от 1994 г. и Споразумението за защитни мерки в приложение 1А към Споразумението за СТО (Споразумение за защитни мерки) и член 5 от Споразумението за селското стопанство в приложение 1А към Споразумението за СТО (Споразумение за селското стопанство).

2. Преференциалните правила за произход, установени в глава 1 (Национално третиране и достъп до пазара на стоките) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, не се прилагат по отношение на настоящия раздел.

3. Разпоредбите на настоящия раздел не попадат в приложното поле на глава 14 (Уреждане на спорове) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 38

Прозрачност

1. Страната, която започва разследване с оглед на въвеждане на защитни мерки, уведомява другата страна за това, ако последната има съществен икономически интерес.

2. Независимо от разпоредбите на член 37 от настоящото споразумение, по искане на другата страна, страната, която започва разследване с оглед на въвеждане на защитни мерки и която възнамерява да прилага защитни мерки, предоставя незабавно в писмен вид цялата информация по въпроса, довела до започването на разследване с оглед на въвеждане на защитни мерки и до налагането на защитни мерки, включително, когато е целесъобразно, информация за започването на разследване с оглед на въвеждане на защитни мерки и за временните и окончателните констатации от разследването, като предоставя също на другата страна възможност за провеждане на консултации.

3. За целите на настоящия член се счита, че дадена страна има съществен икономически интерес, когато тя е сред петте най-големи доставчици на внасяната стока през най-скорошния период от три години, което се измерва или като абсолютен обем, или като абсолютна стойност.

ЧЛЕН 39

Прилагане на мерките

1. Когато налагат защитни мерки, страните се стремят да ги налагат по начин, който засяга двустранната търговия помежду им в най-малка степен.

2. За целите на параграф 1 от настоящия член, ако една от страните счита, че са налице правните изисквания за налагане на окончателни защитни мерки, и възнамерява да прилага такива мерки, тази страна уведомява другата страна и ѝ предоставя възможност за провеждане на двустранни консултации. Ако в срок от 30 дни след уведомлението не бъде постигнато задоволително решение, страната вносител може да приеме подходящите мерки за разрешаване на проблема.

РАЗДЕЛ 2

АНТИДЪМПИНГОВИ И ИЗРАВНИТЕЛНИ МЕРКИ

ЧЛЕН 40

Общи разпоредби

1. Страните потвърждават своите права и задължения по член VI от ГАТТ от 1994 г., Споразумението за прилагане на член VI от ГАТТ от 1994 г., което се съдържа в приложение 1А към Споразумението за СТО (Антидъмпинговото споразумение), и Споразумението за субсидиите и изравнителните мерки (Споразумение за СИМ), което се съдържа в приложение 1А към Споразумението за СТО.
2. Преференциалните правила за произход, установени в глава 1 (Национално третиране и достъп до пазара на стоките) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, не се прилагат по отношение на настоящия раздел.
3. Разпоредбите на настоящия раздел не попадат в приложното поле на глава 14 (Уреждане на спорове) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 41

Прозрачност

1. Страните се споразумяват, че антидъмпинговите и изравнителните мерки следва да бъдат използвани при пълно спазване на изискванията съответно на Антидъмпинговото споразумение и на Споразумението за СИМ и следва да се основават на справедлива и прозрачна система.
2. Страните гарантират, незабавно след налагането на временни мерки и преди вземането на окончателно решение, пълно и съдържателно оповестяване на всички съществени факти и съображения, които представляват базата за вземането на решението за прилагане на мерки, без да се засягат член 6, параграф 5 от Антидъмпинговото споразумение и член 12, параграф 4 от Споразумението за СИМ. Оповестяванията се правят в писмен вид и предоставят на заинтересованите страни достатъчно време да представят своите коментари.
3. При условие че това не забавя излишно провеждането на разследването, на всяка от заинтересованите страни се предоставя възможността да бъде изслушана, за да изрази своето становище, по време на антидъмпинговите и антисубсидийните разследвания.

ЧЛЕН 42

Вземане под внимание на обществения интерес

Една страна не може да прилага антидъмпингови или изравнителни мерки, когато въз основа на предоставената по време на разследването информация може недвусмислено да бъде заключено, че прилагането на тези мерки не е в интерес на обществото. Определянето на обществения интерес се основава на оценка на всички различни интереси, взети като цяло, включително на интересите на местната промишленост, ползвателите, потребителите и вносителите, дотолкова доколкото те са представили на разследващите органи уместна информация.

ЧЛЕН 43

Правило за по-ниското мито

В случай че една от страните реши да наложи временно или окончателно антидъмпингово или изравнително мито, размерът на това мито не надвишава дъмпинговия марж или общия размер на подлежащите на изравняване субсидии, но следва да бъде по-нисък от дъмпинговия марж или общия размер на подлежащите на изравняване субсидии, ако такова по-ниско мито ще бъде подходящо за премахване на вредата, причинена на местната промишленост.

ГЛАВА 3

ТЕХНИЧЕСКИ ПРЕЧКИ ПРЕД ТЪРГОВИЯТА, СТАНДАРТИЗАЦИЯ, МЕТРОЛОГИЯ, АКРЕДИТАЦИЯ И ОЦЕНКА НА СЪОТВЕТСТВИЕТО

ЧЛЕН 44

Приложно поле и определения

1. Настоящата глава се прилага по отношение на изготвянето, приемането и прилагането на стандарти, технически регламенти и процедури за оценяване на съответствието, определени в Споразумението за технически пречки пред търговията (Споразумение за ТПТ), което се съдържа в приложение 1А към Споразумението за СТО, които могат да засегнат търговията със стоки между страните.
2. Независимо от разпоредбата на параграф 1, настоящата глава не се прилага нито за санитарните и фитосанитарните мерки, определени в приложение А към Споразумението за санитарните и фитосанитарните мерки (Споразумението за СФСМ), което се съдържа в приложение 1А към Споразумението за СТО, нито за спецификациите за закупуване, изготвени от публичните органи за нуждите на тяхното производство или на тяхното потребление.

3. За целите на настоящата глава се прилагат определенията, използвани в приложение I към Споразумението за ТПТ.

ЧЛЕН 45

Потвърждаване на Споразумението за ТПТ

Страните потвърждават правата и задълженията, които те имат една към друга съгласно Споразумението за ТПТ, което с настоящото се включва в настоящото споразумение и става неразделна част от него.

ЧЛЕН 46

Техническо сътрудничество

1. Страните засилват своето сътрудничество в сферата на стандартите, техническите регламенти, метрологията, наблюдението на пазара, акредитацията и системите за оценяване на съответствието с цел повишаване на взаимното разбиране на съответните им системи и улесняване на достъпа до съответните им пазари. За тази цел те могат да провеждат диалози относно регулаторната уредба както на хоризонтално, така и на секторно равнище.

2. В рамките на своето сътрудничество страните се стремят да идентифицират, разработват и насърчават инициативи за улесняване на търговията, които могат да включват, но не са ограничени до:

- а) засилване на регулаторното сътрудничество чрез обмен на данни и опит и чрез научно и техническо сътрудничество с цел подобряване на качеството на техните технически регламенти, стандарти, наблюдение на пазара, оценка на съответствието и акредитация и с цел ефикасно използване на регулаторните ресурси;
- б) подпомагане и стимулиране на сътрудничеството между съответните им организации (публични или частни), отговорни за метрологията, стандартизацията, наблюдението на пазара, оценката на съответствието и акредитацията;
- в) насърчаване на развитието на качествена инфраструктура за стандартизация, метрология, акредитация и оценка на съответствието и на системата за наблюдение на пазара в Грузия;
- г) насърчаване на участието на Грузия в работата на съответните европейски организации;
- д) търсене на решения за преодоляване на техническите пречки пред търговията, които могат да възникнат; и

- е) когато е целесъобразно, полагане на усилия за координиране на позициите им по въпроси от взаимен интерес в рамките на международни търговски и регулаторни организации като СТО и Икономическата комисия за Европа на Организацията на обединените нации (ИКЕ на ООН).

ЧЛЕН 47

Сближаване на техническите регламенти, стандартите и оценката на съответствието

1. Като взема под внимание приоритетите си в областта на сближаването в различните сектори, Грузия предприема необходимите мерки с цел постепенно постигане на сближаване с техническите регламенти, стандартите, метрологията, акредитацията, оценката на съответствието, съответстващите на тях системи и системата за наблюдение на пазара на Съюза и се ангажира да следва принципите и практиките, установени в съответните достижения на правото на Съюза (примерен списък се съдържа в приложение III-Б към настоящото споразумение). В приложение III-А към настоящото споразумение е представен списък на мерките за сближаване, който може да бъде изменян с решение на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение.

2. За да бъдат постигнати тези цели, Грузия:
 - а) като взема предвид приоритетите си, постепенно сближава своето законодателство с приложимите достижения на правото на Съюза; и
 - б) достига и поддържа равнището на административна и институционална ефективност, необходимо за осигуряване на ефективната и прозрачна система, нужна за прилагането на настоящата глава.
3. Грузия се въздържа от изменения на хоризонталното и секторното си законодателство в приоритетните области за сближаване, освен когато тези изменения имат за цел това законодателство да бъде сближено постепенно със съответните достижения на правото на Съюза и да се поддържа това сближаване. Тя уведомява Съюза за тези промени във вътрешното си законодателство.
4. Грузия гарантира и улеснява участието на съответните си национални органи в европейските и международните организации за стандартизация, законова и фундаментална метрология и оценка на съответствието, включително акредитация, в съответствие със съответните области на дейност на тези органи и възможния за тях членски статут.

5. С цел интегриране на системата си за стандартизация Грузия полага максимални усилия, за да гарантира, че органът ѝ по стандартизация:

- а) транспонира постепенно целия набор от европейски стандарти (стандартите EN) като национални стандарти, включително хармонизираните европейски стандарти, чието доброволно използване води до презумпция за съответствие със законодателството на Съюза, транспонирано в законодателството на Грузия;
- б) успоредно с това транспониране отменя противоречащите им национални стандарти;
- в) изпълнява постепенно другите условия за пълноправно членство в европейските организации по стандартизация.

ЧЛЕН 48

Споразумение за оценка на съответствието и приемане на промишлени продукти (СОСП)

Страните могат в крайна сметка да се договорят да добавят Споразумение за оценка на съответствието и приемане на промишлени продукти (СОСП) като протокол към настоящото споразумение, който обхваща един или повече сектори, одобрени след потвърждение от страна на Съюза, че съответното хоризонтално и секторно законодателство, институциите и стандартите на Грузия са изцяло сближени с тези на Съюза. В това СОСП ще се предвижда, че търговията между страните с продукти от секторите, попадащи в неговия обхват, се извършва при същите условия като тези, които се прилагат за търговията с тези продукти между държавите членки.

ЧЛЕН 49

Маркиране и етикетиране

1 Без да се засягат разпоредбите на членове 47 и 48 от настоящото споразумение и по отношение на техническите регламенти, свързани с изискванията за етикетиране или маркиране, страните потвърждават принципите на глава 2.2 от Споразумението за ТПТ, съгласно които тези изисквания не се изготвят, приемат или прилагат с цел създаване на ненужни пречки пред международната търговия или по начин, който води до това. За тази цел изискванията за етикетиране или маркиране не са по-ограничителни по отношение на търговията, отколкото е необходимо за постигане на основателна цел, като се имат предвид рисковете, които би породило неизпълнението на тази цел.

2. По-специално по отношение на задължителното маркиране или етикетиране страните се договарят за следното:

- а) те ще се стремят да сведат до минимум нуждите си от маркиране или етикетиране, освен когато маркирането и етикетирането са необходими за приемането на достиженията на правото на Съюза в тази област и за защитата на здравето и безопасността, за опазването на околната среда или за други разумни цели на политиката в публичната сфера;
- б) една страна може да определи формата на етикетирането или на маркирането, но не изисква одобрението, регистрирането или сертифицирането на етикетите; и

- в) страните си запазват правото да изискват информацията върху етикетите или маркировките да бъде на изрично указан език.

ГЛАВА 4

САНИТАРНИ И ФИТОСАНИТАРНИ МЕРКИ

ЧЛЕН 50

Цел

1. Целта на настоящата глава е да се улесни търговията между страните със стоките, попадащи в обхвата на санитарните и фитосанитарните мерки (СФС мерки), включително всички мерки, изброени в приложение IV към настоящото споразумение, като същевременно се опазват животът и здравето на човека, на животните и на растенията, като:
 - а) се гарантира пълна прозрачност по отношение на приложимите към търговията мерки, посочени в приложение IV към настоящото споразумение;
 - б) се сближи регулаторната система на Грузия с тази на Съюза;

- в) се признае здравният статус на животните и растенията на страните и се прилага принципът на регионализация;
- г) се създаде механизъм за признаване на еквивалентността на поддържаните от дадена страна мерки, посочени в приложение IV към настоящото споразумение;
- д) продължава да се прилага Споразумението за СФСМ;
- е) се създадат механизми и процедури за улесняване на търговията; и
- ж) се подобрят комуникацията и сътрудничеството между страните във връзка с мерките, посочени в приложение IV към настоящото споразумение.

2. С настоящата глава се цели също постигане на общо разбиране между страните относно стандартите в областта на хуманното отношение към животните.

ЧЛЕН 51

Многостранни задължения

Страните потвърждават своите права и задължения по силата на споразуменията по линия на СТО, и по-специално Споразумението за СФСМ.

ЧЛЕН 52

Приложно поле

Настоящата глава се прилага по отношение на всички санитарни и фитосанитарни мерки на дадена страна, които могат, пряко или косвено, да засегнат търговията между страните, включително всички мерки, посочени в приложение IV към настоящото споразумение. Това приложно поле не засяга обхвата на сближаването по член 55 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 53

Определения

За целите на настоящата глава се прилагат следните определения:

1. „санитарни и фитосанитарни мерки“ (СФС мерки) означава мерките, определени в точка 1 от приложение А към Споразумението за СФСМ;
2. „животни“ означава животни, съгласно определението съответно в Здравния кодекс за сухоземните животни или в Здравния кодекс за водните животни на Световната организация за здравеопазване на животните (OIE);
3. „животински продукти“ означава продукти от животински произход, включително продукти с произход от водни животни, съгласно определението в Здравния кодекс за водните животни на OIE;
4. „странични животински продукти, непредназначени за консумация от човека“ означава цели тела или части от животни, продукти от животински произход или други продукти, получени от животни, които не са предназначени за консумация от човека, изброени в част 2 (II) от приложение IV-A към настоящото споразумение;

5. „растения“ означава живи растения и определени живи части от тях, включително семената и зародишната плазма:

- а) плодове в ботаническия смисъл на думата, с изключение на тези, които се съхраняват чрез дълбоко замразяване;
- б) зеленчуци, с изключение на тези, които се съхраняват чрез дълбоко замразяване;
- в) клубени, грудки, луковици, коренища;
- г) рязани цветове;
- д) клони с листа;
- е) отрязани дървета със запазена листна маса;
- ж) растителни тъканни култури;
- з) листа, шума;
- и) жив цветен прашец; и
- й) калеми, резници, издънки.

6. „растителни продукти“ означава продукти с растителен произход, необработени или претърпели обикновена обработка, доколкото това не са растенията, посочени в част 3 от приложение IV-A към настоящото споразумение;
7. „семена“ означава семена в ботаническия смисъл на думата, предназначени за засаждане;
8. „вредители“ означава видове, щамове или биотипове на растителни, животински или патогенни агенти, застрашаващи растенията или растителните продукти;
9. „защитени зони“ означава зони по смисъла на член 2, параграф 1, буква з) от Директива 2000/29/ЕО на Съвета от 8 май 2000 г. относно защитните мерки срещу въвеждането в Общността на вредители по растенията или растителните продукти и срещу тяхното разпространение в Общността или по смисъла на всяка следваща разпоредба;
10. „болест по животните“ означава клиничното или патологичното проявление на инфекция у животните;
11. „болест по аквакултурите“ означава клиничното или неклиничното заразяване от един или няколко етиологични агента с болестите, посочени в Здравния кодекс за водните животни на ОЕ;
12. „инфекция по животните“ означава положението, при което животните са носители на инфекциозен агент със или без клинично или патологично проявление на инфекция;

13. „станданти за хуманно отношение към животните“ означава стандартите за защита на животните, които се изготвят и прилагат от страните, и когато е целесъобразно, са в съответствие със стандартите на ОІЕ;
14. „подходящо ниво“ на санитарна и фитосанитарна защита означава необходимата степен на санитарна и фитосанитарна защита, както е определена в точка 5 от приложение А към Споразумението за СФСМ;
15. „регион“ означава по отношение на здравето на животните зоните или регионите, определени в Здравния кодекс за сухоземните животни на ОІЕ, а по отношение на аквакултурите — тези, определени в Здравния кодекс за водните животни на ОІЕ. Що се отнася до Съюза, понятието „територия“ или „държава“ означава територията на Съюза;
16. „незасегнат от вредители район (НВР)“ означава район, в който липсата на конкретен вредител е доказана с научни средства и в който, ако е целесъобразно, това състояние се поддържа с официални мерки;
17. „регионализация“ означава понятието за регионализация, описано в член 6 от Споразумението за СФСМ;

18. „пратка с животни или животински продукти“ означава известен брой животни или количество животински продукти от един и същ вид, описани в един и същ сертификат или документ, превозвани с едно и също транспортно средство, изпратени от един и същ изпращач и произхождащи от една и съща страна износител или регион(и) на тази страна. Една пратка с животни може да се състои от една или повече стоки или партии;
19. „пратка с растения или растителни продукти“ означава количество растения, растителни продукти и/или други артикули, които биват премествани от една страна до друга, и когато е необходимо, са описани в един и същ фитосанитарен сертификат. Една пратка може да се състои от една или повече стоки или партии;
20. „партида“ означава няколко броя или единици от една стока, които могат да се идентифицират по хомогенността на техния състав и произход и са част от пратка;
21. „еквивалентност за целите на търговията“ (еквивалентност) означава, че мерките, посочени в приложение IV, прилагани в страната износител, независимо от това дали се различават от мерките, посочени в приложение IV, прилагани в страната вносител, обективно постигат подходящото ниво на защита или приемливо ниво на риск на страната вносител;
22. „сектор“ означава структурата за производство и пускане на пазара на определен продукт или категория продукти в една от страните;

23. „подсектор“ означава ясно определена и контролирана част от сектор;
24. „стока“ означава продуктите или артикулите, посочени в точки 2—7;
25. „специално разрешение за внос“ означава предварително издадено официално разрешение, което компетентните органи на страната вносител предоставят на определен вносител и което дава право на внос на една пратка или няколко пратки с дадена стока от страната износител в рамките на приложното поле на настоящата глава;
26. „работни дни“ означава дните от седмицата с изключение на събота, неделя и официалните празници в една от страните;
27. „инспекция“ означава проучване на всеки аспект на фуражите и храните, здравеопазването на животните и хуманното отношение към животните с цел проверка на съответствието на тези аспекти с правните изисквания на законодателството в областта на фуражите и храните и разпоредбите за здравеопазване на животните и хуманно отношение към животните;
28. „фитосанитарна инспекция“ означава официален визуален преглед на растения, растителни продукти или други регулирани артикули, за да се определи наличието или липсата на вредители и/или за да се установи съответствие с фитосанитарните норми;

29. „верификация“ означава проверяване чрез проучване и разглеждане на обективни доказателства дали са били изпълнени точно определени изисквания.

ЧЛЕН 54

Компетентни органи

Страните се информират взаимно относно структурата, организацията и разпределението на правомощията на компетентните си органи по време на първата среща на Подкомитета по санитарните и фитосанитарните въпроси (Подкомитет по СФСВ), посочен в член 65 от настоящото споразумение. Страните се информират взаимно за всяка промяна на структурата, организацията и разпределението на правомощията, включително на звената за контакт, по отношение на тези компетентни органи.

ЧЛЕН 55

Постепенно сближаване

1. Грузия продължава постепенно да сближава своите законодателни мерки в областта на санитарните и фитосанитарните въпроси и на хуманното отношение към животните и други законодателни мерки, определени в приложение IV към настоящото споразумение, с тези на Съюза в съответствие с принципите и процедурата, посочени в приложение XI към настоящото споразумение.
2. Страните си сътрудничат в областта на постепенното сближаване и на изграждането на капацитет.
3. Подкомитетът по санитарните и фитосанитарните въпроси упражнява редовен контрол на извършването на процеса на сближаване, посочен в приложение XI към настоящото споразумение, с цел да отправя необходимите препоръки във връзка със сближаването.
4. В срок от шест месеца след влизането в сила на настоящото споразумение Грузия предоставя списък на санитарните и фитосанитарните мерки, на мерките, свързани с хуманното отношение към животните, и на други законодателни мерки на ЕС, определени в приложение IV към настоящото споразумение, които Грузия ще сближи. Списъкът се разделя на приоритетни области, в които търговията с дадена стока или група от стоки ще бъде улеснена посредством сближаване. Този списък във връзка със сближаването служи за референтен документ за прилагането на настоящата глава.

ЧЛЕН 56

Признаване за целите на търговията на здравния статус на животните, статуса по отношение
на вредителите
и регионалните условия

Признаване на статуса по отношение на болестите по животните, инфекциите по животните
или вредителите

1. По отношение на болестите и инфекциите по животните (включително зоонозите) се прилагат следните правила:
 - а) за целите на търговията страната вносител признава здравния статус на животните на страната износител или на нейните региони, определени съгласно процедурата по приложение VI към настоящото споразумение, по отношение на болестите по животните, посочени в приложение V-A към настоящото споразумение;
 - б) когато една от страните счита, че има за своята територия или за регион в рамките на своята територия специален статус по отношение на конкретна болест по животните, различна от болестите, посочени в приложение V-A към настоящото споразумение, тя може да поиска признаване на този статус в съответствие с процедурата, определена в част В от приложение VI към настоящото споразумение. Във връзка с това при вноса на живи животни и животински продукти страната вносител може да поиска предоставянето на гаранции, придружени от обяснителна бележка, съответстващи на статуса, договорен между страните;

- в) страните признават, че търговията между тях се извършва въз основа на статуса на териториите или регионите или статуса в сектор или подсектор на страните, свързан с болестността или заболяемостта от дадена болест по животните, различна от болестите, изброени в приложение V-А към настоящото споразумение, или свързан с инфекциите по животните и/или, когато е целесъобразно, свързания с тях риск, съгласно определеното от ОИЕ. Във връзка с това при внос на живи животни и на животински продукти страната вносител може да поиска гаранции в съответствие с определения статус, съгласно препоръките на ОИЕ; и
 - г) без да се засягат членове 58, 60 и 64 от настоящото споразумение и освен ако страната вносител не възрази изрично и не поиска подкрепяща или допълнителна информация, провеждане на консултации и/или извършване на верификация, всяка от страните предприема без неоснователно забавяне законодателните и административните мерки, необходими за разрешаване на търговията въз основа на разпоредбите на букви а), б) и в) от настоящия параграф.
2. По отношение на вредителите се прилагат следните разпоредби:
- а) за целите на търговията страните признават статуса по отношение на вредителите за тези вредители, които са посочени в приложение V-Б към настоящото споразумение, съгласно определеното в приложение VI-Б; и

- б) без да се засягат членове 58, 60 и 64 от настоящото споразумение и освен ако страната вносител не възрази изрично и не поиска подкрепяща или допълнителна информация, провеждане на консултации и/или извършване на верификация, всяка от страните предприема без неоснователно забавяне законодателните и административните мерки, необходими за разрешаване на търговията въз основа на разпоредбата на буква а) от настоящия параграф.

Признаване на регионализацията/зонирането, незасегнатите от вредители райони (НВР)
и защитените зони

3. Страните признават понятията „регионализация“ и „НВР“, посочени в Международната конвенция по растителна защита от 1997 г. и международните стандарти за фитосанитарни мерки (МСФСМ) на Организацията за прехрана и земеделие (ФАО), както и понятието „защитени зони“ в съответствие с Директива 2000/29/ЕО, като се споразумяват да ги прилагат при търговията помежду си.
4. Страните се споразумяват, че решенията за регионализация, свързани с болестите по животните и по рибите, посочени в приложение V-A към настоящото споразумение, и решенията, свързани с вредителите, посочени в приложение V-Б, се вземат в съответствие с разпоредбите на части А и Б от приложение VI към настоящото споразумение.

5. Що се отнася до болестите по животните съгласно разпоредбите на член 58 от настоящото споразумение, страната износител, която иска страната вносител да признае нейно решение за регионализация, съобщава своите мерки, като предоставя подробни обяснения и данни в подкрепа на направените от нея преценки и взетите от нея решения. Без да се засягат разпоредбите на член 59 от настоящото споразумение и освен ако страната вносител не възрази изрично и не поиска допълнителна информация, провеждане на консултации и/или извършване на верификация в срок от 15 работни дни от получаването на уведомлението, съобщеното по този начин решение за регионализация се счита за прието.

Консултациите по първа алинея от настоящия параграф се провеждат съгласно член 59, параграф 3 от настоящото споразумение. Страната вносител разглежда допълнителната информация в срок от 15 работни дни след получаването ѝ. Верификацията, предвидена в първа алинея от настоящия параграф, се провежда съгласно член 62 от настоящото споразумение в срок от 25 работни дни след получаването на искането за верификация.

6. По отношение на вредителите всяка от страните гарантира, че при търговията с растения, растителни продукти и други артикули се взема предвид, когато е целесъобразно, статусът по отношение на вредителите в район, признат от другата страна за защитена зона или за НВР. Страна, която желае другата страна да признае нейната НВР, съобщава своите мерки и при поискване предоставя подробни обяснения и данни в подкрепа на нейното установяване и поддържане съгласно подходящите стандарти на ФАО или на комплексното предотвратяване и контрол на замърсяването, включително МСФСМ. Без да се засягат разпоредбите на член 64 от настоящото споразумение и освен ако някоя от страните не възрази изрично и не поиска допълнителна информация, провеждане на консултации и/или извършване на верификация в срок от три месеца след уведомлението, съобщеното по този начин решение за регионализация за НВР се счита за прието; и

Консултациите по първа алинея от настоящия параграф се провеждат съгласно член 59, параграф 3 от настоящото споразумение. Страната вносител разглежда допълнителната информация в срок от три месеца след получаването ѝ. Предвидената в първа алинея от настоящия параграф верификация се извършва съгласно член 62 от настоящото споразумение в срок от 12 месеца след получаването на искането за верификация, като се вземат предвид биологичните характеристики на съответния вредител и на съответната култура.

7. След приключване на процедурите по параграфи 4—6 и без да се засягат разпоредбите на член 64 от настоящото споразумение, всяка от страните предприема без неоснователно забавяне законодателните и административните мерки, необходими за разрешаване на търговията на тази основа.

Компартментализация

8. Страните могат да проведат допълнителни дискусии по въпроса за компартментализацията.

ЧЛЕН 57

Признаване на еквивалентност

1. Еквивалентност може да бъде призната по отношение на следното:
 - а) отделна мярка;
 - б) група от мерки; или
 - в) система, приложима по отношение на определен сектор, подсектор, стоки или група от стоки.

2. Що се отнася до признаването на еквивалентност, страните следват процеса, посочен в параграф 3 от настоящия член. Този процес включва обективно доказване на еквивалентността от страната износител и обективно разглеждане на искането от страната вносител. Това разглеждане може да включва инспекции или верификации.
3. Когато страната износител представи искане за признаване на еквивалентност, съгласно посоченото в параграф 1 от настоящия член, страните започват незабавно и не по-късно от три месеца, след като страната вносител получи това искане, процес на консултации, който включва определените в приложение VIII към настоящото споразумение етапи. При наличие на голям брой искания от страната износител страните, по искане на страната вносител, се договарят в рамките на Подкомитета по СФСВ, посочен в член 65 от настоящото споразумение, за графика за започване и провеждане на процеса, посочен в настоящия параграф.
4. Грузия уведомява Съюза веднага след постигането на сближаване във връзка с мярка, група от мерки или система по параграф 1 от настоящия член вследствие на контрола, предвиден в член 55, параграф 3 от настоящото споразумение. Този факт се счита за основание за искане на Грузия за започване на процеса на признаване на еквивалентността на съответните мерки, съгласно посоченото в параграф 3 от настоящия член.

5. Освен ако не е договорено друго, страната вносител приключва процеса на признаване на еквивалентността по параграф 3 от настоящия член в срок от 360 дни след получаване на искането на страната износител, включително на доказателствата за еквивалентността. Този срок може да бъде удължен за сезонните култури, когато отлагането на разглеждането е оправдано, за да се позволи извършването на верификация през подходящ период от развитието на дадена култура.

6. Страната вносител определя еквивалентността за растенията, растителните продукти и други артикули съгласно съответните МСФСМ.

7. Страната вносител може да отмени или спре еквивалентността въз основа на каквото и да е изменение от една от страните на мерките, които засягат еквивалентността, при условие че бъде спазена следната процедура:

- а) съгласно разпоредбите на член 58, параграф 2 от настоящото споразумение страната износител информира страната вносител за всяко предложение за изменение на своите мерки, за които има призната еквивалентност, и за вероятните последици от предложените мерки за признатата еквивалентност. В срок от 30 работни дни след получаването на тази информация страната вносител уведомява страната износител дали еквивалентността ще продължи да бъде призната въз основа на предложените мерки;

б) съгласно разпоредбите на член 58, параграф 2 от настоящото споразумение страната вносител незабавно информира страната износител за всяко предложение за изменение на своите мерки, на които се основава признаването на еквивалентността, както и за вероятните последици от предложените мерки за признатата еквивалентност. Ако страната вносител не продължи да признава еквивалентността, страните могат да определят условията, позволяващи възобновяване на процеса, посочен в параграф 3 от настоящия член, въз основа на предложените мерки.

8. Признаването, спирането или отмяната на еквивалентността са от изключителната компетентност на страната вносител, която действа в съответствие със своята административна и законодателна уредба. Тази страна предоставя в писмен вид на страната износител подробно обяснение и подкрепящи данни, използвани за преценките и решенията, попадащи в обхвата на настоящия член. В случай на непризнаване, спиране или отмяна на еквивалентността страната вносител посочва на страната износител необходимите условия, позволяващи възобновяване на процеса, предвиден в параграф 3.

9. Без да се засяга член 64 от настоящото споразумение, страната вносител не може да отменя или да спира еквивалентността преди влизането в сила на предложените нови мерки на една от страните.

10. В случай че страната вносител признае официално еквивалентност въз основа на процеса на консултации, посочен в приложение VIII към настоящото споразумение, Подкомитетът по СФСВ обявява, в съответствие с процедурата по член 65, параграф 5 от настоящото споразумение, признаването на еквивалентност в търговията между страните. С това решение могат също да се предвидят намаляването на физическите проверки на границите и опростяването на сертификатите и на процедурите за предварително включване в списъците за обектите, когато е целесъобразно.

Статусът на признаването на еквивалентност се посочва в приложение XII към настоящото споразумение.

ЧЛЕН 58

Прозрачност и обмен на информация

1. Без да се засяга член 59 от настоящото споразумение, страните си сътрудничат за подобряване на взаимното разбиране на структурата и механизмите за официален контрол на другата страна, отговорни за прилагането на мерките, посочени в приложение IV към настоящото споразумение, и на работата на тази структура и тези механизми. Това може да бъде постигнато, наред с друго, чрез доклади от международни одити, когато те са направени обществено достояние, и страните могат да обменят информация за резултатите от тези одити или друга информация, по целесъобразност.

2. В рамките на сближаването на законодателството, посочено в член 55 от настоящото споразумение, или на признаването на еквивалентност, посочено в член 57 от настоящото споразумение, страните се информират взаимно за законодателните или процедурните промени, приети в съответните области.

3. В този контекст Съюзът информира Грузия достатъчно рано за промените в законодателството на Съюза, за да позволи на Грузия да обмисли възможността за съответно изменение на своето законодателство.

Следва да се постигне необходимото равнище на сътрудничество с цел улесняване на предаването на законодателни документи по искане на една от страните.

За тази цел всяка от страните уведомява другата страна за своите звена за контакт. Страните се уведомяват също взаимно за всички промени в звената за контакт.

ЧЛЕН 59

Уведомяване, консултации и улесняване на комуникацията

1. Всяка страна уведомява писмено другата страна в срок от два работни дни за всеки сериозен или значителен риск за здравето на човека, на животните или на растенията, включително за всички спешни случаи или ситуации, свързани с контрола върху храните, при които е налице ясно установен риск от сериозни последици за здравето, свързани с консумацията на животински или растителни продукти, и по-специално за:
 - а) всички мерки, които засягат решенията за регионализация по член 56 от настоящото споразумение;
 - б) наличието или развитието на някоя от болестите по животните, посочени в приложение V-A към настоящото споразумение, или на регулираните вредители, посочени в приложение V-B към настоящото споразумение;
 - в) констатациите от епидемиологично значение или свързаните с тях сериозни рискове по отношение на болестите по животните и вредителите, които не са изброени в приложения X-A и X-B към настоящото споразумение или които са нови болести по животните или нови вредители; и
 - г) допълнителните мерки, надхвърлящи основните изисквания за съответните мерки, предприети с цел контрол или премахване на болести по животните или вредители или с цел защита на общественото здраве или здравето на растенията, и промените на политиките за профилактика, включително политиките за ваксинация.

2. Уведомленията се отправят в писмен вид до звената за контакт по член 58, параграф 1 от настоящото споразумение.

„Писмено уведомление“ означава уведомление, изпратено по пощата, по факса или по електронната поща.

3. Когато една от страните има сериозни опасения, свързани с риск за здравето на човека, на животните или на растенията, по искане на тази страна се провеждат консултации относно ситуацията във възможно най-кратък срок и във всички случаи в срок от 15 работни дни от датата на това искане. В такива ситуации всяка страна полага усилия да предостави цялата информация, необходима, за да се избегне нарушаване на търговията и за да се постигне взаимно приемливо решение, съвместимо със защитата на здравето на човека, на животните или на растенията.

4. По искане на една от страните консултациите относно хуманното отношение към животните се провеждат във възможно най-кратък срок и във всички случаи в срок от 20 работни дни от датата на уведомяването. В такива ситуации всяка от страните полага усилия да предостави цялата поискана информация.

5. По искане на една от страните консултациите, посочени в параграфи 3 и 4 от настоящия член, се провеждат чрез видео- или аудиоконферентна връзка. Страната, отправила искането, обезпечава изготвянето на протокола от консултациите, който се одобрява официално от страните. За целите на това одобрение се прилагат разпоредбите на член 58, параграф 3 от настоящото споразумение.

6. На по-късен етап ще започнат да се прилагат на взаимен принцип система за бързо предупреждение и механизъм за ранно предупреждение за всякакви спешни ситуации от ветеринарно и фитосанитарно естество, след като Грузия приложи необходимото законодателство в тази област и създаде условия за доброто им функциониране на място.

ЧЛЕН 60

Търговски условия

1. Условия за внос преди признаване на еквивалентност:
 - а) страните се договарят да прилагат условия преди признаването на еквивалентност по отношение на вноса на всяка стока, която попада в обхвата на приложения IV-A и IV-B, точки 2 и 3 към настоящото споразумение. Без да се засягат решенията, взети в съответствие с член 56 от настоящото споразумение, условията за внос на страната вносител се прилагат за цялата територия на страната износител. След влизане в сила на настоящото споразумение и в съответствие с разпоредбите на член 58 от настоящото споразумение страната вносител информира страната износител за своите санитарни и/или фитосанитарни изисквания за внос на стоките, посочени в приложения IV-A и IV-B към настоящото споразумение. Тази информация включва, когато е целесъобразно, образците на официалните сертификати или декларации, или търговски документи, предписани от страната вносител; и

- б)
 - i) всяко изменение или предложение за изменение на условията по параграф 1, буква а) от настоящия член е съобразено със съответните процедури за уведомление по Споразумението за СФСМ;
 - ii) без да се засягат разпоредбите на член 64 от настоящото споразумение, страната вносител взема предвид времето за транспортиране между страните, за да определи датата на влизане в сила на изменените условия, посочени в параграф 1, буква а) от настоящия член; и
 - iii) ако страната вносител не изпълни изискванията за уведомяване по параграф 1, буква а) от настоящия член, тя продължава да приема сертификата или удостоверението, с което се гарантират предишните приложими условия, за срок до 30 дни след влизането в сила на изменените условия за внос.

2. Условия за внос след признаване на еквивалентност:
- а) в срок от 90 дни след датата на решението за признаване на еквивалентност по член 57, параграф 10 от настоящото споразумение страните предприемат необходимите законодателни и административни мерки за прилагане на признаването на еквивалентност с цел позволяване на тази основа на търговията между тях със стоките, посочени в приложение IV-А и приложение IV-В, точки 2 и 3 към настоящото споразумение. По отношение на тези стоки образецът на официалния сертификат или официалния документ, поискан от страната вносител, може на този етап да бъде заменен със сертификат, изготвен съгласно приложение X-Б към настоящото споразумение;
 - б) по отношение на стоките в сектори или подсектори, за които не всички мерки са признати за еквивалентни, търговията продължава да се извършва, като се спазват условията, посочени в параграф 1, буква а) от настоящия член. По искане на страната износител се прилагат разпоредбите на параграф 5 от настоящия член.

3. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение за стоките, посочени в приложение IV-A и приложение IV-B, точка 2 към настоящото споразумение, не се прилага разрешение за внос между страните.

4. По отношение на условията, които засягат търговията със стоките, посочени в параграф 1, буква а) от настоящия член, по искане на страната износител страните започват консултации в рамките на Подкомитета по СФСВ в съответствие с разпоредбите на член 65 от настоящото споразумение с цел договаряне на алтернативни или допълнителни условия за внос на страната вносител. Ако е целесъобразно, тези алтернативни или допълнителни условия за внос могат да се основават на мерки на страната износител, които са признати за еквивалентни от страната вносител. Ако бъде договорено, в срок от 90 дни страната вносител предприема законодателните и/или административните мерки, необходими за разрешаването на вноса въз основа на договорените условия за внос.

5. Списък на обектите, временно одобрение:

- а) за вноса на животинските продукти, посочени в част 2 от приложение IV-А към настоящото споразумение, по искане на страната износител, придружено с подходящи гаранции, страната вносител временно одобрява преработвателните обекти, посочени в точка 2 от приложение VII към настоящото споразумение, които се намират на територията на страната износител, без предварителна инспекция на отделните обекти. Това одобрение е съобразено с условията и разпоредбите на приложение VII към настоящото споразумение. Освен когато е поискана допълнителна информация, страната вносител предприема законодателните и/или административните мерки, необходими за разрешаването на вноса на тази база, в срок от 30 работни дни след датата на получаване на искането и на съответните гаранции от страната вносител.

Първоначалният списък на обектите се одобрява в съответствие с разпоредбите на приложение VII към настоящото споразумение;

- б) за вноса на животинските продукти, посочени в параграф 2, буква а) от настоящия член, страната износител съобщава на страната вносител своя списък на обектите, които отговарят на изискванията на страната вносител.

6. По искане на една от страните другата страна предоставя обяснението и подкрепящите данни, необходими за извършването на преценките и вземането на решенията, попадащи в обхвата на настоящия член.

ЧЛЕН 61

Процедура за сертифициране

1. За целите на процедурите за сертифициране и на издаването на сертификати и официални документи страните се споразумяват относно принципите, посочени в приложение X към настоящото споразумение.
2. Подкомитетът по СФСВ по член 65 от настоящото споразумение може да се договори относно правилата, които трябва да се спазват при извършвано по електронен път сертифициране или отнемане или заменяне на сертификати.
3. В рамките на сближаваното законодателство по член 55 от настоящото споразумение страните се договарят относно общи образци на сертификати, когато това е приложимо.

ЧЛЕН 62

Верификация

1. За да се запази доверието в ефективното прилагане на разпоредбите на настоящата глава, всяка страна има право:
 - а) да извършва верификация на цялата система за инспекции и сертифициране на органите на другата страна или на част от тази система, и/или на други мерки, когато е приложимо, съгласно съответните международни стандарти, насоките и препоръките на Кодекс алиментариус, OIE и комплексното предотвратяване и контрол на замърсяването;
 - б) да получава информация от другата страна за нейната система за контрол и да бъде информирана за резултатите от проверките, извършени по тази система, при спазване на разпоредбите за поверителност, приложими във всяка страна.

2. Всяка страна може да сподели резултатите от верификациите по параграф 1, буква а) от настоящия член с трети страни и да направи резултатите обществено достояние, каквито може да са изискванията съгласно разпоредбите, приложими за всяка от страните.

Разпоредбите за поверителност, приложими за всяка от страните, се спазват при споделянето и/или публикуването на резултатите, когато е целесъобразно.

3. Ако страната вносител реши да проведе посещение за верификация в страната износител, страната вносител уведомява страната износител за него най-малко 60 работни дни преди провеждането му, освен в неотложни случаи или ако страните се договорят за друго. Страните се договарят за всяка промяна в това посещение.

4. Разходите, направени по верификацията на всички или на част от системите за инспекции и сертифициране на компетентните органи на другата страна и/или на друга мярка, когато е приложимо, са за сметка на страната, която извършва верификацията или инспекцията.

5. Проектът на писменото съобщение за верификациите се изпраща на страната износител в срок от 60 работни дни след края на верификацията. Страната износител разполага с 45 работни дни да направи коментари по проекта на писменото съобщение. Коментарите на страната износител се прилагат към окончателния резултат и ако е целесъобразно, се включват в него. Ако по време на верификацията обаче се установи наличието на значителен риск за здравето на човека, на животните или на растенията, страната износител се уведомява възможно най-бързо и във всички случаи в срок от 10 работни дни след края на верификацията.

6. От съображения за яснота резултатите от верификацията могат да окажат принос към процедурите по членове 55, 57 и 63 от настоящото споразумение, прилагани от страните или от една от тях.

ЧЛЕН 63

Проверки на вноса и такси за инспекция

1. Страните се споразумяват, че при проверките при внос, извършвани от страната вносител на пратки от страната износител, се спазват принципите, посочени в част А от приложение IX към настоящото споразумение. Резултатите от тези проверки могат да допринесат за процеса на верификация, посочен в член 62 от настоящото споразумение.
2. Честотата на физическите проверки при внос, извършвани от всяка от страните, е посочена в част Б от приложение IX към настоящото споразумение. Страните могат да променят тази честота, в рамките на своите правомощия и в съответствие със своето вътрешно законодателство, в резултат на постигнат напредък съгласно членове 55, 57 и 60 от настоящото споразумение или в резултат на верификации, консултации или други мерки, предвидени в настоящото споразумение. С решение на Подкомитета по СФСВ по член 65 се изменя по съответния начин част Б от приложение IX към настоящото споразумение.

3. Таксите за инспекция, ако са приложими, могат да покриват само разходите, направени от компетентния орган за извършването на проверките при внос. Таксата се изчислява на същата основа като таксите, наложени за инспектиране на подобни местни стоки.

4. По искане на страната износител страната вносител я информира за всяко изменение, включително за причините за него, на мерките, оказващи влияние върху проверките при внос и таксите за инспекция, както и за всички значителни изменения на административното извършване на тези проверки.

5. От датата, която трябва да бъде определена от Подкомитета по СФСВ по член 65 от настоящото споразумение, страните могат да се споразумеят относно условията за взаимно одобряване на мерките си за контрол, посочени в член 62, параграф 1, буква б) от настоящото споразумение, с цел адаптиране и реципрочно намаляване, когато е приложимо, на честотата на физическите проверки при внос за стоките, посочени в член 60, параграф 2, буква а) от настоящото споразумение.

От тази дата страните могат взаимно да одобряват своите мерки за контрол за някои стоки и вследствие на това да намаляват или възстановяват проверките при вноса на тези стоки.

ЧЛЕН 64

Защитни мерки

1. Ако страната износител предприеме на своята територия мерки за контрол на всяка причина, която може да представлява сериозна заплаха или риск за здравето на човека, на животните или на растенията, страната износител, без да се засягат разпоредбите на параграф 2 от настоящия член, предприема еквивалентни мерки за предотвратяване на въвеждането на тази заплаха или риск на територията на страната вносител.
2. Въз основа на сериозни причини, свързани със здравето на човека, на животните или на растенията, страната вносител може да предприеме временни мерки, необходими за защитата на здравето на човека, на животните или на растенията. За пратки, които са в етап транспортиране между страните, страната вносител взема предвид най-подходящото и най-пропорционалното решение с цел да се избегне ненужно нарушаване на търговията.
3. Страната, която приема мерки съгласно параграф 2 от настоящия член, уведомява другата страна не по-късно от един работен ден след деня на приемане на мерките. По искане на една от страните и в съответствие с разпоредбите на член 59, параграф 3 от настоящото споразумение страните провеждат консултации относно ситуацията в срок от 15 работни дни след уведомяването. Страните вземат надлежно предвид цялата информация, представена в рамките на консултациите, и полагат усилия да избягват ненужното нарушаване на търговията, като вземат предвид, когато е приложимо, резултата от консултациите, предвидени в член 59, параграф 3 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 65

Подкомитет по санитарните и фитосанитарните въпроси

1. С настоящото се създава Подкомитетът по санитарните и фитосанитарните въпроси (Подкомитет по СФСВ). Той заседава в срок от три месеца след датата на влизане в сила на настоящото споразумение, по искане на една от страните след това или поне веднъж годишно. Ако страните са съгласни, заседанията на Подкомитета по СФСВ могат да се провеждат чрез видео- или аудиоконферентна връзка. Подкомитетът по СФСВ може да разглежда въпроси и извън заседанията посредством кореспонденция между членовете си.
2. Подкомитетът по СФСВ има следните функции:
 - а) разглежда всички въпроси във връзка с настоящата глава;
 - б) упражнява контрол върху прилагането на настоящата глава и разглежда всички въпроси, които могат да възникнат във връзка с нейното прилагане;
 - в) преразглежда приложения IV—XII към настоящото споразумение, по-специално предвид на напредъка, постигнат в рамките на консултациите и процедурите, предвидени в настоящата глава;

- г) изменя с решение за утвърждаване приложения IV—XII към настоящото споразумение въз основа на преразглеждането, предвидено в буква в) от настоящия параграф, или според предвиденото друго в настоящата глава; и
- д) въз основа на преразглеждането, предвидено в буква в) от настоящия параграф, излиза със становища и отправя препоръки към другите органи, съгласно предвиденото в дял VIII (Институционални, общи и заключителни разпоредби) от настоящото споразумение.
3. Страните се споразумяват да създадат технически работни групи, когато е целесъобразно, съставени от представители на страните на експертно равнище, които установяват и разглеждат технически и научни въпроси, възникващи при прилагането на настоящата глава. Когато са необходими допълнителни експертни знания, страните могат да създават *ad hoc* групи, включително научни и експертни групи. Членството в такива *ad hoc* групи не е непременно ограничено до представители на страните.
4. Подкомитетът по СФСВ редовно уведомява посредством доклад Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, за своите дейности и за решенията, взети в рамките на неговите компетенции.
5. Подкомитетът по СФСВ приема своите работни процедури на първото си заседание.

6. Всички решения, препоръки, доклади или други действия на Подкомитета по СФСВ или на всяка група, създадена от този подкомитет, се приемат с консенсус от страните.

ГЛАВА 5

МИТНИЦИ И УЛЕСНЯВАНЕ НА ТЪРГОВИЯТА

ЧЛЕН 66

Цели

1. Страните признават значението на митниците и улесняването на търговията в динамичния контекст на двустранната търговия. Страните се споразумяват да укрепят сътрудничеството в тази област с цел да гарантират, че съответното им законодателство и процедури, както и административният капацитет на техните съответни администрации отговарят на целите за ефективен контрол и насърчаване на улесняването на законната търговия по принцип.
2. Страните признават, че с най-голям приоритет следва да се ползват целите на обществената политика, включително улесняването на търговията, сигурността и предотвратяването на измами, както и балансираният подход към тях.

ЧЛЕН 67

Законодателство и процедури

1. Страните се споразумяват, че по принцип тяхното съответно законодателство в областта на търговията и на митниците следва да бъде стабилно и всеобхватно и че разпоредбите и процедурите са пропорционални, прозрачни, предвидими, недискриминационни, безпристрастни и се прилагат еднакво и ефективно, както и, *inter alia*, че:
 - а) защитават и улесняват законната търговия посредством ефективно правоприлагане и привеждане в съответствие със законодателните изисквания;
 - б) избягват ненужната или дискриминационната тежест за икономическите оператори, предотвратяват измамите и предоставят допълнителни улеснения за икономическите оператори при високо равнище на съответствие;
 - в) използват единен административен документ за целите на митническите декларации;
 - г) водят до повече ефективност, прозрачност и опростяване на митническите гранични процедури и практики;

- д) използват модерни митнически техники, включително оценка на риска, последващ контрол и методи за одит на предприятия с цел опростяване и улесняване на въвеждането, напускането и вдигането на стоки;
- е) се стремят към намаляване на разходите, свързани с привеждането в съответствие, и увеличаване на предвидимостта за всички икономически оператори;
- ж) гарантират недискриминационното прилагане на изискванията и процедурите, приложими за вноса, износа и стоки в режим на транзит, без да се засяга прилагането на обективни критерии за оценка на риска;
- з) прилагат международните инструменти в областта на митниците и търговията, включително тези, разработени от Световната митническа организация (СМО), Истанбулската конвенция за временен внос от 1990 г., Международната конвенция по хармонизираната система за описание и кодиране на стоките от 1983 г., СТО, Конвенцията ТИР на ООН от 1975 г., Международната конвенция за хармонизиране на граничния контрол на стоки от 1982 г., и когато е уместно, могат да вземат предвид Рамката от стандарти за сигурност и улесняване на глобалната търговия на СМО и насоките на Европейската комисия, като например Практическите насоки за митниците („Customs Blueprints“);
- и) предприемат необходимите мерки за отразяване и прилагане на разпоредбите от изменената Конвенцията от Киото за опростяване и уеднаквяване на митническите процедури от 1973 г.;

- й) предвиждат предварителни задължителни решения относно тарифното класиране и правилата за произход. Страните гарантират, че едно решение може да бъде оттеглено или анулирано единствено след уведомяване на засегнатия оператор и без обратно действие, освен ако решенията не са били взети въз основа на неточна или непълна информация;
 - к) въвеждат и прилагат опростени правила за одобрени търговци съгласно обективни и недискриминационни критерии;
 - л) въвеждат правила, с които да се гарантира, че всички санкции, наложени за нарушаване на митническите разпоредби или процедурни изисквания, са пропорционални и недискриминационни и че при тяхното прилагане не възникват неправомерни и неоправдани забавяния; и
 - м) прилагат прозрачни, недискриминационни и пропорционални правила в случаите, в които правителствени ведомства предоставят услуги, предоставяни и от частния сектор.
2. С цел подобряване на работните методи, както и за гарантиране на недискриминационния характер, прозрачността, ефективността, целостта и отчетността на операциите, страните:
- а) предприемат по-нататъшни мерки за намаляване, опростяване и стандартизиране на данните и документацията, изисквани от митниците и други съответни органи;

- б) когато е възможно, опростяват изискванията и формалностите с оглед на бързото вдигане и митническо оформяне на стоките;
- в) предоставят ефективни, бързи и недискриминационни процедури, които гарантират правото на обжалване на административни действия, решения и определения на митниците и други съответни органи, които засягат стоките, преминаващи през митнически контрол. Тези процедури за обжалване са лесно достъпни, а разходите са разумни и съизмерими с разходите, направени от органите за осигуряване на правото на обжалване;
- г) предприемат мерки, за да гарантират, че когато оспорвано административно действие, определение или решение е предмет на обжалване, стоките обикновено се вдигат, а заплащането на мито зависи от това дали ще бъдат сметнати за необходими защитни мерки. Когато това е необходимо, вдигането на стоките е предмет на предоставянето на гаранция като поръчителство или залог; и
- д) гарантират поддържането на най-високи стандарти за етичност, по-специално по отношение на граничния митнически контрол, посредством прилагането на мерки, които отразяват принципите, залегнали в съответните международни конвенции и инструменти в тази област, а именно изменената Декларация от Аруша на СМО от 2003 г. и Насоките на Комисията за митническата етика от 2007 г., когато е уместно.

3. Страните се споразумяват да премахнат:
- а) изискванията за задължително използване на митнически агенти; и
 - б) изискванията за задължително използване на предекспедиционни проверки или проверка при местоназначението.
4. По отношение на транзита:
- а) за целите на настоящото споразумение се прилагат правилата и определянията за транзита, посочени в разпоредбите на СТО, по-специално член V от ГАТТ от 1994 г. и свързаните с тях разпоредби, включително всички пояснения и изменения в резултат на кръга преговори от Доха относно улесняването на търговията. Тези разпоредби се прилагат също така, когато транзитът на стоките започва или свършва на територията на една от страните;
 - б) страните се стремят към постепенно свързване на съответните им митнически транзитни системи с оглед на бъдещото присъединяване на Грузия към системата на общ транзитен режим¹;
 - в) страните осигуряват сътрудничеството и координирането между всички съответни органи на своите територии с цел улесняване на транзитния трафик. Страните насърчават също така сътрудничеството между съответните органи и частния сектор във връзка с транзита.

¹ Конвенция за общ транзитен режим от 20 май 1987 г.

ЧЛЕН 68

Отношения с бизнес общността

Страните се споразумяват:

- а) да гарантират, че съответното им законодателство и процедури са прозрачни и обществено достъпни, доколкото това е възможно с електронни средства, и че те съдържат обосновката за тяхното приемане. Предвиждат се редовни консултации и разумен срок от време между публикуването на нови или изменени разпоредби и тяхното влизане в сила;
- б) относно необходимостта от навременни и редовни консултации с представители на търговските среди относно законодателни предложения и процедури, свързани с митнически и търговски въпроси;
- в) да правят обществено достояние съответните известия от административен характер, включително изискванията на органите и процедурите при въвеждане или напускане на митническата територия на стоки, работното време и правилата за дейността на митническите служби на пристанищата и на граничните пунктове, както и данните на звената за контакт, към които да се отправят искания за информация;
- г) да насърчават сътрудничеството между операторите и съответните администрации посредством използването на безпристрастни и обществено достъпни процедури, основани *inter alia* на процедурите, разпространени в рамките на СМО; и

- д) да гарантират, че съответните им митнически и свързани с митниците изисквания и процедури продължават да отговарят на законните потребности на търговските среди, следват най-добрите практики и ограничават търговията във възможно най-малка степен.

ЧЛЕН 69

Такси и налози

1. Страните забраняват административните такси с равностоеен на митата и налозите за внос и износ ефект.

2. По отношение на всички такси и налози, без значение на техния характер, наложени от митническите органи на всяка от страните, включително такси и налози за действия, предприети от името на въпросните органи, върху или във връзка с вноса или износа и без да се засягат съответните разпоредби в глава 1 (Национално третиране и достъп на стоки до пазара) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение:

- а) могат да бъдат налагани такси и налози единствено за услуги, предоставени извън обичайните работни условия, извън предвиденото за това време и на места, различни от тези, посочени в митническите разпоредби, по искане на декларатора във връзка с вноса или износа, или за всяка формалност, свързана с такива услуги, и необходима за извършване на този внос или износ;
- б) таксите и налозите не надвишават разходите за предоставената услуга;
- в) таксите и налозите не се изчисляват на адвалорна основа;
- г) информацията относно таксите и налозите се публикува чрез официално предназначено за тази цел средство, а в случаите, в които това е изпълнимо и възможно, на официален уебсайт. Тази информация съдържа основанията за налагането на таксата или налога за предоставената услуга, отговорния орган, таксите и налозите, които следва да бъдат приложени, както и обяснение къде и как следва да бъде извършено плащането; и

- д) нови или изменени такси и налози не се налагат, докато не бъде публикувана и направена лесно достъпна информацията за тях.

ЧЛЕН 70

Определяне на митническата стойност

1. С разпоредбите на Споразумението за прилагане на член VII от ГАТТ от 1994 г., което се съдържа в приложение 1А към Споразумението за СТО, включително всички последващи изменения, се урежда определянето на митническата стойност на стоките, които са предмет на търговия между страните. С настоящото тези разпоредби от Споразумението за СТО се включват и стават част от настоящото споразумение. Не се използват минимални митнически стойности.
2. Страните си сътрудничат с цел постигане на общ подход към въпросите, свързани с определянето на митническата стойност.

ЧЛЕН 71

Митническо сътрудничество

Страните засилват сътрудничеството си в областта на митниците, за да гарантират изпълнението на целите на настоящата глава, за по-нататъшно улесняване на търговията при едновременното осигуряване на ефективен контрол, сигурност и предотвратяване на измами. За тази цел страните могат да използват, когато е целесъобразно, Практическите насоки на Европейската комисия за митниците като средство за сравнителен анализ.

С цел осигуряване на спазването на разпоредбите на настоящата глава страните *inter alia*:

- а) обменят информация относно митническото законодателство и процедури;
- б) развиват съвместни инициативи, свързани с процедурите за внос, износ и транзит, и предприемат действия, за да гарантират, че на бизнес общността се предоставя ефективно обслужване;
- в) си сътрудничат за автоматизирането на митническите и други търговски процедури;
- г) обменят, когато е целесъобразно, информация и данни, като зачитат поверителността на чувствителните данни и защитата на личните данни;

- д) си сътрудничат в предотвратяването и борбата с нелегалния трансграничен трафик на стоки, включително на тютюневи изделия;
- е) обменят информация или започват консултации с цел изготвяне, когато е възможно, на общи позиции в рамките на международни организации в областта на митниците като СТО, СМО, ООН, Конференцията на ООН за търговия и развитие (УНКТАД) и ИКЕ на ООН;
- ж) си сътрудничат по отношение на планирането и предоставянето на техническа помощ, най-вече с цел да способстват за реформите в митниците и реформите за улесняване на търговията в съответствие със съответните разпоредби на настоящото споразумение;
- з) обменят най-добри практики за митническите операции, по-специално в областта на системите за митнически контрол, основан на риска, и в областта на прилагането на правата върху интелектуална собственост, и най-вече във връзка с фалшифицирани стоки;
- и) насърчават координирането между всички гранични служби на страните с цел улесняване на процеса на преминаване на границата и повишаване на контрола, като вземат предвид възможността за съвместни гранични проверки, когато е осъществимо и целесъобразно; и
- й) установят, когато е уместно и целесъобразно, взаимното признаване на програмите за търговско партньорство и митническите проверки, включително въвеждат еквивалентни мерки за улесняване на търговията.

ЧЛЕН 72

Административна взаимопомощ по митнически въпроси

Без да се засягат другите форми на сътрудничество, предвидени в настоящото споразумение, и по-специално в член 71 от него, страните си оказват административна взаимопомощ по митнически въпроси в съответствие с разпоредбите на Протокол II относно административната взаимопомощ по митнически въпроси към настоящото споразумение.

ЧЛЕН 73

Техническа помощ и изграждане на капацитет

Страните си сътрудничат при предоставянето на техническа помощ и изграждане на капацитет за осъществяването на реформи за улесняване на търговията и реформите на митниците.

ЧЛЕН 74

Митнически подкомитет

1. Създава се Митнически подкомитет. Той докладва за своята дейност на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, посочен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение.
2. Функциите на подкомитета включват редовни консултации и контрол върху прилагането и управлението на разпоредбите в настоящата глава, включително, но не само, въпроси на митническото сътрудничество, трансграничното митническо сътрудничество и управление, техническата помощ, правилата за произход и улесняването на търговията, както и административната взаимопомощ по митнически въпроси.
3. Митническият подкомитет, *inter alia*:
 - а) следи за правилното функциониране на настоящата глава и протоколи I и II от настоящото споразумение;
 - б) приема практически механизми, мерки и решения за прилагане на настоящата глава и протоколи I и II към настоящото споразумение, включително относно обмена на информация и данни, взаимното признаване на митнически проверки и програми за търговско партньорство и взаимно договорените ползи;

- в) обменя становища относно въпроси от общ интерес, включително относно бъдещи мерки и ресурсите за тяхното изпълнение и прилагане;
- г) отправя препоръки, когато е целесъобразно; и
- д) приема своя вътрешен правилник.

ЧЛЕН 75

Сближаване на митническото законодателство

Постепенното сближаване с митническото законодателство на Съюза и с определени международни правни инструменти се извършва в съответствие с разпоредбите на приложение XIII към настоящото споразумение.

ГЛАВА 6

УСТАНОВЯВАНЕ, ТЪРГОВИЯ С УСЛУГИ И ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ

РАЗДЕЛ 1

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 76

Цел, приложно поле и обхват

1. Страните, като потвърждават отново своите задължения, произтичащи от Споразумението за СТО, определят с настоящото споразумение необходимите договорености за постепенна реципрочна либерализация на установяването и търговията с услуги, както и за сътрудничество в областта на електронната търговия.
2. Обществените поръчки са включени в глава 8 (Обществени поръчки) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение. Никоя от разпоредбите на настоящата глава не се тълкува по начин, който да налага каквито и да е задължения по отношение на обществените поръчки.

3. Субсидиите са включени в глава 10 (Конкуренция) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение. Разпоредбите на настоящата глава не се прилагат за субсидии, отпуснати от страните.
4. В съответствие с разпоредбите на настоящата глава всяка от страните си запазва правото да урежда и да въвежда нови разпоредби за постигане на законни цели на политиката.
5. Настоящата глава не се прилага по отношение на мерки, които засягат физически лица, търсещи достъп до пазара на труда на някоя от страните, нито се прилага по отношение на мерките, отнасящи се до гражданството, пребиваването или трудовата заетост с безсрочен характер.
6. Някоя от разпоредбите в настоящата глава не възпрепятства някоя от страните да прилага мерки за уреждане на влизането или временното пребиваване на физически лица на своя територия, включително мерките, необходими за опазване на неприкосновеността на физическите лица и за гарантиране на нормалното им придвижване през границите, при условие че тези мерки не се прилагат по начин, по който да се премахват или намаляват ползите за която и да е друга страна, които произтичат в съответствие със специфично задължение от настоящата глава и приложения XIV и XV към настоящото споразумение¹.

¹ Самият факт, че се изисква виза за физически лица от някои държави, но не и за физически лица от други държави, не се разглежда като обезсилване или накърняване на ползите, произтичащи в съответствие със специфично задължение.

ЧЛЕН 77

Определения

За целите на настоящата глава:

- а) „мярка“ означава всяка мярка, приета от която и да е от страните, независимо дали под формата на закон, подзаконов акт, разпоредба, процедура, решение, административно действие или под каквато и да било друга форма;
- б) „мерки, приети или поддържани от страна“ означава мерки, приети от:
 - i) централни, регионални или местни органи на управление; и
 - ii) неправителствени органи, изпълняващи правомощия, възложени им от централни, регионални или местни органи на управление;
- в) „физическо лице от една от страните“ означава гражданин на държава — членка на ЕС, или гражданин на Грузия съгласно съответното законодателство;

- г) „юридическо лице“ означава всеки правен субект, надлежно учреден или организиран по друг начин съгласно приложимото законодателство с цел печалба или с друга цел, частна или държавна собственост, включително корпорация, обединение, съдружие, съвместно предприятие, еднолично предприятие или сдружение;
- д) „юридическо лице от една от страните“ означава юридическо лице, както е определено в буква г), което е учредено съгласно законодателството съответно на държава — членка на ЕС, или на Грузия, чието седалище, централно управление или основно място на стопанска дейност е съответно на територията¹, на която се прилага Договорът за функционирането на Европейския съюз, или съответно на територията на Грузия.

Когато само седалището или централното управление на това юридическо лице е на територията, на която се прилага Договорът за функционирането на Европейския съюз, или съответно на територията на Грузия, то не се счита за юридическо лице от Съюза или съответно за юридическо лице от Грузия, освен ако дейността му е действително и трайно свързана с икономиката на Съюза или съответно на Грузия.

Независимо от разпоредбите на предходната алинея, корабоплавателните дружества, установени извън Съюза или извън Грузия, които са под контрола на граждани на държава — членка на ЕС, или съответно на Грузия, също се ползват от настоящото споразумение, ако плавателните им съдове са регистрирани в съответствие с приложимото законодателство на въпросната държава членка или на Грузия и плават под флага на държава членка или на Грузия;

¹ За по-голяма сигурност тази територия включва изключителната икономическа зона и континенталния шелф в съответствие с Конвенцията на Организацията на обединените нации по морско право.

- е) „дъщерно дружество“ на юридическо лице от една от страните означава юридическо лице, притежавано или ефективно контролирано от това юридическо лице¹;
- ж) „клон“ на юридическо лице означава място на стопанска дейност без правосубектност, което изглежда постоянно, като например разширение на дружество майка, има собствена управленческа структура и е материално обезпечено да води преговори с трети страни, така че последните, независимо че знаят, че при необходимост ще се установи правна връзка с дружеството майка, чиято централа е в чужбина, не се налага да работят директно с това дружество майка, но могат да извършват стопанска дейност на мястото на стопанска дейност, което представлява разширението;
- з) „установяване“ означава:
 - i) за юридически лица от Съюза или от Грузия — правото да предприемат и извършват стопански дейности посредством учредяване, включително придобиване, на юридическо лице и/или създаване на клон или представителство в Грузия или съответно в Съюза;
 - ii) за физически лица — правото на физически лица от Съюза или от Грузия да предприемат и извършват стопански дейности като самостоятелно заети лица и да създават предприятия, и по-специално дружества, върху които упражняват ефективен контрол;

¹ Юридическото лице е под контрола на друго юридическо лице, ако това друго юридическо лице има правото да определи мнозинството от неговите директори или по друг начин законно да направлява неговите действия.

- и) „стопански дейности“ означава дейности от промишлен, търговски и професионален характер и занаятчийски дейности и не обхваща дейности, извършвани в процеса на упражняване на държавната власт;
- й) „дейности“ означава осъществяването на стопански дейности;
- к) „услуги“ включва всяка услуга във всеки сектор с изключение на услугите, предоставяни в процеса на упражняване на държавната власт;
- л) „услуги и други дейности, извършвани в процеса на упражняване на държавната власт“ означава услуги или дейности, които не са извършвани нито на търговска основа, нито в конкуренция с един или повече икономически оператори;
- м) „трансгранично предоставяне на услуги“ означава предоставяне на услуги:
 - i) от територията на една страна на територията на другата страна; или
 - ii) на територията на една страна на потребителя на услугата от другата страна;

- н) „доставчик на услуга“ от една от страните означава всяко физическо или юридическо лице от една от страните, което желае да предоставя или предоставя услуга;
- о) „предприемач“ означава физическо или юридическо лице от една от страните, което се стреми да извършва или извършва стопанска дейност чрез установяване.

РАЗДЕЛ 2

УСТАНОВЯВАНЕ

ЧЛЕН 78

Приложно поле

Настоящият раздел се прилага по отношение на мерки, приети или запазени в сила от страните, които засягат установяването по отношение на всички стопански дейности, с изключение на:

- а) добив, производство и преработка¹ на ядрени материали;

¹ За по-голяма яснота, преработката на ядрени материали обхваща всички дейности, включени в Международната стандартна отраслова класификация на всички икономически дейности на ООН (UN ISIC), ревизия 3.1, клас 2330.

- б) производство на оръжия, боеприпаси и военно оборудване или търговия с тях;
- в) аудиовизуални услуги;
- г) национален морски каботаж¹; и
- д) услуги в сферата на вътрешния и международния въздушен транспорт², независимо дали редовни или извънредни, както и услуги, пряко свързани с упражняването на права за въздушен трафик, различни от:
 - i) услуги по ремонт и поддръжка на самолети, по време на които самолетът е изваден от експлоатация;
 - ii) продажба и маркетинг на услуги по въздушен транспорт;

¹ Без да се засяга обхватът от дейности, които могат да бъдат считани като каботаж в рамките на съответните национални законодателства, съгласно настоящата глава националният морски каботаж обхваща превоза на пътници или на стоки между пристанище или точка, разположени в Грузия или в държава — членка на ЕС, и друго пристанище или точка, разположени в Грузия или в държава — членка на ЕС, включително върху нейния континентален шелф, както е посочено в Конвенцията на Организацията на обединените нации по морско право, както и трафика, който започва и завършва в едно и също пристанище или точка, разположени в Грузия или в държава — членка на ЕС.

² Условието за взаимен достъп до пазара в сектора на въздушния транспорт се уреждат със Споразумението между ЕС и неговите държави членки и Грузия относно създаването на общо авиационно пространство.

- iii) услуги, свързани с компютризирани системи за резервация („CRS“);
- iv) услуги по наземно обслужване;
- v) услуги по експлоатацията на летище.

ЧЛЕН 79

Национално третиране и третиране като най-облагодетелствана нация

1. При спазване на резервите, посочени в приложение XIV-Д към настоящото споразумение, с влизането в сила на настоящото споразумение Грузия предоставя:
 - а) по отношение на установяването на дъщерни дружества, клонове и представителства на юридически лица от Съюза: третиране, което е не по-малко благоприятно от третирането на нейните собствени юридически лица, техните клонове и представителства или на дъщерните дружества, клонове и представителства на юридически лица от която и да е трета държава, в зависимост от това кое от двете е по-добро;

б) по отношение на дейността на дъщерни дружества, клонове и представителства на юридически лица от Съюза в Грузия, след като бъдат установени: третиране, което е не по-малко благоприятно от третирането на нейните собствени юридически лица, техните клонове и представителства или на дъщерните дружества, клонове и представителства на юридически лица от която и да е трета държава, в зависимост от това кое от двете е по-добро.¹

2. При спазване на резервите, посочени в приложение XIV-A към настоящото споразумение, с влизането в сила на настоящото споразумение Съюзът предоставя:

а) по отношение на установяването на дъщерни дружества, клонове и представителства на юридически лица от Грузия: третиране, което е не по-малко благоприятно от третирането на неговите собствени юридически лица, техните клонове и представителства или на дъщерните дружества, клонове и представителства на юридически лица от която и да е трета държава, в зависимост от това кое от двете е по-добро;

¹ Това задължение не обхваща разпоредбите за защита на инвестициите, които не попадат в обхвата на настоящата глава, включително разпоредби, свързани с процедури по уреждане на спорове между инвеститорите и държавата, които са включени в други споразумения.

б) по отношение на дейността на дъщерни дружества, клонове и представителства на юридически лица от Грузия в Съюза, след като бъдат установени: третиране, което е не по-малко благоприятно от третирането на неговите собствени юридически лица, техните клонове и представителства или на дъщерните дружества, клонове и представителства на юридически лица от която и да е трета държава, в зависимост от това кое от двете е по-добро.¹

3. При спазване на резервите, изброени в приложения XIV-А и XIV-Д към настоящото споразумение, страните не приемат нови разпоредби или мерки, с които се въвежда дискриминация по отношение на установяването на юридически лица от Съюза или от Грузия на тяхна територия или по отношение на тяхната дейност, след като вече са установени, в сравнение със собствените си юридически лица.

¹ Това задължение не обхваща разпоредбите за защита на инвестициите, които не попадат в обхвата на настоящата глава, включително разпоредби, свързани с процедури по уреждане на спорове между инвеститорите и държавата, които са включени в други споразумения.

ЧЛЕН 80

Преразглеждане

1. С оглед на постепенното либерализиране на условията за установяване страните редовно преразглеждат разпоредбите в настоящия раздел и списъка с резервите, посочен в член 79 от настоящото споразумение, както и средата за установяване, в съответствие с поетите от тях задължения, произтичащи от международни споразумения.
2. В контекста на преразглеждането, посочено в параграф 1, страните разглеждат всички възникнали пречки за установяване. С цел конкретизиране на разпоредбите на настоящата глава, ако е необходимо, страните намират подходящи начини за отстраняване на тези пречки, включително чрез по-нататъшни преговори, в това число по отношение на защитата на инвестициите и процедурите за уреждане на спорове между инвеститорите и държавата.

ЧЛЕН 81

Други споразумения

Настоящата глава не засяга правата на предприемачите от страните, произтичащи от съществуващи или бъдещи международни инвестиционни споразумения, по които държава — членка на ЕС, и Грузия са страни.

ЧЛЕН 82

Стандарт за третирането на клонове и представителства

1. Разпоредбите на член 79 от настоящото споразумение не възпрепятстват страните от прилагането на специални правила по отношение на установяването и дейността на нейната територия на клонове и представителства на юридически лица от друга страна, нерегистрирани като юридическо лице на територията на първата страна, които са обосновани от законови или технически различия между тези клонове и представителства, в сравнение с клоновете и представителствата на юридически лица, регистрирани като такива на нейна територия, или по отношение на финансови услуги поради съображения за предпазливост.

2. Разликата в третирането не излиза извън границите на строго необходимото в резултат на такива законови или технически различия, или — по отношение на финансовите услуги — поради съображения за предпазливост.

РАЗДЕЛ 3

ТРАНСГРАНИЧНО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ

ЧЛЕН 83

Приложно поле

Настоящият раздел се прилага по отношение на мерките, приети от страните, които засягат трансграничното предлагане във всички сектори на услугите, с изключение на:

- а) аудиовизуални услуги;

- б) национален морски каботаж¹; и
- в) услуги в сферата на вътрешния и международния въздушен транспорт², независимо дали редовни или извънредни, както и услуги, пряко свързани с упражняването на права за въздушен трафик, различни от:
 - i) услуги по ремонт и поддръжка на самолети, по време на които самолетът е изваден от експлоатация;
 - ii) продажба и маркетинг на услуги по въздушен транспорт;
 - iii) услуги, свързани с компютризирани системи за резервация („CRS“);
 - iv) услуги по наземно обслужване;
 - v) услуги по експлоатацията на летище.

¹ Без да се засяга обхватът от дейности, които могат да бъдат считани като каботаж в рамките на съответните национални законодателства, съгласно настоящата глава националният морски каботаж обхваща превоза на пътници или на стоки между пристанище или точка, разположени в Грузия или в държава — членка на ЕС, и друго пристанище или точка, разположени в Грузия или в държава — членка на ЕС, включително върху нейния континентален шелф, както е посочено в Конвенцията на Организацията на обединените нации по морско право, както и трафика, който започва и завършва в едно и също пристанище или точка, разположени в Грузия или в държава — членка на ЕС.

² Условието за взаимен достъп до пазара в сектора на въздушния транспорт се уреждат със Споразумението между ЕС и неговите държави членки и Грузия относно създаването на общо авиационно пространство.

ЧЛЕН 84

Достъп до пазара

1. По отношение на достъпа до пазара чрез трансграничното предоставяне на услуги всяка от страните предоставя на услугите и на доставчиците на услуги от другата страна не по-малко благоприятно третиране от предвиденото в специфичните задължения, съдържащи се в приложения XIV-Б и XIV-Е към настоящото споразумение.
2. В секторите, в които са поети задължения по отношение на достъпа до пазара, мерките, които страните не могат да приемат или запазват в сила на цялата си територия или на част от нея, освен ако не е посочено друго в приложения XIV-Б и XIV-Е към настоящото споразумение, са определени като:
 - а) ограничения по отношение на броя на доставчиците на услуги, независимо дали под формата на количествени квоти, монополи, изключителни доставчици на услуги или на изисквания за тест за икономическа необходимост;

- б) ограничения по отношение на общата стойност на сделките с услуги или активи под формата на количествени квоти или на изискването за тест за икономическа необходимост; или
- в) ограничения по отношение на общия брой сделки с услуги или на общото количество на осъществените услуги, изразено като определени количествени единици под формата на квоти или на изискването за тест за икономическа необходимост.

ЧЛЕН 85

Национално третиране

1. В секторите, за които в приложения XIV-Б и XIV-Е към настоящото споразумение са вписани задължения по отношение на достъпа до пазара, и съобразно определените в посочените приложения условия и характеристики, за всички мерки, които засягат трансграничното предоставяне на услуги, всяка от страните предоставя на услугите и на доставчиците на услуги от другата страна третиране, което е не по-малко благоприятно от третирането, предоставено на собствените ѝ сходни услуги и доставчици на услуги.

2. Всяка от страните може да изпълни изискването, установено в параграф 1, като предоставя на услугите и на доставчиците на услуги от другата страна третиране, което е формално еднакво или формално различно от предоставеното на собствените ѝ сходни услуги и доставчици на услуги.
3. Формално еднаквото или формално различното третиране се счита за по-малко благоприятно, ако то променя условията на конкуренция в полза на услуги или доставчици на услуги от тази страна в сравнение със сходни услуги или доставчици на услуги от другата страна.
4. Специфичните задължения, поети в рамките на настоящия член, не могат да се тълкуват като изискващи от която е да е от страните да компенсират присъщи конкурентни недостатъци, произтичащи от чуждестранния характер на съответните услуги или доставчици на услуги.

ЧЛЕН 86

Списък със задължения

Секторите, либерализирани от всяка от страните съгласно настоящия раздел, и ограниченията под формата на резерви по отношение на достъпа до пазара и националното третиране, приложими към услугите и доставчиците на услуги от другата страна в тези сектори, са изброени в списъците със задължения, включени в приложения XIV-Б и XIV-Е към настоящото споразумение.

ЧЛЕН 87

Преразглеждане

С оглед на постепенното либерализиране на трансграничното предоставяне на услуги между страните Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“, както е посочен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, редовно преразглежда списъка със задължения, посочен в член 86 от настоящото споразумение. При преразглеждането се вземат предвид процесът на постепенно сближаване, посочен в членове 103, 113, 122 и 126 от настоящото споразумение, и неговото отражение върху премахването на оставащите пречки пред трансграничното предоставяне на услуги между страните.

РАЗДЕЛ 4

ВРЕМЕННО ПРИСЪСТВИЕ НА ФИЗИЧЕСКИ ЛИЦА СЪС СТОПАНСКА ЦЕЛ

ЧЛЕН 88

Приложно поле и определения

1. В съответствие с член 76, параграф 5 от настоящото споразумение настоящият раздел се прилага за мерки, приети от страните по отношение на влизането и временното пребиваване на тяхна територия на ключов персонал, дипломирани стажанти, търговски представители, доставчици на услуги по договор и независими специалисти.

2. За целите на настоящия раздел:

- а) „ключов персонал“ означава физически лица, наети в рамките на юридическо лице от една от страните, което не е организация с нестопанска цел¹, на които са възложени създаването или практическят контрол, управление и дейност на стопанска структура. Понятието „ключов персонал“ обхваща „лица на бизнес посещение“ с цел създаване на стопанска структура и „служители по вътрешнокорпоративни трансфери“:
- і) „лица на бизнес посещение“ с цел създаване на стопанска структура означава физически лица на ръководна длъжност, на които е възложено създаването на стопанска структура. Те не предлагат и не предоставят услуги и не участват в каквато и да е друга стопанска дейност извън дейността, която се изисква за целите на създаването. Те не получават възнаграждение от източник, намиращ се в приемната страна;

¹ Познаването на лице, което не е „организация с нестопанска цел“, се прилага само за Белгия, Чешката република, Дания, Германия, Естония, Ирландия, Гърция, Испания, Франция, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Австрия, Португалия, Словения, Финландия и Обединеното кралство.

ii) „служители по вътрешнокорпоративни трансфери“ означава физически лица, които са наети от юридическо лице или са съдружници в него поне от една година и които са временно преместени в стопанска структура, която може да представлява дъщерно дружество, клон или дружество майка на предприятието/юридическото лице на територията на другата страна. Въпросното физическо лице принадлежи към една от следните категории:

(1) ръководители: лица на ръководна длъжност в рамките на юридическо лице, които основно се занимават с управлението на структурата и са под общия надзор или ръководство главно на управителния съвет или на акционерите/съдружниците в предприятието или техни равностойни органи, включително поне:

- управляват структурата или неин отдел или подразделение;
- изпълняват надзорни и контролни функции по отношение на дейността на други служители с надзорни, професионални или ръководни функции; и
- имат право лично да назначават и освобождават от длъжност служители или да дават препоръки за назначаването, освобождаването от длъжност или други кадрови въпроси;

- (2) специалисти: лица, работещи в рамките на юридическо лице, които притежават специални познания, които са от ключово значение за производството, оборудването за научноизследователски дейности, техниките, процесите, процедурите или управлението на стопанската структура. При оценката на тези познания се отчитат не само специфични за стопанската структура знания, но и притежаването от лицето на високо ниво на квалификация за вид работа или професия, изискваща специфични технически знания, включително принадлежност към акредитирана професия;
- б) „дипломирани стажанти“ означава физически лица, които са наети от юридическо лице от една от страните или от негов клон за най-малко една година, които притежават диплома за завършено висше образование и са временно прехвърлени в стопанска структура на юридическото лице на територията на другата страна за целите на професионалното им развитие или за да бъдат обучени на определени стопански техники или методи¹ .;
- в) „търговски представители“² означава физически лица, представители на доставчик на услуги или на стоки от една от страните, които желаят да получат достъп и право на временно пребиваване на територията на другата страна с цел договаряне на продажбата на услуги или на стоки или подписване на договорености с цел продажба на услуги или на стоки на този доставчик. Те не извършват директни продажби на широката общественост, не получават възнаграждение от източник, намиращ се в приемната страна, и не извършват търговско посредничество;

¹ От стопанската структура приемник може да се изисква да представи за предварително одобрение програма за обучение за продължителността на пребиваването, с която да се демонстрира, че пребиваването е с цел обучение. За Чешката република, Германия, Испания, Франция, Унгария и Австрия се прилага изискването това обучение да бъде свързано със завършеното висше образование.

² Обединеното кралство: категорията на търговските представители се признава само за търговците на услуги.

- г) „доставчици на услуги по договор“ означава физически лица, наети от юридическо лице от една от страните, което не е агенция за назначаване и за услуги по намиране на персонал и не действа чрез такава агенция, няма стопанска структура на територията на другата страна и е сключило договор *bona fide* за предоставяне на услуги, чийто краен потребител се намира на територията на тази друга страна, което налага временното присъствие на негови служители в тази страна с цел изпълнение на договора за предоставяне на услуги;
- д) „независими специалисти“ означава физически лица, занимаващи се с предлагането на услуга и установени като самонаети лица на територията на една от страните, които нямат стопанска структура на територията на другата страна и които са сключили договор *bona fide* (не чрез агенция за назначаване и за услуги по намиране на персонал) за предоставяне на услуги, чийто краен потребител се намира на територията на тази друга страна, което налага временното им присъствие на нейна територия с цел изпълнение на договора за предоставяне на услуги;
- е) „квалификации“ означава дипломи, сертификати и други доказателства (за официално придобита квалификация), издадени от орган, определен в съответствие със законовите, подзаконовите или административните разпоредби, и удостоверяващи успешното завършване на професионално обучение.

ЧЛЕН 89

Ключов персонал и дипломирани стажанти

1. В секторите, в които са поети задължения в съответствие с раздел 2 (Установяване) от настоящата глава, и при спазване на резервите, посочени в приложения XIV-А и XIV-Д или в приложения XIV-В и XIV-Ж към настоящото споразумение, всяка страна разрешава на предприемачите от другата страна да наемат в своята стопанска структура физически лица от тази друга страна, при условие че те представляват ключов персонал или дипломирани стажанти съгласно определението в член 88 от настоящото споразумение. Временното влизане и временното пребиваване на ключов персонал и дипломирани стажанти е за период до три години за служители по вътрешнокорпоративни трансфери, 90 дни в рамките на всеки 12 месеца за лица на бизнес посещение с цел създаване на стопанска структура, и една година за дипломирани стажанти.
2. За всеки сектор, в който са поети задължения в съответствие с раздел 2 (Установяване) от настоящата глава, мерките, които страните не могат да приемат или запазят в сила на цялата си територия или на част от нея, освен ако в приложения XIV-В и XIV-Ж към настоящото споразумение не е посочено друго, представляват ограничения за общия брой на физическите лица, които един предприемач може да наеме като ключов персонал и дипломирани стажанти в определен сектор под формата на количествени квоти или изискване за тест за икономическа необходимост и като дискриминационни ограничения.

ЧЛЕН 90

Търговски представители

За всеки сектор, за който са поети задължения в съответствие с раздел 2 (Установяване) или раздел 3 (Трансгранично предоставяне на услуги) от настоящата глава, и при спазване на резервите, посочени в приложения XIV-А, XIV-Д и в приложения XIV-Б и XIV-Е към настоящото споразумение, всяка от страните разрешава влизането и временното пребиваване на търговски представители за период до 90 дни в рамките на всеки 12 месеца.

ЧЛЕН 91

Доставчици на услуги по договор

1. Страните потвърждават своите съответни задължения, произтичащи от задълженията им съгласно Общото споразумение по търговията с услуги („ГАТС“) по отношение на влизането и временното пребиваване на доставчици на услуги по договор. В съответствие с приложения XIV-Г и XIV-З към настоящото споразумение всяка от страните разрешава предоставянето на услуги на своя територия от доставчици на услуги по договор от другата страна, при условията, посочени в параграф 2 от настоящия член.

2. Поетите от страните задължения са предмет на следните условия:

- а) физическите лица трябва временно да се занимават с предоставянето на услуга в качеството си на служители на юридическо лице, което е сключило договор за услуга със срок, не по-дълъг от 12 месеца;
- б) физическите лица, които влизат на територията на другата страна, предоставят тези услуги в качеството си на служители на предлагащото услугите юридическо лице в продължение на най-малко една година непосредствено преди датата на подаване на заявлението за влизане в другата страна. В допълнение, към датата на подаване на заявлението за влизане в другата страна физическите лица трябва да имат най-малко три години професионален опит¹ в сектора на стопанска дейност, който е предмет на договора;
- в) физическите лица, които влизат в другата страна, трябва да притежават:
 - і) диплома за завършено висше образование или квалификация, която удостоверява равностойно ниво на знания²; и

¹ Придобит след навършване на пълнолетие съгласно приложимото национално законодателство.

² В случаите, когато образователната или квалификационната степен не е придобита в съответната страна, на чиято територия се предоставя услугата, тази страна може да прецени дали степента е равностойна на университетска степен на нейната територия.

- ii) когато това се изисква, професионална квалификация за упражняване на дейност по силата на законовите и подзаконови актове или правните изисквания на страната, в която се предоставя услугата;
- г) физическите лица не получават друго възнаграждение за предоставянето на услуги на територията на другата страна освен възнаграждението, изплатено от юридическото лице, което наема физическото лице;
- д) влизането и временното пребиваване на физически лица в съответната страна е с обща продължителност, която в рамките на всеки дванадесет месеца не превишава общо шест месеца, а за Люксембург — 25 седмици, или с продължителност срока на договора, в зависимост от това коя продължителност е по-кратка;
- е) достъпът, предоставен съгласно разпоредбите на настоящия член, е свързан само с дейността по предоставяне на услуга, която е обект на договорните отношения, и не предоставя право за упражняване на професия с професионалното звание, признато в страната, на чиято територия се предоставя услугата;
- ж) броят на лицата, обхванати от договора за предоставяне на услуга, не превишава броя лица, необходим за изпълнението на договора, съгласно постановеното в законовите и подзаконовите актове или други правни изисквания на страната, на чиято територия се предоставя услугата;

ЧЛЕН 92

Независими специалисти

1. В съответствие с приложения XIV-Г и XIV-З към настоящото споразумение страните разрешават предоставянето на услуги на своя територия от независими специалисти от другата страна, при условията, посочени в параграф 2 от настоящия член.
2. Поетите от страните задължения са предмет на следните условия:
 - а) физическите лица трябва временно да се занимават с предоставянето на услуга в качеството си на самонаети лица, установени в другата страна, и трябва да са сключили договор за услуга за срок, не по-дълъг от 12 месеца;
 - б) към датата на подаване на заявлението за влизане в другата страна физическите лица трябва да притежават най-малко шест години професионален опит в сектора на стопанска дейност, който е предмет на договора;

- в) физическите лица, които влизат в другата страна, трябва да притежават:
- i) диплома за завършено висше образование или квалификация, която удостоверява равностойно ниво на знания¹; и
 - ii) когато това се изисква, професионална квалификация за упражняване на дейност в съответствие със законовите и подзаконовите актове или други правни изисквания на страната, в която се предоставя услугата;
- г) влизането и временното пребиваване на физически лица в съответната страна е с обща продължителност, която в рамките на всеки дванадесет месеца не превишава общо шест месеца, а за Люксембург — 25 седмици, или с продължителност срока на договора, в зависимост от това коя продължителност е по-кратка;
- д) достъпът, предоставен съгласно разпоредбите на настоящия член, е свързан само с дейността по предоставяне на услуга, която е обект на договорните отношения, и не предоставя право за упражняване на професия с професионалното звание, признато в страната, на чиято територия се предоставя услугата.

¹ В случаите, когато образователната или квалификационната степен не е придобита в съответната страна, на чиято територия се предоставя услугата, тази страна може да прецени дали степента е равностойна на образователна степен, която се изисква на нейна територия.

РАЗДЕЛ 5

РЕГУЛАТОРНА УРЕДБА

ПОДРАЗДЕЛ 1

ВЪТРЕШНА УРЕДБА

ЧЛЕН 93

Приложно поле и определения

1. Следните норми се прилагат за мерките на страните, свързани с изисквания и процедури за лицензиране и с изисквания и процедури за квалификация, които засягат:
 - а) трансграничното предоставяне на услуги;
 - б) установяването на тяхна територия на юридическите и физическите лица, посочени в член 77, параграф 9 от настоящото споразумение; и

в) временното пребиваване на тяхна територия на категориите физически лица, посочени в член 88, параграф 2, букви а)—д) от настоящото споразумение.

2. При трансгранично предоставяне на услуги тези норми се прилагат единствено за секторите, за които страната е поела специфични задължения, и до степента, до която тези специфични задължения се прилагат в съответствие с приложения XIV-Б и XIV-Е към настоящото споразумение. В случая на установяване тези норми не се прилагат за сектори, доколкото е посочена резерва в съответствие с приложения XIV-А и XIV-Д към настоящото споразумение. При временно пребиваване на физически лица тези норми не се прилагат за сектори, доколкото е посочена резерва в съответствие с приложения XIV-В, XIV-Г, XIV-Ж и XIV-З към настоящото споразумение.

3. Тези норми не се прилагат за мерки, доколкото тези мерки представляват ограничения съгласно съответните приложения към настоящото споразумение.

4. За целите на настоящия раздел:

а) „изисквания за лицензиране“ означава материалноправни изисквания, с изключение на изискванията за квалификация, на които физическите или юридическите лица трябва да отговарят, за да придобият, изменят или подновят разрешение за извършване на дейностите, изброени в параграф 1, букви а)—в);

- б) „процедури за лицензиране“ означава административни или процесуални правила, които трябва да спазват физическите или юридическите лица, които желаят да получат разрешение за извършването на дейностите, определени в параграф 1, букви а)—в), включително за изменението или подновяването на лиценз, за да докажат, че отговарят на изискванията за лицензиране;
- в) „изисквания за квалификация“ означава материалноправни изисквания, свързани с компетенциите на физическите лица да предоставят услуга, и за които трябва да бъдат представени доказателства с цел получаването на разрешение за предоставянето на услуга;
- г) „процедури за квалификация“ означава административни или процесуални правила, които физическите лица трябва да следват, за да докажат, че отговарят на изискванията за квалификация с цел да получат разрешение за предоставяне на дадена услуга;
- д) „компетентен орган“ означава централен, регионален или местен орган на управление или неправителствен орган, упражняващ правомощията, възложени му от централни, регионални или местни органи на управление, който взема решение относно разрешаването на предоставянето на услуга, в това число чрез установяване, или относно разрешаването на установяване за извършване на стопанска дейност, която не е свързана с предоставяне на услуги.

ЧЛЕН 94

Условия за лицензиране и квалификация

1. Всяка от страните гарантира, че мерките, свързани с изискванията и процедурите за лицензиране и за квалификация, се основават на критерии, които не позволяват на компетентните органи да упражняват произволно своето право на оценка.
2. Критериите, посочени в параграф 1, са:
 - а) пропорционални на цел на обществената политика;
 - б) ясни и недвусмислени;
 - в) обективни;
 - г) предварително установени;
 - д) предварително публично оповестени;
 - е) прозрачни и достъпни.

3. Разрешение или лиценз се предоставят след като бъде установено чрез подходящо проучване, че са изпълнени условията за получаване на разрешение или лиценз.
4. Всяка от страните създава или поддържа съдебни, арбитражни или административни съдилища или процедури с цел, по искане на засегнат предприемач или доставчик на услуги, извършването на незабавно преразглеждане, и когато има основания за това, предприемането на подходящи мерки за правна защита, на административни решения, засягащи установяването, трансграничното предлагане на услуги или временното пребиваване на физически лица със стопанска цел. Когато тези процедури не са независими от органа, на който е възложено въпросното административно решение, всяка от страните гарантира, че процедурите действително позволяват обективно и безпристрастно преразглеждане.
5. Когато броят на наличните лицензи за дадена дейност е ограничен поради недостиг на наличните природни ресурси или технически капацитет, всяка от страните прилага процедура за подбор на потенциални заявители, която предоставя пълни гаранции за безпристрастност и прозрачност, включително, по-специално, подходящо оповестяване относно започването, провеждането и приключването на процедурата.
6. Съгласно разпоредбите на настоящия член при установяването на правилата за процедурата за подбор всяка от страните може да вземе предвид целите на обществената политика, включително съображения, свързани със здравето, сигурността, защитата на околната среда и опазването на културното наследство.

ЧЛЕН 95

Процедури за лицензиране и квалификация

1. Процедурите и формалностите, свързани с лицензирането и квалификацията, са ясни, предварително оповестени и предоставят на заявителите гаранции, че тяхното заявление ще бъде разгледано по обективен и безпристрастен начин.
2. Процедурите и формалностите, свързани с лицензирането и квалификацията, са възможно най-опростени и не усложняват или забавят ненужно предоставянето на услугата. Всички лицензионни такси¹, които могат да възникнат за заявителя в резултат на подаването на заявление, са в разумен размер и са пропорционални на разходите за съответните процедури за издаване на разрешение.
3. Всяка от страните гарантира, че решенията на компетентния орган и процедурите, използвани от него в процеса на лицензиране или на издаване на разрешение, са безпристрастни по отношение на всички заявители. Компетентният орган взема своето решение независимо и не се отчита пред който и да е доставчик на услугите, за които се изисква лицензът или разрешението.

¹ Лицензионните такси не включват плащания за търгове, тръжни процедури или други недискриминационни начини за възлагане на концесии или задължителни вноски за предоставяне на универсални услуги.

4. Когато са предвидени конкретни срокове за заявленията, заявителят разполага с разумен период от време за подаване на заявлението. Компетентният орган започва своевременно обработването на заявлението. По възможност заявленията се приемат в електронен формат при същите условия за автентичност като заявленията на хартиен носител.
5. Всяка от страните гарантира, че обработването на заявлението, включително достигането на окончателно решение, се извършва в разумен срок от подаването на пълно заявление. Всяка от страните се стреми към установяване на нормална времева рамка за обработка на заявленията.
6. В рамките на разумен срок след получаването на заявление, което счита за непълно, компетентният орган уведомява заявителя, като посочва, доколкото е възможно, изискващата се допълнителна информация за допълването на заявлението и му предоставя възможност за премахване на слабостите.
7. Когато е възможно, вместо оригиналните документи се приемат заверени копия.
8. Ако заявлението е отхвърлено от компетентния орган, заявителят се уведомява за това незабавно и в писмена форма. По принцип при поискване заявителят се информира също относно причините за отказа на заявлението и относно срока за обжалване на решението.

9. Всяка от страните гарантира, че след като бъдат предоставени, лицензите или разрешенията влизат в сила своевременно в съответствие с реда и условията, посочени в тях.

ПОДРАЗДЕЛ 2

РАЗПОРЕДБИ С ОБЩО ПРИЛОЖЕНИЕ

ЧЛЕН 96

Взаимно признаване

1. Някоя от разпоредбите на настоящата глава не се тълкува като възпрепятстваща която и да е страна да изисква от физическите лица да притежават необходимите квалификации и/или професионален опит, които се изискват на територията на съответната страна, в която се предоставя услугата, за съответния сектор на стопанска дейност.

2. Всяка от страните насърчава съответните професионални организации на своята територия да предоставят на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, посочен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, препоръки относно взаимното признаване с цел пълно или частично изпълнение от страна на предприемачите и на доставчиците на услуги на критериите, прилагани от всяка от страните за одобряването, лицензирането, дейността и сертифицирането на предприемачите и на доставчиците на услуги, по-специално на професионалните услуги.

3. При получаване на препоръка, както е посочено в параграф 2, Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“ разглежда тази препоръка в рамките на разумен срок с цел да определи дали тя е съвместима с настоящото споразумение, и въз основа на съдържащата се в нея информация оценява по-специално:

- а) степента на сходство на стандартите и критериите, прилагани от всяка от страните за разрешаването, лицензирането, дейността и сертифицирането на предприемачите и на доставчиците на услуги; и
- б) потенциалната икономическа стойност на споразумение за взаимно признаване.

4. Когато тези изисквания са изпълнени, Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“ определя необходимите стъпки за провеждането на преговори. След това страните чрез своите компетентни органи започват преговори за споразумение за взаимно признаване.

5. Всяко такова споразумение е съвместимо със съответните разпоредби на Споразумението за СТО, и по-специално с член VII от ГАТС.

ЧЛЕН 97

Прозрачност и разкриване на поверителна информация

1. Всяка от страните отговаря своевременно на всички запитвания на другата страна за конкретна информация относно която и да е от нейните общоприложими мерки или международни споразумения, които се отнасят до настоящото споразумение или го засягат. Всяка от страните създава също така един или повече информационни центрове, които да предоставят, при поискване, конкретна информация по всички подобни въпроси на предприемачите и доставчиците на услуги от другата страна. Страните се уведомяват взаимно относно своите информационни центрове в срок от три месеца след датата на влизане в сила на настоящото споразумение. Информационните центрове не следва да бъдат депозитари на закони и подзаконови актове.
2. Никоя от разпоредбите на настоящото споразумение не изисква от страните да предоставят поверителна информация, разкриването на която би попречило на правоприлагането или по друг начин би навредило на обществен интерес, или би накърнило законните търговски интереси на конкретни публични или частни предприятия.

ПОДРАЗДЕЛ 3

КОМПЮТЪРНИ УСЛУГИ

ЧЛЕН 98

Договорености относно компютърните услуги

1. Дотолкова, доколкото търговията с компютърни услуги е либерализирана в съответствие с раздел 2 (Установяване), раздел 3 (Трансгранично предоставяне на услуги) и раздел 4 (Временно присъствие на физически лица със стопанска цел) от настоящата глава, страните спазват разпоредбите на параграфи 2, 3 и 4 от настоящия член.
2. СРС¹ 84, кодът на ООН, който се използва за описание на компютърните и свързаните с тях услуги, включва основните функции, използвани за предоставяне на всички компютърни и свързани с тях услуги:
 - а) компютърни програми, определени като наборите от инструкции, необходими за осигуряване на функционирането на компютрите и взаимодействието между тях (включително тяхното разработване и внедряване);
 - б) обработка и съхранение на данни; и

¹ СРС означава Централната класификация на продуктите, съставена от Статистическата служба на ООН, Статистически доклади, Серия М, № 77, СРС prov, 1991 г.

- в) свързани с това услуги, като например консултантски услуги и услуги по обучение на персонала на клиентите.

Технологичното развитие доведе до нараснало предлагане на тези услуги като набор или пакет от свързани услуги, включващи всички или част от тези базови функции. Например всеки един от видовете услуги уеб/домейн-хостинг, извличане на данни и изчислителни услуги по технологията GRID се състои от комбинация от основни функции по предоставяне на компютърни услуги.

3. Компютърните и свързаните с тях услуги, без значение дали те са предоставени чрез мрежа, включително интернет, обхващат всички услуги, свързани с:

- а) консултантски услуги, разработване на стратегии, анализ, планиране, спецификация, дизайн, разработване, инсталиране, внедряване, интегриране, изпитване, откриване и отстраняване на неизправности, актуализация, техническа поддръжка, техническа помощ или управление на или за компютри или компютърни системи;
- б) компютърни програми, определени като набори от инструкции, необходими за осигуряване на функционирането и взаимодействието между компютрите (в отделните компютри и между тях), и консултантски услуги, разработване на стратегии, анализ, планиране, спецификация, дизайн, разработване, инсталиране, внедряване, интегриране, изпитване, откриване и отстраняване на неизправности, актуализация, адаптиране, техническо обслужване, поддръжка, техническа помощ и управление или употреба на или за компютърни програми; или

- в) услуги за обработка, съхранение, хостинг на данни или поддържане на бази данни; или техническо обслужване и ремонт на офис техника и оборудване, включително на компютри; или услуги по обучение на персонала на клиенти, свързани с компютърни програми, компютри или компютърни системи, неклаифицирани другаде.

4. Компютърните и свързаните с тях услуги позволяват предоставянето на други услуги (например банкиране) както по електронен път, така и по други начини. Въпреки това се прави важно разграничение между създаващата възможност услуга (например уеб хостинг или хостинг на приложение) и услуга, свързана със съдържанието, или същинската услуга, която се предоставя по електронен път (например банкиране). В тези случаи услугата, свързана със съдържанието, или същинската услуга не влиза в обхвата на СРС 84.

ПОДРАЗДЕЛ 4

ПОЩЕНСКИ И КУРИЕРСКИ УСЛУГИ

ЧЛЕН 99

Приложно поле и определения

1. В настоящия подраздел са посочени принципите на регулаторната уредба за всички пощенски и куриерски услуги, либерализирани в съответствие с раздел 2 (Установяване), раздел 3 (Трансгранично предоставяне на услуги) и раздел 4 (Временно присъствие на физически лица със стопанска цел) от настоящата глава.
2. За целите на настоящия подраздел и на раздел 2 (Установяване), раздел 3 (Трансгранично предоставяне на услуги) и раздел 4 (Временно присъствие на физически лица със стопанска цел) от настоящата глава:
 - а) „лиценз“ означава разрешение, предоставено на отделен доставчик от регулаторен орган, което се изисква преди предоставянето на дадена услуга;

- б) „универсална услуга“ означава постоянното предоставяне на пощенска услуга с уточнено качество във всички точки от територията на една от страните на достъпни цени за всички потребители.

ЧЛЕН 100

Универсална услуга

Всяка от страните има правото да определя вида на задължението за универсална услуга, което желае да поддържа. Подобни задължения не се считат за насочени срещу конкуренцията сами по себе си, при условие че се прилагат по прозрачен, недискриминационен и неутрален по отношение на конкуренцията начин, и които не са по-обременяващи от необходимото за вида универсална услуга, определена от страната.

ЧЛЕН 101

Лицензи

1. Лиценз може да се изисква само за услугите, които попадат в обхвата на универсалната услуга

2. Когато се изисква лиценз, се оповестява следното:
- а) всички критерии за издаване на лиценз и срокът, който обикновено е необходим за постигане на решение относно дадено заявление за лиценз; и
 - б) редът и условията за издаване на лицензи.
3. Причините за отказ за издаване на лиценз се съобщават на заявителя при поискване. Всяка от страните създава процедура за обжалване посредством независим орган. Процедурата е прозрачна, недискриминационна и основана на обективни критерии.

ЧЛЕН 102

Независимост на регулаторния орган

Регулаторният орган е юридически самостоятелен и не е подотчетен на който и да е доставчик на пощенски и куриерски услуги. Решенията на регулаторния орган и използваните от него процедури са безпристрастни по отношение на всички участници на пазара.

ЧЛЕН 103

Постепенно сближаване

С оглед на възможността за по-нататъшно либерализиране на търговията с услуги всяка от страните признава значението на постепенното сближаване на съществуващото и бъдещото законодателство на Грузия със списъка на достиженията на правото на Съюза в приложение XV-B към настоящото споразумение.

ПОДРАЗДЕЛ 5

ЕЛЕКТРОННИ СЪОБЩИТЕЛНИ МРЕЖИ И УСЛУГИ

ЧЛЕН 104

Приложно поле и определения

1. В настоящия подраздел са посочени принципите на регулаторната уредба за всички електронни съобщителни услуги, либерализирани в съответствие с раздел 2 (Установяване), раздел 3 (Трансгранично предоставяне на услуги) и раздел 4 (Временно присъствие на физически лица със стопанска цел) от настоящата глава.

2. За целите на настоящия подраздел и на раздел 2 (Установяване), раздел 3 (Трансгранично предоставяне на услуги) и раздел 4 (Временно присъствие на физически лица със стопанска цел) от настоящата глава:

- а) „електронни съобщителни услуги“ означава всички услуги, които се състоят изцяло или основно в пренасянето на сигнали по електронни съобщителни мрежи, включително далекосъобщителни услуги и предавателни услуги в мрежи, използвани за разпръскване. Те изключват услугите, осигуряващи или упражняващи редакторски контрол върху съдържанието, предавано посредством електронни съобщителни мрежи и услуги;
- б) „обществена съобщителна мрежа“ означава електронна съобщителна мрежа, използвана изцяло или главно за предоставяне на обществено достъпни електронни съобщителни услуги;
- в) „електронна съобщителна мрежа“ означава преносни системи и, когато е приложимо, комутационно или маршрутизиращо оборудване и други ресурси, които позволяват преноса на сигнали посредством проводници, радио, чрез оптични или други електромагнитни способности, включително спътникови мрежи, фиксирани (с комутиране на канали и пакети, включително интернет) и мобилни наземни мрежи и електропроводни системи, доколкото са използвани за пренос на сигнали, мрежи, използвани за радио- и телевизионно разпръскване, и кабелни телевизионни мрежи, независимо от типа на пренасяната информация;

- г) „регулаторен орган“ в сектора на електронните съобщения е орган или органи, натоварен(и) с регулирането на електронните съобщения, посочени в настоящия подраздел;
- д) за доставчик на услуги се счита, че притежава „значителна пазарна сила“, ако самостоятелно или заедно с други е в положение, равностойно на господство, т.е. положение на икономическа мощ, което му предоставя възможност да действа в значителна степен независимо от своите конкуренти, клиенти и в крайна сметка своите потребители;
- е) „взаимосвързаност“ означава физическото и логическото свързване на обществени съобщителни мрежи, използвани от един и същ или различен доставчик с цел да се позволи на потребителите на даден доставчик на услуги да общуват с потребителите на същия или на друг доставчик на услуги, или да имат достъп до услуги, предоставяни от друг доставчик на услуги. Услугите може да се предоставят от участващите страни или от други страни, които имат достъп до мрежата. Взаимосвързаността е специфична форма на достъп, която се прилага между операторите на обществени мрежи;
- ж) „универсална услуга“ означава набор от услуги с определено качество, който се предлага на всички потребители на територията на една от страните, независимо от тяхното географско положение, на достъпна цена. Всяка от страните решава относно нейното приложно поле и прилагане;

- з) „достъп“ означава предоставянето на достъп до съоръжения и/или услуги на друг доставчик на услуги при определени условия на изключителна или неизключителна основа с цел предоставяне на електронни съобщителни услуги. Това включва, *inter alia*, достъп до мрежови елементи и свързаните с тях съоръжения, който може да изисква свързване на оборудване чрез фиксирани или нефиксирани средства (по-специално тук се включва достъпът до абонатни линии и до съоръжения и услуги, необходими за предоставяне на услуги по абонатните линии), достъп до физическа инфраструктура, включително сгради, канали и стълбове; достъп до съответните програмни системи, включително системи за оперативна поддръжка; достъп до системи за транслиране на номера или системи със сходна функционалност; достъп до фиксирани и мобилни мрежи, по-специално за роуминг; достъп до системи за условен достъп до цифрови телевизионни услуги; и достъп до услуги във виртуални мрежи;
- и) „краен потребител“ означава ползвател, който не предоставя обществени съобщителни мрежи или обществено достъпни електронни съобщителни услуги;
- к) „абонатна линия“ означава физическата връзка, свързваща крайната точка на мрежата в обекта на абоната към основния разпределител или равностойно съоръжение във фиксираните обществени съобщителни мрежи.

ЧЛЕН 105

Регулаторен орган

1. Всяка от страните гарантира, че регулаторните органи в сферата на електронните съобщителни услуги са юридически самостоятелни и функционално независими от който и да е доставчик на електронни съобщителни услуги. Ако една от страните притежава или контролира доставчик в сферата на електронните съобщителни мрежи или услуги, тя гарантира ефективното структурно разделение на регулаторната функция от дейностите, свързани със собствеността или контрола.
2. Всяка от страните гарантира, че регулаторният орган разполага с достатъчно правомощия, за да регулира сектора. Функциите, които изпълнява регулаторният орган, се оповестяват публично по лесно достъпен и ясен начин, по-специално в случаите, в които с тези функции е натоварен повече от един орган.
3. Всяка от страните гарантира, че решенията на регулаторния орган и използваните от него процедури са безпристрастни по отношение на всички участници на пазара и са прозрачни.

4. Регулаторният орган разполага с правомощия за провеждането на анализ на съответните продуктови пазари и пазари на услуги, които подлежат на предварително регулиране. Когато от регулаторния орган се изисква да определи съгласно член 107 от настоящото споразумение дали да наложи, запази, измени или отмени задължения, въз основа на анализ на пазара той определя дали съответният пазар е действително конкурентен.

5. Когато регулаторният орган определи, че съответният пазар не е действително конкурентен, той установява и посочва доставчиците на услуги със значителна пазарна сила на този пазар и налага, запазва или изменя, доколкото това е целесъобразно, конкретните регулаторни задължения, посочени в член 107 от настоящото споразумение. Когато регулаторният орган заключи, че пазарът е действително конкурентен, той не налага или не запазва никое от регулаторните задължения, посочени в член 107 от настоящото споразумение.

6. Всяка от страните гарантира, че доставчик на услуги, който е засегнат от решение на регулаторен орган, има право да обжалва това решение пред апелативен орган, който е независим от участващите във вземането на решението страни. Всяка от страните гарантира, че същността на спора е надлежно отчетена. В очакване на резултата от обжалването решението на регулаторния орган остава в сила, освен ако апелативният орган не реши друго. Когато апелативният орган не е съдебен орган по своя характер, винаги се представят писмено мотивите за неговите решения и те подлежат също така на преразглеждане от безпристрастен и независим съдебен орган. Решенията, издадени от апелативни органи, се прилагат ефективно.

7. Всяка от страните гарантира, че когато регулаторните органи възнамеряват да вземат мерки, свързани с някоя от разпоредбите от настоящия подраздел, които имат значително отражение върху съответния пазар, те предоставят на заинтересованите страни възможността да коментират проекта на мярката в рамките на разумен срок. Регулаторните органи публикуват своите процедури за консултиране. Резултатите от процедурата за консултиране се оповестяват, с изключение на поверителната информация.

8. Всяка от страните гарантира, че доставчиците на електронни съобщителни мрежи и услуги предоставят цялата информация, включително финансова информация, необходима на регулаторните органи, за да гарантират спазването на разпоредбите на настоящия подраздел или на решенията, взети съгласно настоящия подраздел. Доставчиците предоставят тази информация своевременно при поискване и в съответствие със сроковете и степента на подробност, изисквани от регулаторния орган. Информацията, изисквана от регулаторния орган, е пропорционална на изпълнението на посочената задача. Регулаторният орган мотивира искането си за информация.

ЧЛЕН 106

Разрешение за предоставяне на електронни съобщителни услуги

1. Всяка от страните гарантира, че предоставянето на услуги се разрешава, доколкото е възможно, вследствие на обикновено уведомяване.
2. Всяка от страните гарантира, че може да се изиска лиценз с цел да се отговори на проблеми, свързани с разпределението на номерата и честотите. Редът и условията за издаване на такива лицензи се оповестяват.

3. Всяка от страните гарантира, че когато се изисква лиценз:
- а) всички критерии за издаване на лиценз и разумният срок, който обикновено е необходим за вземане на решение относно заявление за лиценз, се оповестяват;
 - б) причините за отказ за издаване на лиценз се съобщават на заявителя в писмена форма при поискване;
 - в) заявителят има възможност да се обърне към апелативен орган в случай на неоправдан отказ да му бъде издаден такъв;
 - г) размерът на лицензионните такси¹, изисквани от която и да е от страните за предоставянето на лиценз, не превишава административните разходи, които обикновено се понасят при управлението, контрола и прилагането на приложимите лицензи. Лицензионните такси за използването на радиочестотен спектър и номерационни ресурси не са предмет на изискванията на настоящата буква.

¹ Лицензионните такси не включват плащания за търгове, тържни процедури или други недискриминационни начини за възлагане на концесии или задължителни вноски за предоставяне на универсални услуги.

ЧЛЕН 107

Достъп и взаимосвързаност

1. Всяка от страните гарантира, че всеки доставчик на услуги, на когото е разрешено да предоставя електронни съобщителни услуги, има правото и задължението да договори достъп и взаимосвързаност с доставчици на обществено достъпни електронни съобщителни мрежи и услуги. Достъпът и взаимосвързаността следва по принцип да се договарят въз основа на търговски преговори между заинтересованите доставчици на услуги.
2. Всяка от страните гарантира, че доставчиците на услуги, придобили информация от друг доставчик на услуги по време на процеса на договаряне на формалностите за взаимосвързаност, ползват тази информация единствено за целите, за които тя е предоставена, и зачитат във всеки един момент поверителността на предаваната или съхраняваната информация.

3. Всяка от страните гарантира, че при констатация съгласно член 105 от настоящото споразумение, че съответен пазар не е действително конкурентен, регулаторният орган разполага с правомощия да наложи на доставчика, определен като притежаващ значителна пазарна сила, едно или няколко от следните задължения във връзка с взаимосвързаността и/или достъпа:

- а) задължение за недискриминиране, за да се гарантира, че операторът прилага равностойни условия при равностойни обстоятелства за други доставчици, предоставящи равностойни услуги, и че предоставя услуги и информация на други при същите условия и със същото качество като на своите собствени услуги, или услугите на своите дъщерни предприятия или партньори;
- б) задължение за вертикално интегрирано дружество да осигури прозрачност на цените си на едро и цените си за вътрешни трансфери с оглед на спазването на изискване за недискриминиране или за недопускане на нелоялни кръстосани субсидии.
Регулаторният орган може да определя формата и счетоводната методология, които трябва да се използват;
- в) задължения да се изпълняват разумни искания за достъп до и използване на конкретни елементи на мрежата и свързаните с тях съоръжения, включително необвързан достъп до абонатната линия, *inter alia*, в случаите, когато регулаторният орган счита, че отказът на достъп или необосновани условия със сходен ефект биха попречили на възникването на устойчив конкурентен пазар на дребно или не биха били в интерес на крайните потребители.

Регулаторните органи могат да обвързват задълженията, посочени в настоящата буква, с условия за справедливост, разумност и своевременност;

- г) задължение за предоставяне на определени услуги на едро за препродажба от трети страни; задължение за предоставяне на открит достъп до технически интерфейси, протоколи или други ключови технологии, които са незаменими за осигуряването на оперативна съвместимост на услугите, както и до виртуални мрежови услуги; задължение за предоставяне на съвместно разполагане или други форми за съвместно ползване на съоръжения, включително съвместно ползване на канали, сгради или стълбове; задължение за предоставяне на определени услуги, необходими за осигуряване на оперативна съвместимост по цялата верига на услугите от доставчика до крайния потребител, включително съоръжения за услуги в интелигентни мрежи; да се предоставя достъп до системи за оперативна поддръжка или сходни софтуерни системи, необходими за осигуряване на лоялна конкуренция при предоставянето на услуги; да се осигурява взаимосвързаност между мрежи или мрежова инфраструктура.

Регулаторните органи могат да обвързват задълженията, посочени в настоящата буква, с условия за справедливост, разумност и своевременност.

- д) задължения във връзка с възстановяването на разходите и ценовия контрол, включително задължения за разходоориентираност на цените и задължения във връзка със системите за осчетоводяване на разходите, за предоставяне на определени видове взаимосвързаност и/или достъп в случаите, когато анализът на пазара разкрива, че липсата на ефективна конкуренция означава възможност за съответния оператор да поддържа прекомерно завишени цени или да прилага ценови натиск в ущърб на крайните потребители.

Регулаторните органи вземат предвид направените от оператора инвестиции и допускат операторът да постигне разумна възвръщаемост на съответния вложен капитал, отчитайки свързаните с тях рискове;

- е) задължение да се публикуват конкретните задължения, наложени на доставчиците на услуги от регулаторния орган, посочвайки конкретния продукт/услуга и географски пазари. Актуализирана информация, при условие че не е поверителна и не съдържа търговски тайни, се оповестява по начин, който гарантира лесен достъп на всички заинтересовани страни до нея;
- ж) задължения за прозрачност, с които от операторите се изисква да оповестят конкретна информация; по-специално, когато оператор е задължен да не допуска дискриминация, регулаторният орган може да изисква от него да публикува примерна оферта, която да бъде достатъчно незащитена, за да гарантира, че от доставчиците на услуги не се изисква да заплащат за инфраструктура, която не е необходима за исканата услуга, и в която се прави разбивка по компоненти според пазарните потребности и свързаните с тях условия, включително цени.

4. Всяка от страните гарантира, че доставчици на услуги, който искат взаимосвързаност с доставчик, определен като притежаващ значителна пазарна сила, имат право на обжалване по всяко време или след оповестен разумен период от време пред независим вътрешен орган, който може да бъде регулаторен орган, като този посочен в член 104, параграф 2, буква г) от настоящото споразумение, за разрешаване на спорове относно условията за взаимосвързаност и/или достъп.

ЧЛЕН 108

Ограничени ресурси

1. Всяка от страните гарантира, че всички процедури за разпределението и използването на ограничени ресурси, включително честоти, номера и права на ползване, се провеждат по обективен, навременен, прозрачен и недискриминационен начин. Текущото положение с разпределените честотни ленти се прави обществено достояние, но не се изисква подробно посочване на честотите, разпределени за специфично ползване от държавните органи.

2. Всяка от страните гарантира ефективното управление на радиочестотите за електронни съобщителни услуги на своята територия с цел да се гарантира ефективното и ефикасното използване на честотния спектър. Когато търсенето на конкретни честоти надвишава тяхната наличност, се следват целесъобразни и прозрачни процедури за разпределянето на тези честоти с цел оптимизиране на тяхното използване и способстване за развитието на конкуренция.

3. Всяка от страните гарантира, че разпределянето на националните номерационни ресурси и управлението на националните номерационни планове е поверено на регулаторния орган.

4. Когато публични или местни органи притежават или контролират доставчици, които експлоатират обществени съобщителни мрежи и/или услуги, трябва да бъде гарантирано ефективно структурно разделение между функцията, натоварена с предоставянето на правата за преминаване, от дейностите, свързани със собственост и контрол.

ЧЛЕН 109

Универсална услуга

1. Всяка от страните има правото да определя вида на задълженията за универсална услуга, които желае да поддържа.
2. Тези задължения не се считат за насочени срещу конкуренцията сами по себе си, при условие че се прилагат по прозрачен, обективен и недискриминационен начин. Прилагането на тези задължения се извършва по неутрален начин и по отношение на конкуренцията и не е по-обременяващо от необходимото за вида универсална услуга, определена от страната.

3. Всяка от страните гарантира, че всички доставчици се ползват от правото на предоставяне на универсална услуга и никой от доставчиците на услуги не е изключен *a priori*. Изборът се извършва чрез ефикасен, прозрачен, обективен и недискриминационен механизъм. Когато е необходимо, всяка от страните оценява дали предоставянето на универсална услуга представлява неоправдана тежест за организацията(ите), избрана(и) да предоставя универсалната услуга. Когато въз основа на това изчисление е налице основание, и като се взема предвид пазарната изгода, ако има такава, за дадена организация, предоставяща универсалната услуга, регулаторните органи определят дали е необходим механизъм за компенсиране на засегнатия/засегнатите доставчик/доставчици на услуги или за поделение на нетните разходи за задълженията, свързани с универсалната услуга.

4. Всяка от страните гарантира, че когато потребителите имат достъп до указатели с всички абонати на хартиен носител или в електронен вид, организациите, които предоставят тези указатели, прилагат принципа за недопускане на дискриминация спрямо обработката на информацията, която им предоставят други организации.

ЧЛЕН 110

Трансгранично предоставяне на електронни съобщителни услуги

Никоя от страните не може да изиска от доставчик на услуги от другата страна като условие за трансграничното предоставяне на услуга да създаде стопанска структура, да установи каквато и да била форма на присъствие или да пребивава на нейна територия.

ЧЛЕН 111

Поверителност на информацията

Всяка от страните гарантира поверителността на електронните съобщения и свързания пренос на данни посредством обществена съобщителна мрежа и обществено достъпни електронни съобщителни услуги, без да налага ограничения на търговията с услуги.

ЧЛЕН 112

Спорове между доставчици на услуги

1. Всяка от страните гарантира, че в случай на спор между доставчици на електронни съобщителни мрежи или услуги във връзка с правата и задълженията, посочени в настоящия раздел, съответният регулаторен орган по искане на една от страните постановява правнообвързващо решение за уреждане на спора в най-кратки срокове и при всички случаи в рамките на четири месеца.
2. Решението на регулаторния орган се оповестява, като се отчитат изискванията относно търговската тайна. На засегнатите доставчици на електронни съобщителни мрежи и услуги се предоставя пълно изложение на мотивите за решението.

3. Когато спорът се отнася до трансгранично предоставяне на услуги, съответните регулаторни органи координират своите усилия с цел разрешаване на спора.

ЧЛЕН 113

Постепенно сближаване

С оглед на възможността за по-нататъшно либерализиране на търговията с услуги страните признават значението на постепенното сближаване на съществуващото и бъдещото законодателство на Грузия със списъка на достиженията на правото на Съюза в приложение XV-Б към настоящото споразумение.

ПОДРАЗДЕЛ 6

ФИНАНСОВИ УСЛУГИ

ЧЛЕН 114

Приложно поле и определения

1. В настоящия подраздел са посочени принципите на регулаторната уредба за всички финансови услуги, либерализирани в съответствие с раздел 2 (Установяване), раздел 3 (Трансгранично предоставяне на услуги) и раздел 4 (Временно присъствие на физически лица със стопанска цел) от настоящата глава.

2. За целите на настоящия подраздел и на раздел 2 (Установяване), раздел 3 (Трансгранично предоставяне на услуги) и раздел 4 (Временно присъствие на физически лица със стопанска цел) от настоящата глава:

а) „финансова услуга“ означава всяка услуга от финансов характер, предлагана от доставчик на финансови услуги на една от страните. Финансовите услуги включват следните дейности:

i) застрахователна дейност и свързани с нея услуги:

(1) пряко застраховане (включително съзастраховане):

а) животозастраховане;

б) застраховане, различно от животозастраховане;

(2) презастраховане и ретроцесия;

(3) застрахователно посредничество като брокерство и агентство; и

- (4) спомагателни застрахователни услуги, например консултации, актюерски услуги, оценка на риска и услуги по уреждане на спорове;
- ii) банкови и други финансови услуги (с изключение на застраховане):
 - (1) приемане на депозити и други подлежащи на изплащане суми на граждани;
 - (2) предоставяне на заеми от всякакъв вид, включително потребителски кредити, ипотечни кредити, факторинг и финансиране на търговски сделки;
 - (3) финансов лизинг;
 - (4) всички услуги по плащания и парични преводи, включително кредитни, разплащателни и дебитни карти, пътнически чекове и платежни нареждания;
 - (5) гаранции и задължения;

- (6) търговия за собствена сметка или за сметка на клиенти, независимо дали на борсовия или извънборсов пазар или по друг начин, със следното:
- а) инструменти на паричния пазар (включително чекове, полици, депозитни удостоверения);
 - б) обмен на чужда валута;
 - в) дериватни продукти, включително, но не само, фючърси и опции;
 - г) инструменти на валутния курс и лихвения процент, включително продукти като суапови споразумения и споразумения за форуърд курсове;
 - д) прехвърляеми ценни книжа;
 - е) други прехвърляеми финансови инструменти и финансови активи, включително авоари в злато и сребро;

- (7) участие в емитирането на всички видове ценни книжа, включително издаване на гаранции за записване и пласиране като агент (независимо дали публично или частно) и предоставяне на услуги, свързани с такива емисии;
- (8) парично брокерство;
- (9) управление на активи, като управление на пари в брой или портфейли от ценни книжа, управление на всички форми на колективно инвестиране, управление на пенсионни фондове, попечителски, депозитни и доверителни услуги;
- (10) услуги по сетълмент и клиринг за финансови активи, включително ценни книжа, дериватни продукти и други прехвърляеми финансови инструменти;
- (11) предоставяне и предаване на финансова информация и обработка на финансови данни и свързаното с това софтуерно осигуряване;

(12) консултантски, посреднически и други спомагателни финансови услуги, отнасящи се до всички дейности, изброени в точки 1) — 11), включително кредитни справки и анализи, проучвания на инвестиции и портфейли от ценни книжа и консултации относно тях, както и консултации във връзка с придобиването и с корпоративното реструктуриране и стратегия;

б) „доставчик на финансови услуги“ означава всяко физическо или юридическо лице от една от страните, предоставящо или желаещо да предоставя финансови услуги.

Понятието „доставчик на финансови услуги“ не обхваща публичноправните субекти;

в) „публичноправен субект“ е:

i) правителство, централна банка или монетарна институция на една от страните, или субект, собственост на някоя от страните или контролиран от нея, който основно е ангажиран с изпълнението на управленски функции или дейности с управленска цел, с изключение на субекти, заети по принцип с предлагането на финансови услуги при търговски условия; или

ii) частноправен субект, изпълняващ функции, обичайно изпълнявани от централна банка или монетарна институция, при упражняването на тези функции;

- г) „нова финансова услуга“ означава услуга с финансов характер, включително услуги, свързани със съществуващи и нови продукти или с начина, по който се доставя продуктът, която не се предоставя от доставчик на финансови услуги на територията на една от страните, но се предоставя на територията на другата страна.

ЧЛЕН 115

Предпазни мерки

1. Всяка от страните може да приема или запазва в сила мерки от съображения за предпазливост, като например:
 - а) закрила на инвеститорите, вложителите, титулярите на полици или лицата, към които доставчикът на финансови услуги има фидуциарно задължение;
 - б) гарантиране на целостта и стабилността на финансовата система на една от страните.

2. С тези мерки не се налага тежест, по-голяма от необходимата за постигането на техните цели, и не се дискриминират доставчиците на финансови услуги на другата страна в сравнение с нейните собствени подобни доставчици на финансови услуги.

3. Никоя от разпоредбите на настоящото споразумение не може да се тълкува като изискване към страна да разгласява информация относно дейностите и сметките на отделни потребители или поверителна или защитена информация, с която разполагат публичноправните субекти.

ЧЛЕН 116

Ефикасност и прозрачност на регулирането

1. Всяка от страните полага максимални усилия, за да представи предварително на всички заинтересовани лица всички мерки с общо приложение, които страната предлага да се приемат, за да се предостави възможност на тези лица да представят коментарите си по въпросната мярка. Тези мерки се представят:

а) посредством официално публикуване; или

б) в друга писмена или електронна форма.

2. Всяка от страните предоставя на разположение на всички заинтересовани лица своите изисквания относно попълването на заявления във връзка с предоставянето на финансови услуги.

По искане на заявителя съответната страна го информира относно статуса на неговото заявление. Ако съответната страна изисква допълнителна информация от заявителя, тя го уведомява за това без необосновано забавяне.

3. Всяка от страните полага максимални усилия, за да гарантира, че на нейна територия са въведени и се прилагат договорените на международно равнище стандарти за регулиране и надзор в сектора на финансовите услуги и за борба с укриването и избягването на данъци. Такива международни стандарти са, наред с другото, „Основни принципи на ефективния банков надзор“ на Базелския комитет, „Основни принципи в областта на застраховането“ на Международната асоциация на застрахователните надзорни органи, „Цели и принципи на правната уредба на ценните книжа“ на Международната организация на комисиите за ценни книжа, „Споразумение за обмен на информация по данъчни въпроси“ на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), „Декларация относно прозрачността и обмена на информация за данъчни цели“ на Г-20, „Четиридесет препоръки за борба срещу изпирането на пари“ и „Девет специални препоръки срещу финансиране на тероризма“ на Специалната група за финансови действия.

Страните вземат под внимание също „Десетте ключови принципа за обмен на информация“, приети от финансовите министри на държавите от Г-7, и ще предприемат всички необходими действия в стремежа си да ги прилагат при двустранните си контакти.

ЧЛЕН 117

Нови финансови услуги

Всяка от страните разрешава на доставчици на финансови услуги от другата страна да предоставят нови финансови услуги, които са подобни на услугите, които тази страна би разрешила да бъдат предоставяни от собствените ѝ доставчици на финансови услуги съгласно собственото ѝ законодателство при подобни обстоятелства. Всяка от страните може да определи правната форма, под която услугата може да бъде предоставяна, и може да изисква разрешение за предоставянето на услугата. Когато се изисква подобно разрешение, се взема решение в рамките на разумен срок, като разрешението може да бъде отказано само поради съображения за предпазливост.

ЧЛЕН 118

Обработка на данни

1. Всяка от страните позволява на даден доставчик на финансови услуги от другата страна да предава информация в електронен или друг формат, на и извън нейната територия, за целите на обработката на данни, когато тази обработка се налага в рамките на обичайната дейност на доставчика на финансови услуги.
2. Всяка от страните приема подходящи защитни мерки за опазване на неприкосновеността на личния живот и на основните права и свободи на гражданите, по-специално по отношение на предаването на лични данни.

ЧЛЕН 119

Специални изключения

1. Някоя от разпоредбите на настоящата глава не се тълкува по начин, който може да попречи на някоя от страните, включително на нейните публични субекти, да притежава изключителното правомощие да извършва или предоставя на своята територия дейности или услуги, представляващи част от обществена пенсионна схема или от законоустановена система за социална сигурност, освен когато в съответното законодателство на страната е предвидено, че тези дейности могат да бъдат извършвани от доставчици на финансови услуги в конкуренция с публичноправни субекти или частни организации.
2. Някоя от разпоредбите на настоящото споразумение не се прилага по отношение на дейности, извършвани от централна банка или монетарна институция, или от друг публичноправен субект с цел осъществяване на монетарна или свързана с валутния курс политика.
3. Някоя от разпоредбите на настоящата глава не се тълкува по начин, който може да попречи на някоя от страните, включително на нейните публични субекти, да разполага с изключителното правомощие да извършва или предоставя на своя територия дейности или услуги за сметка на или обезпечени със, или посредством ползването на финансови средства на страната или нейните публични субекти.

ЧЛЕН 120

Саморегулиращи се организации

Когато някоя от страните изисква членство или участие във, или достъп до саморегулиращ се орган, борса или пазар на ценни книжа или на фючърси, клирингова агенция или всяка друга организация или сдружение, за да могат доставчиците на финансови услуги от другата страна да предоставят финансови услуги при еднакви условия с доставчиците на финансови услуги от тази страна, или когато страната предоставя пряко или непряко на тези субекти привилегии или предимства за предоставянето на финансови услуги, тази страна гарантира спазването на задълженията, установени в членове 79 и 85 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 121

Клирингови и платежни системи

По реда и условията за предоставяне на национално третиране всяка от страните предоставя на доставчиците на финансови услуги на другата страна, установени на нейна територия, достъп до клиринговите и платежните системи, управлявани от публични субекти, както и до официалните механизми за финансиране и рефинансиране, които са на разположение в хода на обичайната дейност. Настоящият член не предоставя достъп до инструменти на кредитора от последна инстанция на страната.

ЧЛЕН 122

Постепенно сближаване

С оглед на възможността за по-нататъшно либерализиране на търговията с услуги страните признават значението на постепенното сближаване на съществуващото и бъдещото законодателство на Грузия с международните стандарти за най-добри практики, изброени в член 116, параграф 3 от настоящото споразумение, както и със списъка на достиженията на правото на Съюза в приложение XV-A към настоящото споразумение.

ПОДРАЗДЕЛ 7

ТРАНСПОРТНИ УСЛУГИ

ЧЛЕН 123

Приложно поле

В настоящия подраздел се посочват принципите относно либерализирането на международните транспортни услуги в съответствие с раздел 2 (Установяване), раздел 3 (Трансгранично предоставяне на услуги) и раздел 4 (Временно присъствие на физически лица със стопанска цел) от настоящата глава.

ЧЛЕН 124

Международен морски транспорт

1. За целите на настоящия подраздел и на раздел 2 (Установяване), раздел 3 (Трансгранично предоставяне на услуги) и раздел 4 (Временно присъствие на физически лица със стопанска цел) от настоящата глава:
 - а) „международен морски транспорт“ означава дейности по превоз от врата до врата, както и мултимодален превоз, което означава превоз на стоки при ползването на повече от един вид транспорт, включващ пътуване по море, с единен транспортен документ, като за тази цел е предвидено право на пряко договаряне с доставчиците на други видове транспорт;
 - б) „услуги по обработка на товари за морски транспорт“ означава дейности, упражнявани от пристанищни дружества, в това число от оператори на терминали, но не включващи преките дейности на докерите, в случаите, в които тази работна сила е организирана независимо от пристанищното дружество или дружеството оператор на терминал. Обхванатите дейности включват организацията и надзора на:
 - і) товаренето/разтоварването на товари на/от кораб;

- ii) закрепването/освобождаването на товар;
 - iii) приемането/предаването и съхраняването на товари преди изпращането им или след разтоварването им;
- в) „услуги по митническо оформяне“ (наричани също и „услуги по митническо посредничество“) означава дейности, изразяващи се в изпълняването от името на друга страна на митническите формалности относно вноса, износа или посредством превоза на товари, независимо от това дали тази услуга представлява основната дейност на този доставчик на услуги или е обичайно допълнение на основната му дейност;
- г) „услуги по съхранение и складиране на контейнери“ са дейности, изразяващи се в съхраняване на контейнери, независимо дали в пристанищните райони или на сушата, с цел уплътняване/демонтиране, поправка и предоставяне за изпращане на товари;

- д) „услуги на морски агенции“ означава дейности, които се състоят в представяване, в рамките на дадена географска зона, в качеството на агент на търговските интереси на една или няколко морски линии или корабоплавателни компании за следните цели:
- і) маркетинг и продажба на услуги за морски транспорт и на свързани услуги, от оформяне на офертата до фактурирането, както и издаване на коносаменти от името на дружествата, покупка и препродажба на необходимите свързани услуги, подготовка на документите и предоставяне на необходимата търговска информация;
 - іі) организиране, от името на дружествата, на временния престой на кораба или поемането на товари при необходимост;
- е) „спедиционни услуги“ означава дейности, състоящи се в организирането и контрола на дейностите по превоз от името на изпращачите, посредством придобиване на транспортни и свързани услуги, изготвяне на документи и предоставяне на търговска информация;
- ж) „услуги за фидерни превози“ означава предварителното и последващото транспортиране на международни товари по море, предимно в контейнери, между пристанища, намиращи се в една от страните.

2. В областта на международния морски транспорт всяка от страните се ангажира да осигурява ефективното прилагане на принципа за неограничен достъп до товари на търговска основа, свобода на предоставяне на международни морски услуги, както и национално третиране в рамките на предоставянето на тези услуги.

С оглед на съществуващите равнища на либерализация между страните в областта на международния морски транспорт:

- а) всяка от страните прилага ефективно принципа за неограничен достъп до международните пазари на морски транспорт и търговски пътища на основата на пазарни и недискриминационни принципи;
- б) всяка от страните предоставя на корабите, плаващи под флага на другата страна или експлоатирани от доставчици на услуги от другата страна, третиране, което е не по-малко благоприятно от предоставеното на собствените ѝ плавателни средства или плавателните средства на която и да е трета страна, в зависимост от това кое е по-благоприятно, по отношение на, наред с другото, достъпа до пристанищата, използването на инфраструктурата и услуги на пристанищата, както и на допълнителни морски услуги, и по отношение на налозите и таксите, свързани с тях, митническите съоръжения и предоставянето на корабни стоянки и съоръжения за товарене и разтоварване.

3. При прилагането на тези принципи страните:

- а) не въвеждат клаузи за разпределяне на превоза на товари в последващи споразумения с трети държави относно морските транспортни услуги, включително отнасящи се до търговията със сухи и течни насипни товари и редовните търговски линии, и прекратяват в разумен срок действието на подобни клаузи за разпределяне на превоза на товари, в случай че тези клаузи са включени в предходни споразумения; и
- б) след влизане в сила на настоящото споразумение, премахват или се въздържат от въвеждането на едностранни мерки и на административни, технически и други пречки, които могат да представляват прикрито ограничение или да имат дискриминационен ефект за свободното предлагане на услуги в сферата на международния морски транспорт.

4. Всяка от страните позволява на доставчиците на услуги в сферата на международния морски транспорт на другата страна да разполагат със стопанска структура на собствената ѝ територия при условия за установяване и извършване на дейност, които са не по-малко благоприятни от предоставените на собствените ѝ доставчици на услуги или на доставчиците на която и да е трета държава, в случай че последните са по-благоприятни.

5. Всяка от страните предоставя на доставчиците на услуги в сферата на морския транспорт на другата страна при разумни и недискриминационни условия и ред следните услуги на пристанището: корабоводене, теглене на буксир и помощ от влекач, зареждане с провизии, зареждане с гориво и вода, събиране на отпадъци и унищожаване на баласта, услуги на пристанищната управа, навигационно осигуряване, оперативни наземни услуги, необходими за експлоатацията на корабите, включително комуникации и снабдяване с вода и електричество, съоръжения за ремонт при спешни случаи, услуги по хвърляне на котва и акостиране.
6. Всяка от страните позволява движението на оборудване като празни контейнери, които не се превозват като товар срещу заплащане, между пристанищата в държава — членка на ЕС, или между пристанищата в Грузия.
7. Всяка от страните, след разрешение от компетентния орган, позволява на доставчиците на услуги в областта на международния морски транспорт на другата страна да предоставят услуги по фидерни превози между своите национални пристанища.

ЧЛЕН 125

Въздушен транспорт

Постепенното либерализиране на въздушния транспорт между страните, адаптирано спрямо техните реципрочни търговски нужди и условията за взаимен достъп до пазара, се урежда в съответствие с разпоредбите на Споразумението за общо авиационно пространство между Европейския съюз и неговите държави членки, от една страна, и Грузия, от друга страна.

ЧЛЕН 126

Постепенно сближаване

С оглед на възможността за по-нататъшно либерализиране на търговията с услуги страните признават значението на постепенното сближаване на съществуващото и бъдещото законодателство на Грузия със списъка на достиженията на правото на Съюза в приложение XV-Г към настоящото споразумение.

РАЗДЕЛ 6

ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ

ПОДРАЗДЕЛ 1

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 127

Цели и принципи

1. Като признават, че електронната търговия увеличава възможностите за търговия в голям брой сектори, страните се споразумяват да насърчават развитието на електронната търговия помежду си, по-специално като си сътрудничат по въпросите, възникващи във връзка с електронната търговия, съобразно разпоредбите на настоящата глава.
2. Страните се споразумяват, че развитието на електронната търговия трябва да протича по начин, който е съвместим с международните стандарти за защита на данните, за да бъде спечелено доверието на ползвателите на електронна търговия.

3. Страните се споразумяват, че предоставянето на услуги по електронен път се разглежда като предоставяне на услуги по смисъла на раздел 3 (Трансгранично предоставяне на услуги) от настоящата глава, което не може да се облага с мита.

ЧЛЕН 128

Сътрудничество в областта на електронната търговия

1. Страните провеждат непрекъснат диалог по въпроси от регулаторен характер, свързани с електронната търговия, които наред с другото, засягат следното:

- а) признаването на удостоверенията за електронен подпис, издадени на граждани, и улесняването на трансграничното предоставяне на удостоверителни услуги;
- б) отговорността на доставчиците, действащи като посредници, по отношение на предаването или съхранението на данни;
- в) третирането на непоръчани електронни търговски съобщения;
- г) защитата на потребителите в сферата на електронната търговия; и

д) всички други въпроси от значение за развитието на електронната търговия.

2. Това сътрудничество може да бъде под формата на обмен на информация относно съответното законодателство на страните, с което се уреждат тези въпроси, както и относно прилагането на това законодателство.

ПОДРАЗДЕЛ 2

ОТГОВОРНОСТ НА ДОСТАВЧИЦИТЕ НА УСЛУГИ, ДЕЙСТВАЩИ КАТО ПОСРЕДНИЦИ

ЧЛЕН 129

Използване на услуги на посредници

1. Страните признават, че услугите на посредници могат да бъдат използвани от трети страни за дейности, представляващи нарушение, и предвиждат посочените в настоящия подраздел мерки по отношение на доставчиците на услуги, действащи като посредници¹.

¹ Грузия започва да прилага разпоредбите на настоящия подраздел в срок от две години от датата на влизане в сила на настоящото споразумение.

2. За целите на член 130 от настоящото споразумение „доставчик на услуги“ означава доставчик на пренос, маршрутизиране или връзки за цифрови онлайн комуникации между точки, определени от потребителя, от материал по избор на потребителя, без да се изменя тяхното съдържание. За целите на членове 131 и 132 от настоящото споразумение „доставчик на услуги“ означава доставчик или оператор на съоръжения за онлайн услуги или достъп до мрежата.

ЧЛЕН 130

Отговорност на доставчиците на услуги, действащи като посредници: „обикновен пренос“

1. Когато се предоставя услуга на информационното общество, която се състои в пренос по съобщителна мрежа на информация, предоставена от получател на услугата, или в предоставянето на достъп до съобщителна мрежа, всяка от страните гарантира, че доставчикът на услугата не носи отговорност за пренесената информация, при условие че той:

- а) не започва преноса на информация;
- б) не избира получателя на пренасяната информация; и

в) не избира и не променя информацията, която се съдържа в преноса.

2. Действията по пренос и предоставяне на достъп, посочени в параграф 1, включват автоматично, междинно и временно съхраняване на предаваната информация, доколкото то се извършва с единствената цел за осъществяване на преноса на информация по съобщителната мрежа, и при условие че информацията не се съхранява за период, по-дълъг от необходимия за този пренос.

3. Настоящият член не засяга възможността, в съответствие с правните системи на страните, съдебен или административен орган да изисква доставчикът на услуги да прекрати или предотврати нарушение.

ЧЛЕН 131

Отговорност на доставчиците на услуги, действащи като посредници: „кеширане“

1. Когато се предоставя услуга на информационното общество, която се състои в пренос по съобщителна мрежа на информация, предоставяна от получател на услугата, всяка от страните гарантира, че доставчикът на услуги не носи отговорност за автоматичното, междинното и временното съхраняване на тази информация, което се извършва с единствената цел да се подобри ефективността на по-нататъшния пренос на информация до други получатели на услугата по тяхна заявка, при условие че:

- а) доставчикът не променя информацията;
- б) доставчикът спазва условията за достъп до информацията;
- в) доставчикът спазва правилата за актуализиране на информацията, определени, широко признати и използвани от промишлеността;
- г) доставчикът не пречи на законното използване на технологията, широко призната и използвана от промишлеността, за получаване на данни за използването на информацията; и

д) доставчикът действа експедитивно за отстраняване или блокиране на достъпа до съхранена от него информация, след като е получил действителни сведения¹, че информацията в първоначалния източник на преноса е отстранена от мрежата или достъпът до нея е блокиран, или че съдебен или административен орган е разпоредил такова отстраняване или блокиране.

2. Настоящият член не засяга възможността, в съответствие с правните системи на страните, съдебен или административен орган да изисква доставчикът на услуги да прекрати или предотврати нарушение.

¹

За целите на настоящия подраздел понятието „действителни сведения“ следва да се тълкува в съответствие с националното законодателство на всяка от страните.

ЧЛЕН 132

Отговорност на доставчиците на услуги, действащи като посредници: „съхраняване на информация“

1. Когато се предоставя услуга на информационното общество, която се състои в съхраняване на информация, предоставяна от получателя на услугата, всяка от страните гарантира, че доставчикът на услуги не носи отговорност за информацията, съхранена по молба на получателя на услугата, при условие че:
 - а) доставчикът няма действителни сведения за незаконна дейност или информация, и във връзка с иски за обезщетение за вреди не е запознат с факти или обстоятелства, от които да е видна незаконната дейност или информация; или
 - б) доставчикът, при получаването на такива сведения или запознаването с такива факти, действа експедитивно за отстраняването или блокирането на достъпа до информацията.
2. Параграф 1 не се прилага в случаите, когато получателят на услугата действа под ръководството или под контрола на доставчика.

3. Настоящият член не засяга възможността, в съответствие с правните системи на страните, съдебен или административен орган да изисква от доставчика на услуги да прекрати или предотврати нарушение, нито засяга възможността дадена страна да предвиди процедури, които уреждат отстраняването или блокирането на достъпа до информация.

ЧЛЕН 133

Липса на общо задължение за контрол

1. Страните не налагат на доставчиците, които предоставят услугите, посочени в членове 130, 131 и 132 от настоящото споразумение, общо задължение да следят информацията, която пренасят или съхраняват, нито им налагат общо задължение да търсят активно факти или обстоятелства, сочещи извършването на незаконна дейност.

2. Една от страните може да предвиди задължения за доставчиците на услуги на информационното общество за бързо информиране на компетентните публични органи за предприети предполагаеми незаконни действия или информация, предоставена от получателите на техните услуги, или задължения за предаване на компетентните органи, по тяхно искане, на информация, която позволява идентифицирането на получатели на техните услуги, с които те имат договори за съхраняване на данни.

РАЗДЕЛ 7

ИЗКЛЮЧЕНИЯ

ЧЛЕН 134

Общи изключения

1. Без да се засягат общите изключения, установени в член 415 от настоящото споразумение, разпоредбите на настоящата глава и на приложения XIV-A, XIV-Д, XIV-Б, XIV-Е, XIV-В, XIV-Ж, XIV-Г и XIV-З към настоящото споразумение са предмет на изключенията в настоящия член.
2. С оглед на изискването подобни мерки да не се прилагат по начин, който би представлявал средство за произволна или неоправдана дискриминация между държави, в които преобладават сходни условия, или средство за прикрито ограничаване на установяването или трансграничното предоставяне на услуги, никоя от разпоредбите на настоящата глава не се тълкува по начин, който да препятства страните да приемат и прилагат мерки, които са:
 - а) необходими за защита на обществената сигурност или обществения морал, или за поддържане на обществения ред;

- б) необходими за опазване живота или здравето на хората, животните или растенията;
- в) свързани с опазването на изчерпаеми природни ресурси, ако тези мерки се прилагат заедно с ограничения по отношение на вътрешните предприемачи или вътрешното предоставяне или потребление на услуги;
- г) необходими за опазването на национални богатства с художествена, историческа или археологическа стойност;
- д) необходими за осигуряване на спазването на законови или подзаконови нормативни актове, които не са в противоречие с разпоредбите на настоящата глава, включително тези, които се отнасят до:
 - i) предотвратяването на заблуждаващи и измамни практики или до справяне с последиците от неизпълнение на задължения по договори;
 - ii) защитата на неприкосновеността на личния живот на гражданите във връзка с обработката и разпространението на лични данни и защитата на поверителността на сведения и сметки на гражданите;
 - iii) безопасността;

- е) в противоречие с членове 79 и 85 от настоящото споразумение, при условие че разликата в третирането цели да се осигури ефективното или справедливото облагане с преки данъци или събирането им във връзка със стопански дейности, предприемачи или доставчици на услуги на другата страна¹.

¹ Мерките, целящи да осигурят справедливо или ефективно облагане с преки данъци или събирането им, включват мерки, приети от една от страните съгласно данъчната ѝ система, които:

- а) се прилагат спрямо чуждестранни предприемачи и доставчици на услуги след отчитане на факта, че данъчното задължение на чуждестранните лица се определя въз основа на облагаемите единици, които произхождат или се намират на територията на страната;
- б) се прилагат спрямо чуждестранни лица с цел да се гарантира облагането с данъци или събирането им на територията на страната;
- в) се прилагат спрямо чуждестранни или местни лица с цел да се предотврати избягването или укриването на данъци, включително мерки за изпълнение на данъчните задължения;
- г) се прилагат спрямо потребители на услуги, предоставени на или от територията на друга страна, с цел да се обезпечи облагането на такива потребители с данъци, произхождащи от източници на територията на страната, или тяхното събиране;
- д) разграничават предприемачите и доставчиците на услуги, които подлежат на облагане за облагаеми в целия свят данъчни единици от други предприемачи и доставчици на услуги, след отчитане на разликата в естеството на данъчната основа в техните случаи; или
- е) определят, насочват или разпределят доходите, печалбите, приходите, загубите, удържките или кредитите на местните лица или клонове, или между свързани лица или клонове на едно и също лице, с цел да защитят данъчната основа на страната.

Данъчните термини или понятия в буква е) от настоящия параграф и в настоящата бележка под линия се определят в съответствие с данъчните определения и понятия или еквивалентни или подобни определения и понятия съгласно вътрешното законодателство на страната, предприемаща мярката.

3. Разпоредбите на настоящата глава и на приложения XIV-А, XIV-Д, XIV-Б, XIV-Е, XIV-В, XIV-Ж, XIV-Г и XIV-З към настоящото споразумение не се прилагат за съответните системи за социална сигурност на страните или за дейностите на територията на всяка от страните, които — макар и понякога — са свързани с упражняването на официална власт.

ЧЛЕН 135

Данъчни мерки

Третирането като най-облагодетелствана нация, предоставено в съответствие с разпоредбите на настоящата глава, не се прилага за данъчното третиране, което страните предоставят или ще предоставят в бъдеще въз основа на споразумения между страните, целящи избягването на двойно данъчно облагане.

ЧЛЕН 136

Изключения във връзка със сигурността

1. Някои от разпоредбите на настоящото споразумение не се тълкува по начин, който:
 - а) изисква от която и да било страна да предоставя информация, разкриването на която тя счита за противоречащо на основните ѝ интереси за сигурност;
 - б) пречатства която и да било страна да предприеме действие, което тя счита за необходимо за защитата на основните ѝ интереси за сигурност и което е:
 - i) свързано с производството или търговията с оръжия, боеприпаси или военно оборудване;
 - ii) свързано със стопански дейности, извършвани пряко или косвено с цел снабдяване с продоволствие на военно учреждение;
 - iii) свързано с материали, свързани с ядрения разпад или ядрения синтез, или материалите, от които те се извличат; или

- iv) предприето по време на война или друго извънредно положение в международните отношения; или
- в) да препятства която и да било страна от предприемането на действие в изпълнение на задължения, които тя е поела с оглед на поддържането на международния мир и сигурност.

ГЛАВА 7

ТЕКУЩИ ПЛАЩАНИЯ И ДВИЖЕНИЕ НА КАПИТАЛИ

ЧЛЕН 137

Текущи плащания

Страните се ангажират да не налагат ограничения и разрешават извършването на всички плащания и парични преводи между страните по текущата сметка на платежния баланс в свободно конвертируема валута в съответствие с разпоредбите на член VIII от Споразумението за Международния валутен фонд.

ЧЛЕН 138

Движение на капитали

1. По отношение на операциите по капиталовата и финансовата сметка на платежния баланс, от датата на влизане в сила на настоящото споразумение страните осигуряват свободното движение на капитали, свързано с преки инвестиции, включително закупуването на недвижимо имущество, направено в съответствие със законодателството на приемащата държава, с инвестиции, направени в съответствие с разпоредбите на глава 6 (Установяване, Търговия с услуги и електронна търговия) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, а също и с ликвидацията или репатрирането на инвестирани капитали и на всяка печалба, произтичаща от тях.
2. По отношение на операции по капиталовата и финансовата сметка на платежния баланс, които не са изброени в параграф 1 от настоящия член, от датата на влизане в сила на настоящото споразумение и без да се засягат другите разпоредби от настоящото споразумение, всяка от страните осигурява:
 - а) свободното движение на капитали, свързано с кредити за търговски сделки или за предоставяне на услуги, в които участва местно лице от една от страните;

- б) свободното движение на капитали, свързано с портфейлни инвестиции и финансови заеми и кредити, направени от инвеститорите от другата страна.

ЧЛЕН 139

Защитни мерки

Когато при изключителни обстоятелства плащанията и движението на капитали предизвикват или заплашват да предизвикат сериозни затруднения за прилагането на политиката за обменните курсове или на паричната политика в една или повече държави членки или в Грузия, включително сериозни затруднения за платежния баланс, засегнатите страни могат да предприемат защитни мерки за срок от не повече от шест месеца, ако такива мерки са абсолютно необходими. Страната, която приема защитните мерки, веднага уведомява другата страна за приемането на защитни мерки и представя във възможно най-кратък срок график за тяхното премахване.

ЧЛЕН 140

Разпоредби за улесняване и за бъдещото развитие

1. Страните провеждат консултации с оглед на улесняването на движението на капитали между тях с цел насърчаване на целите на настоящото споразумение.
2. През първите четири години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение страните предприемат мерки, които позволяват да се създадат необходимите условия за по-нататъшно постепенно прилагане на правилата на Съюза в областта на свободното движение на капитали.
3. Преди края на петата година след датата на влизане в сила на настоящото споразумение Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“, посочен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, преразглежда взетите мерки и определя условията за по-нататъшна либерализация.

ГЛАВА 8

ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ

ЧЛЕН 141

Цели

1. Страните признават значението на прозрачните, недискриминационни, конкурентни и открити процедури за възлагане на обществени поръчки за устойчивото икономическо развитие и си поставят за цел ефективното, реципрочното и постепенното отваряне на своите съответни пазари за обществени поръчки.

2. В настоящата глава се предвижда взаимен достъп до пазарите на обществени поръчки въз основа на принципа за национално третиране на национално, регионално и местно равнище за договори за обществени поръчки и концесии в традиционния сектор, както и в сектора на комуналните услуги. В нея се предвижда постепенно сближаване на законодателството на Грузия в областта на обществените поръчки с достиженията на правото на Съюза в тази област въз основа на принципите, на които се основават обществените поръчки в Съюза, и на понятията и определенията, установени в Директива 2004/18/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 г. относно координирането на процедурите за възлагане на обществени поръчки за строителство, услуги и доставки (Директива 2004/18/ЕО) и в Директива 2004/17/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 г. относно координиране на процедурите за възлагане на обществени поръчки от възложители, извършващи дейност във водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги (Директива 2004/17/ЕО).

ЧЛЕН 142

Приложно поле

1. Настоящата глава се прилага за договори за обществени поръчки за строителство, доставки и услуги, както и за договори за обществени поръчки за строителство, доставки и услуги в сектора на комуналните услуги, а също и за концесии за строителство и услуги, ако и когато се използват такива договори.

2. Настоящата глава се прилага за всички възлагащи органи и възложители, които отговарят на определенията, установени в достиженията на правото на Съюза в областта на обществените поръчки (наричани общо по-нататък „възложителите“). Тя се прилага и за публичноправните субекти и публичните предприятия в сектора на комуналните услуги, като например държавни предприятия, извършващи съответните дейности, и частни предприятия, упражняващи дейност въз основа на предоставените им специални или изключителни права в сектора на комуналните услуги¹.
3. Настоящата глава се прилага за договори за обществени поръчки на стойност над праговете, определени в приложение XVI-A към настоящото споразумение.
4. Изчисляването на прогнозната стойност на дадена обществена поръчка се основава на общата дължима сума без данъците върху добавената стойност. Когато прилага посочените прагове на стойността, Грузия изчислява и превръща стойностите на договорите за обществени поръчки в своята национална валута, като използва валутния курс на своята национална банка.

¹ Изразът „частни предприятия, упражняващи дейност въз основа на предоставените им специални или изключителни права“ се тълкува в съответствие с Обяснителната бележка СС/2004/33 на Комисията от 18 юни 2004 г.

5. Праговете на стойността се преразглеждат на всеки две години, считано от годината на влизане в сила на настоящото споразумение, въз основа на среднодневната стойност на еврото, изразена в специални права на тираж, за 24-месечния период, който приключва в последния ден от месец август, предшестваш прегледа, пораждащ действие от 1 януари. Така преразгледаните прагове на стойността се закръгля надолу до най-близките хиляда евро, когато е необходимо. Преразглеждането на праговете на стойността се приема с решението на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, посочен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 143

Институционален контекст

1. Всяка от страните създава или запазва в сила подходяща институционална рамка и механизми, необходими за правилното функциониране на системата за обществени поръчки и за прилагането на разпоредбите на настоящата глава.

2. По-специално Грузия определя:

- а) изпълнителен орган на централно правителствено равнище, който да отговаря за гарантиране на последователна политика и нейното изпълнение във всички области, свързани с обществените поръчки. Този орган способства и координира прилагането на настоящата глава и ръководи процеса на постепенно сближаване с достиженията на правото на Съюза, както е посочено в приложение XVI-Б към настоящото споразумение;
- б) безпристрастен и независим орган, чиято задача е да осъществява контрол върху решенията, взети от възлагащите органи или от възложителите при възлагането на поръчките. В този контекст „независим“ означава, че този орган е публичен орган, който е разграничен от всички възложители и икономически оператори. Трябва да се осигури възможност взетите от този орган решения да подлежат на съдебен контрол.

3. Всяка от страните гарантира, че решенията, взети от органите, които отговарят за разглеждането на жалби от страна на икономическите оператори във връзка с нарушения на вътрешното законодателство, се прилагат ефективно.

ЧЛЕН 144

Основни стандарти за регулиране на възлагането на обществени поръчки

1. Не по-късно от три години от влизане в сила на настоящото споразумение страните се задължават да спазват набор от основни стандарти при възлагането на всички поръчки, както е предвидено в параграфи 2—15 от настоящия член. Тези основни стандарти произтичат пряко от правилата и принципите за обществените поръчки, уредени с достиженията на правото на Съюза в областта на обществените поръчки, включително принципите на недискриминация, равнопоставеност, прозрачност и пропорционалност.

Публикация

2. Всяка от страните гарантира, че всички предстоящи поръчки се публикуват чрез подходящо средство за информация¹ по начин, който позволява:

- а) пазарът да се отвори за конкуренцията; и
- б) да се даде възможност за всеки заинтересован икономически оператор да има подходящ достъп до информацията относно предстоящата поръчка преди възлагането ѝ и да изрази интереса си от спечелването на поръчката.

¹ Когато в законодателство на Съюза, което е част от процеса на сближаване в съответствие с настоящата глава, се прави позоваване на публикация в Официален вестник на Европейския съюз, се разбира, че в Грузия тази публикация се извършва в държавния вестник на Грузия.

3. Публикацията е съобразена с икономическия интерес на поръчката за икономическите оператори.
4. Публикацията съдържа най-малко основните елементи на договора за обществена поръчка, който ще бъде възложен, критериите за качествен подбор, метода за възлагане, критериите за възлагане на поръчката и всяка друга допълнителна информация, от която икономическите оператори имат основателна нужда, за да решат дали да изразят интереса си от спечелването на поръчката.

Възлагане на обществени поръчки

5. Всички договори за обществени поръчки се възлагат чрез прозрачни и безпристрастни процедури за възлагане, с които се избягват корупционните практики. Тази безпристрастност се гарантира по-специално посредством недискриминационно описание на предмета на поръчката, равен достъп за всички икономически оператори, подходящи срокове и прозрачен и обективен подход.
6. При описанието на характеристиките на изискваното строителство, доставки или услуги възложителите използват общи описания относно изпълнението и функциите, както и международни, европейски или национални стандарти.

7. В описанието на изискваните характеристики за строителство, доставки или услуги не се прави позоваване на конкретен модел, източник, процес, търговска марка, патент, тип, конкретен произход или производство, освен ако това не е оправдано от предмета на договора за обществена поръчка и не е придружено с думите „или еквивалентно“. За предпочитане е да се използват общи описания на изпълнението или функциите.

8. Възложителите не налагат условия, които водят до пряка или непряка дискриминация спрямо икономическите оператори на другата страна, като например изискването заинтересованите от поръчката икономически оператори да са установени в същата държава, регион или територия като възложителя.

Независимо от горепосоченото, в случаите, когато конкретните обстоятелства на договора оправдават това, може да се предвиди изискването спечелилият кандидат да създаде определена стопанска инфраструктура на мястото на изпълнение на поръчката.

9. Сроковете за изразяване на интерес и за представяне на оферти е достатъчно дълъг, за да позволи на икономическите оператори от другата страна да направят адекватна оценка на поръчката и да изготвят своите оферти.

10. Всички участници трябва да се запознаят предварително с приложимите правила, критериите за подбор и критериите за възлагане на поръчката. Тези правила трябва да се прилагат еднакво по отношение на всички участници.

11. Възложителите могат да поканят ограничен брой кандидати да представят оферта, при условие че:

- а) това се извършва по прозрачен и недискриминационен начин; и
- б) подборът е основан само на обективни критерии като опита на кандидатите в съответния сектор, размера и инфраструктурата на тяхната дейност или техния технически и професионален капацитет.

Когато се канят ограничен брой кандидати да представят оферта, се отчита необходимостта от гарантиране на достатъчна конкуренция.

12. Възложителите могат да използват процедури на договаряне само в изключителни и предварително определени случаи, в които използването на такава процедура действително не нарушава конкуренцията.

13. Възложителите могат да използват квалификационни системи само при условие че списъкът с квалифицирани оператори е изготвен чрез достатъчно добре огласена, прозрачна и открита процедура. Попадащите в приложното поле на такава система договори за обществени поръчки се възлагат също така на недискриминационен принцип.

14. Всяка от страните гарантира, че договорите за обществени поръчки се възлагат по прозрачен начин на кандидата, който е представил икономически най-изгодната оферта или офертата с най-ниска цена, въз основа на критериите на поръчката и процедурните правила, предварително установени и огласени. Кандидатите се информират своевременно за окончателните решения. По искане на загубил кандидат трябва да се представят достатъчно подробни мотиви за обжалване на такова решение.

Съдебна защита

15. Всяка от страните гарантира, че всяко лице, което има или е имало интерес от спечелването на договор за определена обществена поръчка и което е претърпяло или рискува да претърпи вреди от предполагаемо нарушение, има право на ефективна и безпристрастна съдебна защита срещу всяко решение на възложителя, свързано с възлагането на тази обществена поръчка. Решенията, взети в хода и в края на такава процедура по обжалване, се правят огласяват по начин, който гарантира, че всички заинтересовани икономически оператори ще бъдат уведомени.

ЧЛЕН 145

Планиране на постепенното сближаване

1. Преди да започне процесът на постепенно сближаване, Грузия представя на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, посочен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, подробна пътна карта за прилагането на настоящата глава, която съдържа графици и основни етапи, в които са включени всички реформи, свързани със сближаването с достиженията на правото на Съюза и изграждането на институционален капацитет. Тази пътна карта е съобразена с етапите и графичите, установени в приложение XVI-Б към настоящото споразумение.
2. След като получи положително становище от Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, пътната карта се счита за референтния документ за прилагането на настоящата глава. Съюзът полага всички усилия да подпомогне Грузия при изпълнението на пътната карта.

ЧЛЕН 146

Постепенно сближаване

1. Грузия гарантира постепенното сближаване на нейното законодателство в областта на обществените поръчки с достиженията на правото на Съюза в областта на обществените поръчки.
2. Сближаването с достиженията на правото на Съюза се извършва на последователни етапи, както е посочено в графика в приложение XVI-Б към настоящото споразумение и както е описано по-подробно в приложения XVI-В—XVI-Е, XVI-З, XVI-И и XVI-К към него. В приложения XVI-Ж и XVI-Й към настоящото споразумение се посочват незадължителните елементи, за които сближаване не е необходимо, а в приложения XVI-Л—XVI-О към настоящото споразумение — елементите от достиженията на правото на Съюза, които са извън приложното поле на сближаването. В този процес надлежно се отчитат съответната съдебна практика на Съда на Европейския съюз и мерките за изпълнение, приети от Европейската комисия, както и, ако е необходимо, всички изменения на достиженията на правото на Съюза, които са приети междувременно. Изпълнението на всеки етап се оценява от Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, посочен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, и след като получи положителна оценка от него, се обвързва с реципрочно предоставяне на достъп до пазара, както е определено в приложение XVI-Б към настоящото споразумение. Европейската комисия уведомява Грузия своевременно за всички изменения в достиженията на правото на Съюза. При поискване тя предоставя необходимите съвети и техническа помощ за целите на прилагането на тези изменения.

3. Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“ пристъпва към оценяването на следващия етап, едва когато мерките за изпълнението на предходния етап са осъществени и одобрени в съответствие с разпоредбите в параграф 2.

4. Всяка от страните гарантира, че свързаните с обществените поръчки аспекти и области, които не са уредени с настоящия член, отговарят на принципите на прозрачност, недискриминация и равнопоставеност, както е посочено в член 144 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 147

Достъп до пазара

1. Страните се споразумяват, че ефективното и реципрочно отваряне на техните съответни пазари се осъществява постепенно и едновременно. По време на процеса на сближаване степента на взаимно предоставения достъп до пазара се свързва с напредъка, постигнат в този процес, както е посочено в приложение XVI-Б към настоящото споразумение.

2. Решението да се пристъпи към по-нататъшен етап на отваряне на пазара се прави въз основа на оценка на съответствието на приетото законодателство с достиженията на правото на Съюза, както и на неговото практическо прилагане. Тази оценка се извършва редовно от Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, посочен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение.
3. Дотолкова, доколкото една от страните е отворила своя пазар за обществени поръчки за другата страна в съответствие с приложение XVI-Б към настоящото споразумение:
- а) Съюзът предоставя достъп до процедурите за възлагане на обществени поръчки на грузински дружества — без значение дали са установени в Съюза — съгласно правилата на Съюза за обществените поръчки, като те се третират не по-малко благоприятно от дружествата от Съюза;
 - б) Грузия предоставя достъп до процедурите за възлагане на обществени поръчки на дружества от Съюза — без значение дали са установени в Грузия — съгласно националните правила за обществените поръчки, като те се третират не по-малко благоприятно от дружествата от Съюза.
4. След осъществяването на последния етап от процеса на сближаване страните ще разгледат възможността да предоставят взаимен достъп до пазара по отношение на обществените поръчки под праговете на стойността, посочени в приложение XVI-А от настоящото споразумение.

5. Финландия запазва своята позиция по отношение на островите Оланд.

ЧЛЕН 148

Информация

1. Всяка от страните гарантира, че възложителите и икономическите оператори са информирани по подходящ начин относно процедурите за обществени поръчки, включително чрез публикуването на цялото приложимо законодателство и административни актове.
2. Всяка от страните гарантира ефективното разпространение на информацията относно възможностите за участие в процедури за възлагане на обществени поръчки.

ЧЛЕН 149

Сътрудничество

1. Страните укрепват своето сътрудничество посредством обмяната на опит и информация относно своите най-добри практики и регулаторни уредби.

2. Съюзът способства за прилагането на настоящата глава, включително, когато е целесъобразно, чрез техническа помощ. В съответствие с разпоредбите относно финансовото сътрудничество в дял VII (Финансова помощ и разпоредби за борба с измамите и за контрол) от настоящото споразумение конкретните решения относно финансовата помощ се вземат чрез съответните механизми и инструменти на Съюза за финансиране.
3. Ориентировъчен списък с аспекти за сътрудничество се съдържа в приложение XVI-П към настоящото споразумение.

ГЛАВА 9

ПРАВА ВЪРХУ ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ

РАЗДЕЛ 1

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 150

Цели

Целите на настоящата глава са:

- а) улесняване на производството и пускането на пазара на иновационни и творчески продукти между страните; и
- б) постигане на подходящо и ефективно ниво на закрила и прилагане на правата върху интелектуална собственост.

ЧЛЕН 151

Естество и обхват на задълженията

1. Страните гарантират подходящото и ефективно прилагане на международните споразумения в областта на интелектуалната собственост, по които са страни, включително на Споразумението на СТО за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуална собственост (наричано по-нататък „Споразумението ТРИПС“). Разпоредбите в настоящата глава допълват и определят още по-подробно правата и задълженията между страните по настоящото споразумение в рамките на Споразумението ТРИПС и на други международни споразумения в областта на интелектуалната собственост.
2. За целите на настоящото споразумение понятието „интелектуална собственост“ се отнася поне за всички категории интелектуална собственост, които влизат в приложното поле на членове 153—189 от настоящото споразумение.

3. Закрилата на интелектуалната собственост включва закрилата срещу нелоялна конкуренция, както е посочено в член 10а от Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост от 1967 г. (наричана по-нататък „Парижката конвенция“).

ЧЛЕН 152

Изчерпване на правата

Всяка от страните създава режим за вътрешно или регионално изчерпване на правата върху интелектуална собственост.

РАЗДЕЛ 2

СТАНДАРТИ ЗА ПРАВАТА ВЪРХУ ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ

ПОДРАЗДЕЛ 1

АВТОРСКО ПРАВО И СРОДНИ ПРАВА

ЧЛЕН 153

Предоставена закрила

Страните потвърждават своя ангажимент по отношение на:

- а) правата и задълженията, установени в Бернската конвенция за закрила на литературните и художествените произведения (наричана по-нататък „Бернската конвенция“);

- б) Международната конвенция от Рим от 1961 г. за закрила на артистите-изпълнители, продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации;
- в) Споразумението ТРИПС;
- г) Договора за авторското право на Световната организация за интелектуална собственост (наричана по-нататък „СОИС“);
- д) Договора на СОИС за изпълненията и звукозаписите.

ЧЛЕН 154

Автори

Всяка от страните предоставя на авторите изключителното право да разрешават или забраняват:

- а) пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и в каквато и да е форма, изцяло или отчасти, на техните произведения;

- б) всяка форма на публично разпространение, чрез продажба или по друг начин, на оригинала на техните произведения или на копия от него;
- в) всяко публично разпространение на техните произведения по жичен или безжичен път, включително публичното разпространение на техни произведения по такъв начин, че всеки да може да има достъп до тях от място и по време по свой избор.

ЧЛЕН 155

Артисти-изпълнители

Всяка от страните предоставя на артистите-изпълнители изключителното право да:

- а) разрешават или забраняват записването¹ на техните изпълнения;
- б) разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и в каквато и да е форма, изцяло или отчасти, на записи на техните изпълнения;

¹ За целите на настоящата глава „записване“ означава съвкупността от звуци или образи или тяхното представяне, откъдето те могат да бъдат възприемани, възпроизвеждани или разпространявани посредством устройство.

- в) разпространяват публично, чрез продажба или по друг начин, записи на техните изпълнения;
- г) предоставят или забраняват публичното разпространение по жичен или безжичен път на записи на техните изпълнения по такъв начин, че всеки да може да има достъп до тях от място и по време по свой избор;
- д) разрешават или забраняват излъчването по безжичен път и публичното разпространение на техните изпълнения, освен ако самото изпълнение вече представлява излъчено изпълнение или е създадено чрез записване.

ЧЛЕН 156

Продуценти на звукозаписи

Всяка от страните предоставя на продуцентите на звукозаписи изключителното право да:

- а) разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и в каквата и да е форма, изцяло или отчасти, на техните звукозаписи;

- б) разпространяват публично, чрез продажба или по друг начин, техни звукозаписи, включително копия;
- в) разрешават или забраняват публичното разпространение по жичен или безжичен път на техни звукозаписи по такъв начин, че всеки да може да има достъп до тях от място и по време по свой избор.

ЧЛЕН 157

Излъчващи организации

Всяка от страните предоставя на излъчващите организации изключителното право да разрешават или забраняват:

- а) записването на техните предавания;
- б) възпроизвеждането на записи на техните предавания;
- в) публичното разпространение по жичен или безжичен път на записи на техните предавания; и

- г) повторното излъчване на техните предавания по безжичен път и публичното разпространение на техните предавания, ако това разпространение се извършва на места, достъпни за обществеността срещу заплащането на входна такса.

ЧЛЕН 158

Излъчване и публично разпространение

1. Всяка от страните предоставя право на еднократно справедливо възнаграждение, което се заплаща от потребителя, ако публикуван с търговска цел звукозапис или възпроизвеждането на такъв звукозапис се използва за излъчване по безжичен път или за какъвто и да е вид публично разпространение, и гарантира, че това възнаграждение се поделя между съответните изпълнители и продуценти на звукозаписи.
2. Ако между артистите-изпълнители и продуцентите на звукозаписи няма сключен договор, всяка от страните може да определи условията за поделение на възнаграждението между тях.

ЧЛЕН 159

Срок на закрилата

1. Правата на автор на литературно или художествено произведение по смисъла на член 2 от Бернската конвенция текат приживе и 70 години след смъртта му, независимо от датата на законното публично разпространение на произведението.
2. Срокът на закрила на музикална композиция с текст изтича 70 години след смъртта на последното преживяло лице от групата на посочените лица, независимо дали тези лица са посочени като съавтори: автора на текста и композитора на музикалната композиция, при условие че и текстът, и музикалната композиция са създадени специално за съответната музикална композиция с текст.
3. Правата на изпълнителите изтичат не по-рано от 50 години след датата на изпълнението. Въпреки това:
 - а) ако запис на изпълнението, различен от звукозапис, е законно публикуван или публично разпространен в рамките на този период, правата изтичат 50 години след датата на първото публикуване или първото публично разпространение, в зависимост от това кое от двете събития е настъпило по-рано;

- б) ако запис на изпълнението под формата на звукозапис е законно публикуван или публично разпространен в рамките на този период, правата изтичат 70 години след датата на първото публикуване или първото публично разпространение, в зависимост от това кое от двете събития е настъпило по-рано.
4. Правата на продуцентите на звукозаписи изтичат не по-рано от 50 години, след като е направен записът. Въпреки това:
- а) ако звукозаписът е законно публикуван през този период, тези права изтичат не по-рано от 70 години след датата на първото законно публикуване. Ако не е извършено законно публикуване в упоменатия в първото изречение период, и ако звукозаписът е законно публично разпространен в рамките на този период, упоменатите права изтичат не по-рано от 70 години след датата на първото законно публично разпространение;
 - б) ако 50 години след като звукозаписът е законно публикуван или публично разпространен, продуцентът на звукозаписа не предостави копие на звукозаписа за продажба в достатъчно количество или не го разпространи публично, артистът-изпълнител може да прекрати договора, по силата на който е прехвърлил или предоставил своите права за запис на своето изпълнение на продуцент на звукозаписи.

5. Правата на излъчващите организации изтичат не по-рано от 50 години след първото излъчване на дадено предаване, независимо дали това предаване е излъчено по жичен или безжичен път, включително чрез кабел или спътник.
6. Сроковете, определени в настоящия член, се изчисляват от първи януари на годината, следваща събитието, което ги поражда.

ЧЛЕН 160

Закрила на технологичните мерки

1. Всяка от страните осигурява подходяща правна защита срещу заобикалянето на всички ефективни технологични мерки, което съответното лице извършва със знанието или когато има достатъчно основания да предполага, че действа с тази цел.

2. Всяка от страните осигурява подходяща правна защита срещу производството, вноса, разпространението, продажбата, наемането, рекламата с цел продажба или наемане или притежаването за търговски цели на устройства, продукти или компоненти, или предоставянето на услуги, които:

- а) се популяризират, рекламират или продават с цел заобикаляне на ефективни технологични мерки;
- б) имат само ограничена търговско значима цел или използване, различни от заобикаляне на ефективни технологични мерки; или
- в) са проектирани, произведени, адаптирани или осъществени с основна цел да позволят или улеснят заобикалянето на ефективни технологични мерки.

3. За целите на настоящото споразумение „технологични мерки“ означава технологии, устройства или компоненти, които в нормалния ход на работата си са предназначени да предотвратят или ограничат действия по отношение на произведения или други защитени обекти, които действия не са разрешени от носителя на авторско право или на сродно право в съответствие със съответното вътрешно законодателство. Технологичните мерки се считат за ефективни, когато използването на произведение или на друг защитен от авторски права обект се контролира от носителите на права чрез контрол на достъпа или защитен процес като кодиране, смущаване (заглушаване) или друго преобразуване на произведението или на друг защитен обект, или механизъм за контрол върху копирането, с който се постига целта за закрила.

ЧЛЕН 161

Защита на информацията за режима на правата

1. Всяка от страните осигурява подходяща правна защита срещу всяко лице, което извършва без разрешение някое от следните действия:

- а) премахване или промяна на представена в електронна форма информация за режима на правата; или
- б) разпространение, внос с цел разпространение, излъчване, публично разпространение или предоставяне на обществеността на произведения или на други обекти, защитени по силата на настоящото споразумение, от които без разрешение е била премахната или изменена представената в електронна форма информация за режима на правата,

ако това лице знае или има достатъчно основания да предполага, че с действията си подбужда, позволява, улеснява или прикрива нарушение на авторското право или на сродните му права съгласно съответното законодателство.

2. За целите на настоящата глава изразът „информация за режима на правата“ означава всяка информация, предоставена от носител на право, която идентифицира произведението или друг защитен обект съгласно настоящата глава, автора или друг носител на право, или информация за реда и условията за използване на произведението или друг защитен обект, както и номера или кодове, представляващи тази информация. Параграф 1 се прилага, когато някой от тези елементи на информация се свързва с копие или възниква във връзка с публичното разпространение на произведение или друг защитен обект съгласно настоящата глава.

ЧЛЕН 162

Изключения и ограничения

1. В съответствие с конвенциите и международните споразумения, по които са страни, всяка от страните може да предвиди изключения или ограничения на правата, посочени в членове 154—159 от настоящото споразумение, само в определени специални случаи, които не противоречат на нормалното използване на защитения обект и не засягат по необоснован начин законните интереси на носителите на правото.

2. Всяка от страните предвижда разпоредба, съгласно която временните действия по възпроизвеждане, посочени в членове 155—158 от настоящото споразумение, които имат преходен или инцидентен характер и представляват неразделна и съществена част от технологичния процес и чиято единствена цел е да позволят:

- а) предаването в мрежа между трети страни чрез посредник, или
- б) законната употреба на произведение или на друг защитен обект, и които нямат самостоятелно стопанско значение, се освобождават от правото на възпроизвеждане, предвидено в членове 155—158 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 163

Право на хората на изкуството на препродажба на произведения на изкуството

1. Всяка от страните предвижда в полза на автора на оригинално произведение на изкуството право на препродажба, което е неотчуждаемо и от което той не може да се откаже дори предварително, за получаване на възнаграждение въз основа на продажната цена, получена при всяка препродажба на произведението след първото прехвърляне на произведението от автора.

2. Правото, посочено в параграф 1, се прилага към всички актове на препродажба, в които участват като продавачи, купувачи или посредници професионалисти на пазара на изкуство, като например зали за продажба, художествени галерии и, най-общо, всички търговци на произведения на изкуството.
3. Всяка от страните може да предвиди правото, посочено в параграф 1, да не се прилага към актове на препродажба, когато продавачът е придобил произведението директно от автора по-малко от три години преди тази препродажба и когато продажната цена не превишава определен минимален размер.
4. Възнаграждението се заплаща от продавача. Всяка от страните може да предвиди, че едно от физическите или юридическите лица, посочени в параграф 2, което не е продавачът, носи пълната отговорност или споделя с продавача отговорността за изплащане на възнаграждението.
5. Предоставената закрила може да се ползва в степента, разрешена от страната, в която се иска тази закрила. Процедурата за събиране и размерът се определят в съответното вътрешно законодателство.

ЧЛЕН 164

Сътрудничество в областта на колективното управление на правата

Страните полагат усилия за подобряване на диалога и сътрудничеството между техните съответни организации за колективно управление с цел насърчаване на достъпността на произведения на изкуството и други защитени обекти и заплащането на възнаграждение за използването на тези произведения или на други защитени обекти.

ПОДРАЗДЕЛ 2

ТЪРГОВСКИ МАРКИ

ЧЛЕН 165

Международни споразумения

Страните потвърждават своя ангажимент по отношение на:

- а) Протокола относно Мадридската спогодба за международна регистрация на марките; и
- б) Ницската спогодба относно Международната класификация на стоките и услугите за регистрация на марки.

ЧЛЕН 166

Производство по регистрация

1. Всяка от страните осигурява система за регистрация на търговските марки, в която всяко окончателно решение за отказ на регистрация, взето от съответния орган за търговските марки, се съобщава на заявителя писмено и надлежно се обосновава.
2. Всяка от страните предоставя възможност за подаване на опозиция на заявления за регистриране на търговски марки. Това производство по опозиция е състезателно.
3. Страните осигуряват публично достъпна електронна база данни със заявления и регистрации на търговски марки.

ЧЛЕН 167

Общоизвестни търговски марки

Всяка от страните привежда в действие член 6а от Парижката конвенция и член 16, параграфи 2 и 3 от Споразумението ТРИПС относно закрилата на общоизвестните търговски марки и може да вземе предвид Общата препоръка за разпоредби, касаещи закрилата на общоизвестните марки, приета от Асамблеята на страните от парижкия съюз за защита на индустриалната собственост и Генералната асамблея на СОИС по време на тридесет и четвъртата сесия на Асамблеите на държавите членки на СОИС (септември 1999 г.).

ЧЛЕН 168

Изключения от предоставяните от търговска марка права

Всяка от страните предвижда ограничени изключения от правата, предоставени от дадена търговска марка, като например справедливата употреба на описателни понятия, закрилата на географски означения в съответствие с член 176 от настоящото споразумение или други ограничени изключения, при които се вземат предвид законните интереси на притежателя на марката и на трети страни.

ПОДРАЗДЕЛ 3

ГЕОГРАФСКИ ОЗНАЧЕНИЯ

ЧЛЕН 169

Приложно поле

1. Настоящият подраздел се прилага по отношение на признаването и закрилата на географските означения с произход на територията на страните.
2. За да бъде защитено географско означение на една от страните от другата страна, то включва продукти, които попадат в приложното поле на законодателството на страната, посочено в член 170 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 170

Установени географски означения

1. След като разгледа грузинския Закон за наименованията за произход и географските означения на стоките, приет на 22 август 1999 г., Съюзът заключава, че този закон съответства на елементите, установени в приложение XVII-A към настоящото споразумение.

2. След като разгледа Регламент (ЕИО) № 1601/91 на Съвета от 10 юни 1991 г. относно установяване на общи правила за определянето, описанието и представянето на ароматизирани вина, ароматизирани напитки на винена основа и ароматизирани коктейли от лозаро-винарски продукт, Регламент (ЕО) № 510/2006 на Съвета от 20 март 2006 г. относно закрилата на географски указания и наименования за произход на земеделски продукти и храни заедно с правилата за неговото прилагане, за регистрацията, контрола и закрилата на географските указания на земеделски продукти и храни в Европейския съюз, раздел I, глава I, дял II, част II от Регламент (ЕО) № 1234/2007 на Съвета от 22 октомври 2007 г. за установяване на обща организация на селскостопанските пазари и относно специфични разпоредби за някои земеделски продукти (Общ регламент за ООП) и Регламент (ЕО) № 110/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 15 януари 2008 г. относно определението, описанието, представянето, етикетирането и защитата на географските указания на спиртните напитки, Грузия заключава, че тези закони, правила и процедури отговарят на елементите, установени в приложение XVII-A към настоящото споразумение.

3. След като приключи процедура за възражение в съответствие с критериите, посочени в приложение XVII-Б към настоящото споразумение, и след като проучи обобщението на спецификациите на земеделските продукти и храните, съответстващи на географските означения на Съюза, изброени в приложение XVII-В към настоящото споразумение, и географските означения за вина, ароматизирани вина и спиртни напитки в приложение XVII-Г към настоящото споразумение, които са регистрирани от Съюза съгласно законодателството, посочено в параграф 2 от настоящия член, Грузия защитава тези географски означения в съответствие с равнището на закрила, установено в настоящия подраздел.

4. След като приключи процедура за възражение в съответствие с критериите, посочени в приложение XVII-Б към настоящото споразумение, и след като проучи обобщението на спецификациите на земеделските продукти и храните, съответстващи на географските означения на Грузия, изброени в приложение XVII-В към настоящото споразумение, и географските означения за вина, ароматизирани вина и спиртни напитки в приложение XVII-Г към настоящото споразумение, които са регистрирани от Съюза съгласно законодателството, посочено в параграф 1, Съюзът защитава тези географски означения в съответствие с равнището на закрила, установено в настоящия подраздел.

5. Решенията на Съвместния комитет, създаден по силата на член 11 от Споразумението между Европейския съюз и Грузия относно закрилата на географските означения на селскостопанските и хранителните продукти, във връзка с изменението на приложения III и IV към това споразумение, взети преди влизане в сила на настоящото споразумение, се считат за решения на Подкомитета по географските означения, а географските означения, добавени в приложения III и IV към това споразумение, се считат за част от приложения XVII-B и XVII-G към настоящото споразумение. Следователно страните закрилят тези географски означения като установени географски означения по силата на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 171

Добавяне на нови географски означения

1. Страните се договарят за възможността да добавят нови географски означения, които да бъдат защитени, в приложения XVII-B и XVII-G към настоящото споразумение в съответствие с процедурата, посочена в член 179, параграф 3 от настоящото споразумение, след приключване на процедурата за възражение и след като проучат обобщението на спецификациите, както е посочено в член 170, параграфи 3 и 4 от настоящото споразумение, по удовлетворителен и за двете страни начин.

2. От никоя страна няма да се изисква да защитава като географско означение наименование, което е в противоречие с името на растителен вид или порода животни и поради това има вероятност да заблуди потребителите по отношение на действителния произход на продукта.

ЧЛЕН 172

Обхват на закрилата на географски означения

1. Географските означения, изброени в приложения XVII-В и XVII-Г към настоящото споразумение, и добавените географски означения съгласно член 171 от настоящото споразумение, са защитени срещу:

- а) всяко пряко или непряко използване с търговска цел на защитено наименование:
 - i) за сравними продукти, които не съответстват на продуктовата спецификация на защитеното наименование; или
 - ii) доколкото тази употреба е свързана с възползване от известността на съответното географско означение;

- б) всякаква злоупотреба, имитация или намек¹, дори ако е посочен истинският произход на продукта или ако защитеното наименование е преведено или придружено от израз, като например „стил“, „тип“, „метод“, „като произведено в“, „имитация“, „вкус“, „подобно“ или друг подобен израз;
- в) всяко друго невярно или заблуждаващо означение по отношение на източника, произхода, естеството или съществените качества на продукта върху вътрешната или външната опаковка, в рекламен материал или документи, свързани с въпросния продукт, и върху опаковката на продукта, която може да създаде погрешна представа за произхода му;
- г) всяка друга практика, която би могла да въведе в заблуждение потребителя относно истинския произход на продукта.

2. При напълно или частично омонимни географски означения закрила се предоставя на всяко едно от тях, при условие че те са използвани добросъвестно и при надлежно зачитане на местните и традиционните употреби и действителния риск от объркване. Без да се засягат разпоредбите на член 23 от Споразумението ТРИПС, страните определят съвместно практическите условия на употреба, при които омонимните географски означения ще бъдат разграничавани помежду си, като се отчита необходимостта да се гарантира справедливо третиране на съответните производители и да се предотврати подвеждането на потребителите. Омонимно наименование, което въвежда в заблуждение потребителя, че продуктите произхождат от друга територия, не се регистрира, дори ако наименованието е точно по отношение на действителната територия, регион или място на произход на съответния продукт.

¹ „Намек“ означава по-специално използването по всякакъв начин на продукти, попадащи в позиция 20.09 по хармонизираната система (ХС), но само доколкото при тях става дума за вина в позиция 22.04, ароматизирани вина в позиция 22.05, и спиртни напитки в позиция 22.08 по тази система.

3. Когато, в рамките на преговори с трета държава, една от страните предложи да защити географско означение на тази трета държава и когато това наименование е омонимно на географско означение на другата страна, тази друга страна се уведомява и ѝ се предоставя възможност да изрази мнението си, преди наименованието да бъде защитено.

4. Някоя от разпоредбите на настоящия подраздел не задължава някоя от страните да защитава дадено географско означение на другата страна, ако то не е защитено или е престанало да бъде защитено в държавата по произход. Страните се уведомяват взаимно, когато дадено географско означение престане да бъде защитено в държавата по произход.

ЧЛЕН 173

Закрила на транскрипцията на географски означения

1. На географските означения, защитени по силата на настоящия подраздел, които са изписани с грузинската азбука и с други нелатински азбуки, използвани официално в държавите членки, се предоставя закрила заедно с тяхната транскрипция с латински букви. Тази транскрипция може да се използва също за цели, свързани с етикетирането на съответните продукти.
2. По подобен начин на географските означения, защитени по силата на настоящия подраздел, които са изписани с латински букви, се предоставя защита заедно с тяхната транскрипция с грузинската азбука и с нелатинските азбуки, които се използват официално в държавите членки. Тази транскрипция може да се използва също за цели, свързани с етикетирането на съответните продукти.

ЧЛЕН 174

Право на използване на географските означения

1. Всеки оператор, който предлага на пазара земеделски продукти, храни, вина, ароматизирани вина или спиртни напитки, отговарящи на съответната спецификация, може да използва наименование, защитено по силата на настоящия подраздел.
2. Когато едно географско означение бъде защитено по силата на настоящия подраздел, използването на това защитено наименование не подлежи на регистрация на ползвателите или допълнителни такси.

ЧЛЕН 175

Прилагане на закрилата

Страните прилагат закрилата, предоставена по силата на членове 170—174 от настоящото споразумение, чрез подходящи административни действия на техните публични органи. Те прилагат тази закрила също така по искане на заинтересована страна.

ЧЛЕН 176

Връзка с търговските марки

1. Страните отказват да регистрират или обявяват за недействителна, *ex officio* или по искане на заинтересована страна в съответствие със законодателството на всяка от страните, търговска марка, която отговаря на някоя от ситуациите, посочени в член 172, параграф 1 от настоящото споразумение, по отношение на защитено географско означение за сходни стоки, при условие че заявлението за регистрация на търговската марка е подадено след датата на заявлението за закрила на географското означение на въпросната територия.
2. По отношение на географските означения, посочени в член 170 от настоящото споразумение, датата на заявлението за закрила е 1 април 2012 г.
3. За географските означения, посочени в член 171 от настоящото споразумение, датата на заявлението за закрила е датата, на която на другата страна се предава искане за закрила на географско означение.

4. Никоя от страните няма задължение да защитава географско означение, когато с оглед на ползваща се с известност или общоизвестна търговска марка закрилата има вероятност да заблуди потребителите по отношение на действителната идентичност на продукта.

5. Без да се засягат разпоредбите на параграф 4, страните защитават географските означения и в случаите, в които съществува по-ранна търговска марка. По-ранна търговска марка представлява марка, чието използване съответства на една от посочените в член 172, параграф 1 от настоящото споразумение ситуации, за която е подадено заявление, която е регистрирана или наложена в резултат на използването си, ако такава възможност се предвижда от съответното законодателство, на територията на една от страните преди датата, на която заявлението за закрила на географското означение е подадено от другата страна по силата на настоящия подраздел. Тази търговска марка може да продължи да бъде използвана и подновявана независимо от закрилата на географското означение, при условие че в законодателствата на страните относно търговските марки не съществуват основания за недействителност или отмяна на тази марка.

ЧЛЕН 177

Общи правила

1. Настоящият подраздел се прилага, без да се засягат правата и задълженията на страните в съответствие със Споразумението за СТО.
2. Вносът, износът и търговията с продуктите, посочени в членове 170 и 171 от настоящото споразумение, се извършват в съответствие със законовите и подзаконовите актове, които се прилагат на територията на страната, в която се извършва вносът.
3. Всички въпроси, свързани с техническите спецификации на регистрираните наименования, се разглеждат в рамките на Подкомитета по географските означения, създаден съгласно член 179 от настоящото споразумение.
4. Географските означения, защитени по силата на настоящия подраздел, могат да се заличават само от страната, от която произхожда продуктът.
5. Продуктовата спецификация, посочена в настоящия подраздел, е одобрената продуктова спецификация, включително евентуалните изменения, одобрени от органите на страната, от чиято територия произхожда продуктът.

ЧЛЕН 178

Сътрудничество и прозрачност

1. Страните поддържат връзка, непосредствено или чрез Подкомитета по географските означения, създаден съгласно член 179 от настоящото споразумение, по всички въпроси, отнасящи се до прилагането и функционирането на настоящия подраздел. По специално една от страните може да поиска от другата страна информация относно продуктите спецификации и тяхното изменение, както и звена за контакт относно разпоредбите за контрол.
2. Всяка от страните може направи публично достъпни спецификациите или техни обобщения и звената за контакт относно разпоредбите за контрол, съответстващи на защитените съгласно настоящия член географски означения на другата страна.

ЧЛЕН 179

Подкомитет по географските означения

1. Създава се Подкомитет по географските означения. Той е съставен от представители на Съюза и на Грузия с цел да следи развитието на настоящия раздел и да засилва тяхното сътрудничество и диалог в областта на географските означения. Той докладва за своята дейност на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, посочен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение.
2. Подкомитетът по географските означения взема решения с консенсус. Той приема свой собствен процедурен правилник. Подкомитетът заседава по искане на която и да е от страните, при редуване на ЕС и Грузия като място за провеждане на заседанията, по време, на място и по начин (включително и чрез видеоконферентна връзка), определени съвместно от страните, но не по-късно от 90 дни след подаване на искането.

3. Подкомитетът по географските означения също така се грижи за правилното функциониране на настоящия подраздел и може да разглежда всеки въпрос, свързан с неговото прилагане или действие. По-специално, той отговаря за:

- а) изменянето на член 170, параграфи 1 и 2 от настоящото споразумение по отношение на позоваванията на приложимото право в страните;
- б) изменянето на приложения XVII-В и XVII-Г към настоящото споразумение по отношение на географските означения;
- в) обмена на информация относно новостите в законодателството и в политиките във връзка с географските означения, както и относно всеки друг въпрос от взаимен интерес в областта на географските означения;
- г) обмена на информация относно географските означения с цел да бъде разгледана тяхната закрила в съответствие с настоящия подраздел.

ПОДРАЗДЕЛ 4

ПРОМИШЛЕНИ ДИЗАЙНИ

ЧЛЕН 180

Международни споразумения

Страните потвърждават своя ангажимент да спазват разпоредбите на Женевския акт към Хагското споразумение относно международната регистрация на промишлените дизайни от 1999 г.

ЧЛЕН 181

Закрила на регистрирани промишлени дизайни

1. Всяка от страните предоставя закрила на независимо създадени промишлени дизайни, които са нови и оригинални¹. Тази закрила се осигурява чрез регистрация, чрез която на притежателя на регистриран промишлен дизайн се предоставя изключително право в съответствие с разпоредбите на настоящия член.

¹ За целите на настоящия член страните могат да считат за оригинален дизайн с индивидуален характер.

2. За нов и оригинален се счита промишлен дизайн, приложен към или включен в продукт, който е част от съставен продукт, само ако:

- а) веднъж включена в съставния продукт, съставната част остава видима при обичайна употреба на продукта; и
- б) доколкото тези видими особености на съставната част отговарят сами по себе си на изискванията за новост и оригиналност.

3. Изразът „обичайна употреба“ в параграф 2, буква а) означава употреба от крайния потребител, с изключение на дейностите по поддръжка, обслужване или поправка.

4. Притежателят на регистриран промишлен дизайн има право да попречи на трети страни, които не са получили съгласието на притежателя, най-малкото да създават, предлагат за продажба, продават, внасят, изнасят, съхраняват на склад или използват продукт, върху който е поставен или който включва защитения промишлен дизайн, когато тези действия са предприети с търговска цел, вредят неправомерно на обичайната употреба на промишления дизайн или не съответстват на принципите на лоялната търговия.

5. Продължителността на закрилата, която се предоставя, е 25 години от датата на подаването на заявлението за регистрация или от датата, определена в съответствие с Хагското споразумение относно международната регистрация на промишлените дизайни, без да се засяга Парижката конвенция.

ЧЛЕН 182

Изключения и ограничения

1. Всяка от страните може да предвиди ограничени изключения по отношение на закрилата на промишлените дизайни, при условие че тези изключения не противоречат в неразумна степен на обичайната употреба на защитените дизайни и не нарушават в неразумна степен законните интереси на притежателите на защитените промишлени дизайни, като се отчитат законните интереси на трети страни.
2. Закрилата на промишлените дизайни не обхваща дизайните, наложени основно от технически или функционални съображения. По-специално правото върху промишлен дизайн не поражда права върху характеристики на външния вид на продукт, които се изисква да бъдат възпроизведени в точната им форма и измерения, за да може продуктът, в който е включен или към който е приложен дизайнът, да бъде механически свързан или поставен във, около или до друг продукт, така че и двата продукта да могат да изпълняват своите функции.

ЧЛЕН 183

Връзка с авторското право

Даден промишлен дизайн подлежи на закрила и съгласно правото за авторското право на една от страните от датата, на която промишленият дизайн е бил създаден или записан в каквато и да било форма. Степента, до която се предоставя такава закрила, както и условията за това, включително изискваната степен на оригиналност, се определят от всяка от страните.

ПОДРАЗДЕЛ 5

ПАТЕНТИ

ЧЛЕН 184

Международни споразумения

Страните отново потвърждават своя ангажимент към Договора за патентно коопериране на Световната организация за интелектуална собственост (СОИС).

ЧЛЕН 185

Патенти и обществено здраве

1. Страните признават значението на Декларацията на Министерската конференция на СТО относно Споразумението ТРИПС и общественото здраве, приета на 14 ноември 2001 г.
2. Страните зачитат Решението на Общия съвет на СТО от 30 август 2003 г. относно параграф 6 от декларацията, посочена в параграф 1 от настоящия член, и допринасят за изпълнението му.

ЧЛЕН 186

Сертификат за допълнителна закрила

1. Страните признават, че лекарствените продукти и продуктите за растителна защита, защитени с патент в съответната територия, могат да подлежат на административна процедура за разрешаване, преди да бъдат пуснати на техните пазари. Те признават, че периодът, който изминава между подаването на заявка за патент и първото разрешение за пускане на продукта на съответния им пазар, както е определено за тази цел във вътрешното законодателство, може да съкрати периода на действителна закрила съгласно патента.

2. Всяка от страните предвижда допълнителен период на закрила за лекарствен продукт или продукт за растителна защита, който е защитен с патент и който е бил предмет на административна процедура за разрешаване, като този период се равнява на посочения във второто изречение на параграф 1 период, съкратен с пет години.

3. Независимо от параграф 2 продължителността на допълнителния период на закрила не може да надхвърля пет години.

4. За лекарствените продукти, за които са проведени педиатрични изследвания, резултатите от които са отразени в информацията за продукта, страните предвиждат удължаване с допълнителни шест месеца на периода на закрила, посочен в параграф 2.

ЧЛЕН 187

Защита на данни, предоставени с цел получаване на разрешение за пускане на лекарствени продукти на пазара¹

1. Страните въвеждат цялостна система, с която да гарантират поверителността, неоповестяването и безпристрастното използване на информация, предоставена с цел получаване на разрешение за пускане на лекарствен продукт на пазара.
2. Всяка от страните гарантира в своето законодателство, че цялата информация, представена с цел получаване на разрешение за пускане на лекарствен продукт на пазара, продължава да е поверителна и да не се оповестява пред трети страни и се ползва от закрила срещу нелоялно търговско използване.

¹ Настоящият член не засяга разпоредбите на Наредба № 188 на правителството на Грузия от 22 октомври 2009 г. относно установяването на списък на държавите и на съответните органи, за които може да се прилага опростеният режим на регистрация на лекарствени продукти в Грузия. Установеният по силата на горепосочената наредба списък се отнася за следните държави/органи: ЕМА — Европейска агенция по лекарствата, Австралия, Австрия, Белгия, България, Германия, Гърция, Дания, Естония, Ирландия, Исландия, Испания, Италия, Канада, Кипър, Корея, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Нова Зеландия, Норвегия, Обединеното кралство, Полша, Португалия, Румъния, САЩ, Словакия, Словения, Унгария, Финландия, Франция, Чешката република, Швейцария, Швеция, Япония.

3. За тази цел, за срок от най-малко шест години от датата на първото разрешение в една от страните, никоя от страните не разрешава на други заявители да пускат на пазара същия или подобен продукт въз основа на разрешението за пускане на пазара, предоставено на заявителя, който е представил данните от изпитвания или изследванията, освен ако заявителят, предоставил данните от изпитвания или изследванията, не даде своето съгласие за това. През този срок данните от изпитвания или изследванията, предоставени за първото разрешение, не се използват в полза на друг, последващ заявител, който има за цел да получи разрешение за пускане на пазара на лекарствен продукт, освен когато първият заявител е дал своето съгласие за това.

4. Посоченият в параграф 3 шестгодишен срок се увеличава до максимум седем години, ако по време на първите шест години след получаването на първоначалното разрешение притежателят получи разрешение за едно или повече нови терапевтични показания, за които се счита, че са от значителна клинична полза в сравнение със съществуващите терапии.

5. Грузия се ангажира да приведе своето законодателство относно защитата на данните за лекарствени продукти в съответствие със законодателството на Съюза към дата, която ще бъде определена от Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 188

Защита на данни за получаване на разрешение за пускане на пазара на продукти за растителна защита

1. Всяка от страните определя изискванията за безопасност и ефикасност, преди да издаде разрешение за пускане на пазара на продукти за растителна защита.
2. Всяка от страните гарантира, че данните, предоставени за първи път от заявител с цел получаване на разрешение за пускане на пазара на продукт за растителна защита, се ползват от закрила срещу нелоялно търговско използване и не се използват в полза на друго лице, целящо получаване на разрешение за пускане на пазара, освен когато се докаже, че първият притежател е дал своето изрично съгласие за това.
3. Докладът за изпитване или изследване, представен за първи път с цел получаване на разрешение за пускане на пазара, отговаря на следните условия:
 - а) да е предназначен за издаването на разрешение или за изменението на разрешение с цел да се допусне употребата върху други култури; и
 - б) да е сертифициран като съответстващ на принципите за добра лабораторна практика или за добра експериментална практика.

4. Срокът на защита на данните е най-малко десет години след датата на първото разрешение за пускане на пазара в съответната страна.

ЧЛЕН 189

Растителни сортове

Страните осигуряват закрила на правата върху растителните сортове в съответствие с Международната конвенция за закрила на новите сортове растения и си сътрудничат с цел насърчаване и осъществяване на тези права.

РАЗДЕЛ 3

ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПРАВАТА ВЪРХУ ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ

ЧЛЕН 190

Общи задължения

1. Страните потвърждават своите ангажименти по силата на Споразумението ТРИПС, и по-специално по част III от него, и осигуряват посочените в настоящия раздел допълнителни мерки, процедури и средства за правна защита, необходими за гарантиране на осъществяването на правата върху интелектуална собственост¹.
2. Тези допълнителни мерки, процедури и средства за правна защита са справедливи и безпристрастни, не са ненужно сложни или скъпоструващи, нито налагат неразумни срокове или неоправдани забавяния.

¹ За целите на настоящия раздел понятието „права върху интелектуална собственост“ обхваща най-малко следните права: авторско право; права, сродни на авторското право; *sui generis* право на създател на база данни; права на създател на топологии на полупроводникови изделия; права върху марки; права върху промишлени дизайни; патентни права, включително права, произтичащи от сертификати за допълнителна закрила; географски означения; права върху полезни модели; права върху растителни сортове; търговски наименования, доколкото са защитени с изключителни права по силата на вътрешното законодателство.

3. Тези допълнителни мерки и средства за правна защита са също така ефективни, пропорционални и възпиращи и се прилагат по такъв начин, че да се избегне създаването на пречки пред законната търговия и да се осигурят предпазни механизми срещу злоупотреба с тях.

ЧЛЕН 191

Лица, имащи право да търсят правна защита

Всяка от страните признава като лица, имащи право да изискват прилагането на мерките, процедурите и средствата за правна защита, посочени в настоящия раздел и в част III от Споразумението ТРИПС:

- а) носителите на права върху интелектуална собственост в съответствие с разпоредбите на приложимото право;
- б) всички други лица, упълномощени да ползват тези права, по-специално притежателите на лицензии, доколкото това е позволено от приложимото право и е в съответствие с неговите разпоредби;

- в) организациите за управление на колективните права върху интелектуална собственост, които са законосъобразно признати като имащи правото да представляват носителите на права върху интелектуална собственост, доколкото това е позволено от приложимото право и е в съответствие с неговите разпоредби;
- г) организациите за професионална защита, които са законосъобразно признати като имащи правото да представляват носителите на права върху интелектуална собственост, доколкото това е позволено от приложимото право и е в съответствие с неговите разпоредби.

ПОДРАЗДЕЛ 3.1

ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПРАВАТА ПО ГРАЖДАНСКОПРАВЕН СЪДЕБЕН РЕД

ЧЛЕН 192

Мерки за обезпечаване на доказателствата

1. Всяка от страните гарантира, че дори преди започването на производство по съществото на спора, при подадено искане от страна, представила доказателства, за които основателно може да се предполага, че са налице, в подкрепа на твърдението си, че принадлежащото ѝ право върху интелектуална собственост е било нарушено или предстои да бъде нарушено, компетентните съдебни органи могат да разпоредят незабавни и ефективни временни мерки за обезпечаване на съответните доказателства по отношение на предполагаемото нарушение, при спазване на принципите за защита на поверителната информация.
2. Такива мерки могат да включват подробното описание, със или без вземане на мостри, или физическото изземване на стоките, обект на нарушението, и когато е целесъобразно, на материалите и средствата, използвани за производството и/или разпространението на тези стоки, и свързаните с това документи. Тези мерки се предприемат, ако е необходимо, без да бъде изслушана другата страна, по-специално в случаите, когато всяко забавяне има вероятност да причини непоправима вреда на носителя на правото или когато съществува доказуем риск от унищожаване на доказателствата.

3. Когато се предприемат мерки за обезпечаване на доказателствата, без да е изслушана другата страна, засегнатите страни се уведомяват незабавно и най-късно след изпълнението на мерките.

ЧЛЕН 193

Право на информация

1. Всяка от страните гарантира, че при производство относно нарушение на право върху интелектуална собственост и в отговор на обосновано и съразмерно искане от страна на ищеца, компетентните съдебни органи могат да разпоредят предоставянето на информация относно произхода и дистрибуторските мрежи на стоките или услугите, с които се нарушава дадено право върху интелектуална собственост, от нарушителя и/или всяко друго лице, за което:

- а) е установено, че притежава стоките, обект на нарушението, в търговски мащаби;
- б) е установено, че използва услугите, обект на нарушението, в търговски мащаби;

- в) е установено, че предоставя в търговски мащаби услугите, използвани при действията по извършване на нарушение; или
 - г) е установено, че произвежда, изработва или разпространява стоките, обект на нарушението, или предоставя услуги, въз основа на информация, предоставена от всяко лице, посочено в букви а), б) или в).
2. Информацията, посочена в параграф 1, включва по целесъобразност следното:
- а) имената и адресите на производителите, фабрикантите, дистрибуторите, доставчиците и други предходни собственици на стоките или услугите, както и предполагаемите търговци на едро и на дребно; и
 - б) информация за произведените, изработените, доставените, получените или поръчаните количества, както и за цената, получена за въпросните стоки или услуги.
3. Параграфи 1 и 2 се прилагат, без да се засягат другите законови разпоредби, с които:
- а) на носителите на права се дава правото да получат по-пълна информация;

- б) се урежда използването на информацията, съобщена съгласно настоящия член, в граждански или наказателни производства;
- в) се урежда отговорността за злоупотреба с правото на информация;
- г) се предоставя възможност за отказ от предоставяне на информация, която би принудила лицето, посочено в параграф 1, да признае собственото си участие или това на свои близки роднини в нарушаването на право върху интелектуална собственост; или
- д) се урежда защитата на поверителността на източниците на информация или обработката на личните данни.

ARTICLE 194

Привременни мерки

1. Всяка от страните гарантира, че при поискване от ищеца съдебните органи могат да постановят неокончателна забрана на предполагаемия нарушител, като предназначението на забраната е да се предотврати всяко неминуемо нарушение на право върху интелектуална собственост или да се забрани — на временни начала и при заплащане, когато е приложимо, на периодична глоба, когато това е предвидено във вътрешното законодателство — продължаването на предполагаемите нарушения на това право или това продължаване да стане обект на внасяне на гаранции с цел да се гарантира обезщетение за носителя на правото. Неокончателна забрана може също така да се постанови при същите условия за посредник, чиито услуги се ползват от трета страна за нарушаване на право върху интелектуална собственост.
2. Неокончателна забрана може също така да се постанови с цел да се разпореди изземването или предаването на стоки, за които има съмнение, че нарушават право върху интелектуална собственост, така че да се предотврати тяхното навлизане в търговските канали или движението по тези канали.

3. В случай на предполагаемо нарушение, извършено в търговски мащаби, страните гарантират, че ако ищецът докаже, че са налице обстоятелства, за които има вероятност да застрашат получаването на обезщетенията, съдебните органи могат да разпоредят като обезпечителна мярка заповест или възбрана върху движимата и недвижимата собственост на предполагаемия нарушител, в това число и налагане на заповест върху банковите му сметки и другите му активи. За тази цел компетентните органи могат да разпоредят да се даде достъп, когато е целесъобразно, до банкови, финансови или търговски документи, които са под контрола на предполагаемия нарушител.

ЧЛЕН 195

Мерки, които произтичат от решение по същество

1. Всяка от страните гарантира, че компетентните съдебни органи могат да разпоредят, при поискване от ищеца и без да се засягат обезщетенията, полагащи се на носителя на правото вследствие на нарушението, и без компенсации от какъвто и да е вид, най-малко окончателното изваждане от търговските канали или унищожаването на стоките, за които е установено, че нарушават право върху интелектуална собственост. По целесъобразност компетентните съдебни органи могат да разпоредят също унищожаването на материали и средства, използвани преобладаващо за създаването или производството на такива стоки.

2. Съдебните органи на страните разполагат с пълномощието да разпоредят изпълнението на тези мерки да е за сметка на нарушителя, освен ако са посочени особени причини за отклонение от това правило.

3. Всяка от страните гарантира, че когато със съдебно решение се установи нарушение на право върху интелектуална собственост, съдебните органи могат да постановят срещу нарушителя, както и срещу всеки посредник, чиито услуги се използват от трета страна за нарушаване на право върху интелектуална собственост, съдебна забрана, която цели да забрани по-нататъшното извършване на нарушението.

4. Страните могат да предвидят възможността, в случаите, в които това е целесъобразно, и по искане на лицето, което може да бъде обект на мерките, предвидени в настоящия член, компетентните съдебни органи да могат да разпоредят заплащане на парично обезщетение на увредената страна, вместо прилагането на мерките, предвидени в настоящия член, ако лицето е действало без умисъл и не е проявило небрежност, ако изпълнението на въпросните мерки би му причинило непропорционална вреда и ако изплащането на парично обезщетение на увредената страна изглежда разумно удовлетворяващо.

ЧЛЕН 196

Обезщетение за вреди

1. Всяка от страните гарантира, че по молба на увредената страна съдебните органи нареждат на нарушителя, който е знаел, или е имал разумни основания да знае, че участва в действие, с което се нарушават права, да заплати на носителя на правата обезщетение съобразно действителните вреди, понесени от носителя на правата в резултат на нарушението. При определянето на обезщетението съдебните органи:
 - а) вземат предвид всички относими аспекти, като например отрицателните икономически последици, в това число пропуснатата печалба, които увредената страна е понесла, всяка нечестно получена от нарушителя печалба и когато е целесъобразно, елементи, различни от икономическите фактори, като например неимуществените вреди, причинени на носителя на правото вследствие на нарушението; или
 - б) вместо посоченото в буква а) могат, когато е целесъобразно, да определят обезщетението като фиксирана сума въз основа на елементи като най-малкото размера на авторските и лицензионните възнаграждения или на таксите, дължими в случай че нарушителят е бил поискал разрешение да ползва въпросното право върху интелектуална собственост.

2. За случаите, когато нарушителят не е знаел, или е имал разумни основания да не знае, че е участвал в действие, с което се нарушават права, страните могат да предвидят възможността съдебните органи да разпоредят в полза на увредената страна възстановяване на печалбите или заплащане на обезщетения, които могат да бъдат предварително установени.

ЧЛЕН 197

Съдебни разноски

Всяка от страните гарантира, че разумните и пропорционални съдебни разноски и другите разходи, направени от спечелилата страна, като правило се поемат от загубилата страна, освен ако това противоречи на справедливостта, без да се засягат изключенията, предвидени в процесуалните правила на вътрешното законодателство.

ЧЛЕН 198

Публикуване на съдебните решения

Всяка от страните гарантира, че или при съдебни производства, образувани за нарушение на право върху индустриална собственост, или при съдебни производства, образувани за нарушение на авторско право, или и в двата случая, съдебните органи могат да разпоредят по искане на ищеца и за сметка на нарушителя подходящи мерки за разпространение на информацията във връзка с постановеното решение, в това число излагането му и неговото цялостно или частично публикуване.

ЧЛЕН 199

Презумпция за авторство или собственост

За целите на прилагането на мерките, процедурите и средствата за правна защита, предвидени в настоящия подраздел:

- а) за да може авторът на литературно или художествено произведение, при липса на доказателства за противното, да се счита за такъв и следователно да има право да образува производство за нарушени права, е достатъчно неговото име да фигурира върху произведението по обичайния начин;
- б) разпоредбата по буква а) се прилага *mutatis mutandis* за носителите на права, сродни на авторското право, по отношение на техния защитен обект.

ПОДРАЗДЕЛ 3.2

ДРУГИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 200

Гранични мерки

1. Без да се засягат член 75 от настоящото споразумение и приложение XIII към настоящото споразумение, в настоящия член се установяват общите принципи на настоящото споразумение, с които се уреждат защитата на правата върху интелектуална собственост, осъществявана от митническите органи, както и задълженията на митническите органи на страните да осъществяват сътрудничество.
2. При прилагането на гранични мерки за защита на правата върху интелектуална собственост страните осигуряват съгласуваност със своите задължения по Общото споразумение за митата и търговията (ГАТТ) от 1994 г. и по Споразумението ТРИПС.

3. Разпоредбите относно граничните мерки в настоящия член имат процесуален характер. С тях се определят условията и процедурите, съгласно които митническите органи предприемат действия в случаите, когато стоки, за които има съмнение, че нарушават право върху интелектуална собственост, са под митнически контрол или е трябвало да бъдат под митнически контрол. Тези разпоредби не засягат по никакъв начин материалното право на страните, отнасящо се до интелектуалната собственост.

4. С цел улесняване на ефективната защита на правата върху интелектуална собственост митническите органи възприемат редица подходи, чрез които да идентифицират товари, съдържащи стоки, за които има съмнение, че нарушават права върху интелектуална собственост. Тези подходи включват техники за анализ на риска въз основа на, *inter alia*, предоставената от носителите на права информация, събраните разузнавателни данни и инспекциите на товари.

5. Страните се споразумяват да прилагат ефективно член 69 от Споразумението ТРИПС по отношение на международната търговия със стоки, за които има съмнение, че нарушават права върху интелектуална собственост. За тази цел страните създават звена за контакт в своите митнически администрации, уведомяват за тях и имат готовност да обменят данни и информация за търговията с такива стоки, засягаща двете страни. По-конкретно те насърчават обмена на информация и сътрудничеството между митническите органи във връзка с търговията със стоки с фалшифицирани търговски марки и със стоки, чието авторско право е било обект на пиратство. Без да се засягат разпоредбите на Протокол II относно административната взаимопомощ по митнически въпроси към настоящото споразумение, митническите органи обменят такава информация, когато е целесъобразно, бързо и с надлежно зачитане на законите на страните относно защитата на данните.

6. Митническите органи на всяка от страните си сътрудничат, при отправено искане или по своя собствена инициатива, за да предоставят релевантна налична информация на митническите органи на другата страна, по-конкретно по отношение на стоки, преминаващи транзитно през територията на едната от страните и предназначени за (или с произход от) другата страна.

7. Комитетът, посочен в член 74 от настоящото споразумение, определя необходимите практически мерки за обмена на данните и информацията по настоящия член.

8. Протокол II относно административната взаимопомощ по митнически въпроси към настоящото споразумение се прилага при нарушения на правата върху интелектуална собственост, без да се засягат формите на сътрудничество, произтичащи от прилагането на параграфи 5—7 от настоящия член.

9. Комитетът, посочен в член 74 от настоящото споразумение, изпълнява ролята на отговорния комитет, който осигурява правилното функциониране и прилагане на настоящия член.

ЧЛЕН 201

Кодекси за поведение

Страните насърчават:

- а) разработването от страна на търговските или професионалните сдружения или организации на кодекси за поведение, които имат за цел да допринесат за осъществяването на правата върху интелектуална собственост;
- б) представянето на съответните компетентни органи на проекти за кодекси за поведение и на всички оценки за прилагането на тези кодекси за поведение.

ЧЛЕН 202

Сътрудничество

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат с оглед подкрепа за изпълнението на ангажиментите и задълженията, поети съгласно настоящата глава.

2. Областите на сътрудничество включват следните дейности, без да се ограничават само до тях:

- а) обмен на информация относно нормативната уредба, свързана с правата върху интелектуална собственост, и съответните правила за закрила и осъществяване; обмен на опит за напредъка по отношение на законодателството в тези области;
- б) обмен на опит и информация относно осъществяването на правата върху интелектуална собственост;
- в) обмен на опит, свързан с правоприлагането на централно и на по-ниско от централното равнище от страна на митническите органи, полицията, административните и съдебните органи; координация за предотвратяване на износа на фалшифицирани стоки, включително с други държави;
- г) изграждане на капацитет; обмен и обучение на персонал;
- д) популяризиране и разпространение на информация относно правата върху интелектуална собственост *inter alia* в деловите среди и гражданското общество; повишаване на осведомеността на потребителите и носителите на права;

- е) засилване на институционалното сътрудничество, например между службите по интелектуална собственост;
- ж) активно насърчаване на осведомеността и образоваността на широката общественост във връзка с политиките в областта на правата върху интелектуална собственост: изготвяне на ефективни стратегии за идентифициране на основни адресати и създаване на програми за осведомяване с цел повишаване на информираността на потребителите и медиите относно въздействието на нарушенията на правата върху интелектуална собственост, включително относно рисковете за здравето и безопасността, както и връзката с организираната престъпност.

ГЛАВА 10

КОНКУРЕНЦИЯ

ЧЛЕН 203

Принципи

Страните признават значението на свободната и ненарушена конкуренция за своите търговски отношения. Страните признават, че антиконкурентните стопански практики и държавната намеса (включително субсидиите) могат да нарушат правилното функциониране на пазарите и да компрометират ползите от либерализацията на търговията.

ЧЛЕН 204

Законодателство в областта на антитръстовите мерки и сливанията и прилагането му

1. Всяка от страните запазва в сила на собствената си територия всеобхватно законодателство в областта на конкуренцията, с което ефективно се противодейства на антиконкурентните споразумения, на съгласуваните практики и на антиконкурентното едностранно поведение на предприятия с господстващо положение и което осигурява ефективен контрол над концентрациите с цел да се предотвратят значителното възпрепятстване на ефективната конкуренция и злоупотребата с господстващо положение.
2. Всяка от страните поддържа орган, който отговаря и е надлежно подготвен за ефективното прилагане на законодателството в областта на конкуренцията, посочено в параграф 1.
3. Страните признават значението на прилагането на съответното законодателство в областта на конкуренцията по прозрачен и недискриминационен начин, като съблюдават принципите на процесуална справедливост и правата на защита на засегнатите предприятия.

ЧЛЕН 205

Държавни монополи, държавни предприятия и предприятия, на които са предоставени специални или изключителни права

1. Никоя от разпоредбите в настоящата глава не възпрепятства дадена страна да определя или запазва държавни монополи, държавни предприятия или да предоставя специални или изключителни права на предприятия съобразно своето съответно законодателство.
2. Що се отнася до държавните монополи с търговски характер, държавните предприятия и предприятията, на които са предоставени специални или изключителни права, всяка от страните гарантира, че такива предприятия са предмет на посоченото в член 204, параграф 1 законодателство в областта на конкуренцията, доколкото прилагането на това законодателство не възпрепятства юридически или фактически изпълнението на специфичните задачи от обществен интерес, възложени на въпросните предприятия.

ЧЛЕН 206

Субсидии

1. За целите на настоящия член „субсидия“ означава мярка, която изпълнява условията в член 1 от Споразумението за СИМ, независимо дали е предоставена във връзка с производството на стоки или с предоставянето на услуги, и която е специфична по смисъла на член 2 от посоченото споразумение.
2. Всяка от страните гарантира прозрачност в сферата на субсидиите. За тази цел всяка от страните докладва на другата страна на всеки две години относно правното основание, формата, размера или бюджета и когато е възможно, относно получателя на субсидията, предоставена от нейното правителство или от публичен орган във връзка с производството на стоки. Този доклад се счита за представен, ако съответната информация е оповестена от всяка от страните на общодостъпен уебсайт.
3. По искане на една от страните другата страна незабавно предоставя информация и отговаря на въпроси, отнасящи се до конкретни субсидии, свързани с предоставянето на услуги.

ЧЛЕН 207

Уреждане на спорове

Разпоредбите относно механизма за уреждане на спорове в глава 14 (Уреждане на спорове) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение не се прилагат спрямо членове 203, 204 и 205 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 208

Връзка със Споразумението за СТО

Разпоредбите на настоящата глава не засягат правата и задълженията на дадена страна съгласно Споразумението за СТО, по-конкретно съгласно Споразумението за СИМ и Договореността относно правилата и процедурите за уреждане на спорове („ДУС“).

ЧЛЕН 209

Поверителност

Когато страните обменят информация съгласно настоящата глава, те вземат предвид ограниченията, наложени с изискванията за професионална и търговска тайна в съответните им юрисдикции.

ГЛАВА 11

СВЪРЗАНИ С ТЪРГОВИЯТА РАЗПОРЕДБИ ОТНОСНО ЕНЕРГЕТИКАТА

ЧЛЕН 210

Определения

За целите на настоящата глава:

1. „енергийни стоки“ са сурови нефтени масла (код по КН 27.09), природен газ (код по КН 27.11) и електрическа енергия (код по КН 27.16);
2. „енергопреносни съоръжения“ са газопроводи с високо налягане за пренос на природен газ, електропреносни мрежи и далекопроводи за високо напрежение , включително междусистемни връзки, с които се свързват различните газопреносни или електропреносни мрежи; нефтопроводи за пренос на суров нефт, железопътни линии и други стационарни съоръжения, предназначени за транзит на енергийни стоки.

3. „транзит“ означава преминаване на енергийни стоки през територията на една от страните, със или без претоварване, складиране, разпределяне на товара или промяна на вида транспорт, когато това преминаване представлява само част от цялото пътуване, което започва и приключва извън границите на страната, през чиято територия се осъществява преминаването.
4. „неправомерно вземане“ е всяка дейност, състояща се в незаконното вземане на енергийни стоки от енергопреносните съоръжения.

ЧЛЕН 211

Транзит

Страните гарантират транзита в съответствие със своите международни задължения съгласно разпоредбите на Общото споразумение за митата и търговията (ГАТТ) от 1994 г. и на Договора за Енергийната харта.

ЧЛЕН 212

Неправомерно вземане на стоки, които преминават транзитно

Всяка от страните взема всички необходими мерки, за да забрани и да се справи с всяко неправомерно вземане на енергийни стоки, преминаващи транзитно през нейната територия, от страна на всеки субект, който подлежи на контрол от тази страна или попада в нейната юрисдикция.

ЧЛЕН 213

Непрекъснат транзит

1. Никоя от страните не взема и не се намесва по друг начин при транзита на енергийни стоки през нейната територия, освен когато това вземане или друга намеса са изрично предвидени в договор или в друго споразумение, с което се урежда транзитът, или когато непрекъснатата експлоатация на енергопреносните съоръжения, без да се предприемат своевременни коригиращи мерки, създава прекомерна заплаха за обществената сигурност, културното наследство, здравето, безопасността или околната среда, при условие че тези мерки не се прилагат по начин, който би представлявал средство за произволна или неоправдана дискриминация или за прикрито ограничаване на международната търговия.

2. В случай на спор по какъвто и да било въпрос, засягащ страните или един или повече субекти под контрола или под юрисдикцията на една от страните, никоя страна, през чиято територия се осъществява транзитът на енергийни стоки, не прекъсва и не намалява транзита, преди да приключи процедурата за уреждане на спора съгласно съответния договор или процедурата в извънредни ситуации съгласно приложение XVIII към настоящото споразумение или съгласно глава 14 (Уреждане на спорове) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, и не позволява на никой субект под своя контрол или юрисдикция, в това число на държавни търговски предприятия, да прекъсва или намалява този транзит, с изключение на случаите, предвидени в параграф 1.

3. Никоя от страните не носи отговорност за прекъсване или намаляване на транзита съгласно настоящия член, когато страната се намира в невъзможност да доставя енергийни стоки или да осъществява транзита им в резултат на действия, които могат да се припишат на трета държава или на субект под контрола или юрисдикцията на трета държава.

ЧЛЕН 214

Задължение на операторите във връзка с транзита

Всяка от страните гарантира, че операторите на енергопреносни съоръжения вземат необходимите мерки за:

- а) свеждане до минимум на риска от неочаквано прекъсване или намаляване на транзита;
- б) експедитивно възстановяване на нормалното функциониране на транзита, който е бил неочаквано прекъснат или намален.

ЧЛЕН 215

Регулаторни органи

1. Всяка от страните определя независими регулаторни органи, които имат правомощието да регулират пазарите на газ и електроенергия. Тези регулаторни органи са юридически самостоятелни и функционално независими от всички други публични или частни предприятия, пазарни участници или оператори.

2. Решенията на регулаторния орган и използваните от него процедури са безпристрастни по отношение на всички пазарни участници.

3. Засегнатият от решение на регулаторния орган оператор има правото да обжалва това решение пред апелативен орган, който е независим от страните в спора. Когато апелативният орган не е съдебен орган по своя характер, винаги се представят писмено мотивите за неговото решение и неговите решения подлежат също така на преразглеждане от безпристрастен и независим съдебен орган. Решенията, издадени от апелативни органи, се прилагат ефективно.

ЧЛЕН 216

Организация на пазарите

1. Страните гарантират, че целта, с която функционират енергийните пазари, е постигане на конкурентни, сигурни и екологично устойчиви условия, и не правят разлика в полза на някои предприятия, що се отнася до правата или задълженията.

2. Независимо от параграф 1 страните могат да налагат на предприятията задължения, с оглед на общия икономически интерес, които могат да бъдат свързани със сигурността, включително със сигурността на доставките, с редовността, качеството и цената на доставките и с опазването на околната среда, включително с енергийната ефективност, енергията от възобновяеми източници и опазването на климата. Тези задължения са ясно определени, прозрачни и пропорционални и подлежат на проверка.

3. Когато някоя от страните регулира цената, на която се продават природният газ и електроенергията на вътрешния пазар, тази страна гарантира, че методиката за изчисляване на регулираната цена се публикува, преди регулираната цена да влезе в сила.

ЧЛЕН 217

Достъп до енергопреносните съоръжения

1. Всяка от страните осигурява на своята територия прилагането на система за достъп на трети страни до енергопреносните съоръжения, съоръженията за втечен природен газ и съоръженията за съхранение, приложима за всички потребители и прилагана по прозрачен, обективен и недискриминационен начин.

2. Всяка от страните гарантира, че тарифата за достъп до енергопреносните съоръжения и всички други условия, свързани с достъпа до енергопреносно съоръжение, са обективни, разумни и прозрачни и не водят до дискриминация на основание произход, собственост или местоназначение на енергийната стока.

3. Всяка от страните гарантира, че целият технически и договорен капацитет, както физически, така и виртуален, се разпределя посредством прозрачни и недискриминационни критерии и процедури.
4. В случай на отказ за предоставяне на достъп на трета страна страните гарантират, че при отправено искане операторите на енергопреносните съоръжения дават надлежно обосновано обяснение на отправилата искането страна, като отказът подлежи на обжалване.
5. Страните могат по изключение да допуснат дерогация от разпоредбите на параграфи 1—4 въз основа на обективни критерии, установени в тяхното законодателство. По-конкретно, страните могат да въведат в своето законодателство възможност да допуснат за ограничен срок, поотделно във всеки конкретен случай, освобождаване от правилата за достъп на трети страни по отношение на значими нови енергопреносни съоръжения .

ЧЛЕН 218¹

Връзка с Договора за създаване на Енергийна общност

1. В случай на противоречие между разпоредбите на настоящата глава и разпоредбите на Договора за създаване на Енергийна общност или разпоредбите на законодателството на Съюза, приложимо по силата на Договора за създаване на Енергийна общност, преимуществена сила в частта на противоречието имат разпоредбите на Договора за създаване на Енергийна общност или разпоредбите на законодателството на Съюза, приложимо по силата на Договора за създаване на Енергийна общност.
2. При прилагането на настоящата глава се предпочита приемането на законодателство или на други актове, които са съгласувани с Договора за създаване на Енергийна общност или са на основание приложимото в Съюза законодателство. В случай на спор по отношение на настоящата глава се приема, че законодателството или другите актове, които отговарят на тези критерии, са в съответствие с настоящата глава. При преценката на това дали законодателството или другите актове отговарят на тези критерии се вземат предвид всички относими решения, взети по силата на член 91 от Договора за създаване на Енергийна общност.

¹ За целите на прилагането от Грузия на настоящата глава настоящият член се прилага само ако и когато Грузия стане страна по Договора за създаване на Енергийна общност и дотолкова, доколкото специалните разпоредби на Договора за създаване на Енергийна общност или на законодателството на Съюза, приложимо по силата на Договора за създаване на Енергийна общност, са приложими по отношение на Грузия.

ГЛАВА 12

ПРОЗРАЧНОСТ

ЧЛЕН 219

Определения

За целите на настоящата глава:

1. „мерки с общо приложение“ включват закони, подзаконови разпоредби, съдебни решения, процедурни и административни актове, които могат да имат отражение върху въпрос, попадащ в приложното поле на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение. Това понятие не включва мерки, чийто адресат е конкретно лице или група от лица;
2. „заинтересовано лице“ означава всяко едно физическо или юридическо лице, установено на територията на дадена страна, което може да бъде пряко засегнато от дадена мярка с общо приложение.

ЧЛЕН 220

Цел

Като признават въздействието, което регулаторната среда може да окаже върху търговията и инвестициите между тях, страните осигуряват предсказуема регулаторна среда за икономическите оператори и ефикасни процедури, включително за малките и средните предприятия, като надлежно отчитат изискванията на правната сигурност и пропорционалността.

ЧЛЕН 221

Публикуване

1. Всяка от страните гарантира, че мерките с общо приложение:
 - а) стават достъпни незабавно и лесно чрез официално предназначено за тази цел средство, а в случаите, в които това е изпълнимо — чрез електронно средство, по начин, който да даде възможност на всяко лице да се запознае с тях;

- б) предоставят обяснение за целта на тези мерки и за основанието за тях; и
- в) осигуряват достатъчно време между датата на публикуване и датата на влизане в сила на тези мерки, с изключение на случаи, които са надлежно обосновани, включително в такива, свързани със сигурността, или в извънредни случаи.

2. Всяка от страните:

- а) се стреми да направи обществено достояние на достатъчно ранен етап всяко предложение за приемане или изменение на мярка с общо приложение, включително обяснение за целта на това предложение и за основанието за него;
- б) предоставя разумни възможности на заинтересованите лица да представят коментарите си във връзка с предложението, като дава по-специално достатъчно време за оползотворяване на тези възможности; и
- в) се стреми да вземе предвид коментарите, получени от заинтересованите лица във връзка с това предложение.

ЧЛЕН 222

Запитвания и звена за контакт

1. За да се улесни комуникацията между страните по въпросите, попадащи в приложното поле на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, всяка страна посочва звено за контакт, което да изпълнява ролята на координатор.
2. Всяка от страните установява или поддържа подходящи механизми за отговаряне на запитвания от лица по отношение на всяка предложена или влязла в сила мярка с общо приложение, както и по отношение на нейното прилагане. Запитванията могат да бъдат отправяни чрез звената за контакт, създадени съгласно параграф 1, или чрез всякакви други механизми, по целесъобразност.
3. Страните признават, че отговорът, предвиден в параграф 2, не може да бъде окончателен или правно обвързващ, а се дава единствено с информативна цел, освен ако е предвидено друго в техните съответни законови и подзаконови актове.

4. По искане на една от страните другата страна незабавно предоставя информация и отговаря на въпроси, отнасящи се до всяка мярка с общо приложение или до всяко предложение за приемане или за изменение на мярка с общо приложение, за която мярка или за което предложение отправящата искането страна счита, че може да засегне прилагането на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, независимо от това дали отправящата искането страна е била уведомена предварително за тази мярка.

ЧЛЕН 223

Изпълнение на мерките с общо приложение

1. Всяка от страните изпълнява по обективен, безпристрастен и разумен начин всички мерки с общо приложение.

2. За тази цел при прилагането на такива мерки спрямо конкретни лица, стоки или услуги на другата страна в специфични случаи, всяка от страните:

- а) се стреми да предостави на заинтересованите лица, които са пряко засегнати от дадено административно производство, разумно предизвестие в съответствие със своите процедури, когато производството започне, включително и описание на естеството на производството, посочване на правното основание, по силата на което е започнато производството, и общо описание на всички спорни въпроси;
- б) предоставя на такива заинтересовани лица разумна възможност за представяне на факти и доводи в подкрепа на техните позиции преди предприемането на окончателно административно действие, доколкото времето, естеството на производството и общественият интерес позволяват това; и
- в) гарантира, че прилаганите от нея процедури са на основание на нейното законодателство и са в съответствие с него.

ЧЛЕН 224

Преразглеждане и обжалване

1. Всяка от страните създава или поддържа общи, арбитражни или административни съдилища или процедури с цел извършване на незабавно преразглеждане и когато има основания за това, коригиране на административно действие в области, които попадат в приложното поле на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение. Такива съдилища или процедури са безпристрастни и независими от службата или органа, оправомощена или оправомощен да извършва административното правоприлагане, а тези, които отговарят за тях, нямат съществен интерес от резултата от разглеждания въпрос.
2. Всяка от страните гарантира, че във всички такива съдилища или в рамките на тези процедури на страните по производството е предоставено правото на:
 - а) разумна възможност за подкрепа или защита на техните съответни позиции; и
 - б) решение, основано на доказателствата и представената документация, или ако това се изисква от законодателството ѝ — документацията, събрана от административния орган.

3. Всяка от страните гарантира, че в зависимост от изхода на процедурата за обжалване или допълнително преразглеждане, предвидена в нейното законодателство, решението се прилага от съответната служба или съответния орган по отношение на спорното административно действие, и определя практиката на тази служба или този орган.

ЧЛЕН 225

Качество и резултати от прилагането на регулаторната уредба и добро административно поведение

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат за насърчаване на качеството на регулаторната уредба и резултатите от нейното прилагане, включително чрез обмен на информация и най-добри практики по отношение на своите съответни политики относно регулаторната уредба и оценки за въздействието на регулаторната уредба.
2. Страните признават значението на принципите на добро административно поведение¹ и се споразумяват да си сътрудничат за насърчаването на тези принципи, включително чрез обмен на информация и най-добри практики.

¹ Както е посочено в Препоръка CM/Rec(2007)7 на Съвета на Европа от 20 юни 2007 г. от Комитета на министрите до държавите членки относно добрата администрация.

ЧЛЕН 226

Специални разпоредби

Разпоредбите на настоящата глава се прилагат, без да се засягат специалните разпоредби относно прозрачността, въведени в другите глави от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.

ГЛАВА 13

ТЪРГОВИЯ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

ЧЛЕН 227

Контекст и цели

1. Страните припомнят Дневен ред 21 на Конференцията на ООН по околна среда и развитие от 1992 г., Декларацията на Международната организация на труда (МОТ) от 1998 г. за основните принципи и права в областта на труда, Плана за изпълнение от Йоханесбург за устойчиво развитие, приет през 2002 г.¹, Декларацията на министрите от Икономическия и социален съвет на ООН от 2006 г. относно постигането на пълна и продуктивна трудова заетост и достойни условия на труд за всички, както и Декларацията на МОТ от 2008 г. относно социалната справедливост за справедлива глобализация. Страните потвърждават отново своя ангажимент да насърчават развитието на международната търговия по начин, който допринася за постигането на целта за устойчиво развитие с оглед на благосъстоянието на настоящите и бъдещите поколения, и да гарантират, че тази цел е интегрирана и отразена на всяко равнище на техните търговски отношения.

¹ Когато в настоящата глава се използва понятието „трудова заетост“, то включва въпросите, свързани със стратегическите цели на МОТ, чрез които е формулирана Програмата за достоен труд, както е договорено в Декларацията на МОТ от 2008 г. относно социалната справедливост за справедлива глобализация.

2. Страните потвърждават отново своя ангажимент за постигане на устойчиво развитие и признават, че икономическото развитие, социалното развитие и опазването на околната среда са взаимнообусловените и взаимноукрепващи се стълбове на устойчивото развитие.

Страните подчертават ползата от вземането под внимание на свързаните с търговията въпроси в областта на трудовата заетост и на опазването на околната среда като част от един глобален подход към търговията и устойчивото развитие.

ЧЛЕН 228

Право на регулиране и равнища на защита

1. Страните признават правото на всяка страна да определя свои политики и приоритети в областта на устойчивото развитие, да установява свои собствени равнища на вътрешна защита в областта на околната среда и трудовата заетост и да приема или да изменя по съответен начин своето приложимо законодателство и политики, в съответствие с поетите от тях ангажименти по отношение на международно признатите стандарти и споразумения, посочени в членове 229 и 230 от настоящото споразумение.

2. В тази връзка всяка от страните се стреми да гарантира, че нейното законодателство и нейните политики предвиждат и насърчават високи равнища на защита в областта на околната среда и на трудовата заетост, и се стреми да усъвършенства непрестанно своето законодателство и своите политики и съответните равнища на защита.

ЧЛЕН 229

Многостранни стандарти и споразумения в областта на трудовата заетост

1. Страните признават като основни елементи за управление на глобализацията пълната и продуктивна трудова заетост и достойните условия на труд за всички и потвърждават отново своя ангажимент да насърчават развитието на международната търговия по начин, който допринася за пълна и продуктивна трудова заетост и достойни условия на труд за всички. В този контекст страните се ангажират да се консултират и да си сътрудничат по съответен начин по отношение на свързаните с търговията въпроси в областта на трудовата заетост, представляващи взаимен интерес.
2. Съгласно задълженията си като членове на МОТ и Декларацията на МОТ за основните принципи и права в областта на труда и механизма за нейното прилагане, приети на 86-ата сесия на Международната конференция на труда през 1998 г., страните се ангажират да спазват, популяризират и осъществяват в своите правни норми, в своята практика и на цялата си територия международно признатите основни стандарти в областта на трудовата заетост, съдържащи се в основните конвенции на МОТ, и по-конкретно:
 - а) свободата на сдружаване и ефективното признаване на правото на колективно трудово договаряне;
 - б) премахването на всички форми на принудителен или задължителен труд;

- в) ефективното премахване на детския труд; и
- г) премахването на дискриминацията в областта на заетостта и професиите.

3. Страните потвърждават отново своя ангажимент да прилагат ефективно в своето законодателство и в своята практика основните, приоритетните и другите конвенции на МОТ, които са ратифицирани съответно от Грузия и от държавите членки.

4. Страните също така ще разгледат възможността да ратифицират останалите приоритетни конвенции и другите конвенции, които МОТ категоризира като актуални. Страните редовно обменят информация за съответното положение във всяка от тях и за промените в това отношение.

5. Страните признават, че нарушаването на основните принципи и права в областта на труда не може да се използва като основание или по друг начин като законно сравнително предимство и че стандартите в областта на трудовата заетост следва да не се използват за протекционистки търговски цели.

ЧЛЕН 230

Многостранно управление и многостранни споразумения в областта на околната среда

1. Страните признават ползата от многостранното управление и многостранните споразумения в областта на околната среда като отговор на международната общност на глобалните или регионалните екологични проблеми и подчертават необходимостта от засилване на взаимното подпомагане между политиките в областта на търговията и на околната среда. В този контекст страните се ангажират да се консултират и да си сътрудничат по съответен начин във връзка с преговорите по свързаните с търговията въпроси в областта на околната среда и по отношение на други свързани с търговията въпроси в областта на околната среда, представляващи взаимен интерес.
2. Страните потвърждават отново своя ангажимент за ефективно прилагане на многостранните споразумения в областта на околната среда, по които те са страна, в своето законодателство и в своята практика.
3. Страните редовно обменят информация за съответното положение във всяка от тях и за напредъка по отношение на ратифицирането на многостранните споразумения в областта на околната среда или на измененията на тези споразумения.

4. Страните потвърждават отново своя ангажимент за постигане на крайната цел на Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата (РКООНИК) и протокола към нея (Протокола от Киото). Те поемат ангажимент да си сътрудничат във връзка с изработването на бъдещата международна рамка в областта на изменението на климата по линия на РКООНИК и свързаните с нея споразумения и решения.

5. Никоя от разпоредбите на настоящото споразумение не възпрепятства дадена страна да приема или да запазва в сила мерки за изпълнение на многостранните споразумения в областта на околната среда, по които тя е страна, при условие че тези мерки не се прилагат по начин, който би представлявал средство за произволна или неоправдана дискриминация между страните или за прикрито ограничаване на търговията.

ЧЛЕН 231

Търговия и инвестиции, насърчаващи устойчивото развитие

Страните потвърждават отново своя ангажимент за повишаване на приноса на търговията за устойчивото развитие в неговите икономически, социални и екологични аспекти. В съответствие с това:

- а) страните признават положителното влияние, което могат да окажат основните стандарти в областта на трудовата заетост и достойните условия на труд върху икономическата ефективност, иновациите и производителността, и се стремят към по-голяма съгласуваност между търговските политики, от една страна, и политиките в областта на трудовата заетост, от друга;
- б) страните се стремят да улесняват и насърчават търговията и инвестициите в екологични стоки и услуги, включително чрез преодоляване на свързаните с това нетарифни бариери;
- в) страните се стремят да улесняват премахването на пречките за търговията със стоки и услуги от особено значение за смекчаването на последиците от изменението на климата или на пречките за инвестициите в такива стоки и услуги, като например устойчивата енергия от възобновяеми източници и енергийно-ефективните продукти и услуги. Това може да включва възприемането на подходящи технологии и популяризирането на стандарти, които отговарят на екологичните и икономическите нужди и свеждат до минимум техническите пречки за търговията;

- г) страните се споразумяват да насърчават търговията със стоки, които допринасят за подобряване на социалните условия и на екологосъобразните практики, включително стоки, които са предмет на доброволни схеми за гарантиране на устойчивост, например схеми за справедлива и етична търговия и екомаркировки;
- д) страните се споразумяват да насърчават корпоративната социална отговорност, включително и чрез обмен на информация и на най-добри практики. В тази връзка страните се позовават на съответните международно признати принципи и насоки, и най-вече на Насоките на ОИСР за многонационалните предприятия.

ЧЛЕН 232

Биологично разнообразие

1. Страните признават значението на това да се гарантират опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие като ключов елемент за постигането на устойчиво развитие и потвърждават отново ангажимента си за опазване и устойчиво ползване на биологичното разнообразие в съответствие с Конвенцията за биологичното разнообразие и другите приложими международни инструменти, по които са страна.

2. За тази цел страните поемат ангажимент:
- а) да насърчават търговията с произведения от природни ресурси продукти, получени чрез устойчиво ползване на биологичните ресурси и допринасящи за опазване на биологичното разнообразие;
 - б) да обменят информация относно мерки за търговията с произведения от природни ресурси продукти, имащи за цел спиране на загубата на биологично разнообразие и намаляване на натиска върху биологичното разнообразие, и когато е уместно, да си сътрудничат за постигане на максимално въздействие на съответните свои политики и за осигуряване на взаимното подпомагане между тези свои политики;
 - в) да насърчават включването на биологични видове в списъците съгласно Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (CITES), когато се счита, че съществува риск за природозащитния статус на тези видове; и
 - г) да си сътрудничат на регионално и световно ниво с цел насърчаване на опазването и на устойчивото ползване на биологичното разнообразие в природните и селскостопанските екосистеми, включително на застрашените видове, техните местообитания, специално защитените природни територии и генетичното разнообразие, както и за възстановяване на екосистемите и премахване или намаляване на негативните екологични последици от ползването на живи и неживи природни ресурси или на екосистеми.

ЧЛЕН 233

Устойчиво управление на горите и търговия с горски продукти

1. Страните признават значението на това да се гарантират опазването и устойчивото управление на горите и важността на приноса на горите за постигане на икономическите, екологичните и социалните цели на страните.
2. За тази цел страните поемат ангажимент:
 - а) да насърчават търговията с горски продукти, произведени от материал, произхождащ от устойчиво управлявани гори и добит в съответствие с вътрешното законодателство на държавата на добив, което може да обхваща и двустранни или регионални споразумения с такава цел;
 - б) да обменят информация относно мерки за насърчаване на потреблението на дървен материал и изделия от дървен материал, произхождащ от устойчиво управлявани гори, и когато е уместно, да си сътрудничат в разработването на такива мерки;

- в) да приемат мерки за насърчаване на опазването на горската покривка и за борба с незаконната сеч и свързаната с нея търговия, включително и по отношение на трети държави, ако това е целесъобразно;
- г) да обменят информация относно действия за подобряване на управлението в горския сектор и когато е уместно, да си сътрудничат за постигане на максимално въздействие на съответните свои политики и за осигуряване на взаимното подпомагане между тези свои политики с оглед на това незаконно добитите дървен материал и изделия от дървен материал да останат извън търговския поток;
- д) да насърчават включването на дървесни видове, от които се добива дървен материал, в списъците съгласно Конвенцията CITES, когато се счита, че съществува риск за природозащитния статус на тези видове; и
- е) да си сътрудничат на регионално и световно ниво с цел насърчаване на опазването на горската покривка и на устойчивото управление на всички видове гори.

ЧЛЕН 234

Търговия с рибни продукти

Като отчитат колко е важно да се гарантира отговорното управление на рибните запаси по устойчив начин, както и да се насърчава доброто управление в търговията, страните поемат ангажимент:

- а) да популяризират най-добрите практики в управлението на рибарството, така че да се гарантира опазването и управлението на рибните запаси по устойчив начин и въз основа на екосистемния подход;
- б) да предприемат ефективни мерки за наблюдение и контрол на риболовните дейности;
- в) да съблюдават дългосрочните мерки за опазване и устойчивата експлоатация на живите морски ресурси, както е определено в основните инструменти на ООН и ФАО, отнасящи се до тези въпроси;
- г) да насърчават схемите за координирано събиране на данни и научното сътрудничество между страните с цел усъвършенстване на съществуващите към момента научни становища относно управлението на рибарството;

- д) да си сътрудничат със съответните регионални организации за управление на рибарството и в рамките на тези организации във възможно най-голяма степен; и
- е) да си сътрудничат в борбата с незаконния, недеклариран и нерегулиран (ННН) риболов и свързаните с риболова дейности, като използват всеобхватни, ефективни и прозрачни мерки. Страните също така въвеждат политики и мерки за изваждане на получените чрез ННН риболов продукти от търговския поток и от своите пазари.

ЧЛЕН 235

Запазване на равнищата на защита

1. Страните признават, че не е целесъобразно да насърчават търговията или инвестициите чрез занижаване на равнищата на защита, които се предоставят по силата на тяхното вътрешно законодателство в областта на околната среда или на трудовата заетост.
2. Никоя от страните няма право да се отказва от прилагането или да допуска дерогации от своето законодателство в областта на околната среда или на трудовата заетост, нито да предлага да се откаже от прилагането или да допусне дерогации от това законодателство като мярка за насърчаване на търговията или на установяването, придобиването, разширяването или запазването на инвестиция или инвеститор на своята територия.

3. Страните не могат да се въздържат от ефективното прилагане на своето законодателство в областта на околната среда и трудовата заетост чрез постоянно или повтарящо се действие или бездействие като средство за насърчаване на търговията или инвестициите.

ЧЛЕН 236

Научни данни

При изготвянето и прилагането на мерки за защита на околната среда или на трудовите условия, които мерки могат да засегнат търговията или инвестициите, страните вземат предвид наличните научни и технически данни, както и съответните международни стандарти, насоки или препоръки, ако такива съществуват. В тази връзка страните могат да използват и принципа на предпазливост.

ЧЛЕН 237

Прозрачност

В съответствие с вътрешното си законодателство и с глава 12 (Прозрачност) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение всяка от страните гарантира, че всяка мярка за защита на околната среда или на трудовите условия, която може да засегне търговията или инвестициите, се разработва, въвежда и прилага по прозрачен начин, с надлежно оповестяване и обществени консултации и с подходящо и навременно информиране на недържавните участници и консултации с тях.

ЧЛЕН 238

Преглед на въздействието върху устойчивото развитие

Страните се ангажират да извършват преглед, контрол и оценка на въздействието върху устойчивото развитие вследствие прилагането на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, като използват своите съответни процедури за участие и своите институции, както и установените по силата на настоящото споразумение такива, например чрез свързани с търговията оценки на въздействието върху устойчивото развитие.

ЧЛЕН 239

Съвместна работа в областта на търговията и устойчивото развитие

Страните признават важността на това да работят заедно по свързаните с търговията аспекти на политиките в областта на околната среда и трудовата заетост с оглед на постигането на целите на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение. Те могат да си сътрудничат, *inter alia*, в следните области:

- а) аспектите на търговията и устойчивото развитие, свързани с трудовата заетост или околната среда, в рамките на международните форуми, сред които по-специално СТО, МОТ, Програмата на ООН по околната среда и многостранните споразумения в областта на околната среда;
- б) методологиите и индикаторите за оценките на въздействието на търговията върху устойчивото развитие;
- в) въздействието, което разпоредбите и стандартите в областта на трудовата заетост и околната среда оказват върху търговията, както и въздействието, което правилата в областта на търговията и инвестициите оказват върху законовите актове в областта на трудовата заетост и околната среда, включително и върху изработването на разпоредби и политики в областта на трудовата заетост и околната среда;

- г) положителните и отрицателните последици от прилагането на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение по отношение на устойчивото развитие и начините съответно за тяхното подсилване, предотвратяване или смекчаване, като се отчитат също така оценките на въздействието върху устойчивото развитие, извършени от някоя от страните или от двете страни;
- д) обmena на становища и най-добри практики, свързани с насърчаването на ратифицирането и на ефективното прилагане на основните, приоритетните и другите актуални конвенции на МОТ и на многостранните споразумения в областта на околната среда, които са от значение в контекста на търговията;
- е) насърчаването на частните и публичните схеми за сертифициране, проследяване и етикетиране, в т.ч и за екомаркировка;
- ж) насърчаването на корпоративната социална отговорност, например чрез действия за повишаване на осведомеността и чрез прилагане и разпространяване на международно приетите насоки и принципи;

- з) свързаните с търговията аспекти на Програмата на МОТ за достоен труд, включително относно взаимовръзката между търговията и пълната и продуктивна трудова заетост, адаптирането на пазара на труда, основните стандарти в областта на трудовата заетост, статистиката в областта на трудовата заетост, развитието на човешките ресурси и ученето през целия живот, социалната закрила и социалното приобщаване, социалния диалог и равенството на половете;
- и) свързаните с търговията аспекти на многостранните споразумения в областта на околната среда, включително митническото сътрудничество;
- й) свързаните с търговията аспекти на настоящия и бъдещия международен режим в областта на изменението на климата, включително и начините за насърчаване на технологии с ниски нива на въглеродни емисии и енергийна ефективност;
- к) свързаните с търговията мерки за насърчаване на опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие;
- л) свързаните с търговията мерки за насърчаване на опазването и устойчивото управление на горите, посредством които да се намали натискът във връзка с обезлесяването, включително във връзка с незаконната сеч; и
- м) свързаните с търговията мерки за насърчаване на практиките за устойчив риболов и търговията с рибни продукти, които са обект на устойчиво управление.

ЧЛЕН 240

Институционална структура и надзорни механизми

1. Всяка от страните определя звено за контакт в рамките на своята администрация, което да изпълнява функцията на звено за контакт с другата страна за целите на прилагането на настоящата глава.
2. Създава се Подкомитет по търговия и устойчиво развитие. Той докладва за своята дейност на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение. В състава му влизат висши служители от администрациите на всяка от страните.
3. Подкомитетът по търговия и устойчиво развитие провежда заседания през първата година след датата на влизане в сила на настоящото споразумение, а след това — в зависимост от нуждите, за да следи за прилагането на настоящата глава, включително и за дейностите по сътрудничество, предприети съгласно член 239 от настоящото споразумение. Подкомитетът изготвя свой процедурен правилник.
4. Всяка от страните свиква нова(и) вътрешна(и) консултативна(и) група(и) или провежда консултации със съществуваща(и) вътрешна(и) консултативна(и) група(и) по въпросите на устойчивото развитие, чиято функция е да предоставя съвети относно въпроси, свързани с настоящата глава. Тази(тези) група(и) може(могат) да представя(т) становища или да отправя(т) препоръки относно прилагането на настоящата глава, в това число по собствена инициатива.

5. В състава на вътрешната(ите) консултативна(и) група(и) влизат независими представителни организации на гражданското общество при балансирано представителство на заинтересованите кръгове от икономическия, социалния и екологичния сектор, включително, наред с останалите, организации на работодателите и на работниците, неправителствени организации, икономически групировки, както и други имащи отношение заинтересовани страни.

ЧЛЕН 241

Съвместен форум за диалог с гражданското общество

1. Страните подпомагат изграждането на съвместен форум с организациите на гражданското общество, установени на тяхна територия, включително с членовете на техните вътрешни консултативни групи и с широката общественост, с цел провеждане на диалог относно свързаните с устойчивото развитие аспекти на настоящото споразумение. Страните насърчават балансираното представителство на съответните интереси, включително на независимите представителни организации на работодателите, на работниците, на интересите в сектора на околната среда и интересите на икономическите групировки, както и на други имащи отношение заинтересовани страни, по целесъобразност.

2. Съвместният форум за диалог с гражданското общество провежда заседанията си веднъж годишно, освен ако страните са уговорили друго. Страните се споразумяват относно работата на съвместния форум за диалог с гражданското общество не по-късно от една година след влизането в сила на настоящото споразумение.

3. Страните представят актуална информация относно прилагането на настоящата глава на съвместния форум за диалог с гражданското общество. Становищата и вижданията на съвместния форум за диалог с гражданското общество се представят на страните и са обществено достояние.

ЧЛЕН 242

Консултации на правителствено равнище

1. За всички въпроси, произтичащи от настоящата глава, страните използват единствено процедурите, предвидени в настоящия член и в член 243 от настоящото споразумение.

2. Една от страните може да поиска да се консултира с другата страна относно всички въпроси, произтичащи от настоящата глава, като предаде писмено искане на звеното за контакт на другата страна. В искането проблемът се излага ясно, като се определя спорният въпрос и се прави кратко резюме на претенциите във връзка с настоящата глава.

Консултациите започват незабавно след подаването на искане за консултация от някоя от страните.

3. Страните полагат всички усилия да постигнат взаимно удовлетворяващо решение на въпроса. Страните вземат предвид дейностите на МОТ или на съответните многостранни екологични организации или органи с цел насърчаване на засилено сътрудничество и съгласуваност между работата на страните и тези организации. В случаите когато е уместно, страните могат да търсят съвет от тези организации или органи, или от всяко лице или орган, които смятат за подходящи, за да разгледат изчерпателно въпроса.

4. Ако някоя от страните счита, че въпросът изисква допълнително обсъждане, тази страна може да поиска свикването на Подкомитета по търговия и устойчиво развитие с цел разглеждане на въпроса, като предаде писмено искане на звеното за контакт на другата страна. Подкомитетът се свиква незабавно и се стреми да договори решение на въпроса.

5. Когато е целесъобразно, този подкомитет може да потърси съвет от вътрешната(ите) консултативна(и) група(и) на едната от страните или на двете страни, или друг вид експертна помощ.
6. Всяко решение на въпроса, до което достигнат консултиращите се страни, става обществено достояние.

ЧЛЕН 243

Експертна комисия

1. Всяка от страните може да поиска, 90 дни след предаването на искането за консултации съгласно член 242, параграф 2 от настоящото споразумение, да бъде свикана експертна комисия с цел разглеждане на въпрос, който не е бил разрешен в задоволителна степен чрез консултации на правителствено равнище.
2. Прилагат се разпоредбите на подраздел 1 (Арбитражно производство) и подраздел 3 (Общи разпоредби) от раздел 3 (Процедури по уреждане на спорове) и на член 270 от глава 14 (Уреждане на спорове) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, както и процедурният правилник в приложение XX и кодексът за поведение на арбитрите и медиаторите („кодексът за поведение“), установен в приложение XXI към настоящото споразумение, освен ако в настоящия член е предвидено друго.

3. По време на първото си заседание след влизането в сила на настоящото споразумение Подкомитетът по търговия и устойчиво развитие съставя списък от най-малко 15 лица, които желаят и могат да изпълняват функцията на експерти в процедурите на експертната комисия. Всяка от страните предлага най-малко пет лица, които да изпълняват функцията на експерти. Страните също така избират най-малко пет лица, които не са граждани на нито една от тях и които могат да изпълняват функцията на председател на експертната комисия. Подкомитетът по търговия и устойчиво развитие следи за това списъкът да се поддържа винаги на това равнище.

4. В посочения в параграф 3 от настоящия член списък се включват лица, които имат специализирани знания или експертен опит в застъпената в настоящата глава проблематика, свързана с правото, трудовата заетост или околната среда, или в областта на уреждането на спорове във връзка с международни споразумения. Тези лица са независими, изпълняват функциите си в качеството си на частни лица, не приемат инструкции от нито една организация или правителство по отношение на спорния въпрос, нито пък са свързани с правителството на някоя от страните, и спазват предвиденото в приложение XXI към настоящото споразумение.

5. При произтичащи от настоящата глава въпроси в състава на експертната комисия влизат експерти от списъка, посочен в параграф 3 от настоящия член, съгласно член 249 от настоящото споразумение и правило 8 от процедурния правилник, установен в приложение XX към настоящото споразумение.

6. Експертната комисия може да търси информация и съвети от едната или от другата страна, от вътрешната(ите) консултативна(и) група(и) или от всеки друг източник, който счита за целесъобразен. При въпроси, свързани със спазването на многостранните споразумения, които са посочени в членове 229 и 230 от настоящото споразумение, експертната комисия следва да търси информация и съвети от органите на МОТ или на многостранните споразумения в областта на околната среда.

7. Експертната комисия представя на страните своя доклад съгласно съответните процедури, установени в глава 14 (Уреждане на спорове) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, като в този доклад се излагат фактическите констатации, приложимостта на съответните разпоредби и основните мотиви за всички направени от нея констатации и препоръки. Страните правят доклада обществено достояние в срок от 15 дни след неговото представяне.

8. Страните обсъждат мерките, които е целесъобразно да бъдат предприети, като вземат предвид доклада и препоръките на експертната комисия. Засегнатата страна уведомява своите консултативни групи и другата страна относно решенията си за всяко действие или всяка мярка, което (която) ще предприеме, не по-късно от три месеца след публичното оповестяване на доклада. Подкомитетът по търговия и устойчиво развитие следи за изпълнението на мерките, които се основават на доклада и на препоръките на експертната комисия. В тази връзка консултативните органи и съвместният форум за диалог с гражданското общество могат да представят становища пред Подкомитета по търговия и устойчиво развитие.

ГЛАВА 14

УРЕЖДАНЕ НА СПОРОВЕ

РАЗДЕЛ 1

ЦЕЛ И ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

ЧЛЕН 244

Цел

Целта на настоящата глава е да се създаде ефективен и ефикасен механизъм за предотвратяване и уреждане на всякакви спорове между страните относно тълкуването и прилагането на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение с оглед на това при възможност да се постигне взаимно приемливо решение.

ЧЛЕН 245

Приложно поле

Настоящата глава се прилага по отношение на всички спорове относно тълкуването и прилагането на разпоредбите от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, освен ако е предвидено друго.

РАЗДЕЛ 2

КОНСУЛТАЦИИ И МЕДИАЦИЯ

ЧЛЕН 246

Консултации

1. Страните полагат усилия да разрешат всички спорове, посочени в член 245 от настоящото споразумение, като започват добросъвестни консултации с цел постигане на взаимно приемливо решение.

2. Всяка от страните може да поиска провеждане на консултации, като изпрати писмено искане до другата страна с копие до Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, като мотивира своето искане, включително и чрез посочване на спорната мярка и на разпоредбите, посочени в член 245 от настоящото споразумение, които тя счита за приложими.
3. Консултациите се провеждат в срок до 30 дни след датата на получаване на искането и на територията на страната, към която е отправено искането, освен ако страните са уговорили друго. Консултациите се считат за приключени след изтичане на 30 дни от датата на получаване на искането, освен ако двете страни решат да ги продължат. Консултациите, особено цялата оповестена информация и становищата, изразени от страните по време на консултациите, са с поверителен характер и не нарушават правата на никоя от страните във всякакви по-нататъшни процедури.
4. Консултациите по неотложни въпроси, включително по тези, които са свързани с нетрайни стоки или сезонни стоки или услуги, се провеждат в срок от 15 дни след датата, на която получила искането страна го е получила, и се считат за приключени след изтичане на тези 15 дни, освен ако двете страни решат да продължат консултациите.

5. Ако страната, към която е отправено искането, не отговори на искането за консултации в срок от десет дни след датата на получаването му, или ако консултациите не се проведат в сроковете, определени съответно в параграф 3 или в параграф 4 от настоящия член, или ако страните се споразумеят да не провеждат консултации, или ако консултациите са приключили, без да е постигнато взаимно приемливо решение, страната, която е поискала консултации, може да прибегне до член 248 от настоящото споразумение.

6. В хода на консултациите всяка от страните посочва достатъчно фактически данни, за да даде възможност за цялостно разглеждане на начина, по който спорната мярка би могла да засегне функционирането и прилагането на настоящото споразумение.

7. Когато консултациите се отнасят до транспортирането на енергийни стоки по мрежи и една от страните счита решението на спора за неотложно поради цялостно или частично прекъсване на транспортирането на природен газ, нефт или електроенергия между страните, консултациите се провеждат в срок до три дни след датата на подаване на искането и се считат за приключени три дни след датата на подаване на искането, освен ако двете страни се споразумеят да продължат консултациите.

ЧЛЕН 247

Медиация

Всяка страна може да отправи искане до другата страна за започване на процедура по медиация съгласно приложение XIX към настоящото споразумение във връзка с всяка мярка, която засяга неблагоприятно нейните търговски интереси.

РАЗДЕЛ 3

ПРОЦЕДУРИ ПО УРЕЖДАНЕ НА СПОРОВЕ

ПОДРАЗДЕЛ 1

АРБИТРАЖНО ПРОИЗВОДСТВО

ЧЛЕН 248

Започване на арбитражното производство

1. Когато страните не успеят да решат спора посредством консултации, както е предвидено в член 246 от настоящото споразумение, страната, която е поискала консултации, може да поиска образуването на арбитражен съд в съответствие с настоящия член.

2. Искането за образуване на арбитражен съд се отправя в писмен вид до другата страна и до Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение. В искането си страната ищец посочва спорната мярка и обяснява защо тази мярка не съответства на разпоредбите, посочени в член 245 от настоящото споразумение, така че да изложи достатъчно ясно правното основание за иска.

ЧЛЕН 249

Образуване на арбитражния съд

1. Арбитражният съд се състои от трима арбитри.
2. След като бъде получено искането за образуване на арбитражен съд, страните незабавно провеждат консултации и се стремят да постигнат споразумение относно състава на арбитражния съд. Независимо от параграфи 3 и 4 от настоящия член страните могат да вземат решение, във всеки един момент преди образуването на арбитражния съд, за определяне на състава на арбитражния съд по взаимно съгласие.

3. Едната или другата страна може да поиска прилагането на процедурата за определяне на състава на арбитражния съд, предвидена в настоящия параграф, след като минат пет дни след искането за образуване на арбитражен съд, ако не е било постигнато споразумение относно състава му. Всяка от страните може да назначи арбитър от списъка, изготвен съгласно член 268 от настоящото споразумение, в срок от десет дни след датата на искането за прилагане на процедурата по настоящия параграф. Ако някоя от страните не назначи арбитър, по искане на другата страна арбитърът се избира чрез жребий от председателя или от съпредседателите на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, или от техни представители, измежду членовете на подписъка на тази страна, включен в списъка, изготвен съгласно член 268 от настоящото споразумение. Освен ако страните постигнат споразумение относно председателя на арбитражния съд, по искане на която и да е от страните председателят или съпредседателите на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, или техните представители, избира(т) чрез жребий председателя на арбитражния съд измежду членовете на подписъка с председатели, включен в списъка, изготвен съгласно член 268 от настоящото споразумение.

4. В случай че чрез жребий се избират един или повече арбитри, тегленето на жребия се провежда в срок до пет дни от искането за избор чрез жребий, посочено в параграф 3.

5. Датата на образуване на арбитражния съд е датата, на която последният от тримата избрани арбитри приеме назначението съгласно процедурния правилник, установен в приложение XX към настоящото споразумение.

6. Ако никой от списъците, предвидени в член 268 от настоящото споразумение, не е съставен към момента на подаване на искане по силата на параграф 3 или не съдържа достатъчен брой имена към този момент, арбитрите се избират чрез жребий. За тегленето на жребия се избира измежду лицата, които са били официално предложени от всяка една страна, а ако едната страна не е направила такова предложение, за тегленето на жребия се избира измежду лицата, предложени от другата страна.

7. Освен ако страните са уговорили друго, при спор, отнасящ се до глава 11 (Свързана с търговията енергетика) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, който една от страните счита за неотложен поради цялостно или частично прекъсване на транспортирането на природен газ, нефт или електроенергия между страните или опасност от такова прекъсване, се прилага процедурата за избор чрез жребий, предвидена в параграф 3 от настоящия член, без да се прибегва до първото изречение от параграф 2 от настоящия член или другите стъпки, предвидени в параграф 3 от настоящия член, като срокът по параграф 4 от настоящия член е два дни.

ЧЛЕН 250

Предварително решение за неотложност

Ако някоя от страните поиска това, в срок от десет дни от датата на своето образуване арбитражният съд се произнася с предварително решение за това дали смята случая за неотложен.

ЧЛЕН 251

Доклад на арбитражния съд

1. Арбитражният съд представя на страните междинен доклад, съдържащ неговите фактически констатации, приложимостта на съответните разпоредби и основните мотиви за всички направени от него констатации и препоръки, не по-късно от 90 дни след датата на образуване на арбитражния съд. Когато счита, че този срок не може да бъде спазен, председателят на арбитражния съд уведомява писмено страните и Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, като посочва причините за закъснението и датата, на която арбитражният съд предвижда да представи своя междинен доклад. При никакви обстоятелства междинният доклад не може да бъде представен по-късно от 120 дни след датата на образуване на арбитражния съд. Междинният доклад не е обществено достояние.

2. В срок от 14 дни от представянето на доклада всяка от страните може да подаде писмено искане до арбитражния съд за преразглеждане на конкретни аспекти от междинния доклад.
3. При неотложни случаи, включително при такива, които са свързани с нетрайни стоки или сезонни стоки или услуги, арбитражният съд полага максимални усилия, за да представи своя междинен доклад в срок от 45 дни след датата на образуване на арбитражния съд и при всички случаи — не по-късно от 60 дни след тази дата. В срок от 7 дни от представянето на междинния доклад всяка от страните може да подаде писмено искане до арбитражния съд за преразглеждане на конкретни аспекти от междинния доклад.
4. След като разгледа всички писмени коментари на страните, свързани с междинния доклад, арбитражният съд може да измени своя доклад и да проведе допълнителни проучвания, ако счита това за целесъобразно. В констатациите в окончателното решение на арбитражния съд се обсъждат в достатъчна степен доводите, представени на етапа на междинния преглед, и се дава ясен отговор на въпросите и становищата на двете страни.

5. При спор, отнасящ се до глава 11 (Свързана с търговията енергетика) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, който една от страните счита за неотложен поради цялостно или частично прекъсване на транспортирането на природен газ, нефт или електроенергия между страните или опасност от такова прекъсване, междинният доклад се представя 20 дни след датата на образуване на арбитражния съд, като всяко искане по силата на параграф 2 от настоящия член се прави в срок от пет дни от представянето на доклада в писмен вид. Арбитражният съд може също така да реши да не представя междинен доклад.

ЧЛЕН 252

Помирителна процедура при неотложни спорове по енергийни въпроси

1. При спор, отнасящ се до глава 11 (Свързана с търговията енергетика) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, който една от страните счита за неотложен поради цялостно или частично прекъсване на транспортирането на природен газ, нефт или електроенергия между страните или опасност от такова прекъсване, всяка от страните може да поиска председателят на арбитражния съд да поеме функцията на помирител във връзка с всички въпроси по спора, като отправи искане до уведомления състав.

2. Помирителят се стреми към постигането на съгласувано решение на спора или се стреми да постигне споразумение по процедурата за решаването му. Ако в срок от 15 дни от назначаването си помирителят не е успял да постигне такова споразумение, помирителят препоръчва решение на спора или процедура за неговото решаване и постановява решение относно реда и условията, които трябва да се спазват, посочвайки начална дата за това, докато не бъде решен спорът.

3. Страните и субектите под техния контрол или юрисдикция се съобразяват с препоръките относно реда и условията по параграф 2 в продължение на три месеца, считано от датата на постановяване на решението на помирителя, или до решаването на спора, в зависимост от това кое настъпи по-рано.

4. Помирителят спазва кодекса за поведение, установен в приложение XXI към настоящото споразумение.

ЧЛЕН 253

Обявяване на решението на арбитражния съд

1. Арбитражният съд обявява окончателното си решение на страните и на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, в срок от 120 дни след датата на образуване на арбитражния съд. Когато счита, че този срок не може да бъде спазен, председателят на арбитражния съд уведомява писмено страните и Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, като посочва причините за закъснението и датата, на която арбитражният съд предвижда да обяви своето решение. При никакви обстоятелства решението не може да бъде обявено по-късно от 150 дни след датата на образуване на арбитражния съд.
2. При неотложни случаи, включително при такива, които са свързани с нетрайни стоки или сезонни стоки или услуги, арбитражният съд полага максимални усилия, за да обяви своето решение в срок от 60 дни след датата на образуването си. При никакви обстоятелства решението не може да бъде обявено по-късно от 75 дни след датата на образуване на арбитражния съд.

3. При спор, отнасящ се до глава 11 (Свързана с търговията енергетика) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, който една от страните счита за неотложен поради цялостно или частично прекъсване на транспортирането на природен газ, нефт или електроенергия между страните или опасност от такова прекъсване, арбитражният съд обявява своето решение в срок от 40 дни след датата на образуването си.

ПОДРАЗДЕЛ 2

ИЗПЪЛНЕНИЕ

ЧЛЕН 254

Изпълнение на решението на арбитражния съд

Страната ответник взема необходимите мерки за незабавното и добросъвестно изпълнение на решението на арбитражния съд.

ЧЛЕН 255

Разумен срок за изпълнение

1. Ако не е възможно решението да бъде изпълнено незабавно, страните полагат усилия, за да договорят срока, в който да изпълнят решението. В такъв случай, не по-късно от 30 дни след като на страните бъде обявено решението на арбитражния съд, страната ответник уведомява страната ищец, както и Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, за срока, който ще ѝ бъде необходим за изпълнение на решението („разумен срок“).
2. Ако между страните има несъгласие по отношение на разумния срок за изпълнение на решението на арбитражния съд, в срок от 20 дни след като получи уведомлението на страната ответник по параграф 1, страната ищец подава писмено искане до първоначалния арбитражен съд за определяне на продължителността на разумния срок. За искането се уведомяват едновременно другата страна и Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“. Първоначалният арбитражен съд обявява своето решение на страните и на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“ в срок от 20 дни от датата на подаване на искането.

3. Страната ответник уведомява в писмен вид страната ищец за напредъка, постигнат от нея при изпълнение на решението на арбитражния съд, най-малко един месец преди изтичането на разумния срок.
4. Разумният срок може да бъде удължен по взаимно съгласие на страните.

ЧЛЕН 256

Преразглеждане на мерките, предприети за изпълнение на решението на арбитражния съд

1. Преди изтичането на разумния срок страната ответник уведомява страната ищец и Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, относно мерките, които е предприела за изпълнение на решението на арбитражния съд.

2. В случай на разногласие между страните относно наличието или съответствието на мярка по параграф 1, предприета с цел изпълнение на разпоредбите, посочени в член 245 от настоящото споразумение, страната ищец може да отправи писмено искане до първоначалния арбитражен съд да се произнесе по въпроса. В искането се посочва конкретната спорна мярка и се обяснява защо тази мярка не съответства на разпоредбите, посочени в член 245 от настоящото споразумение, така че да се изложи достатъчно ясно правното основание за иска. Първоначалният арбитражен съд обявява своето решение на страните и на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“ в срок от 45 дни от датата на подаване на искането.

ЧЛЕН 257

Временни средства за защита в случай на неизпълнение

1. Ако страната ответник не съобщи мярката, която е предприела, за да изпълни решението на арбитражния съд преди изтичането на разумния срок, или ако арбитражният съд постанови, че не е налице мярка за изпълнение или че мярката, съобщена съгласно член 256, параграф 1 от настоящото споразумение, е несъвместима със задълженията на страната ответник съгласно разпоредбите, посочени в член 245 от настоящото споразумение, страната ответник представя предложение за временна компенсация, ако страната ищец поиска това и след консултации с тази страна.

2. Ако страната ищец реши да не поиска предложение за временна компенсация съгласно параграф 1 от настоящия член или ако е било отправено такова искане, но не е било постигнато споразумение за компенсация в срок от 30 дни след края на разумния срок или след датата на обявяване на решението на арбитражния съд по член 256 от настоящото споразумение, в което се постановява, че не е налице мярка за изпълнение или че предприетата мярка за изпълнение е несъвместима с разпоредбите, посочени в член 245 от настоящото споразумение, страната ищец има право, след като уведоми другата страна и Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, да спре временно изпълнението на задълженията, произтичащи от разпоредбите, посочени в член 245 от настоящото споразумение, в достатъчна степен, равностойна на причиненото поради нарушението анулиране или намаляване на ползите. В уведомлението се уточнява степента, в която временно спира изпълнението на задължения. Страната ищец може да наложи временното спиране във всеки един момент след изтичането на десет дни след датата, на която страната ответник е получила уведомлението, освен ако страната ответник е поискала арбитраж съгласно параграф 4 от настоящия член.

3. При временното спиране на изпълнението на задълженията страната ищец може да избере да увеличи своите тарифни ставки до равнището, прилагано по отношение на другите членове на СТО върху обем на търговията, който се определя по такъв начин, че при умножението на обема на търговията по увеличението на тарифните ставки да се получава стойността на причиненото поради нарушението анулиране или намаляване на ползите.

4. Ако страната ответник счита, че степента на временното спиране на изпълнението на задълженията не е равностойна на причиненото поради нарушението анулиране или намаляване на ползите, тя може да отправи писмено искане до първоначалния арбитражен съд да се произнесе по въпроса. За това искане се уведомяват страната ищец и Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“ преди изтичане на десетдневния срок, посочен в параграф 2. Първоначалният арбитражен съд обявява на страните и на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“ своето решение за степента, в която временно се спира изпълнението на задължения, в срок от 30 дни от датата на подаване на искането. Изпълнението на задълженията не се спира, докато първоначалният арбитражен съд не обяви решението си, като всяко спиране трябва да е в съответствие с решението на арбитражния съд.

5. Спирането на изпълнението на задължения и компенсацията, предвидени в настоящия член, са временни и не се прилагат:

- а) след като страните постигнат взаимно приемливо решение съгласно член 262 от настоящото споразумение; или
- б) след като страните се споразумеят, че посредством мярката, за която е направено уведомление съгласно член 256, параграф 1 от настоящото споразумение, страната ответник изпълнява разпоредбите, посочени в член 245 от настоящото споразумение; или

- в) след като мярката, за която е установено, че е несъвместима с разпоредбите, посочени в член 245, е отменена или изменена така, че да бъде в съответствие с посочените разпоредби, както е предвидено в член 256, параграф 2 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 258

Средства за защита при неотложни спорове по енергийни въпроси

1. При спор, отнасящ се до глава 11 (Свързана с търговията енергетика) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, който една от страните счита за неотложен поради цялостно или частично прекъсване на транспортирането на природен газ, нефт или електроенергия между страните или опасност от такова прекъсване, се прилагат разпоредбите на настоящия член относно средствата за защита.

2. Чрез дерогация от членове 255, 256 и 257 от настоящото споразумение страната ищец може временно да спре изпълнението на задълженията, произтичащи от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, в достатъчна степен, равностойна на анулирането или намаляването на ползите, причинено от страната, която не е изпълнила решението на арбитражния съд в срок от 15 дни от неговото обявяване. Временното спиране може да породи незабавно действие. Това спиране може да продължи дотогава, докогато страната ответник изпълни решението на арбитражния съд.

3. В случай че страната ответник оспори наличието на неизпълнение или степента, в която временно се спира изпълнението на задълженията, или неизпълнението, тя може да започне производство по член 257, параграф 4 и член 259 от настоящото споразумение, което се разглежда в ускорени срокове. От страната ищец се изисква да отмени или да адаптира временното спиране на изпълнението на задължения едва след като арбитражният съд се произнесе по въпроса, като това спиране може да продължи по време на производството.

ЧЛЕН 259

Преразглеждане на мерките за изпълнение, предприети след приемането на временните средства за защита в случай на неизпълнение

1. Страната ответник уведомява страната ищец и Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, за мярката, която е предприела с цел изпълнение на решението на арбитражния съд след временното спиране на отстъпките или след прилагането на временна компенсация, в зависимост от случая. С изключение на случаите, посочени в параграф 2 от настоящия член, страната ищец слага край на временното спиране на отстъпките в срок от 30 дни след получаване на уведомлението. Когато е приложена компенсация и с изключение на случаите, посочени в параграф 2 от настоящия член, страната ответник може да преустанови прилагането на тази компенсация в срок от 30 дни след датата на своето уведомление, в което се посочва, че тя е изпълнила решението на арбитражния съд.

2. Ако в срок от 30 дни след датата на получаване на уведомлението страните не постигнат споразумение относно това дали с мярката, за която е направено уведомление, страната ответник изпълнява разпоредбите, посочени в член 245 от настоящото споразумение, страната ищец отправя писмено искане до първоначалния арбитражен съд да се произнесе по въпроса. За искането се уведомяват едновременно другата страна и Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“. Арбитражният съд обявява своето решение на страните и на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“ в срок от 45 дни от датата на подаване на искането. Ако арбитражният съд постанови, че предприетата мярка за изпълнение е в съответствие с разпоредбите, посочени в член 245 от настоящото споразумение, се слага край на временното спиране на изпълнението на задължения или се преустановява компенсацията, в зависимост от случая. Когато е уместно, страната ищец адаптира степента на временно спиране на отстъпките спрямо степента, определена от арбитражния съд.

ЧЛЕН 260

Смяна на арбитри

Ако в рамките на арбитражно производство по настоящата глава първоначалният арбитражен съд или някой от неговите членове не може да участва, оттегля се или трябва да бъде сменен, защото не отговаря на изискванията в кодекса за поведение, установен в приложение XXI към настоящото споразумение, се прилага процедурата, предвидена в член 249 от настоящото споразумение. Крайният срок за обявяване на решението на арбитражния съд се удължава с 20 дни с изключение на неотложните спорове, посочени в параграф 7 от член 249, при които крайният срок се удължава с пет дни.

ПОДРАЗДЕЛ 3

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 261

Временно спиране и прекратяване на арбитражното производство и на производството за изпълнение

При подаване на писмено искане и от двете страни арбитражният съд спира временно своята работа във всеки един момент за договорен от страните срок, чиято продължителност не надвишава 12 последователни месеца. Арбитражният съд възобновява работата си преди края на този срок при подаване на писмено искане от двете страни или в края на този срок при подаване на писмено искане от която и да е от страните. Подаващата искането страна уведомява съответно председателя или съпредседателите на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, и другата страна. Ако никоя от страните не поиска да се възобнови работата на арбитражния съд при изтичане на договорения срок за временно спиране, производството се прекратява. Временното спиране и прекратяването на работата на арбитражния съд не накърняват правата на никоя от страните в друго производство по член 269 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 262

Взаимно приемливо решение

Страните могат да стигнат по всяко време до взаимно приемливо решение на спор по дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение. Те съвместно уведомяват Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, и председателя на арбитражния съд, когато е приложимо, относно всяко такова решение. Ако за решението се изисква одобрение съгласно приложимите вътрешни процедури на едната или на другата страна, това изискване се посочва в уведомлението, а процедурата по уреждане на спора временно се спира. Ако не се изисква такова одобрение или ако е налице уведомление за завършването на такива вътрешни процедури, процедурата по уреждане на спора се прекратява.

ЧЛЕН 263

Процедурен правилник

1. Процедурите по уреждане на спорове по настоящата глава се уреждат от процедурния правилник, установен в приложение XX към настоящото споразумение, и от кодекса за поведение, установен в приложение XXI към настоящото споразумение.
2. Всяко заседание на арбитражния съд е открито, освен ако в процедурния правилник е предвидено друго.

ЧЛЕН 264

Информация и технически консултации

По искане на някоя от страните или по собствена инициатива арбитражният съд може да получи информация от всеки един източник, включително от страните по спора, ако сметне това за необходимо за арбитражното производство. Арбитражният съд има също така правото да потърси становището на експерти, когато смята това за целесъобразно.

Арбитражният съд се допитва до страните преди избора на такива експерти. Физически или юридически лица, установени на територията на някоя от страните, имат право да представят становища *amicus curiae* на арбитражния съд в съответствие с процедурния правилник. Всяка информация, получена съгласно настоящия член, се оповестява на всяка от страните и се предоставя за коментари от тяхна страна.

ЧЛЕН 265

Правила на тълкуване

Арбитражният съд тълкува разпоредбите, посочени в член 245 от настоящото споразумение, в съответствие с обичайните правила за тълкуване на международното публично право, включително правилата, кодифицирани във Виенската конвенция за правото на договорите от 1969 г. Арбитражният съд също така взема под внимание релевантните тълкувания, установени в доклади на състави и на Апелативния орган, приети от Органа на СТО за уреждане на спорове. Решенията на арбитражния съд не могат да допълват или намаляват правата и задълженията на страните, предвидени в настоящото споразумение.

ЧЛЕН 266

Решения на арбитражния съд

1. Арбитражният съд полага всички усилия за вземане на решения с консенсус. Ако не може да се стигне обаче до вземане на решение с консенсус, спорният въпрос се решава с мнозинство на гласовете. Обсъжданията на арбитражния съд са с поверителен характер и не се публикуват особени мнения.

2. Решенията на арбитражния съд се приемат безусловно от страните. Те не пораждаат никакви права или задължения за физически или юридически лица. В решенията се излагат фактическите констатации, приложимостта на съответните разпоредби, посочени в член 245 от настоящото споразумение, и основните мотиви за всички направени в тях констатации и препоръки. Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, прави обществено достояние решенията на арбитражния съд в тяхната цялост в срок от десет дни след тяхното обявяване, освен ако реши да не постъпи така, за да бъде гарантирана поверителността на информацията, определена като поверителна от страната, която я е предоставила, въз основа на нейното законодателство.

ЧЛЕН 267

Отнасяне до Съда на Европейския съюз

1. Установените в настоящия член процедури се прилагат за спорове относно тълкуването и прилагането на разпоредба от настоящото споразумение, с която на някоя от страните се налага задължение, определено чрез позоваване на разпоредба от правото на Съюза.
2. Когато в спор се повдига въпрос, свързан с тълкуването на разпоредба от правото на Съюза, посочена в параграф 1, арбитражният съд не решава въпроса, а го отнася до Съда на Европейския съюз, който се произнася по него. В такива случаи сроковете, които се прилагат за решенията на арбитражния съд, спират да текат, докато Съдът на Европейския съюз не постанови своето решение. Решението на Съда на Европейския съюз има задължителна сила за арбитражния съд.

РАЗДЕЛ 4

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 268

Списъци на арбитри

1. Не по-късно от шест месеца след влизането в сила на настоящото споразумение Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, съставя списък от най-малко 15 лица, които желаят и могат да изпълняват функцията на арбитри. Списъкът съдържа три подписа: по един подпис за всяка от страните и един подпис с лица, които не са граждани на нито една от страните и които могат да изпълняват функцията на председател на арбитражния съд. Всеки подпис съдържа най-малко пет лица. Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“ следи за това списъкът да се поддържа винаги на това равнище.
2. Арбитрите имат специализирани познания по право и международна търговия и професионален опит в тези области. Те са независими, изпълняват функциите си в качеството си на частни лица, не приемат инструкции от нито една организация или правителство, нито пък са свързани с правителството на някоя от страните, и спазват кодекса за поведение, установен в приложение XXI към настоящото споразумение.

3. Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“ може да състави допълнителни списъци от 12 лица, които имат познания и опит в специфични сектори, попадащи в приложното поле на настоящото споразумение. При условие че страните са съгласни, тези допълнителни списъци се използват за сформирането на арбитражния съд в съответствие с процедурата, посочена в член 249 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 269

Връзка със задълженията, поети в рамките на СТО

1. Използването на разпоредбите за уреждане на спорове по настоящата глава не засяга действията, предприети в рамките на СТО, включително производствата за уреждане на спорове.

2. Въпреки това, когато страна е започнала производство за уреждане на спор по отношение на определена мярка, било то съгласно настоящата глава или съгласно Споразумението за СТО, тя не може да започне производство за уреждане на спор относно същата мярка пред другия орган за решаване на спорове, докато не приключи първото производство. Освен това страните не могат да сезират и двата органа за решаване на спорове във връзка с нарушение на задължение, което е идентично съгласно двете споразумения — настоящото споразумение и Споразумението за СТО. В такъв случай след образуването на производство за уреждане на спор страните ползват избрания орган за решаване на спорове, като не ползват другия, освен ако избраният орган за решаване на спорове не може да се произнесе по иска за защита срещу нарушението на това задължение по причини от процедурен или юрисдикционен характер.

3. За целите на параграф 2 от настоящия член:

- а) производствата за уреждане на спорове съгласно Споразумението за СТО се считат за образувани, когато някоя от страните поиска сформирането на група съгласно член 6 от Договореността относно правилата и процедурите за уреждане на спорове („ДУС“), която е включена в приложение 2 към Споразумението за СТО, и се считат за приключени, когато Органът за уреждане на спорове приеме доклада на посочената група и доклада на Апелативния орган, в зависимост от случая, съгласно членове 16 и 17.14 от ДУС; и

б) производствата за уреждане на спорове по настоящата глава се считат за образувани, когато някоя от страните поиска сформирането на арбитражен съд съгласно член 248 от настоящото споразумение, и се считат за приключени, когато арбитражният съд обяви своето решение съгласно член 253 от настоящото споразумение пред страните и Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение.

4. Някоя от разпоредбите на настоящото споразумение не възпрепятства страните да привеждат в действие временното спиране на изпълнението на задължения, разрешено от Органа на СТО за уреждане на спорове. Споразумението за СТО не може да се посочва като основание за възпрепятстване на дадена страна да спира временно изпълнението на задължения по силата на настоящата глава.

ЧЛЕН 270

Срокове

1. Всички срокове, посочени в настоящата глава, включително сроковете, в които арбитражният съд обявява решението си, се изчисляват в календарни дни от деня след действието или факта, за което или който се отнасят, освен ако е определено друго.

2. Всеки срок, посочен в настоящата глава, може да бъде променен по взаимно съгласие между страните по спора. Арбитражният съд може по всяко време да предложи на страните да променят всеки срок, посочен в настоящата глава, като изложи причините за това предложение.

ГЛАВА 15

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ ОТНОСНО СБЛИЖАВАНЕТО ПО ДЯЛ IV

ЧЛЕН 271

Напредък в сближаването в свързаните с търговията области

1. За да се улесни посочената в член 419 от настоящото споразумение оценка на сближаването на законодателството на Грузия със законодателството на Съюза в свързаните с търговията области по дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, страните обсъждат редовно, и поне веднъж годишно, напредъка в процеса на сближаване в сравнение с договорените срокове, предвидени в глави 3, 4, 5, 6 и 8 от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, в рамките на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, или в рамките на някой от неговите подкомитети, сформирани по силата на настоящото споразумение.

2. По искане на Съюза и за целите на това обсъждане Грузия представя на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“ или на някой от неговите подкомитети, в зависимост от това кое е целесъобразно, писмена информация относно напредъка в сближаването и относно ефективното прилагане и изпълнение на сближеното вътрешно законодателство, свързано със съответните глави от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.
3. Грузия уведомява Съюза, когато счита, че е приключила процеса на сближаване, предвиден в някоя от посочените в параграф 1 глави.

ЧЛЕН 272

Отмяна на несъответстващото вътрешно законодателство

Като част от процеса на сближаване Грузия отменя онези разпоредби на вътрешното си законодателство или премахва онези административни практики, които не съответстват на законодателството на Съюза, което е обект на разпоредбите за сближаване по дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, или на нейното вътрешно законодателство, сближено по съответен начин със законодателството на Съюза.

ЧЛЕН 273

Оценка на сближаването в свързаните с търговията области

1. Посочената в дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение оценка на сближаването, която извършва Съюзът, започва, след като Грузия уведоми Съюза съгласно член 271, параграф 3 от настоящото споразумение, освен ако е предвидено друго в глави 4 и 8 от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.
2. Съюзът преценява дали законодателството на Грузия е сближено със законодателството на Съюза и дали се прилага и изпълнява ефективно. Грузия предоставя на Съюза цялата информация, необходима за извършване на оценката, на език, който се определя по взаимно съгласие.
3. При оценката по параграф 2, която се извършва от Съюза, се вземат под внимание наличието и функционирането на съответната инфраструктура, органи и процедури в Грузия, които са необходими за ефективното прилагане и изпълнение на законодателството на Грузия.

4. При оценката по параграф 2, която се извършва от Съюза, се взема под внимание наличието на всички разпоредби на вътрешното законодателство или административни практики, които не съответстват на законодателството на Съюза, което е обект на разпоредбите за сближаване по дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, или на вътрешното законодателство, сближено по съответен начин със законодателството на Съюза.

5. Съюзът уведомява Грузия за резултатите от своята оценка в срок, който следва да се определи съгласно член 276, параграф 1 от настоящото споразумение, освен ако е предвидено друго. Страните могат да обсъждат оценката в рамките на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, или в рамките на съответните негови подкомитети, в съответствие с член 419, параграф 4 от настоящото споразумение, освен ако е предвидено друго.

ЧЛЕН 274

Промени, имащи отношение към сближаването

1. Грузия осигурява ефективното прилагане на вътрешното законодателство, сближено съгласно дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, и предприема всички необходими действия, за да отрази промените, настъпили в законодателството на Съюза, в своето вътрешно законодателство, в съответствие с член 418 от настоящото споразумение.

2. Съюзът уведомява Грузия за всички окончателни предложения на Комисията за приемане или изменение на законодателни актове на Съюза, имащи отношение към задълженията за сближаване, които Грузия има съгласно дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.
3. Грузия уведомява Съюза за действия, включително за законодателни предложения и административни практики, които могат да засегнат изпълнението на нейните задължения за сближаване съгласно дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.
4. Ако е подадено искане, страните обсъждат последствията от всички предложения или действия, посочени в параграфи 2 и 3, за законодателството на Грузия или за изпълнението на задълженията съгласно дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.
5. Ако след извършването на оценката по член 273 от настоящото споразумение Грузия внесе изменения в своето вътрешно законодателство, за да отрази промените при сближаването по глави 3, 4, 5, 6 и 8 от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, Съюзът извършва нова оценка съгласно член 273 от настоящото споразумение. Ако Грузия предприеме всякакво друго действие, което може да има последствия за прилагането и изпълнението на сближеното вътрешно законодателство, Съюзът може да извърши нова оценка съгласно член 273 от настоящото споразумение.

6. В случай че обстоятелствата го налагат, определени ползи, предоставени от Съюза въз основа на оценката, че законодателството на Грузия е сближено със законодателството на Съюза и че се прилага и изпълнява ефективно, могат временно да бъдат спрени, ако Грузия не сближи своето вътрешно законодателство, така че да отрази промените в дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, засягащи сближаването, ако при посочената в параграф 5 от настоящия член оценка се установи, че законодателството на Грузия вече не е сближено с това на Съюза, или ако Съветът за асоцииране не вземе решение за актуализация на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение в съответствие с промените в законодателството на Съюза.

7. Ако Съюзът възнамерява да приведе в действие такова временно спиране, той уведомява Грузия незабавно. Грузия може да отнесе въпроса до Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, в срок от три месеца след уведомлението, като изложи мотивите писмено. Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“ обсъжда въпроса в срок от три месеца, след като е бил сезиран. Ако въпросът не бъде отнесен до Комитета за асоцииране в състав „Търговия“ или ако не може да бъде разрешен от този комитет в срок от три месеца, след като е бил сезиран, Съюзът може да приведе в действие временното спиране на ползите. Временното спиране на ползите се отменя незабавно, ако Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“ впоследствие разреши въпроса.

ЧЛЕН 275

Обмен на информация

Обменът на информация във връзка със сближаването по дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение се осъществява посредством звената за контакт, установени в член 222, параграф 1 от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 276

Общи разпоредби

1. Комитетът за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, приема процедури, чрез които да се улесни оценката на сближаването и да се осигури ефективният обмен на информация, отнасяща се до сближаването, включително сроковете за оценката и формата, съдържанието и езика на информацията, която се обменя.

2. Всяко позоваване на конкретен акт на Съюза в дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение обхваща измененията, допълненията и мерките за замяна, публикувани в *Официален вестник на Европейския съюз* преди 29 ноември 2013 г.
3. Разпоредбите в глави 3, 4, 5, 6 и 8 от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение имат преимуществена сила пред установените в настоящата глава разпоредби в случай на противоречие.
4. Исковете относно нарушение на разпоредбите на настоящата глава не се разглеждат съгласно глава 14 (Уреждане на спорове) от дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.

ДЯЛ V

ИКОНОМИЧЕСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО

ГЛАВА 1

ИКОНОМИЧЕСКИ ДИАЛОГ

ЧЛЕН 277

1. ЕС и Грузия улесняват процеса на икономическа реформа, като подобряват разбирането на основополагащите елементи на своите икономики и формулирането и изпълнението на икономическите политики.
2. Грузия полага усилия да създаде функционираща пазарна икономика и да сближи постепенно нормативната си уредба в икономическата и финансовата сфера с тази на ЕС, като същевременно гарантира надеждни макроикономически политики.

ЧЛЕН 278

За тази цел страните се споразумяват да провеждат редовен диалог по икономически теми, насочен към следното:

- а) обмен на информация относно макроикономическите тенденции и политики, както и относно структурните реформи, включително стратегиите за икономическо развитие;
- б) обмен на експертен опит и най-добри практики в области като публичните финанси, рамката на паричната политика и рамката на политиката по отношение на обменните курсове, политиката за финансовия сектор и икономическата статистика;
- в) обмен на информация и опит в областта на регионалната икономическа интеграция, включително функционирането на Европейския икономически и паричен съюз;
- г) преглед на двустранното сътрудничество в сферата на икономиката, финансите и статистиката.

ГЛАВА 2

УПРАВЛЕНИЕ НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ И ФИНАНСОВ КОНТРОЛ

ЧЛЕН 279

Страните си сътрудничат в областта на вътрешния финансов контрол в публичния сектор (Public Internal Financial Control — PIFC) и на външния одит със следните цели:

- а) доразвиване и прилагане на системата за PIFC въз основа на принципа на управленска отчетност, както и включване на функционално независима функция за вътрешен одит в целия публичен сектор, посредством хармонизиране с общоприетите международни стандарти и методологии и с добрите практики на ЕС въз основа на документа за политиката за PIFC, одобрен от правителството на Грузия;
- б) разглеждане в документа за политиката за PIFC на въпроса дали и при какви условия може да бъде въведена система за финансови инспекции, в който случай тази функция ще се осъществява въз основа на жалби и ще допълва, но няма да дублира функцията за вътрешен одит;

- в) ефективно сътрудничество между участниците, определени в документа за политиката за PIFC, с цел насърчаване на развитието на управлението;
- г) подпомагане на Централното звено за хармонизиране за PIFC и засилване на неговите компетенции;
- д) допълнително укрепване на Държавната одитна служба на Грузия като върховна одитна институция на Грузия, що се отнася до нейната независимост, организационния и одитния ѝ капацитет, финансовите и човешките ѝ ресурси и прилагането от нейна страна на международно приетите стандарти за външен одит (ИНТОСАЙ); и
- е) обмен на информация, опит и добри практики чрез, наред с друго, обмен на персонал и съвместни обучения в тези сфери.

ГЛАВА 3

ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ

ЧЛЕН 280

Страните си сътрудничат за постигането на по-добро управление в областта на данъчното облагане с цел по-нататъшно подобряване на икономическите отношения, търговията, инвестициите и лоялната конкуренция.

ЧЛЕН 281

Съгласно посоченото в член 280 от настоящото споразумение страните признават и се ангажират с прилагането на принципите на добро управление в областта на данъчното облагане, т.е. принципите на прозрачност, обмен на информация и лоялна данъчна конкуренция, приети от държавите членки на равнище ЕС. За тази цел и без да се засягат областите на компетентност на ЕС и на държавите членки, страните ще работят за подобряване на международното сътрудничество в областта на данъчното облагане, за улесняване събираемостта на законно дължимите данъчни постъпления и за разработването на мерки за ефективното прилагане на посочените по-горе принципи.

ЧЛЕН 282

Страните усъвършенстват и укрепват и своето сътрудничество, насочено към развитието на данъчната система и администрация на Грузия, включително към подобряването на събираемостта и капацитета за контрол, осигуряват ефективно събиране на данъците и засилват борбата с данъчните измами и избягването на данъци. Страните се стремят да засилят сътрудничеството и обмена на опит в борбата с данъчните измами, и по-специално верижните измами.

ЧЛЕН 283

Страните развиват своето сътрудничество и хармонизират политиките за противодействие на измамите и контрабандата на акцизни стоки и за борба с тях. Това сътрудничество ще включва, *inter alia*, постепенното сближаване на акцизните ставки за тютюневите изделия, доколкото това е възможно, като се отчитат ограниченията в регионален контекст и в съответствие с Рамковата конвенция за контрол на тютюна на Световната здравна организация. За тази цел страните ще се стремят да засилят своето сътрудничество в рамките на регионалния контекст.

ЧЛЕН 284

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог.

ЧЛЕН 285

Грузия ще сближи своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XXII към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 4

СТАТИСТИКА

ЧЛЕН 286

Страните развиват и засилват своето сътрудничество по статистически въпроси, с което допринасят за постигането на дългосрочната цел да се предоставят навременни, международно съпоставими и надеждни статистически данни. Очаква се една устойчива, ефикасна и професионално независима национална статистическа система да произвежда информация от значение за гражданите, предприятията и вземащите решения в Грузия и в ЕС, позволявайки им да вземат информирани решения въз основа на тази информация. Националната статистическа система следва да спазва основополагащите принципи на официалната статистика, приети от ООН, като взема предвид достиженията на правото на ЕС в областта на статистиката, включително Кодекса на европейската статистическа практика, с цел привеждане на националната статистическа система в съответствие с европейските норми и стандарти.

ЧЛЕН 287

Сътрудничеството цели:

- а) допълнително укрепване на капацитета на националната статистическа система с акцент върху солидното правно основание, изготвянето на подходящи данни и метаданни, политиката за разпространение и лесната употреба, като се вземат под внимание различните групи ползватели, и по-специално публичния и частния сектор, академичната общност и други ползватели;
- б) постепенно привеждане на статистическата система на Грузия в съответствие с Европейската статистическа система;
- в) усъвършенстване на предоставянето на ЕС на данни, като се взема предвид прилагането на съответните международни и европейски методологии, включително на класификациите;
- г) укрепване на професионалния и управленския капацитет на служителите в Грузия, работещи в сферата на статистиката, с цел улесняване на прилагането на европейските статистически стандарти и подпомагане на развитието на статистическата система на Грузия;

- д) обмен на опит между страните относно развитието на ноу-хау в областта на статистиката; и
- е) насърчаване на цялостното управление на качеството на всички процеси за изготвяне на статистическа информация и нейното разпространение.

ЧЛЕН 288

Страните си сътрудничат в рамките на Европейската статистическа система, в която Евростат е европейският статистически орган. При сътрудничеството се набляга на следните области:

- а) макроикономическата статистика, включително националните сметки, статистиката за външната търговия, статистиката за платежния баланс и статистиката за преките чуждестранни инвестиции;
- б) демографската статистика, в това число преброяванията, и социалната статистика;
- в) статистиката за селското стопанство, в това число селскостопанските преброявания, и статистиката за околната среда;
- г) статистиката за стопанските дейности, в това число регистрите на предприятията, и използването на административни източници за статистически цели;

- д) статистиката за енергетиката, включително енергийните баланси;
 - е) регионалната статистика;
 - ж) хоризонталните дейности, включително статистическите класификации, управлението на качеството, обучението, разпространението, използването на съвременни информационни технологии; и
- з) други приложими области.

ЧЛЕН 289

Наред с друго страните обменят информация и експертен опит и развиват своето сътрудничество, като вземат предвид вече натрупания опит при реформирането на статистическата система, чието прилагане е започнало в рамките на различните програми за подпомагане. Усилията се насочват към по-нататъшното привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на статистиката въз основа на националната стратегия за развитието на статистическата система на Грузия и като се отчита развитието на Европейската статистическа система. Акцентът в процеса на изготвяне на статистически данни се поставя върху по-нататъшното развитие на извадковите изследвания и използването на административни записи, като се отчита необходимостта от намаляване на тежестта за респондентите. Данните трябва да са релевантни за определянето и проследяването на политиките в основни области на социалния и икономическия живот.

ЧЛЕН 290

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, се провежда редовен диалог. Доколкото е възможно, Грузия следва да може да участва в предприятиите в рамките на Европейската статистическа система дейности, включително в обучението.

ЧЛЕН 291

Постепенното сближаване на законодателството на Грузия, когато е целесъобразно и приложимо, с достиженията на правото на ЕС в областта на статистиката се извършва в съответствие с ежегодно актуализирания Справочник на статистическите изисквания, който страните приемат за приложение към настоящото споразумение (приложение XXIII).

ДЯЛ VI

ДРУГИ ПОЛИТИКИ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

ГЛАВА 1

ТРАНСПОРТ

ЧЛЕН 292

Страните:

- а) разширяват и укрепват своето сътрудничество в областта на транспорта, за да допринесат за развитието на устойчиви транспортни системи;
- б) насърчават ефикасните, безопасни и сигурни транспортни операции, както и интермодалността и оперативната съвместимост на транспортните системи; и
- в) полагат усилия да подобрят основните транспортни връзки между своите територии.

ЧЛЕН 293

Това сътрудничество обхваща, наред с друго, следните области:

- а) изготвянето на устойчива национална транспортна политика, обхващаща всички видове транспорт, по-специално с цел осигуряване на екологосъобразни, ефикасни, безопасни и сигурни транспортни системи и насърчаване на интегрирането на тези свързани с транспорта аспекти в други области на политиката;
- б) изготвянето на секторни стратегии с оглед на националната транспортна политика, включително правни изисквания за осъвременяване на техническото оборудване и транспортните флотилии, за да отговарят на международните стандарти, определени в приложения XXIV и XV към настоящото споразумение, за шосейния и железопътния транспорт, въздухоплаването, морския транспорт и интермодалността, включително графици и етапи на изпълнението, административни отговорности, както и планове за финансиране;
- в) подсилването на инфраструктурната политика, за да се подобрят идентифицирането и оценяването на инфраструктурните проекти за различните видове транспорт;
- г) изработването на политики за финансиране, съсредоточени върху поддръжката, капацитетните ограничения и липсващите звена на инфраструктурата, както и активирането и насърчаването на участието на частния сектор в транспортни проекти;

- д) присъединяването към съответните международни транспортни организации и споразумения, включително процедури за гарантиране на стриктното изпълнение и ефективното прилагане на международните споразумения и конвенции в областта на транспорта;
- е) научно-техническото сътрудничество и обмена на информация за разработването и усъвършенстването на технологиите в областта на транспорта, като например интелигентните транспортни системи; и
- ж) насърчаването на използването на интелигентни транспортни системи и информационни технологии при управлението и експлоатацията на всички релевантни видове транспорт, както и подкрепянето на интермодалността и сътрудничеството при използването на космическите системи и търговските приложения за улесняване на транспорта.

ЧЛЕН 294

1. Сътрудничеството цели също така подобряването на движението на пътници и стоки и повишаването на плавността на транспортните потоци между Грузия, ЕС и третите държави в региона, като се отстранят административните, техническите и други пречки, като се подобрят транспортните мрежи и като се осъвремени инфраструктурата, по-специално по основните мрежи, свързващи страните. Това сътрудничество включва дейности за улесняване на преминаванията през граница.

2. Сътрудничеството включва обмен на информация и съвместни дейности:
- а) на регионално равнище, по-специално като се отчита и интегрира напредъкът, постигнат в рамките на различните договорености за регионално сътрудничество в областта на транспорта като дискуссионната група по въпросите на транспорта в рамките на Източното партньорство, транспортния коридор Европа – Кавказ – Азия (TRACECA), Процеса от Баку и други инициативи в областта на транспорта;
 - б) на международно равнище, включително по отношение на международните транспортни организации и международните споразумения и конвенции, ратифицирани от страните; и
 - в) в рамките на различните транспортни агенции на ЕС.

ЧЛЕН 295

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог.

ЧЛЕН 296

Грузия сближава своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложения XXIV и XV-Г към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на тези приложения.

ГЛАВА 2

СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА

ЧЛЕН 297

Сътрудничеството следва да се основава на принципите на партньорство, взаимен интерес, прозрачност и предсказуемост и е насочено към постигане на пазарна интеграция и регулаторно сближаване в енергийния сектор, като се взема под внимание необходимостта от гарантиране на достъпа до сигурна и екологично чиста енергия на достъпни цени.

ЧЛЕН 298

Сътрудничеството следва да обхваща, наред с друго, следните области:

- а) стратегиите и политиките в областта на енергетиката;
- б) развитие на конкурентоспособни, прозрачни и ефикасни енергийни пазари, в които се допуска недискриминационен достъп на трети страни до мрежите и потребителите в съответствие със стандартите на ЕС, включително изготвяне на релевантната регулаторна рамка, в зависимост от нуждите;
- в) сътрудничество по регионалните енергийни въпроси и евентуалното присъединяване на Грузия към Договора за Енергийна общност, по отношение на който понастоящем Грузия има статут на наблюдател;
- г) изграждане на привлекателна и стабилна инвестиционна среда чрез осигуряване на необходимите институционални, правни, данъчни и други условия;
- д) енергийни инфраструктури от общ интерес, с цел диверсифициране на енергийните източници, доставчици и маршрути за транспортиране по икономичен и екологосъобразен начин;

- е) повишаване на сигурността на енергийните доставки, задълбочаване на пазарната интеграция и постепенно регулаторно сближаване по отношение на ключови елементи от достиженията на правото на ЕС;
- ж) подобряване и укрепване на дългосрочната стабилност и сигурност на търговията с енергия, транзита и транспортирането на енергия, както и на политиките на ценообразуване, включително обща разходно ориентирана система за пренос на енергийни ресурси, при взаимно изгодни и недискриминационни условия в съответствие с международните разпоредби, включително с Договора за Енергийната харта;
- з) насърчаване на енергийната ефективност и енергоспестяването по икономичен и екологосъобразен начин;
- и) развитие и подпомагане на енергията от възобновяеми източници с основен акцент върху водните ресурси и насърчаване на двустранната и регионалната интеграция в тази сфера;
- й) научно и техническо сътрудничество и обмен на информация за развитието и усъвършенстването на технологиите за производство, транспортиране, доставка и крайно потребление на енергия с особен акцент върху енергийно ефективните и екологично чисти технологии; и

- к) сътрудничество в областта на ядрената безопасност, сигурността и радиационната защита, в съответствие с принципите и стандартите на Международната агенция за атомна енергия (МААЕ) и приложимите международни договори и конвенции, сключени в рамките на МААЕ, както и в съответствие с Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия, когато това е приложимо.

ЧЛЕН 299

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог.

ЧЛЕН 300

Грузия ще сближи своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XXV към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 3

ОКОЛНА СРЕДА

ЧЛЕН 301

Страните развиват и засилват своето сътрудничество по въпросите на околната среда, с което допринасят за изпълнението на дългосрочната цел да се постигнат устойчиво развитие и екологична икономика. Очаква се, че засиленото опазване на околната среда ще бъде от полза за гражданите и предприятията в Грузия и в ЕС, включително благодарение на подобряването на общественото здраве, опазването на природните ресурси, повишаването на икономическата и екологичната ефикасност, както и използването на съвременни, по-чисти технологии, спомагащи за постигането на по-устойчиви производствени модели.

Сътрудничеството се осъществява, като се вземат предвид интересите на страните въз основа на принципа на равнопоставеност и взаимна полза, както и като се отчитат съществуващата взаимозависимост между страните в областта на опазването на околната среда и многостранните споразумения в тази сфера.

ЧЛЕН 302

1. Сътрудничеството има за цел съхраняването, опазването, подобряването и възстановяването на качеството на околната среда, опазването на здравето на човека, устойчивото използване на природните ресурси и насърчаването на мерки на международно равнище за справяне с регионални или глобални екологични проблеми, включително в областта на:
 - а) управлението в областта на околната среда и хоризонталните въпроси, включително стратегическото планиране, оценката на въздействието върху околната среда и стратегическата оценка на околната среда, образованието и обучението, системите за мониторинг и за информация във връзка с околната среда, инспекцията и правоприлагането, екологичната отговорност, борбата с престъпността в областта на околната среда, трансграничното сътрудничество, публичния достъп до информация за околната среда, процесите на вземане на решения и ефективните административни и съдебни процедури за преразглеждане;
 - б) качеството на атмосферния въздух;
 - в) управлението на качеството на водите и управлението на водните ресурси, включително управлението на риска от наводнения, недостига на вода и сушите, както и морската околна среда;

- г) управлението на отпадъците;
 - д) опазването на природата, включително на горите, и опазването на биологичното разнообразие;
 - е) промишленото замърсяване и свързаните с промишлеността опасности; и
 - ж) управлението на химикалите.
2. Сътрудничеството е насочено и към интегрирането на въпросите на околната среда в области на политиката, различни от политиката за околната среда.

ЧЛЕН 303

Страните обменят *inter alia* информация и експертен опит. Те си сътрудничат на двустранно и регионално равнище, включително посредством съществуващите структури за сътрудничество в Южен Кавказ, а също и на международно равнище, особено с оглед на многостранните споразумения в областта на околната среда, ратифицирани от страните, като си сътрудничат и в рамките на съответните агенции, ако е целесъобразно.

ЧЛЕН 304

1. Сътрудничеството обхваща, *inter alia*, следните цели:
 - а) изготвяне на национален план за действие за околната среда (НПДОС), в който са обхванати цялостните национални и секторни стратегически насоки за околната среда в Грузия, както и институционалните и административните въпроси;
 - б) насърчаване на интегрирането на въпросите на околната среда в други области на политиката; и
 - в) определяне на необходимите човешки и финансови ресурси.
2. НПДОС ще бъде периодично актуализиран и ще се приема в съответствие със законодателството на Грузия.

ЧЛЕН 305

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог.

ЧЛЕН 306

Грузия ще сближи своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XXVI към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 4

ДЕЙСТВИЯ ПО КЛИМАТА

ЧЛЕН 307

Страните развиват и укрепват своето сътрудничество в областта на борбата с изменението на климата. Сътрудничеството се осъществява, като се вземат предвид интересите на страните въз основа на принципа на равнопоставеност и взаимна полза, както и като се отчита съществуващата взаимозависимост между двустранните и многостранните ангажменти в тази област.

ЧЛЕН 308

Сътрудничеството е насочено към смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, както и към насърчаване на мерките на международно равнище, включително в следните области:

- а) смекчаване на последиците от изменението на климата;
- б) адаптиране към последиците от изменението на климата;
- в) търговия с въглеродни емисии;
- г) научни изследвания и развойна дейност в областта на безопасните и устойчиви нисковъглеродни технологии и технологии за адаптиране, както и демонстрации, внедряване и разпространение на тези технологии; и
- д) интегриране на аспектите на климата в секторните политики.

ЧЛЕН 309

Страните обменят *inter alia* информация и експертен опит, осъществяват съвместни научноизследователски дейности и обменят информация относно по-чисти технологии, осъществяват съвместни дейности на регионално и международно равнище, включително с оглед на многостранните споразумения в областта на околната среда, ратифицирани от страните, както и съвместни дейности в рамките на съответните агенции, ако е целесъобразно. Страните отделят специално внимание на трансграничните въпроси и на регионалното сътрудничество.

ЧЛЕН 310

Въз основа на общите интереси сътрудничеството обхваща, *inter alia*, изготвянето и изпълнението на:

- а) национален план за действие за адаптиране;
- б) стратегия за развитие с ниски въглеродни емисии, включително подходящи действия за смекчаване на национално равнище;

- в) мерки за насърчаване на трансфера на технологии въз основа на оценка на технологичните нужди;
- г) мерки, свързани с веществата, разрушаващи озоновия слой, и с флуорираните парникови газове.

ЧЛЕН 311

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог.

ЧЛЕН 312

Грузия ще сближи своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XXVII към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 5

ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ПРОМИШЛЕННОСТТА И ПРЕДПРИЯТИЯТА И МИННО ДЕЛО

ЧЛЕН 313

Страните развиват и укрепват своето сътрудничество по линия на политиката в областта на промишлеността и предприятията, с което подобряват бизнес средата за всички икономически оператори, но придават особено значение на малките и средните предприятия (МСП), така както са определени съответно в законодателството на ЕС и в това на Грузия. Засиленото сътрудничество следва да доведе до усъвършенстване на административната и регулаторната уредба за предприятията на ЕС и за предприятията на Грузия, упражняващи дейност в ЕС и в Грузия, и следва да се основава на политиките на ЕС в областта на МСП и промишлеността, като се вземат предвид международно признатите принципи и практики в тази област.

ЧЛЕН 314

За постигането на тези цели страните си сътрудничат с цел:

- а) изпълнение на политики за развитието на МСП, основани на принципите на Small Business Act, и контрол на процеса на изпълнение посредством редовен диалог. Това сътрудничество ще се съсредоточи и върху микропредприятията и занаятчийските предприятия, които са изключително важни както за икономиката на ЕС, така и за икономиката на Грузия;
- б) създаване на по-добри рамкови условия посредством обмена на информация и добри практики, с което се допринася за повишаването на конкурентоспособността. Това сътрудничество ще включва управлението на структурните въпроси (преструктурирането), като например околната среда и енергетиката;
- в) опростяване и рационализиране на нормативните разпоредби и регулаторната практика със специален акцент върху обмена на добри практики, свързани с регулаторните техники, включително принципите на ЕС;

- г) насърчаване на развитието на политиката в областта на иновациите посредством обмена на информация и добри практики относно комерсиализацията на научните изследвания и развойната дейност (включително инструментите за подкрепа за новосъздадени технологични предприятия, развитието на клъстери и достъпа до финансиране);
- д) насърчаване на по-големите контакти между предприятията на ЕС и предприятията на Грузия и между тези предприятия и органите на ЕС и на Грузия;
- е) насърчаване на дейностите за стимулиране на износа между ЕС и Грузия;
- ж) улесняване на модернизирането и реструктурирането на промишлеността на ЕС и тази на Грузия в определени отрасли, когато е целесъобразно;
- з) развиване и укрепване на сътрудничеството в областта на минната промишленост и производството на суровини с цел да се насърчат взаимното разбиране, подобряването на бизнес средата, обменът на информация и сътрудничеството в областта на несвързания с енергетиката минодобив, и по-специално на добива на метални руди и индустриални минерали. Обменът на информация ще обхваща новостите в сектора на минодобива и суровините, търговията със суровини, най-добрите практики във връзка с устойчивото развитие на минната промишленост, както и обучението, уменията и безопасността и здравето.

ЧЛЕН 315

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог. В него ще участват също представители на предприятията на ЕС и на предприятията на Грузия.

ГЛАВА 6

ДРУЖЕСТВЕНО ПРАВО, СЧЕТОВОДСТВО И ОДИТ И КОРПОРАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ

ЧЛЕН 316

Като признават значението на съществуването на ефективен набор от правила и практики в областта на дружественото право, корпоративното управление, счетоводството и одита за изграждането на напълно функционираща пазарна икономика и за стимулиране на търговията, страните се споразумяват да си сътрудничат за следното:

- а) защитата на акционерите, кредиторите и другите заинтересовани страни в съответствие с разпоредбите на ЕС в тази област;

- б) прилагането на съответните международни стандарти на национално равнище и постепенното сближаване с разпоредбите на ЕС в областта на счетоводството и одита;
- в) по-нататъшното развитие на политиката в областта на корпоративното управление в съответствие с международните стандарти, както и постепенното сближаване с разпоредбите и препоръките на ЕС в тази област.

ЧЛЕН 317

Страните ще се стремят да споделят информация и експертен опит относно съществуващите системи и съответните новости в развитието на тези области. Освен това страните ще полагат усилия за осигуряване на ефективен обмен на информация между търговските регистри на държавите — членки на ЕС, и националния регистър на дружествата на Грузия.

ЧЛЕН 318

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог.

ЧЛЕН 319

Грузия ще сближи своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XXVIII към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 7

ФИНАНСОВИ УСЛУГИ

ЧЛЕН 320

Като признават значението на съществуването на ефективен набор от правила и практики в областта на финансовите услуги с цел изграждане на напълно функционираща пазарна икономика и насърчаване на търговските обмени между двете страни, страните се споразумяват да си сътрудничат в областта на финансовите услуги съобразно следните цели:

- а) подпомагане на процеса на адаптиране на разпоредбите за финансовите услуги към нуждите на една отворена пазарна икономика;

- б) гарантиране на ефективна и адекватна защита за инвеститорите и другите потребители на финансови услуги;
- в) гарантиране на стабилността и интегритета на финансовата система на Грузия в нейната цялост;
- г) насърчаване на сътрудничеството между различните участници във финансовата система, включително регулаторите и надзорниците; и
- д) гарантиране на независим и ефективен надзор.

ЧЛЕН 321

1. Страните насърчават сътрудничеството между съответните регулаторни и надзорни органи, включително обмена на информация, споделянето на експертен опит за финансовите пазари и други подобни мерки.
2. Специално внимание се обръща на развитието на административния капацитет на тези органи, включително чрез обмен на служители и съвместни обучения.

ЧЛЕН 322

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог.

ЧЛЕН 323

Грузия ще сближи своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XV-А към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 8

СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЩЕСТВО

ЧЛЕН 324

Страните насърчават своето сътрудничество за развитието на информационното общество в полза на гражданите и предприятията посредством масовото наличие на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) и посредством по-добро качество на услугите на достъпни цени. Това сътрудничество следва да бъде насочено към улесняването на достъпа до пазарите на електронни съобщителни услуги и към стимулирането на конкуренцията и инвестициите в сектора.

ЧЛЕН 325

Сътрудничеството ще обхване, *inter alia*, следните цели:

- а) обмен на информация и най-добри практики във връзка с изпълнението на националните инициативи за информационното общество, включително, наред с друго, инициативите за насърчаване на ширококоловия достъп, за подобряване на мрежовата сигурност и за развитие на публичните услуги онлайн; и
- б) обмен на информация, най-добри практики и опит за насърчаване на изготвянето на всеобхватна регулаторна рамка за електронните комуникации, и по-специално за укрепване на административния капацитет на националния независим регулатор, за стимулиране на по-доброто използване на ресурсите от радиочестотния спектър и за насърчаване на оперативната съвместимост на мрежите в Грузия и между мрежите в Грузия и тези в ЕС.

ЧЛЕН 326

Страните насърчават сътрудничеството между националните регулатори в областта на електронните комуникации в ЕС и в Грузия.

ЧЛЕН 327

Грузия ще сближи своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XV-Б към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 9

ТУРИЗЪМ

ЧЛЕН 328

Страните си сътрудничат в областта на туризма с цел засилване на развиването на конкурентоспособен и устойчив туристически сектор в качеството му на източник на икономически растеж, създаване на възможности, трудова заетост и международен обмен.

ЧЛЕН 329

Сътрудничеството на двустранно и европейско равнище се основава на следните принципи:

- а) зачитането на интегритета и интересите на местните общности, и по-специално в селските райони, при вземане под внимание на местните нужди и приоритети, свързани с развитието;
- б) значението на културното наследство; и
- в) положителното взаимодействие между туризма и съхраняването на околната среда.

ЧЛЕН 330

Сътрудничеството се съсредоточава върху следните теми:

- а) обмен на информация, най-добри практики, опит и ноу-хау;
- б) поддържане на партньорството между публичните интереси, частните интереси и интересите на общността, за да се гарантира устойчивото развитие на туризма;

- в) насърчаване и разработване на туристически потоци, продукти и пазари, инфраструктура, човешки ресурси и институционални структури;
- г) изготвяне и изпълнение на ефикасни политики;
- д) обучения и изграждане на капацитет в областта на туризма с цел повишаване на стандартите за обслужване; и
- е) развитие и популяризиране на, *inter alia*, развивания от местното население туризъм.

ЧЛЕН 331

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог.

ГЛАВА 10

ЗЕМЕДЕЛИЕ И РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЧЛЕН 332

Страните си сътрудничат с цел насърчаване на развитието на земеделието и на селските райони, и по-специално чрез постепенното сближаване на политиките и законодателството.

ЧЛЕН 333

Сътрудничеството между страните в сферата на земеделието и развитието на селските райони обхваща, наред с друго, следните области:

- а) улесняване на взаимното разбиране на политиките за развитие на земеделието и на селските райони;
- б) укрепване на административния капацитет на централно и местно равнище за планиране, оценяване, изпълнение и прилагане на политиките в съответствие със законодателството и най-добрите практики на ЕС;

- в) насърчаване на модернизирането и устойчивостта на селскостопанското производство;
- г) споделяне на знания и най-добри практики за политиките за развитие на селските райони, за да се насърчи икономическото благоденствие на селските общности;
- д) подобряване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор и на ефикасността и прозрачността за всички заинтересовани страни на пазарите;
- е) насърчаване на политиките по качеството и на техните механизми за контрол, включително географските означения и биологичното земеделие;
- ж) винопроизводството и селския туризъм;
- з) разпространяване на знания и насърчаване на обучението на селскостопанските производители; и
- и) полагане на усилия за хармонизиране на въпросите, разглеждани в рамките на международни организации, в които членуват и двете страни.

ЧЛЕН 334

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог.

ГЛАВА 11

УПРАВЛЕНИЕ НА РИБАРСТВОТО И МОРСКОТО ДЕЛО

РАЗДЕЛ 1

ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА РИБАРСТВОТО

ЧЛЕН 335

1. Страните си сътрудничат в следните области от взаимна полза и от взаимен интерес в сектора на рибарството, включително опазването и управлението на живите водни ресурси, инспекцията и контрола, събирането на данни и борбата с незаконния, недеклариран и нерегулиран риболов, дефиниран в Международния план за действие на ФАО от 2001 г., с цел предотвратяване, възпиране и премахване на незаконния, недеклариран и нерегулиран риболов.
2. Това сътрудничество ще е съобразено с международните задължения на страните относно управлението и опазването на живите водни ресурси.

ЧЛЕН 336

Страните предприемат съвместни действия, обменят информация и взаимно си оказват подкрепа за насърчаване на:

- а) доброто управление и най-добрите практики в управлението на рибарството, за да се гарантират опазването и управлението на рибните запаси по устойчив начин и въз основа на принципа на екосистемния подход;
- б) отговорния риболов и управление на рибарството, съответстващо на принципите на устойчивото развитие, за да се опазят рибните запаси и екосистемите в добро състояние; и
- в) регионалното сътрудничество, включително посредством регионалните организации за управление на рибарството, ако е целесъобразно.

ЧЛЕН 337

С препращане към член 336 от настоящото споразумение и като отчитат най-добрите научни съвети, страните укрепват сътрудничеството и координацията на своите дейности в сферата на управлението и опазването на живите водни ресурси в Черно море. И двете страни ще насърчават регионалното сътрудничество в района на Черно море и отношенията с компетентните регионални организации за управление на рибарството, ако е целесъобразно.

ЧЛЕН 338

Страните ще подкрепят инициативи, като взаимния обмен на опит и предоставянето на помощ, за да се гарантира изпълнението на политика за устойчиво рибарство, основана на достиженията на правото на ЕС и приоритетните области от интерес за страните в тази сфера, включително:

- а) управлението на живите водни ресурси, риболовното усилие и техническите мерки;

- б) инспекциите и контрола на риболовните дейности чрез използване на необходимото оборудване за наблюдение, включително електронни устройства за наблюдение и средства за проследяване, както и чрез осигуряване на приложимо законодателство и механизми за контрол;
- в) хармонизираното събиране на съвместими данни за улова, разтоварването и флота и биологични и икономически данни;
- г) управлението на риболовния капацитет, включително регистър на флота, обхващащ регистър на функциониращия флот;
- д) ефикасността на пазарите, по-специално чрез стимулиране на организациите на производителите, предоставяне на информация на потребителите и пазарни стандарти и възможност за проследяване; и
- е) изготвянето на структурна политика за рибарския сектор, осигуряваща устойчивост в икономически, екологичен и социален план.

РАЗДЕЛ 2

ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА МОРСКОТО ДЕЛО

ЧЛЕН 339

Като вземат предвид сътрудничеството си в сферата на рибарството, свързания с морето транспорт, околната среда и други политики, както и в съответствие с приложимите международни споразумения относно морското право, основани на Конвенцията на Организацията на обединените нации по морско право, страните развиват също сътрудничество в областта на интегрираната морска политика, и по-конкретно:

- а) насърчаването на интегриран подход към морското дело, към доброто управление и към обмена на най-добри практики при използването на морското пространство;
- б) насърчаването на морското пространствено планиране като средство за подобряване на вземането на решения при арбитражиране между конкуриращи се човешки дейности, в съответствие с екосистемния подход;
- в) насърчаването на интегрираното управление на крайбрежните зони, в съответствие с екосистемния подход, за да се гарантира устойчиво развитие на крайбрежните зони и за да се повиши тяхната устойчивост на рисковете за крайбрежието, включително на последиците от изменението на климата;

- г) насърчаването на иновациите и на ефективното използване на ресурсите в морските отрасли като източник на икономически растеж и на заетост, включително чрез обмен на най-добри практики;
- д) насърчаването на стратегическите съюзи между морските отрасли, услугите и научните институции, специализирани в мореплавателските и морските изследвания;
- е) полагането на усилия за подобряване на трансграничното и междусекторното морско наблюдение, за да се предприемат мерки във връзка с увеличаващите се рискове, свързани с интензивния морски трафик, изхвърлянето на замърсяващи вещества от плавателните съдове, морските катастрофи и незаконните дейности в морето; и
- ж) започването на редовен диалог и насърчаването на изграждането на различни мрежи между заинтересованите страни в сферата на морското дело.

ЧЛЕН 340

Това сътрудничество включва следното:

- а) обмен на информация, най-добри практики и опит и трансфер на морско ноу-хау, включително относно иновативни технологии в морските отрасли и относно въпросите, свързани с морската околна среда;
- б) обмен на информация и най-добри практики относно вариантите за финансиране на проекти, включително публично-частните партньорства; и
- в) задълбочаване на сътрудничеството между страните в рамките на съответните международни форуми по морско дело.

Редовен диалог по политиката за рибарството и за морското дело.

ЧЛЕН 341

Страните ще провеждат редовен диалог по въпросите, включени в обхвата на настоящата глава.

ГЛАВА 12

СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ТЕХНОЛОГИЧНОТО РАЗВИТИЕ И ДЕМОНСТРАЦИИТЕ

ЧЛЕН 342

Страните насърчават сътрудничеството във всички области на гражданските научни изследвания и технологично развитие и демонстрации (НИТРД) въз основа на взаимна полза и при условие че е налице подходяща и ефективна защита на правата върху интелектуалната собственост.

ЧЛЕН 343

Сътрудничеството в областта на НИТРД обхваща следното:

- а) диалог по политиките и обмен на научна и технологична информация;
- б) улесняване на достъпа в достатъчна степен до съответните програми на страните;

- в) повишаване на научноизследователския капацитет и участието на научноизследователски субекти на Грузия в рамковата програма за научни изследвания на ЕС;
- г) насърчаване на съвместните проекти за научни изследвания във всички области на НИТРД;
- д) обучения и програми за мобилност за учени, научни изследователи и друг персонал от областта на научните изследвания, работещ по дейности, свързани с НИТРД, в двете страни;
- е) улесняване, в рамките на приложимото законодателство, на свободното движение на работници от областта на научните изследвания, участващи в дейностите, които попадат в обхвата на настоящото споразумение, и на транграничното движение на стоки, предназначени за употреба в такива дейности; и
- ж) други форми на сътрудничество в областта на НИТРД въз основа на взаимно договаряне.

ЧЛЕН 344

При извършването на такива дейности по сътрудничество следва да се търсят синергии с други дейности, извършвани в рамките на финансовото сътрудничество между ЕС и Грузия, съгласно постановеното в дял VII (Финансова помощ и разпоредби за борба с измамите и за контрол) от настоящото споразумение.

ГЛАВА 13

ПОЛИТИКА ЗА ЗАЩИТА НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

ЧЛЕН 345

Страните си сътрудничат за гарантирането на високо равнище на защита на потребителите и за постигането на съвместимост между своите системи за защита на потребителите.

ЧЛЕН 346

За постигането на тези цели сътрудничеството може да обхване, когато е целесъобразно:

- а) стремежа към сближаване на законодателството в областта на защитата на потребителите, като същевременно се избягват пречките пред търговията;
- б) насърчаването на обмена на информация за системите за защита на потребителите, включително законодателството в областта на защитата на потребителите и неговото прилагане, безопасността на потребителските стоки, системите за обмен на информация, обучението и повишаването на информираността на потребителите, предоставянето на повече права на потребителите и средствата за защита на потребителите;

- в) обученията за административни служители и други лица, представляващи интересите на потребителите; и
- г) стимулирането на дейността на независимите сдружения на потребителите и на контактите между представителите на потребителите.

ЧЛЕН 347

Грузия ще сближи своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XXIX към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 14

ТРУДОВА ЗАЕТОСТ, СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА И РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ

ЧЛЕН 348

Страните засилват своя диалог и сътрудничество в подкрепа на Програмата за достоен труд, политиката по заетостта, здравето и безопасността на работното място, социалния диалог, социалната закрила, социалното приобщаване, равенството между половете и борбата с дискриминацията, както и корпоративната социална отговорност, и по този начин допринасят за насърчаването на разкриването на повече и по-добри работни места, намаляването на бедността, по-доброто социално сближаване, устойчивото развитие и по-доброто качество на живота.

ЧЛЕН 349

Сътрудничеството, основано на обмена на информация и най-добри практики, може да обхване определен брой въпроси, които трябва да бъдат избрани измежду следните области:

- а) намаляването на бедността и подобряването на социалното сближаване;

- б) политиката по заетостта с цел откриване на повече и по-добри работни места с достойни условия на труд, включително за да се намалят неформалната икономика и неформалната заетост;
- в) насърчаването на активните мерки за пазара на труда и на ефикасните служби по заетостта, когато е целесъобразно, за да се модернизират пазарите на труда и да се постигне адаптиране към свързаните с пазарите на труда нужди на страните;
- г) стимулирането на по-приобщаващи пазари на труда и системи за социална сигурност, които интегрират хората в неравностойно положение, включително хората с увреждания и хората от малцинствата;
- д) равните възможности и борбата с дискриминацията с цел увеличаване на равенството между половете и осигуряване на равни възможности за мъжете и жените, както и борбата с дискриминацията, основана на пол, раса, етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация;
- е) социалната политика с цел повишаване на степента на социалната закрила и подобряване на системите за социална закрила от гледна точка на тяхното качество, достъпност и финансова устойчивост;
- ж) повишаването на участието на социалните партньори и насърчаването на социалния диалог, включително чрез укрепване на капацитета на всички заинтересовани страни;

- з) насърчаването на здравето и безопасността на работното място; и
- и) осведомеността и диалога в сферата на корпоративната социална отговорност.

ЧЛЕН 350

Страните насърчават участието на всички релевантни заинтересовани страни, включително организациите на гражданското общество, и по-специално социалните партньори, в изготвянето на политиките и в реформите, както и в сътрудничеството между страните, съгласно предвиденото в приложимата част от дял VIII (Институционални, общи и заключителни разпоредби) от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 351

Страните се стремят към засилено сътрудничество по въпросите на трудовата заетост и социалната политика в рамките на всички релевантни регионални, многостранни и международни форуми и организации.

ЧЛЕН 352

Страните насърчават корпоративната социална отговорност и отчетност и стимулират отговорните стопански практики, като тези, залегнали в редица международни насоки за корпоративната социална отговорност, и особено в насоките на ОИСП за многонационалните предприятия.

ЧЛЕН 353

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог.

ЧЛЕН 354

Грузия ще сближи своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XXX към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 15

ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

ЧЛЕН 355

Страните се договарят да развиват своето сътрудничество в областта на общественото здравеопазване с цел да повишат безопасността на общественото здравеопазване и защитата на здравето на човека като съществен елемент на устойчивото развитие и икономическия растеж.

ЧЛЕН 356

Сътрудничеството обхваща по-специално следните области:

- а) подсилването на системата за общественото здравеопазване на Грузия, по-конкретно чрез продължаване на реформата на здравния сектор, осигуряване на висококачествено здравеопазване, развиване на човешките ресурси в областта на здравеопазването и подобряване на управлението в областта на здравеопазването и финансирането на здравеопазването;

- б) епидемиологичното наблюдение и контрола на заразните болести, като например ХИВ/СПИН, вирусния хепатит, туберкулозата и антимикробната резистентност, както и по-добрата подготвеност по отношение на заплахите за общественото здраве и извънредните ситуации;
- в) превенцията и контрола на незаразните болести предимно чрез обмен на информация и най-добри практики, насърчаване на здравословния начин на живот и физическата активност и насочване на вниманието към основните определящи за здравето фактори като храненето и пристрастяването към алкохола, наркотиците и тютюнопушенето;
- г) качеството и безопасността на субстанциите от човешки произход;
- д) информацията и знанията за здравето; и
- е) ефективното изпълнение на международните споразумения в областта на здравеопазването, по които страните са страни, и по-специално международните здравни правила и Рамковата конвенция за контрол на тютюна.

ЧЛЕН 357

Грузия ще сближи своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XXXI към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 16

ОБРАЗОВАНИЕ, ОБУЧЕНИЕ И МЛАДЕЖ

ЧЛЕН 358

Страните си сътрудничат в областта на образованието и обучението, за да засилят сътрудничеството и диалога, включително диалога по свързани с политиката въпроси, в стремеж към сближаване с приложимите политики и практики на ЕС. Страните си сътрудничат с цел насърчаване на ученето през целия живот и стимулират сътрудничеството и прозрачността на всички равнища на образованието и обучението, като поставят специален акцент върху висшето образование.

ЧЛЕН 359

Това сътрудничество в областта на образованието и обучението е съсредоточено, *inter alia*, върху следните области:

- а) насърчаване на ученето през целия живот, което е от основно значение за икономическия растеж и създаването на работни места и може да даде възможност на гражданите да участват пълноценно в обществения живот;
- б) модернизиране на образователната система и на системата за обучение, подобряване на качеството, целесъобразността и достъпа през всички етапи на образованието — от образованието и грижите в ранното детство до висшето образование;
- в) насърчаване на качеството във висшето образование по начин, който съответства на програмата на ЕС за модернизиране на висшето образование и на процеса от Болоня;
- г) засилване на международното сътрудничество в академичната сфера, участие в програмите за сътрудничество на ЕС и повишаване на мобилността на учащи и преподаватели;
- д) насърчаване на изучаването на чужди езици;

- е) насърчаване на напредъка към признаването на квалификации и компетенции и гарантиране на прозрачност в тази област;
- ж) насърчаване на сътрудничеството в областта на професионалното образование и обучение, като се вземат под внимание съответните добри практики на ЕС; и
- з) повишаване на разбирането и знанията за процеса на европейска интеграция, за академичния диалог относно отношенията между ЕС и Източното пратньорство и за участието в съответните програми на ЕС.

ЧЛЕН 360

Страните се договарят да си сътрудничат в сферата на младежта с цел:

- а) засилване на сътрудничеството и обмените в областта на политиката за младежта и неформалното образование за младите хора и младите работници;

- б) подкрепяне на мобилността на младите хора и младите работници като начин за насърчаване на межкултурния диалог и придобиването на знания, умения и компетенции извън системите за формално образование, включително чрез доброволческа дейност;
- в) насърчаване на сътрудничеството между младежките организации.

ЧЛЕН 361

Грузия ще провежда и развива политика, която съответства на рамката на политиките и практиките на ЕС, във връзка с документите в приложение XXXII към настоящото споразумение в съответствие с разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 17

СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРАТА

ЧЛЕН 362

Страните насърчават културното сътрудничество, като надлежно вземат предвид принципите, залегнали в Конвенцията от 2005 г. на Организацията за образование, наука и култура на Организацията на обединените нации (ЮНЕСКО) за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване. Страните ще се стремят към редовно провеждане на диалог относно политиката в области от взаимен интерес, включително развитието на сектора на културата в ЕС и в Грузия. Сътрудничеството между страните ще насърчава межкултурния диалог, включително чрез участието на културния сектор и гражданското общество на ЕС и на Грузия.

ЧЛЕН 363

Страните съсредоточават своето сътрудничество в няколко сфери:

- а) културното сътрудничество и културните обмени;

- б) мобилността на творби и хора на изкуството и укрепването на капацитета на сектора на културата;
- в) межкултурния диалог;
- г) диалога относно културната политика; и
- д) сътрудничеството в рамките на международни форуми като ЮНЕСКО и Съвета на Европа, наред с друго, с цел стимулиране на културното разнообразие и опазване и придаване на по-голямо значение на културното и историческото наследство.

ГЛАВА 18

СЪТРУДНИЧЕСТВО В АУДИО-ВИЗУАЛНАТА ОБЛАСТ И В ОБЛАСТТА НА МЕДИИТЕ

ЧЛЕН 364

Страните ще насърчават сътрудничеството в аудио-визуалната област. Сътрудничеството подсилва аудио-визуалния сектор в ЕС и в Грузия, по-специално чрез обучаване на специалисти, обмен на информация и насърчаване на създаването на копродукции в сферата на киното и телевизията.

ЧЛЕН 365

1. Страните развиват редовен диалог в областта на аудио-визуалната политика и политиката за медиите и си сътрудничат с цел подсилване на независимостта и професионализма на средствата за масово осведомяване, както и връзките със средствата за масово осведомяване на ЕС, в съответствие с приложимите европейски стандарти, включително стандартите на Съвета на Европа и Конвенцията на ЮНЕСКО от 2005 г. за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване.

2. Сътрудничеството може да включва, *inter alia*, въпроса за обучението на журналистите и другите медийни специалисти.

ЧЛЕН 366

Страните съсредоточават своето сътрудничество върху няколко сфери:

- а) диалога относно аудио-визуалната и медийната политика;
- б) диалога в рамките на международни форуми (като ЮНЕСКО и СТО); и
- в) сътрудничеството в аудио-визуалната и медийната сфера, включително сътрудничеството в сферата на киното.

ЧЛЕН 367

Грузия ще сближи своето законодателство с актовете на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XXXIII към настоящото споразумение, съгласно разпоредбите на това приложение.

ГЛАВА 19

СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА СПОРТА И ФИЗИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ

ЧЛЕН 368

Страните насърчават сътрудничеството в сферата на спорта и физическата активност посредством обмен на информация и на добри практики с цел насърчаване на здравословния начин на живот, популяризиране на социалната и образователната стойност на спорта, насърчаване на мобилността в спорта и борба с глобалните заплахи за спорта като приемането на допинг, расизма и насилието.

ГЛАВА 20

СЪТРУДНИЧЕСТВО С ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО

ЧЛЕН 369

Страните активизират диалога относно сътрудничеството с гражданското общество със следните цели:

- а) засилване на контактите и обмена на информация и опит между всички сектори на гражданското общество в ЕС и в Грузия;
- б) гарантиране на по-добро познаване и разбиране на Грузия, включително на нейната история и култура, в ЕС, и по-специално сред организациите на гражданското общество, установени в държавите членки, което ще позволи да бъдат по-добре осъзнати възможностите и предизвикателствата пред бъдещите отношения;
- в) на реципрочна основа — гарантиране на по-добро познаване и разбиране на ЕС в Грузия, и по-специално сред организациите на гражданското общество на Грузия, с акцент, който не се ограничава до ценностите, на които се основава ЕС, до неговите политики и до неговото функциониране.

ЧЛЕН 370

Страните насърчават диалога и сътрудничеството между заинтересованите страни от гражданското общество на двете страни като неразделна част от отношенията между ЕС и Грузия. Този диалог и това сътрудничество са насочени към следното:

- а) осигуряване на участието на гражданското общество в отношенията между ЕС и Грузия, и по-конкретно в изпълнението на разпоредбите на настоящото споразумение;
- б) повишаване на участието на гражданското общество в публичния процес на вземане на решения, и по-конкретно чрез поддържане на открит, прозрачен и редовен диалог между публичните институции и представителните асоциации и гражданското общество;
- в) улесняване на осигуряването на благоприятна среда за институционалното изграждане и развитието на организациите на гражданското общество по различни начини, включително, *inter alia*, посредством подкрепа чрез застъпничество, установяване на неформални и формални контакти, взаимни посещения и работни семинари, позволяващи изготвянето на нормативна уредба за гражданското общество; и

- г) предоставяне на възможност на представителите на гражданското общество на всяка страна да се запознаят с процесите на консултации и диалог между гражданското общество, включително социалните партньори, и публичните органи, по-конкретно с цел укрепване на гражданското общество в публичния процес на изготвяне на политики.

ЧЛЕН 371

Страните ще провеждат редовен диалог по въпросите, включени в обхвата на настоящата глава.

ГЛАВА 21

РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ И ТРАНСГРАНИЧНО И РЕГИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

ЧЛЕН 372

1. Страните насърчават взаимното разбиране и двустранното сътрудничество в областта на политиката за регионално развитие, включително методите на формулиране и изпълнение на регионалните политики, многостепенното управление и партньорството, със специален акцент върху развитието на необлагодетелстваните райони и териториалното сътрудничество, с цел да се създадат канали за общуване и с цел подобряване на обмена на информация и опит между националните и местните органи, социалноикономическите участници и гражданското общество.

2. По-конкретно страните си сътрудничат за привеждане на практиките на Грузия в съответствие със следните принципи:

- а) засилване на многостепенното управление, тъй като то засяга както общностите на централно равнище, така и тези на общинско равнище, като се поставя специален акцент върху начините за подобряване на участието на заинтересованите страни на местно равнище;
- б) консолидиране на партньорството между всички страни, участващи в регионалното развитие; и
- в) съфинансиране посредством финансов принос от участващите в изпълнението на програмите и проектите за регионално развитие.

ЧЛЕН 373

1. Страните подкрепят и засилват участието на местните органи в сътрудничеството в областта на регионалната политика, включително в трансграничното сътрудничество и свързаните с него управленски структури, засилват сътрудничеството посредством създаването на необходимата реципрочна законодателна уредба, подкрепят и разработват мерки за изграждане на капацитет и насърчават подсилването на трансграничните и регионалните икономически и стопански мрежи.

2. Страните ще си сътрудничат с цел консолидиране на институционалния и оперативния капацитет на институциите на Грузия в областта на регионалното развитие и на планирането на земеползването чрез, *inter alia*:

- а) усъвършенстване на междуинституционалната координация, и по-конкретно на механизма за вертикално и хоризонтално взаимодействие между централните и местните публични органи в процеса на изготвяне и изпълнение на регионалните политики;
- б) развиване на капацитета на местните публични органи с цел насърчаване на реципрочното трансгранично сътрудничество при спазване на принципите и практиките на ЕС;
- в) обмен на знания, информация и най-добри практики във връзка с политиките за регионално развитие с цел насърчаване на икономическото благосъстояние на местните общности и еднаквото развитие на регионите.

ЧЛЕН 374

1. Страните засилват и насърчават развитието на трансграничното сътрудничество в други области, попадащи в обхвата на настоящото споразумение, като например, *inter alia*, транспорта, енергетиката, съобщителните мрежи, културата, образованието, туризма и здравеопазването.
2. Страните активизират сътрудничеството между своите региони под формата на транснационални и междурегионални програми, като насърчават участието на регионите на Грузия в европейските регионални структури и организации и подкрепят тяхното икономическо и институционално развитие чрез изпълнението на проекти от общ интерес.
3. Тези дейности ще се провеждат в контекста на:
 - а) продължаващо териториално сътрудничество с европейските региони, включително чрез транснационални и трансгранични програми за сътрудничество;
 - б) сътрудничество в рамките на Източното партньорство, с органите на ЕС, включително с Комитета на регионите, и участие в различни европейски регионални проекти и инициативи;

- в) сътрудничество с, *inter alia*, Европейския икономически и социален комитет и Европейската мрежа за наблюдение на териториалното планиране.

ЧЛЕН 375

По въпросите, включени в обхвата на настоящата глава, ще се провежда редовен диалог.

ГЛАВА 22

ГРАЖДАНСКА ЗАЩИТА

ЧЛЕН 376

Страните развиват и засилват своето сътрудничество в областта на природните бедствия и бедствията, причинени от човека. Сътрудничеството се осъществява, като се вземат предвид интересите на страните въз основа на принципа на равнопоставеност и взаимна полза, както и като се отчитат съществуващата взаимозависимост между страните и многостранните дейности в тази сфера.

ЧЛЕН 377

Сътрудничеството е насочено към подобряването на предотвратяването на природните и причинените от човека бедствия, на подготовката за тях и на ответните мерки в случай на такива бедствия.

ЧЛЕН 378

Страните *inter alia* обменят информация и експертен опит и изпълняват съвместни дейности на двустранен принцип и/или в рамките на многостранни програми. Сътрудничеството може да се провежда, *inter alia*, чрез изпълнението на специфични споразумения и/или административни договорености в тази област, сключени между страните.

ЧЛЕН 379

Сътрудничеството може да обхваща следните цели:

- а) обмен и редовно актуализиране на данните за контакт, за да се обезпечи непрекъснатостта на диалога и за да могат страните да бъдат във връзка 24 часа в денонощието;
- б) улесняване на оказването на взаимопомощ в случай на големи извънредни ситуации, когато е уместно и при условие че са налични достатъчно ресурси;
- в) 24-часов обмен на ранни предупреждения и актуална информация за широкомащабните извънредни ситуации, засягащи ЕС или Грузия, включително искания и предложения за помощ;
- г) обмен на информация за предоставянето на помощ от страните за трети държави в случай на извънредни ситуации, когато се задейства Механизмът за гражданска защита на ЕС;
- д) сътрудничество в областта на подкрепата от приемащата държава при искане/оказване на помощ;

- е) обмен на най-добри практики и на насоки в областта на предотвратяването на бедствия, подготовеността за бедствия и ответните мерки в случай на бедствия;
- ж) сътрудничество в областта на намаляването на риска от бедствия чрез предприемане на мерки във връзка с, *inter alia*, институционалните връзки и застъпничеството, информацията, образованието и комуникацията, най-добрите практики, насочени към предотвратяването или смекчаването на последиците от природните опасности;
- з) сътрудничество в областта на подобряването на знанията за бедствията и за оценката на опасностите и на рисковете във връзка с управлението на бедствията;
- и) сътрудничество в областта на оценката на екологичните последици от бедствията и на последиците от бедствията за общественото здраве;
- й) покани за участие на експерти в конкретни технически работни семинари и симпозиуми по въпроси на гражданската защита;
- к) покани за участие, според конкретния случай, на наблюдатели в специфични учения и обучения, организирани от ЕС и/или от Грузия; и
- л) засилване на сътрудничеството в областта на най-ефективното използване на наличните възможности за гражданска защита.

ГЛАВА 23

УЧАСТИЕ В АГЕНЦИИТЕ И ПРОГРАМИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ЧЛЕН 380

На Грузия се разрешава да участва във всички агенции на Съюза, в които Грузия може да участва съгласно приложимите разпоредби за създаване на тези агенции. Грузия сключва отделни споразумения с ЕС, с които се урежда участието ѝ във всяка такава агенция и се определя размерът на финансовото ѝ участие.

ЧЛЕН 381

На Грузия се разрешава да участва във всички настоящи и бъдещи програми на Съюза, в които Грузия може да участва съгласно приложимите разпоредби за приемане на тези програми. Участието на Грузия в програмите на Съюза е в съответствие с разпоредбите на Протокол III към настоящото споразумение за Рамково споразумение между Европейския съюз и Грузия относно общите принципи на участие на Грузия в програми на Съюза.

ЧЛЕН 382

Страните ще провеждат редовен диалог относно участието на Грузия в програмите и агенциите на Съюза. По-конкретно ЕС информира Грузия за създаването на нови агенции на ЕС и на нови програми на Съюза, както и за промените в условията за участие в програмите и агенциите на Съюза, посочени в членове 380 и 381 от настоящото споразумение.

ДЯЛ VII

ФИНАНСОВА ПОМОЩ И РАЗПОРЕДБИ ЗА БОРБА С ИЗМАМИТЕ И ЗА КОНТРОЛ

ГЛАВА 1

ФИНАНСОВА ПОМОЩ

ЧЛЕН 383

Грузия се ползва от финансова помощ, предоставяна посредством съответните механизми и инструменти на ЕС за финансиране. Грузия може да се ползва също така от сътрудничество с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) и други международни финансови институции. Финансовата помощ ще допринася за постигането на целите на настоящото споразумение и ще бъде предоставяна в съответствие със следващите членове.

ЧЛЕН 384

Основните принципи на финансовата помощ са установени в съответните регламенти за финансовите инструменти на ЕС.

ЧЛЕН 385

Приоритетните области на финансовата помощ на ЕС, одобрени от страните, се определят в годишните програми за действие въз основа, когато е приложимо, на многогодишните рамки, отразяващи одобрените приоритети на политиката. Размерът на помощта, установена в тези програми, отразява потребностите на Грузия, капацитета на нейните сектори и напредъка ѝ в реформите, и по-конкретно в областите, които попадат в приложното поле на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 386

С цел да се осигури оптимално използване на наличните ресурси страните се стремят да гарантират, че помощта на ЕС се привежда в действие в тясно сътрудничество и координация с другите държави донори, организации донори и международни финансови институции, както и в съответствие с международните принципи за ефективност на помощта.

ЧЛЕН 387

Основните правни, административни и технически разпоредби за финансовата помощ се установяват в рамките на съответни споразумения между страните.

ЧЛЕН 388

Съветът за асоцииране получава информация относно напредъка и привеждането в действие на финансовата помощ и нейното отражение върху постигането на целите на настоящото споразумение. За тази цел съответните органи на страните непрекъснато и взаимно си предоставят целесъобразни данни от контрола и оценяването.

ЧЛЕН 389

Страните привеждат в действие помощта в съответствие с принципите на добро финансово управление и си сътрудничат в защитата на финансовите интереси на ЕС и на Грузия в съответствие с глава 2 (Разпоредби за борба с измамите и за контрол) от настоящия дял.

ГЛАВА 2

РАЗПОРЕДБИ ЗА БОРБА С ИЗМАМИТЕ И ЗА КОНТРОЛ

ЧЛЕН 390

Определения

За целите на настоящата глава се прилагат определенията, посочени в Протокол III към настоящото споразумение.

ЧЛЕН 391

Приложно поле

Настоящата глава се прилага по отношение на всяко по-нататъшно споразумение или инструмент за финансиране, което или който предстои да бъде сключен(о) между страните, както и по отношение на всеки друг инструмент на ЕС за финансиране, към който Грузия може да бъде асоциирана, без да се засягат други допълнителни клаузи, уреждащи одити, проверки на място, инспекции, контрол и мерки за борба с измамите, в това число и тези, провеждани от Европейската сметна палата и Европейската служба за борба с измамите (OLAF).

ЧЛЕН 392

Мерки за предотвратяване и борба с измамите, корупцията и всички други незаконни дейности

Страните предприемат ефективни мерки за предотвратяване и борба с измамите, корупцията и всички други незаконни дейности във връзка с изпълнението на средства на ЕС, *inter alia* посредством административна взаимопомощ и правна взаимопомощ в областите, които попадат в приложното поле на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 393

Обмен на информация и по-нататъшно сътрудничество на оперативно равнище

1. За целите на правилното прилагане на разпоредбите на настоящата глава компетентните органи на Грузия и на ЕС обменят редовно информация и по искане на една от страните провеждат консултации.
2. Европейската служба за борба с измамите (OLAF) може да се споразумее със съответните компетентни органи в Грузия съгласно грузинското законодателство относно по-нататъшното сътрудничество в борбата с измамите, включително и за оперативни договорености с органите на Грузия.
3. По отношение на предаването и обработката на лични данни се прилага член 14 от дял III (Свобода, сигурност и правосъдие) от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 394

Предотвратяване на измами, корупция и нередности

1. Органите на ЕС и на Грузия проверяват редовно за това дали финансираните със средства на ЕС операции се провеждат правилно. Те предприемат всички подходящи мерки за предотвратяване и отстраняване на нередности и измами.
2. Органите на ЕС и на Грузия предприемат всички подходящи мерки за предотвратяване и отстраняване на всички практики на активна или пасивна корупция и изключват наличието на конфликт на интереси на всеки етап от процедурите, свързани с изпълнението на средства на ЕС.
3. Органите на Грузия уведомяват Европейската комисия за всички предприети мерки за предотвратяване.
4. Европейската комисия има право да получава доказателства съгласно член 56 от Регламент (ЕО, Евратом) № 1605/2002 на Съвета от 25 юни 2002 г. относно Финансовия регламент, приложим за общия бюджет на Европейските общности.

5. По-конкретно тя също така има право да получава доказателства, че процедурите по възлагане на обществени поръчки и отпускане на безвъзмездни средства отговарят на принципите на прозрачност, равнопоставеност и недискриминация, не допускат никакъв конфликт на интереси, предлагат гаранции, равностойни на международно приетите стандарти, и гарантират спазването на разпоредбите за добро финансово управление.

6. В съответствие със своите собствени процедури страните ще си предоставят взаимно цялата информация, свързана с изпълнението на средствата на ЕС, и се уведомяват една друга незабавно относно всички съществени промени в своите процедури или системи.

ЧЛЕН 395

Процесуални действия, разследване и наказателно преследване

Органите на Грузия предприемат процесуални действия, включително, ако е целесъобразно, разследване и наказателно преследване на предполагаемите и действителните случаи на измами, корупция или други нередности, включително на конфликт на интереси, открити вследствие на национални проверки или на проверки от ЕС. Когато е целесъобразно, OLAF може да съдейства на компетентните органи на Грузия в изпълнението на тази задача.

ЧЛЕН 396

Предаване на информация относно измами, корупция и нередности

1. Органите на Грузия предават незабавно на Европейската комисия стигналите до тяхно знание сведения относно действителни случаи на измама или корупция и уведомяват незабавно Европейската комисия за всички други нередности, включително за конфликт на интереси, във връзка с изпълнението на средства на ЕС. В случай на съмнение за измама и корупция Европейската служба за борба с измамите (OLAF) и Европейската комисия също биват уведомявани.
2. Органите на Грузия докладват също така относно всички мерки, предприети във връзка с факти, за които е съобщено по силата на настоящия член. Ако няма случаи на измама, корупция или други нередности, за които да бъде докладвано, органите на Грузия уведомяват Европейската комисия след изтичането на всяка календарна година.

ЧЛЕН 397

Одити

1. Европейската комисия и Европейската сметна палата имат правото да проучат внимателно дали всички разходи, свързани с изпълнението на средства на ЕС, са били извършени по правомерен и редовен начин и дали финансовото управление е било добро.
2. Одитите се провеждат както въз основа на поетите задължения, така и на извършените плащания. Те се извършват въз основа на документацията и ако е необходимо, се провеждат на място в помещенията на субектите, които управляват или вземат участие в изпълнението на средства на ЕС. Тези одити могат да се провеждат преди приключването на отчетите за съответната финансова година и за период от пет години от датата на окончателното плащане.
3. Инспекторите на Европейската комисия или другите оправомощени от Европейската комисия или от Европейската сметна палата лица могат да извършват проверки на документи или проверки и одити на място в помещенията на всеки субект, който управлява или взема участие в изпълнението на средства на ЕС, и в помещенията на неговите подизпълнители в Грузия.

4. Инспекторите на Европейската комисия или другите оправомощени от Европейската комисия или от Европейската сметна палата лица разполагат с необходимия достъп до обектите, дейностите и документите с оглед извършването на такива одити, включително в електронна форма. Всички държавни институции в Грузия следва да бъдат известени за това право на достъп, като в договорите, сключени за изпълнение на инструментите, посочени в настоящото споразумение, това се посочва изрично.

5. Гореспоменатите проверки и одити се отнасят за всички изпълнители и подизпълнители, които са получили средства на ЕС. При изпълнението на своите задачи Европейската сметна палата и органите за одит в Грузия си сътрудничат в дух на доверие, като запазват своята независимост.

ЧЛЕН 398

Проверки на място

1. В рамките на настоящото споразумение Европейската служба за борба с измамите (OLAF) е оправомощена да извършва проверки и инспекции на място с цел защита на финансовите интереси на ЕС в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕО, Евратом) № 2185/96 на Съвета от 11 ноември 1996 г. относно контрола и проверките на място, извършвани от Комисията за защита на финансовите интереси на Европейските общности срещу измами и други нередности.
2. Проверките и инспекциите на място се подготвят и извършват от OLAF в тясно сътрудничество с компетентните органи на Грузия, като се взема предвид приложимото законодателство на Грузия.
3. Органите на Грузия се уведомяват своевременно за предмета, целта и правното основание на проверките и инспекциите, така че да могат да окажат нужното съдействие. За тази цел длъжностни лица на компетентните органи на Грузия могат да участват в проверките и инспекциите на място.

4. Ако съответните органи на Грузия заявят интерес, проверките и инспекциите на място се провеждат съвместно от OLAF и от въпросните органи.

5. Когато икономически оператор се противопостави на проверка или инспекция на място, органите на Грузия, действайки в съответствие с националното законодателство, оказват на OLAF съдействието, от което се нуждае, за да изпълни задължението си по осъществяване на проверка или инспекция на място.

ЧЛЕН 399

Административни мерки и санкции

Без да се засягат разпоредбите на грузинското законодателство, Европейската комисия може да налага административни мерки и санкции в съответствие с Регламент (ЕО, Евратом) № 1605/2002 и Регламент (ЕО, Евратом) № 2342/2002 на Комисията от 23 декември 2002 г. относно определянето на подробни правила за прилагането на Регламент (ЕО, Евратом) № 1605/2002 на Съвета относно Финансовия регламент, приложим към общия бюджет на Европейските общности, както и в съответствие с Регламент (ЕО, Евратом) № 2988/95 на Съвета от 18 декември 1995 г. относно защитата на финансовите интереси на Европейските общности.

ЧЛЕН 400

Възстановяване

1. Органите на Грузия предприемат всички подходящи мерки за прилагане на посочените по-долу разпоредби относно възстановяването на средства от ЕС, дължими платени на финансиращото държавно ведомство.
2. Когато на органите на Грузия е възложено изпълнението на средства на ЕС, Европейската комисия има правото да възстановява дължимите платени средства от ЕС, по-специално чрез финансови корекции. Европейската комисия взема предвид предприетите от органите на Грузия мерки за предотвратяване на загубата на съответните средства на ЕС.
3. Европейската комисия провежда консултации по този въпрос с Грузия, преди да вземе решение за възстановяване. Споровете относно възстановяването ще бъдат обсъждани в рамките на Съвета за асоцииране.

4. Когато Европейската комисия изпълнява средства на ЕС пряко или непряко, като възлага задачите по изпълнението на бюджета на трети страни, решенията, взети от Европейската комисия в рамките на приложното поле на настоящия дял и посредством които се налага парично задължение за субекти, различни от държавите, имат изпълнителна сила в Грузия в съответствие със следните принципи:

- а) принудителното изпълнение се урежда от разпоредбите на гражданскопроцесуалните норми, които са в сила в Грузия. Изпълнителният лист за принудителното изпълнение на решението се издава, без допълнителен контрол освен проверка на автентичността на решението, от националния орган, който е определен за тази цел от правителството на Грузия и за който то уведомява Европейската комисия и Съда на Европейския съюз;
- б) след като тези формалности бъдат изпълнени по молба на заинтересованата страна, тя може да пристъпи към принудително изпълнение съгласно законодателството на Грузия, като сезира директно компетентния орган;
- в) принудителното изпълнение може да бъде спряно само с решение на Съда на Европейския съюз. Независимо от това контролът относно правомерността на изпълнителните мерки е от компетентността на съответните съдилища в Грузия.

5. Изпълнителният лист се издава, без допълнителен контрол освен проверка на автентичността на акта, от органите, определени от правителството на Грузия. Принудителното изпълнение се извършва в съответствие с процесуалните правила на Грузия. Законността на решението на съответните органи на ЕС за принудително изпълнение подлежи на контрол от страна на Съда на Европейския съюз.
6. Решенията на Съда на Европейския съюз по силата на арбитражна клауза в договор в рамките на приложното поле на настоящата глава имат изпълнителна сила при същите условия.

ЧЛЕН 401

Поверителност

Информацията, съобщена или придобита под някаква форма съгласно настоящата глава, подлежи на професионална тайна и защита по същия начин, както подобна информация е под защитата на законодателството на Грузия и на съответните разпоредби, приложими за институциите на ЕС. Такава информация може да се свежда до знанието единствено на лица в институциите на ЕС, в държавите членки или в Грузия, чиито служебни задължения изискват те да са запознати с нея, и не може да се използва за други цели освен за осигуряване на ефективна защита на финансовите интереси на страните.

ЧЛЕН 402

Сближаване на законодателството

Грузия ще осъществява сближаване на своето законодателство със законодателните актове на ЕС и с международните инструменти, посочени в приложение XXIV към настоящото споразумение, в съответствие с разпоредбите на посоченото приложение.

ДЯЛ VIII

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ, ОБЩИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ГЛАВА 1

ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

ЧЛЕН 403

Политическият диалог и диалогът за политиката между страните, включително по въпроси, свързани със секторното сътрудничество, могат да се провеждат на всички нива.

Периодичният диалог на високо равнище относно политиката протича в рамките на Съвета за асоцииране, създаден по силата на член 401, и в рамките на редовни заседания на представителите на двете страни на министерско равнище по взаимно съгласие.

Съвет за асоцииране

ЧЛЕН 404

1. Създава се Съвет за асоцииране. Той упражнява надзор и контрол над прилагането и изпълнението на настоящото споразумение и периодично прави преглед на функционирането на настоящото споразумение с оглед на неговите цели.
2. Съветът за асоцииране заседава на министерско равнище и на редовни интервали от време, най-малко веднъж годишно, и всеки път, когато обстоятелствата налагат това. Съветът за асоцииране може да заседава във всеки от съставите си по взаимно съгласие.
3. Освен че упражнява надзор и контрол над прилагането и изпълнението на настоящото споразумение, Съветът за асоцииране разглежда всички важни въпроси, които възникват в рамките на Споразумението, а също и всички други двустранни или международни въпроси от взаимен интерес.

ЧЛЕН 405

1. Съветът за асоцииране се състои от членове на Съвета на Европейския съюз и членове на Европейската комисия, от една страна, и от членове на правителството на Грузия, от друга страна.
2. Съветът за асоцииране изготвя свой процедурен правилник.
3. Съветът за асоцииране се председателства на ротационен принцип от представител на Съюза и от представител на Грузия.
4. По взаимно съгласие представители на други органи на страните могат да участват в работата на Съвета за асоцииране като наблюдатели, когато това е целесъобразно.

ЧЛЕН 406

1. С оглед на постигането на целите на настоящото споразумение Съветът за асоцииране разполага с правомощието да взема решения в рамките на приложното поле на настоящото споразумение. Решенията са задължителни за страните, които предприемат целесъобразни мерки за изпълнение на взетите решения, включително, ако е необходимо, действия на органите, създадени по силата на настоящото споразумение, в съответствие с неговите разпоредби. Съветът за асоцииране може също така да отправя препоръки. Той приема своите решения и препоръки въз основа на съгласие между страните след приключване на съответните вътрешни процедури на страните, в зависимост от случая.
2. В съответствие с целта за постепенно сближаване на законодателството на Грузия с това на ЕС, установена в настоящото споразумение, Съветът за асоцииране ще бъде форум за обмен на информация относно определени законодателни актове на Европейския съюз и на Грузия, както такива, които са в процес на подготовка, така и такива, които са действащо законодателство, както и относно мерките за прилагане, изпълнение и привеждане в съответствие.
3. В съответствие с параграф 1 от настоящия член Съветът за асоцииране има правомощието да актуализира или изменя приложенията към настоящото споразумение, без да се засягат специалните разпоредби на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.

Комитет за асоцииране

ЧЛЕН 407

1. Създава се Комитет за асоцииране. Той подпомага Съвета за асоцииране при изпълнението на неговите задължения и функции.
2. Комитетът за асоцииране се състои от представители на страните, обикновено на равнище висши държавни служители.
3. Комитетът за асоцииране се председателства на ротационен принцип от представител на ЕС и от представител на Грузия.

ЧЛЕН 408

1. В своя процедурен правилник Съветът за асоцииране определя задълженията и функциите на Комитета за асоцииране, чиито отговорности включват подготовката на заседанията на Съвета за асоцииране. Комитетът за асоцииране заседава най-малко веднъж годишно и когато страните се споразумеят, че обстоятелствата налагат това.
2. Съветът за асоцииране може да делегира на Комитета за асоцииране което и да е от своите правомощия, включително правомощието да взема решения със задължителна сила.
3. Комитетът за асоцииране разполага с правомощието да приема решения в случаите, предвидени в настоящото споразумение, и в областите, в които Съветът за асоцииране му е делегирал правомощия, и както е предвидено в член 406, параграф 1 от настоящото споразумение. Тези решения са задължителни за страните, които предприемат необходимите мерки за изпълнението им. Комитетът за асоцииране приема своите решения въз основа на съгласие между страните, като взема под внимание съответните вътрешни процедури.

4. Комитетът за асоцииране заседава в специален състав, когато разглежда всички въпроси, свързани с дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение. Комитетът за асоцииране заседава в този състав най-малко веднъж годишно.

ЧЛЕН 409

Специални комитети, подкомитети и органи

1. Комитетът за асоцииране се подпомага от подкомитети, създадени по силата на настоящото споразумение.

2. Съветът за асоцииране може да реши да създаде специален комитет или орган в конкретни области, необходими за изпълнението на настоящото споразумение, и определя състава, задълженията и функциите на такива специални комитети или органи. Освен това такива специални комитети или органи могат да провеждат обсъждания по всички въпроси, които смятат за релевантни, без да се засягат специалните разпоредби на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.

3. Комитетът за асоцииране може също така да създава подкомитети, включително за да отчита напредъка, постигнат в рамките на редовните диалози, посочени в дял V (Икономическо сътрудничество) и дял VI (Други политики за сътрудничество) от настоящото споразумение.
4. Подкомитетите разполагат с правомощия да вземат решения в случаите, предвидени в настоящото споразумение. Те докладват редовно за своята дейност на Комитета за асоцииране съгласно изискванията за това.
5. Подкомитетите, създадени по силата на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, уведомяват Комитета за асоцииране в състав „Търговия“, определен в член 408, параграф 4 от настоящото споразумение, относно датата и дневния ред на своите заседания достатъчно време преди тяхното начало. Те докладват за своята дейност на всяко редовно заседание на Комитета за асоцииране в състав „Търговия“.
6. Съществуването на който и да е от подкомитетите не възпрепятства никоя от страните да отнася въпроси директно до Комитета за асоцииране, включително в състав „Търговия“.

Парламентарен комитет за асоцииране

ЧЛЕН 410

1. Създава се Парламентарен комитет за асоцииране. Той представлява форум, на който се събират и обменят възгледи членове на Европейския парламент и членове на Парламента на Грузия. Той определя сам периодичността на заседанията си.
2. Парламентарният комитет за асоцииране се състои от членове на Европейския парламент, от една страна, и от членове на Парламента на Грузия, от друга страна.
3. Парламентарният комитет за асоцииране изготвя свой процедурен правилник.
4. Парламентарният комитет за асоцииране се председателства на ротационен принцип съответно от представител на Европейския парламент и от представител на Парламента на Грузия в съответствие с разпоредбите, които ще бъдат установени в неговия процедурен правилник.

ЧЛЕН 411

1. Парламентарният комитет за асоцииране може да поиска да му бъде предоставена всякаква информация, която се отнася до изпълнението на настоящото споразумение, от Съвета за асоцииране, който предоставя на Парламентарния комитет за асоцииране исканата информация.
2. Парламентарният комитет за асоцииране се уведомява за решенията и препоръките на Съвета за асоцииране.

3. Парламентарният комитет за асоцииране може да отправя препоръки към Съвета за асоцииране.
4. Парламентарният комитет за асоцииране може да създава парламентарни подкомитети за асоцииране.

Платформа на гражданското общество

ЧЛЕН 412

1. Страните насърчават също така провеждането на редовни срещи на представителите на своите граждански общества с цел да ги информират за изпълнението на настоящото споразумение и да получават обратна информация от тях в тази връзка.
2. Създава се Платформа на гражданското общество между ЕС и Грузия. В състава на този форум за срещи и обмяна на възгледи влизат представители на гражданското общество от страна на ЕС, сред които членове на Европейския икономически и социален комитет, и представители на гражданското общество от страна на Грузия, сред които представители на националната платформа в рамките на Форума на гражданското общество към Източното партньорство. Тя определя сама периодичността на заседанията си.

3. Платформата на гражданското общество изготвя свой процедурен правилник.
4. Платформата на гражданското общество се председателства на ротационен принцип съответно от представител на Европейския икономически и социален комитет и от представители на гражданското общество в Грузия в съответствие с разпоредбите, които ще бъдат установени в нейния процедурен правилник.

ЧЛЕН 413

1. Платформата на гражданското общество се уведомява за решенията и препоръките на Съвета за асоцииране.
2. Платформата на гражданското общество може да отправя препоръки към Съвета за асоцииране.
3. Комитетът за асоцииране и Парламентарният комитет за асоцииране поддържат редовни контакти с представителите на Платформата на гражданското общество с цел да се запознаят с възгледите им относно постигането на целите на настоящото споразумение.

ГЛАВА 2

ОБЩИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 414

Достъп до съдилища и административни органи

В рамките на приложното поле на настоящото споразумение страните поемат ангажимент да гарантират, че с оглед на защитата на своите индивидуални права, в т.ч. и на правата на собственост, физическите и юридическите лица от другата страна имат достъп до компетентните съдилища и административни органи на страните, без дискриминация в сравнение със собствените граждани.

ЧЛЕН 415

Изключения във връзка със сигурността

Никоя от разпоредбите на настоящото споразумение не представлява пречка за някоя от страните да предприеме мерки, които:

- а) тя смята за необходими за предотвратяване на оповестяването на информация, противоречащо на основните ѝ интереси в областта на сигурността;
- б) се отнасят до производството на оръжие, боеприпаси или военно оборудване или до търговията с тях, или до научните изследвания, развойната дейност или производството от основно значение за целите на отбраната, при условие че такива мерки не нарушават условията на конкуренция по отношение на продуктите, които не са предназначени конкретно за военни цели;
- в) тя смята за съществени за собствената си сигурност в случай на сериозни вътрешни безредици, засягащи поддържането на реда и законността, във време на война или сериозно международно напрежение, съставляващо заплаха от война, или за да изпълни задължения, които е поела за поддържането на мира и международната сигурност.

ЧЛЕН 416

Недискриминация

1. В областите от приложното поле на настоящото споразумение и без да се засягат специалните разпоредби в него:
 - а) прилаганият от Грузия режим по отношение на ЕС или на държавите членки не поражда дискриминация между държавите членки, техните граждани, дружества или фирми;
 - б) прилаганият от ЕС или от държавите членки режим по отношение на Грузия не поражда дискриминация между гражданите, дружествата или фирмите на Грузия.
2. Разпоредбите на параграф 1 не засягат правото на страните да прилагат съответните разпоредби на своето данъчно законодателство към данъкоплатците, които не са в идентично положение, що се отнася до мястото им на пребиваване.

ЧЛЕН 417

Постепенно сближаване

Грузия осъществява постепенно сближаване на своето законодателство със законодателството на ЕС, както е посочено в приложенията към настоящото споразумение, въз основа на ангажиментите, определени в настоящото споразумение, и в съответствие с разпоредбите на посочените приложения. Настоящата разпоредба не засяга конкретните принципи и задължения относно сближаването съгласно дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 418

Динамично сближаване

В съответствие с целта Грузия да сближи постепенно своето законодателство със законодателството на ЕС, Съветът за асоцииране периодично преразглежда и актуализира приложенията към настоящото споразумение, включително за да отчете развитието на правото на ЕС и приложимите стандарти, заложи в международните инструменти, които страните считат за релевантни, и след приключване на съответните вътрешни процедури на страните, в зависимост от случая. Настоящата разпоредба не засяга конкретните разпоредби по дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 419

Осъществяване на контрол на сближаването

1. „Осъществяване на контрол“ означава непрекъснатото оценяване на постигнатия напредък за прилагане и изпълнение на мерките, попадащи в приложното поле на настоящото споразумение.

2. Осъществяването на контрол обхваща извършваните от ЕС оценки на сближаването на законодателството на Грузия със законодателството на ЕС, както е определено в настоящото споразумение, и включва аспектите на прилагането и изпълнението. Извършването на тези оценки може да става самостоятелно от ЕС по негова инициатива, както е посочено в дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, от ЕС със съгласието на Грузия или съвместно от страните. С цел улесняване на процеса на оценка Грузия докладва на ЕС за напредъка в сближаването, когато това е целесъобразно преди края на преходните периоди, посочени в настоящото споразумение във връзка със законодателните актове на ЕС. При докладването и оценяването, включително що се отнася до условията, реда и честотата на оценките, се вземат предвид конкретните условия и ред, определени в настоящото споразумение, или решенията на институционалните органи, създадени по силата на настоящото споразумение.

3. Осъществяването на контрол може да включва проверки на място с участието на институции, органи и агенции на ЕС, неправителствени организации, надзорни органи, независими експерти и други, според необходимото.

4. Резултатите от дейностите по осъществяване на контрол, включително оценките на сближаването, посочени в параграф 2 от настоящия член, се обсъждат във всички съответни органи, създадени по силата на настоящото споразумение. Тези органи могат да приемат съвместни препоръки, които се представят на Съвета за асоцииране.

5. Ако страните се договорят, че необходимите мерки, попадащи в приложното поле на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение, са приложени и се изпълняват, Съветът за асоцииране, по силата на предоставените му правомощия по членове 406 и 408 от настоящото споразумение, взима решение относно по-нататъшното отваряне на пазара, когато това е предвидено в дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.

6. Съвместните препоръки, посочени в параграф 4 от настоящия член, представени на Съвета за асоцииране, или невъзможността да се постигне съгласие по такива препоръки не са предмет на процедурите по уреждане на спорове, установени в дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение. Решение, взето от съответния институционален орган, или невъзможността да се вземе такова решение не е предмет на процедурите по уреждане на спорове, установени в дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 420

Изпълнение на задължения

1. Страните предприемат всякакви общи или специални мерки, които се изискват за изпълнението на техните задължения по силата на настоящото споразумение. Те гарантират постигането на целите, определени в настоящото споразумение.

2. Страните се споразумяват да се консултират незабавно, използвайки подходящите канали, по искане на която и да е от страните с цел обсъждане на всеки въпрос, който се отнася до тълкуването, прилагането или добросъвестното изпълнение на настоящото споразумение и до други релевантни аспекти на отношенията между страните.
3. Страните сезират Съвета за асоцииране за всеки спор, свързан с тълкуването, прилагането или добросъвестното изпълнение на настоящото споразумение, в съответствие с член 421. Съветът за асоцииране може да разреши спора чрез решение със задължителна сила.

ЧЛЕН 421

Уреждане на спорове

1. При възникване на спор между страните относно тълкуването, прилагането или добросъвестното изпълнение на настоящото споразумение едната от страните изпраща на другата страна и на Съвета за асоцииране официално искане за решаване на спорния въпрос. Чрез дерогация споровете относно тълкуването, прилагането или добросъвестното изпълнение на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение се уреждат единствено с разпоредбите на глава 14 (Уреждане на спорове) от този дял.

2. Страните полагат усилия да разрешат спора, като започват добросъвестни консултации в рамките на Съвета за асоцииране и на другите съответни органи, посочени в членове 407 и 409 от настоящото споразумение, с цел постигане на взаимно приемливо решение в най-кратък срок.
3. Страните предоставят на Съвета за асоцииране и на другите съответни органи цялата информация, необходима за задълбочено разглеждане на ситуацията.
4. Докато не бъде разрешен, спорът се обсъжда на всяко заседание на Съвета за асоцииране. Спорът се счита за решен, когато Съветът за асоцииране вземе решение със задължителна сила за уреждане на спора, както е предвидено в член 420, параграф 3 от настоящото споразумение, или когато обяви, че спорът приключва. Консултациите по спора могат да се провеждат също така по време на всяко заседание на Комитета за асоцииране или на всеки друг съответен орган, създаден по силата на членове 407 и 409 от настоящото споразумение, при наличието на съгласие между страните или по искане на една от тях. Консултациите могат да се провеждат и в писмена форма.
5. Цялата информация, оповестена по време на консултациите, остава поверителна.

ЧЛЕН 422

Подходящи мерки в случай на неизпълнение на задълженията

1. Страните могат да предприемат подходящи мерки, ако въпросът не е решен в срок от три месеца от датата на изпращане на официално искане за уреждане на спора в съответствие с член 421 от настоящото споразумение и ако страната ищец все още счита, че другата страна не е изпълнила дадено задължение по силата на настоящото споразумение. Изискването за тримесечен период на консултации може да отпадне по взаимно съгласие на страните и не се прилага по отношение на изключителните случаи, посочени в параграф 3 от настоящия член.
2. При избора на подходящи мерки се дава предимство на мерките, които в най-малка степен смущават прилагането на настоящото споразумение. Освен в случаите, описани в параграф 3 от настоящия член, тези мерки не могат да включват временното спиране на упражняването на права или на изпълнението на задължения, предвидени по силата на разпоредбите на настоящото споразумение, изложени в дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси). Съветът за асоцииране се уведомява незабавно за предприетите по параграф 1 от настоящия член мерки, които са предмет на консултации в съответствие с член 420, параграф 2 от настоящото споразумение и на процедурите по уреждане на спорове в съответствие с член 420, параграф 3 и член 421 от настоящото споразумение.

3. Изключенията, посочени в параграфи 1 и 2 от настоящия член, се отнасят до:
- а) денонсиране на настоящото споразумение, което не е допустимо съгласно общите норми на международното право; или
 - б) нарушение от другата страна на някой от съществените елементи на настоящото споразумение, посочени в член 2 от дял I (Общи принципи) от настоящото споразумение.

Връзка с други споразумения

ЧЛЕН 423

1. С настоящото се отменя Споразумението за партньорство и сътрудничество между Европейските общности и техните държави членки, от една страна, и Грузия, от друга страна, подписано в Люксембург на 22 април 1996 г. и влязло в сила на 1 юли 1999 г.
2. С настоящото споразумение се заменя споразумението, посочено в параграф 1. Позоваванията на това споразумение във всички други споразумения между страните по настоящото споразумение се тълкуват като позовавания на настоящото споразумение.

3. Настоящото споразумение заменя Споразумението между Европейския съюз и Грузия относно защитата на географските означения на селскостопанските продукти и храни, подписано на 14 юли 2011 г. в Брюксел и влязло в сила на 1 април 2012 г.

ЧЛЕН 424

1. Настоящото споразумение не засяга, до момента, в който се постигнат равностойни права за физическите и юридическите лица съгласно настоящото споразумение, правата, които са им предоставени чрез съществуващи споразумения, които имат задължителна сила за една или повече държави членки, от една страна, и за Грузия, от друга страна.

2. Съществуващите споразумения, които се отнасят до конкретни области на сътрудничество, попадащи в приложното поле на настоящото споразумение, се считат за част от цялостните двустранни отношения, уредени с настоящото споразумение, и като част от обща институционална рамка.

ЧЛЕН 425

1. Страните могат да допълват настоящото споразумение, като сключват специфични споразумения във всяка област, която попада в приложното му поле. Такива специфични споразумения представляват неразделна част от цялостните двустранни отношения, които се уреждат с настоящото споразумение, и са част от обща институционална рамка.
2. Без да се засягат съответните разпоредби на Договора за Европейския съюз и на Договора за функционирането на Европейския съюз, настоящото споразумение и предприетите в съответствие с него действия по никакъв начин не засягат правомощията на държавите членки да предприемат действия за двустранно сътрудничество с Грузия или да сключват, когато е целесъобразно, нови споразумения за сътрудничество с Грузия.

ЧЛЕН 426

Приложения и протоколи

Приложенията и протоколите към настоящото споразумение са неразделна част от него.

ЧЛЕН 427

Срок на действие

1. Настоящото споразумение се сключва за неограничен срок.
2. Всяка от страните може да денонсира настоящото споразумение, като нотифицира другата страна. Настоящото споразумение прекратява своето действие след шест месеца, считано от датата, на която е получена тази нотификация.

ЧЛЕН 428

Определяне на страните

За целите на настоящото споразумение терминът „страните“ означава, от една страна, ЕС, неговите държави членки или ЕС и неговите държави членки съгласно съответните им правомощия, произтичащи от Договора за Европейския съюз и Договора за функционирането на Европейския съюз, и когато е уместно, се отнася също до Евратом съгласно неговите правомощия по силата на Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия, и от друга страна, Грузия.

ЧЛЕН 429

Териториално прилагане

1. Настоящото споразумение се прилага, от една страна, на териториите, в рамките на които се прилагат Договорът за Европейския съюз, Договорът за функционирането на Европейския съюз и Договорът за създаване на Европейската общност за атомна енергия, и в съответствие с предвидените в посочените договори условия, а от друга страна, на територията на Грузия.
2. Прилагането на настоящото споразумение или на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от него по отношение на грузинските области Абхазия и Цхинвали/Южна Осетия, където правителството на Грузия не упражнява ефективен контрол, започва тогава, когато Грузия гарантира прилагането и изпълнението в пълна степен на настоящото споразумение или съответно на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от него на цялата си територия.
3. Съветът за асоцииране приема решение относно момента, в който се гарантират прилагането и изпълнението в пълна степен на настоящото споразумение или на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от него на цялата територия на Грузия.

4. Ако някоя от страните счита, че прилагането и изпълнението в пълна степен на настоящото споразумение или съответно на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от него вече не са гарантирани в областите на Грузия, посочени в параграф 2 от настоящия член, тази страна може да поиска от Съвета за асоцииране да преразгледа въпроса дали настоящото споразумение или съответно дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от него продължава да се прилага по отношение на въпросните области. В срок от три месеца след искането Съветът за асоцииране проучва положението и приема решение за това дали настоящото споразумение или съответно дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от него продължава да се прилага. Ако Съветът за асоцииране не приеме решение в срок от три месеца след искането, настоящото споразумение или съответно дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от него временно спира да се прилага по отношение на въпросните области дотогава, докогато Съветът за асоцииране приеме решение.

5. Решенията на Съвета за асоцииране по настоящия член относно прилагането на дял IV (Търговия и свързани с търговията въпроси) от настоящото споразумение се отнасят до целия този дял, а не до отделни части от него.

ЧЛЕН 430

Депозитар на настоящото споразумение

Депозитар на настоящото споразумение е Генералният секретариат на Съвета на Европейския съюз.

ЧЛЕН 431

Влизане в сила и временно прилагане

1. Страните ратифицират или одобряват настоящото споразумение в съответствие със своите собствени процедури. Инструментите за ратификация или одобрение се депозират при Генералния секретариат на Съвета на Европейския съюз.
2. Настоящото споразумение влиза в сила на първия ден от втория месец след датата, на която е депозиран последният инструмент за ратификация или одобрение.

3. Независимо от параграф 2 от настоящия член Съюзът и Грузия се споразумяват да прилагат временно части от настоящото споразумение, както са посочени от Съюза, съгласно установеното в параграф 4 от настоящия член и съгласно съответните си приложими вътрешни процедури и законодателство.
4. Временното прилагане поражда действие от първия ден на втория месец след датата, на която депозитарят на настоящото споразумение получи следното:
- а) нотификацията от страна на Съюза относно приключването на необходимите за тази цел процедури, в която се посочват частите от настоящото споразумение, които да се прилагат временно; и
 - б) депозирането от страна на Грузия на инструмента за ратификация съгласно нейните процедури и приложимо законодателство.
5. За целите на съответните разпоредби от настоящото споразумение, включително от съответните приложения и протоколи към него, всяко позоваване в тези разпоредби на „датата на влизане в сила на настоящото споразумение“ се разбира като „датата, от която настоящото споразумение се прилага временно“ в съответствие с параграф 3 от настоящия член.

6. По време на периода на временното прилагане разпоредбите на Споразумението за партньорство и сътрудничество между Европейските общности и техните държави членки, от една страна, и Грузия, от друга страна, подписано в Люксембург на 22 април 1996 г. и влязло в сила на 1 юли 1999 г., които не попадат в обхвата на временното прилагане на настоящото споразумение, продължават да се прилагат.

7. Всяка от страните може да нотифицира писмено депозитаря на настоящото споразумение за своето намерение да прекрати временното прилагане на настоящото споразумение. Прекратяването на временното прилагане поражда действие шест месеца, след като депозитарят на настоящото споразумение получи нотификацията.

ЧЛЕН 432

Автентични текстове

Настоящото споразумение е съставено в два еднообразни екземпляра на английски, български, гръцки, датски, естонски, испански, италиански, латвийски, литовски, малтийски, немски, нидерландски, полски, португалски, румънски, словашки, словенски, унгарски, фински, френски, хърватски, чешки, шведски и грузински език, като всички текстове са еднакво автентични.

В УВЕРЕНИЕ НА КОЕТО долуподписаните, надлежно упълномощени за целта представители подписаха настоящото споразумение.

Съставено в нагодина.

ЗА КРАЛСТВО БЕЛГИЯ

ЗА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ЗА ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА

ЗА КРАЛСТВО ДАНИЯ

ЗА ФЕДЕРАЛНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЯ

ЗА РЕПУБЛИКА ЕСТОНΙΑ

ЗА ИРЛАНДИЯ

ЗА РЕПУБЛИКА ГЪРЦИЯ

ЗА КРАЛСТВО ИСПАНИЯ

ЗА ФРЕНСКАТА РЕПУБЛИКА

ЗА РЕПУБЛИКА ХЪРВАТИЯ

ЗА ИТАЛИАНСКАТА РЕПУБЛИКА

ЗА РЕПУБЛИКА КИПЪР

ЗА РЕПУБЛИКА ЛАТВИЯ

ЗА РЕПУБЛИКА ЛИТВА

ЗА ВЕЛИКОТО ХЕРЦОГСТВО ЛЮКСЕМБУРГ

ЗА УНГАРИЯ

ЗА РЕПУБЛИКА МАЛТА

ЗА КРАЛСТВО НИДЕРЛАНДИЯ

ЗА РЕПУБЛИКА АВСТРИЯ

ЗА РЕПУБЛИКА ПОЛША

ЗА ПОРТУГАЛСКАТА РЕПУБЛИКА

ЗА РУМЪНИЯ

ЗА РЕПУБЛИКА СЛОВЕНИЯ

ЗА СЛОВАШКАТА РЕПУБЛИКА

ЗА РЕПУБЛИКА ФИНЛАНДИЯ

ЗА КРАЛСТВО ШВЕЦИЯ

ЗА ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО ВЕЛИКОБРИТАНИЯ И СЕВЕРНА ИРЛАНДИЯ

ЗА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ЗА ЕВРОПЕЙСКАТА ОБЩНОСТ ЗА АТОМНА ЕНЕРГИЯ

ЗА ГРУЗИЯ